

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HAZIRLAYAN
KADIR AYDEMİR
**80'lerde
ÇOCUK
OLMAK**

4. BASKI

Yitik Ülke Yayınları • 80'lerde Çocuk Olmak • Hazırlayan: Kadir Aydemir

Genel Yayın Yönetmeni: Kadir Aydemir • Kapak Tasarımı: Savaş Çekiç

Düzeltili: Nefin Huvaj - Bülent Karshoğlu - Meltem Özbey

© Delta Yayıncılık, 2010 1. Baskı: Kasım 2010 ISBN 978-9944-362-12-2

Yayıncı Sertifika No: 11223 Basımevi Sertifika No: 12142

Baskı: **Ezgi Matbaacılık Sanayi Tic.Ltd.Şti.** Sanayi Cad. Altay Sok.

N:14/A Yenibosna Çobançeşme B.Evler-İstanbul Tel: 0212 452 23 02

Delta Yayınları Teyyareci Hayrettin Sok. Selma Apt. 67

Bakırköy-İstanbul Tel/Faks: 0212 543 36 48

yitikulke@gmail.com • www.yitikulkeyayinlari.com

Yitik Ülke Yayınları, Delta Yayınları'nın bir yayın markasıdır.

2. Baskı Aralık 2010

3. Baskı Mart 2011

4. Baskı Mart 2012

Yayıncının Notu: Kitapta yer alan birçok terim ve tanımın yazılışı yazarının inisiyatifine bırakılmıştır.

80'lerde Çocuk Olmak

Hazırlayan:
Kadir Aydemir

yitiK ùlkE yaYınLARı

*Kitabımızı 80'lerde doğup bugün aramızda olmayan,
bizlerle aynı gökyüzü altında büyüyen
80'lerin tüm çocuklarına ithaf ediyoruz...*

ÖZEL TEŞEKKÜR

80'lerde Çocuk Olmak kitabında emeği geçen herkese, tüm yazarlarımıza, okurlarımıza ve özel katkılarından dolayı **Zerrin Yılmaz Çelebioğlu, Savaş Çekiç, Eylül Duru, Nefin Huvaj, Vildan Bizer, Gökçenur Ç., Onur Behramoğlu, Velakin dergisi ekibi ve Yitik Ülke** üyelerine teşekkür ederiz.

Kadir Aydemir

İçindekiler

11		Voltran! Voltran! Voltran! / Kadir Aydemir
14		“Bir de Mastika Çalsana” / Fazıl Say
16		Mavi Ulan, Mavi! / Ahmet Büke
18		Nemecek, Kunta Kinte, Kamber Ateş Nasılsın? / Onur Behramoğlu
25		Evde Futbol Keyfi / Ferhat Uludere
28		Varlık ve Yokluk / Erdem Aksakal
31		Tatil Kitabı / Bülent Çolak
36		Anti - ‘80’ler / Şahin Özbay
39		80’lerde Metalci Olmak / Azim Raşit Ersoy
44		Ege’de Çocuk Olmak Özeldir / Onur Akbudak
48		Atlantis’ten Gelen Adam / Barış Behramoğlu
51		Şunu Bilin ki Prensım / Yiğit Değer Bengi
55		80’lerde Kitsch Olmak / Gürgen Öz
59		Şeker Kız Candy / Yaprak Öz
62		Konserve Kutusuna Tekme Atmak / Güray Süngü
66		80’lerin Aşk Meleği / Çiğdem Aldatmaz
70		Marifetli Kasabalar / Figen Alkaç
75		Resmi Hizmete Mahsus Çocukluğum / Hasip Bingöl
79		Kırtasiye Kokulu Mutluluklar / Neyran Savaşman Akyıldız
83		Kremalı Bisküvi / Sema Aslan
86		Siyah Önlük / Hürcan Âşık
90		Rocky / Mustafa Atapay
92		Gezmeye Gidelim / Eda Aytekin

95		“Vay Beeeee! Manyak Makineydi!!!” / Suat Başkır
101		Neee! Pembe Panter Bir Elmas mı Babacığım? / Ezgi Başkır
105		Oh Girls Wanna Have Fun! / Melike Aslı Şahinsoy
108		Arabeskte, Klasikte, Popta, Protestte ‘80’lerim... / Özge Ç. Denizci
111		Levi’s / Sinem Bengi
114		Tatlı Şeyler / Elçin Demiröz
117		Anneanne Evi / Elmira Cancan
121		Viking Gemisi ile Kıyı Kıyı İstanbul / Şebnem Çağlayan
124		Benim Cici Joystick’im / Tunca Çaylant
127		Ansiklopedim, Arkadaşım... / Kader Çekerek
130		Sivrisinek İlaçlama / Ömer Faruk Dizdar
134		Sakallı Bebek / Galip Dursun
138		Bir Pazar Gecesi Klasığı: Bizimkiler / İdil Giray
142		Kırmızı Plastik Yumurtalık ve Küçük Halam / Sine Ergün
144		Mersiye / Yeşim Ağaoğlu
148		Seks In The ‘Seksen’ / Pınar Gözpınar
152		80’lerde Yazlığa Gitmek / Nilay Sağ Güllalp
156		Gölgelerin Gücü Adına! / Eda Günay
160		Bay Lorenz (Transformers) / Koray Günyaşar
164		Saf Bir Neslin, 80’lerin Televizyon Dizileriyle İmtihanı / Yasemin Gürkan
168		Bant Koptu / Sanem Güven
172		80’lerde Âşık Olmak / Nefin Huvaj
176		Michael ve Ben / Elif Savaş Felsen
179		80’lerde Varoшта Çocuk Olmak / Aydın İleri
182		Gözler ve Bilyeler / Necla İret
185		Yüzen Çocuk / Deniz Yalım Kadioğlu
188		Nostalji / Gülay Kalkan
194		Star Wars Zamanı / Bekir Arslan Kopuz
197		Reklamlar / Ulaş Kurugüllü
201		Clementine / 80’ler, İlk Aşk, İlk Kahraman / Ahmet Küçükayalı

204	Düşler ve Çocuk Dergileri / Engin Neşeli
207	Genç ve Huzursuz: Yalan Rüzgârı / Pınar Nurhan
211	Heidi... Hey Gidi Hey... / Pelin Onay
215	Bayram Hatırası / Esra Ovalı
218	Bonibon Çocukluk / Hatice Topal Özçoban
221	80'lerde Çocuk Terbiyesi / Nilüfer Özgeren
225	İstanbul Gayrettepe'de 80'ler Eserken / Murat Prosciler
228	Sene 1984 / Tomris Sakman
231	Street Fighter / Hakan Sim
234	"Eyvah! Videoda Kaset Kaldı! VHS mi Beta mı?" / Melih Süsleyen
238	'80'lerde Okullu Olmak / Müjgan Şahinoğlu
243	Mahalle Maçları / Ümit Şener
246	Şirinler: Hâlâ Uslu Çocuklarınız... / Seda Tansuker
250	Çocuk Ne Bilir Darbeyi / Filiz Tanya
254	Korkum Orgum / Murat Türkücüoğlu
259	Perihan Abla Perişan Abla / Gül Yaşartürk
262	Okulda Sağ, Evde Sol / Özlem Yıldız
266	Saat 9'u 5 Geçe / Hande Yöremen
270	Platonik Aşkım Sinema / Sedef Özkan
274	Bakkala Gitmek / Zeynep Zişan
276	80'lerin Televizyon Çocukları / Murad Çobanoğlu
280	Kara Şimşek: Ah O Arabanın İçinde Ben de Olsaydım! / Erol Özyiğit
282	Ada Çocukları / Erkut Tokman
285	Kokulu Silgim, Gazoz Kapakları ve Diğerleri / Serkan Türk
289	Gökyüzüne Sığmaz Kimi Sokaklar / Göksel Bekmezci
293	Taverna / Serdar Çekinmez
297	80'lerde Büyük Olmak / Ece Erdoğan Levi
300	Misketler ve Kuyular / Alper Akdeniz
304	Okul Kapısında "Şans, Talih, Kader, Kısmet Beş Kuruşa" / Özlem Özyurt
306	Adile Naşit / Nil Esra Başaran

- 308 | Kenan Evren, Özal ve Marlboro Zamanı / Papyon Tayfun Türkkân
- 312 | Anket Defterleri / Ersan Bengisu
- 315 | Selamsız, At Pazarı ve “Devrim” / Alper Turgut
- 320 | Yürek Aklı / Eylül Duru
- 324 | Daha Bir Gerçek Çocukluk / Barış Müstecaplıoğlu
- 327 | Karışık Kasetler / Gökçenur Ç.
- 333 | Gün Gün 80’ler / Güncem Topçu

VOLTRAN! VOLTRAN! VOLTRAN!

Kadir Aydemir

“Hadi oğlum eve koş! Voltran başlıyor lan!” İşte bu! Okul mokul hi-kâye, Voltran varken dersler umurumda olur mu? Olmaz. Olmadı da.

80’ler deyince aklıma gelen en güzel şeylerden biriydi Voltron, yani bizim bildiğimiz adıyla Voltran. Beş koca aslan koşup zıplayıp gökyüzünde birleşip Voltran’ı oluşturduklarında içim titrer, onları izlerken ışın kılıcını ellerimle oluşturuyormuşum gibi heyecana kapılırdım. Saygon ordusunun düşman robotlarına karşı barışın ve iyiliğin timsali kahraman robotum Voltran’ım benim, sensiz büyümek büyük eksiklik olurdu emin ol.

Mahallede, okulda, her yerde konuşurduk onu. “İzledin mi lan? Nasıldı ama!” Ortaokuldaydım, Engin diye bir sıra arkadaşım vardı, yetenekli çocuktu, ondan robot çizimi yapmasını öğrenmiştim. 2B kalem bulmak zordu, HB’ler sertti, dandikti uçları, gıcık oluyorduk. Basmalı kalemleri seviyordum, ama bende Tombo falan yoktu. Markasız bir kırtasiye kalemiydi elimdeki. Kurşunkalem olarak 3B, 4B vs. varsa elde, şanslıydık. Robotumuza gölge bile atardık. Robot çizmek büyük bir hobiye dönüştü bende. Yıllar sonra Taksim’de kitapçıları gezerken D&R’da Voltran’ın DVD’sine rastladığımda içimde oluşan duyguyu burada tarif edemem. Hemen kaptım bir tane. Tüm bölümleri teker teker izledim. “Dıt dı dı dıt dı dıt dı dıt...” Çizgi filmin müziği harikaydı. Voltran’sız bir çocukluk düşünemiyorum... bugün bile...

80’lerde Çocuk Olmak kitap projesini askerde nöbet tutarken plan-

ladım. Voltran’ dan bugünlere uzanan 32-33 yıllık yaşamımda, bu kitapta yer alan herkeste olduğu gibi 80’li yılların başka bir yeri var içimde. Bizler prizma kolonyaları dişimizle yırtıp ellerimize sürerek büyüdük. Mekap ayakkabısı olanlarımız şanslıydı, cırcırtlarının çıkarttığı ses hâlâ kulaklarımda. Okul önlerinde iğde yer, üzerine birkaç kuruşluk macun sardırırdık. Macun harika bir şeydi. Rengârenk, dişlere yapışıyor. Mahalle aralarında gezen elma şekerciden horoz şekeri ya da kırmızı bir elma şekeri almak için patlak top ya da eşi kaybolmuş, yırtık eski bir terlik arardık. Yaşlı adamların elle çevirdikleri mide bulandırıcı metal salıncakta sallanır, mahalle maçlarında kavga ederdik. Birbirimize taş atmak, gözlere toprak serpmek, okulda teneffüs vakti tükürük atmak ya da ağza su doldurup birbirimize fişkırtmak âdettendi. Komşulardan biri kapıya dayanır, sizi babanıza şikâyet ederdi, bir de evde dayak yerdiniz. Şıpsevdî sakızı çıkınca aşkın ne olup olmadığını sorguladık. Sahi aşk neydi ki? Üzerine fazla düşünmedik. Gazoz kapağına çamur doldurup, dev çivileri yere sapladık. Solotest oynar, damada kapışır, kutu kolayı ezer maç yapardık. Kiremitten kına yaptığımız bile olmuştur, işte gerekli malzemeler: Kırık bir kiremit, düz bir taş, bolca tükürük! Oyun-caksız bir kuşağın yaratıcı çocuklarıydık.

İşte... Bu kitapta yer alan yazarların hepsi 80’lerin çocukları. Benim gibi, sizin gibi... Gittiği her evde divanların altına girip çaya “Sana yağı” karıştıran, yastıkları yanına alıp her neredeyse orayı uzay mekiğine dönüştüren, Majorette arabalarıyla halıda patinaj çeken tüm çocuklar adına tarihe not düşüyoruz. Karartma gecelerinde ne yaşandığını anlamayan, Atatürk’ü çok seven, “Atam izindegiz”in tatilde olmak anlamına gelmediğini yıllarca anlayamayan, geleceğin belki de kitaplarla büyüyen, düşünen, araştıran; şiire, aşka ve ölüme inanan son kaliteli nesline buradan selam olsun. 80’li yılları özleyip iç geçirdik uzun yıllar, bu dünyada bizleri anlayan çok az kişi kalmıştı sanki...

80’lerde Çocuk Olmak kitabının hem yazarı olmak, hem de kitabı şu an elinde tutan başka “ruhtaş”larımızla buluşmak bizler için mutluluk verici. Casio saatlerin sesiyle mutlu olan, kitap kokusunu seven, Vosvos araba hayranı, bugün kumanda elinde TV’de zap yaparken Heidi ya da Örümcek Adam’ı, Superman’i görünce mutluluktan donup kalan tüm

“çocuklara”, kitaba emeği geçen, destek olan herkese teşekkür ediyorum. Uzun bir çalışmanın ve sabrın ürünü oldu *80’lerde Çocuk Olmak*.

80’lerin çocukları dünyayı değiştirmeye devam ediyor.

İşte yolculuk başlıyor ve efsane çizgi filmin unutulmaz müziği eşliğinde hep birlikte bağırıyoruz: Voltran! Voltran! Voltran!

“BİR DE MASTİKA ÇALSANA!”

Fazıl Say

10 yaşındaydım... Babam Ahmet Say’la Ankara’da birlikte yaşıyorduk o yıllarda.

Edebiyatçı arkadaşlarıyla beraber Türkiye Yazıları adlı edebiyat dergisini çıkarırdı babam.

Babamın Ankaralı edebiyatçı arkadaşları arasında Cemal Süreya, Metin Altıok, Vecihi Timuroğlu, Ahmet Telli’yi sayabilirim. Aziz Nesin ve Yaşar Kemal de o yıllarda Ankara’ya geldiklerinde bizim evde kalırlardı.

12 Eylül 1980 günüydü. Telefonumuz sabahın çok erken bir saatinde acı acı çaldı.

Babamın bir arkadaşıydı. “Ahmet darbe oldu. Tedbirini al, kitaplarını sakla,” diyordu.

Hangi kitaplar? Nâzım Hikmet’ler, Marx, Engels ve Lenin’den bahsediyordu elbette...

O dönemi yaşamayanlar için: Bu kitaplar 1970’lerde birkaç ayda bir “serbest bırakılır”, sonra yine yasaklanırdı. Derken yine serbest bırakılırdı. Günün birinde bir bakmışsınız yine yasaklanmışlar. İşin tuhafı, kitapları bir yerlerden edinmiş olanlar onları ne yapacaklarını bilemezdi.

12 Mart 1971 Darbesi’nde tutuklanıp hapis yatmıştı babam Ahmet Say. Belki de o yüzden heyecanlanıvermişti arkadaşından telefon gelince. Hiç unutmam o günü.

Sabahın çok erken bir saatinde evde saklayacak yer aramıştık kitap-

ları. Yaksan yakılmaz, atsan atılmaz. Kitaptı bunlar...

En sonunda babam duvar piyanosunu gösterip “Hepsi içine!” demişti. Kapağını kaldırıp tıktırmıştık onlarca kitabı piyanomun içine.

Ve hakikaten, sabahın tam sekizinde bir polis iki de jandarma, dayandılar evimizin kapısına.

Başladılar aramaya. Bir parkeleri kaldırtmadıkları kaldıydı bize. O kadar güzel yapıyorlardı, yani işlerini!

Aramanın sonuna doğru baktık polis benim duvar piyanosuna doğru gidiyor ağırdan. Tam üst kapağını kaldıracakken babam haykırdı: “Aman evladım, elektrik çarpar!”

“Bu nedir?” diye sordu polis, piyanoyu göstererek.

“Piyano, benim oğlan çalar,” diye cevapladı babam, korkuyla karışık.

“Çalsın bakalım o halde,” dedi polis.

Ben oturdum. Hangi eseri çalıyorsam o günlerde, Mozart sonat, sonatin vs. çalmaya başladım. Başladım, ama tokmakların, çekiçlerin altına kitapların sıkıştırıldığı piyanomdan hiç de tanıdık sesler çıkmıyor... Bildiğiniz duvar piyanosu değil mübarek. Avangart deli John Cage’in “hazırlanmış piyano”su sanki. Hiçbir şey anlaşılmıyor çaldığımdan...

Neyse bitirdim. Jandarma delikanlılar sırtıyordu arkamı döndüğümde. “Bir de mastika çalsana,” dedilerdi, hiç unutmam.

Gittiler sonra, kitapları bulamadan, babam da hapse düşmeden... Bir şey yanlışsa, A’dan Z’ye yanlış oluyor hayatta. Tıpkı 12 Eylül 1980 Darbesi gibi...

MAVİ ULAN, MAVİ!

Ahmet B ke

“Aldırma gönül aldırmaaaaaaaaaaaaaa...”

Ben, Mehmet,  dem. Biz    m z, her zaman bahçe duvarına oturur, bu  arkıyı söylerdik. G lerdik sonra...

Ama o sonbahar garip bir şey olmuştu. Tam da  arkının en güzel yerinde karşımızdaki evde oturan Narkotik Kemal ağzında kırık bir k r-danla, polis  apkası kaykılmış halde karşımıza dikilmiş, “Bunu bir daha söylerseniz hepinizi içeri alırım,” demişti.

“Ne diyor lan bu?” diye aramızda konuştuk.

Anlamadık ama bir b.k vardı ortalıkta.

Her gece mahalleye gelip duvarlarımıza yazan, a ı leyen abiler yoktu ortalıkta. Halkevinde bize kitap okuyan ablalar da kaybolmuştu aniden. Hatta halkevinin kapısında da kocaman bir kilit duruyordu. Annemler komşu teyzelerle fısıltıyla konuşuyor, gizli gözyaşı döküyorlardı. Tepedeki lisenin bahçesinden de günlerce dumanlar yükselmişti. Babam dişlerini sıkıp, “Kütüphaneyi yakıyorlar,” demişti.

Ben, Mehmet,  dem. Biz    m z bahçe duvarına oturup birbirimize bakıyorduk: “Ne oluyor lan burada?”

Zaman geçti böyle...

Bir pazar sabahı erkenden kahvaltıya kaldırdı annem. Babam  ayını yudumluyor, elinde kibritle oynuyordu.

“Mavi,” dedi.

“Vallahi de, billahi de mavi.”

“Ay deli olma,” dedi annem.

“Zarflar incecikmiş. Attığın oy aynen görülüyormuş. Ya, seni alıp götürürlerse?”

Babam çayını bir dikişte bitirdi.

“Semiha, sen ne istersen ver, ama ben bu deyyuslara eyvallah etmeyeceğim.”

O gün annem, babam ve ben tatil olduğu halde benim okuluma gittik. Önce babam girdi içeriye. Elinde şeffaf zarfla çıktı. İçindeki mavi pusula gündüz gibi görünüyordu. Sonra tedirgin annem göründü. Onun zarfında renk yoktu.

Aynı yoldan eve geri döndük.

Babam eve girer girmez haykırdı.

“Mavi ulan, mavi! Anayasaya hayır dedim işte.”

Annem koşarak pencereleri kapadı.

Ben, Mehmet, Âdem. Üç arkadaş o gün yine duvarın üstüne oturduk.

“Mavi ulan, maviiiiiii,” diye bağırdık.

Narkotik Kemal, pencereyi açtı. Bize baktı. Hışım la kapattı.

“Ne oluyor lan böyle?” diye birbirimize baktık. Güldük.

NEMEÇEK, KUNTA KİNTE, KAMBER ATEŞ NASILSIN?

Onur Behramoğlu

1975 sonlarında başlamıştı 12 Eylül, doğduğum günlerde... Milli-yetçi Cephe hükümeti, sola karşı devletle işbirliği içerisindeydi.

İlk hatırladıklarım, denizden kaptığım mikrobun belimde büyüttüğü çibandan bedenimi temizleyişlerine dair. Ellerimi ayaklarımı ameliyat masasına bağlayıp ‘neşter!’ dediler. Sonrasında, avutmak için balonlar almışlardı.

Türkiye’nin de elleri kolları bağlanmış, Türkiye’ye de neşter, Türkiye’ye de kan kırmızı balonlar...

Adı ‘komünist savcı’ya çıkmış babamı, İstanbul Bayrampaşa Ceza-evi Savcısı iken Balıkesir-Bigadiç’e sürdüler. Başka bir dünya, başka bir hayat... Önemli olan, ‘başka’ sözcüğü, işte onu öldürmekteydiler. 12 Mart tragedyası oynanmış, sıra 12 Eylül soykırımındaydı. İnsanın yenilmesinde değil, ellerinin ayaklarının bağlanıp neşterlenmesinde...

Tüm hayatını haksızlıkla mücadeleye adanmış on kaplan gücündeki Kızılmaske’nin tutkunu bir çocuktum!.. Adı ‘Fantom’dur, ‘Ölümsüz Ruh’tur, ormanın derinliklerinde yaşar. Birisine yumruk attığı zaman, yüzüğü, kötü adamın yüzünde kuru kafa izi bırakır; bir bölgede bu işaret varsa, orası Kızılmaske’nin koruması altındadır... Sezgin Burak’ın kaleminden Tarkan’ın çizgi romanı beni büyüledi: Maryo’nun Kuşları, Gümüş Eyer, Altın Madalyon, Honoriya’nın Yüzüğü... Derin bir çukurun içinde, kemik ve iskelet yığınlarının arasında yaralı yatan Tarkan’ı çukurun başında uluyarak bekleyen kurt, bugün de ilk günkü kadar canlı

bir görüntüdür belleğimde.

Öksürük, bademcik ağrısı, bronşit... Soğuk suyla yıkamışlar doğduğumda, ondandır, öyle derdi annem.

Mahallenin çete reisi olan ablamlarla el ele tutuşup okula giderken, köşedeki duvarın üzerinden atlayıp yan sokağa sapanaya kadar, dönüp dönüp anneme el sallardım. Aslında, yolun o noktasına dek, dönüp anneme el sallamaktan başka düşüncem olmazdı.

Bir gün geriye baktığımda onu pencerede göremeyeceğimi için için duyumsamanın kederi... Oğullar biraz böyledir.

Annem gencecik yaşında enfarktüs geçirip, Balıkesir'deki bir hastanede aylarca yattığında, evimiz yavaşça eriyip çözülecek gibi gelmişti bana. Virajlı dağ yollarından hastaneye giderken uçurumlara bakıp ürperişim, ne diyeceğimi bilemeden koşup anneme sarılışım, babamın gece yarılarında sarhoş olup onu hatırlatan şarkılar çalıp söyleyişi...

Siyah beyaz televizyon her gece İstiklal Marşı ile kapanırken ayağa kalkıp hazır ol vaziyetinde marş söylemeyen seksenler çocuğu yoktur. Siyah beyaz generaller, ellerinde necefli masrapa, Bay Yanlış'ı Doğru Ahmet'e dönüştürüyorlardı. Beyaz yakalı önlüklerimiz simsiyahtı.

O günlerde, çok renkli, çok neşeli bir kartpostal; yüzünü görmediğim Nihat amcamdan... "Benim sevgili yeğenlerim, nasılsınız? Çok merak içindeyim. Bana hemen annenizin sağlığı hakkında haber iletin." Sürgündeydi amcam, yakında yurttaşlıktan çıkarılacaktı. Ataol amcam da sekiz sene hapis cezasına çarptırılıp Paris'e kaçmak zorunda kalacak; biz, doğu sürgününe gidecektik.

Babam, gece yarıları keşfe giden, otopsi yapan, silah atan, rakı içen, akordeon ve org çalan, türküler söyleyen, küfreden, avcılık eden, çok şık giyinen, racon bilen yakışıklı bir adam olarak, dünyanın tüm zalimlerine karşı mazlumlara sahip çıkmaya mecbur insanın meydan okuması, delikanlılığıydı. Taşkın bir yaşama sevinci, dünyada olma coşkusu yüklerdi hepimize... Serpmeyle balık avlamak, köpekleri sevmek, külüstür bir jipe atlayıp yollara düşmek, kamp yapmak, şiirler okumak, piyanodan çıkan parayla ilçedeki herkese birer takım elbise diktirmek, babamdı. Annem, bu deli dolu adamın güvenli limanı, annesi, yâri, yâreni... Elimden tutup, kadınların gittiği el sanatları kurslarına götür

rürdü beni. Ellerin bir şeyler yaratışını izlemekten sevinç duyardım, hele annemin ellerinin... Kadınları beğenirdim, en çok da, bacaklarına bakmaktan kendimi alamadığım genç bir komşu teyzeyi... Maden işçisi Yusuf Hamuşçu'yu da çok sever, geceleri biz uyurken onun yeraltında çalışıyor olabileceğini düşünür, bazı günler onu simsiyah eve gelirken görür, sağ salım dönüşünden mutluluk duyardım. 'Savcı bey'in oğlu', 'maden işçisinin oğlu'na kıyasla her zaman biraz ayrıcalıklı olsa da, Cumhuriyet Savcısı ile maden işçisi komşu olabiliyorlardı.

Maçlarda av köpeğimiz de bizimle oynar, leblebi tozu en yakındaki-nin suratına üflenir, traktörlerin ardında şekerpancarı kapma yarışına çıkılırdı. Top oynamaya bayılır, leblebi tozunun boğazımda kalmasından çekinir, traktörlerin peşinde koşmayı küçümserdim. İnşaat tepesinden aşağıdaki kumların üzerine atlardım, korkmadığımı kendime kanıtlamak için. Mahalledeki çocuk çetelerinden uzak, elimdeki çomakla yerlere şekiller çizip saatler boyu bir başıma otururdum tozlu sokağın ortasında. Bir gün, nerelere dalıp gitmişsem, tuttukları iki ayrı köşeden birbirlerine acımasızca taş atanların savaşının ortasında olduğumu, kafama koca bir taşı yiyip kanlar içinde kalınca anlamıştım. Ablam, benim acıma benden daha çok ağlamıştı – ki bunun ilerde değişmeyecek ender birkaç şeyden biri olduğunu o zamanlar bilmiyordum. Bir de, kitaplara duyduğum sevginin...

Bir seferinde, rakip çetenin erkek reisi, yüreklice çarpışmak yerine ablamın ayağına neredeyse kaya büyüklüğünde bir taşı bırakıverince, kalbimin göğüs kafesinden çıkacağını sanmıştım. O iri kıyım, korkak reise dersini vermeliydi ama nasıl? Hayatta bunun her zaman mümkün olmadığını sezdikten nice sonra, Pal Sokağı Çocukları'nı okudum. Ben artık biraz Nemeçek'tim. "Bütün bu kalabalığı bir atılıştaki yere serecek kadar gücü varmış gibi başını dimdik tutarak yüksek sesle suratlarına haykıran bu yumruk kadarcık delikanlı"nın, kendinden güçlülerce boğazına kadar suya sokulurken bile, soğuk aldığı için günlerdir öksürmekte olduğunu saklayarak duruma sessizce katlanması ve sudan çıktığında haykırışı: "Beni bir kez daha suya soksanız, yüz kez, bin kez daha suya soksanız gene, yarın da, öbür gün de buraya geleceğim. Ben sizin hiçbirinizden korkmam."

Dünyanın merkezine seyahate çıkmış on beş yaşında bir kaptan, denizler altında yirmi bin fersah giden bir gezgindim. Jules Verne, keşfetmenin büyüsünü duyuruyordu. Önüme serdiğim haritalarda ülkelerin sınırlarına bakıp bayraklarını tanıyor, en uzaktakilerine hayali seferler düzenleyip zenginlik ve mutluluk götürüyor, her birinde güzel kadınların kahramanı oluyordum.

Bazı yazlar, Bursa'nın Apolyont köyüne gider, emekli edebiyat öğretmeni Hasan dedemin göl kıyısındaki evinde, kurbağa seslerini dinleyerek uyurduk. İpekböceği, zeytin ağaçları, sazan, turna, kerevit... Koyunlarında su yılanları saklayan köy çocukları... Sazlıkların arasından süzülen kayıklarla göle açılmak.

Anneanneme aşağıdan seslenirdik: “Ananeeeeeeee” o yanıtlardı: “Huuuuuuu”... Bize öyle sesleneceğini bilir, daha eve koşarken, bunu birbirimize söyleyerek kıkırdaşıp gülerdik ablamla. Suya girdiğimizde ben Stan Laurel olurum, ablam Oliver Hardy. Birbirimizi batırmaya çalışırdık. “Olliciğim” derdim, “Tamam, dur, çok su yuttum.” O zaten kıyamazdı.

Apolyont'tan Bigadiç'e gece vakti dönüşlerimizden birinde uçuruma yuvarlanmış şehirlerarası yolcu otobüsünü görüşümüzü, yaralılardan gelen iniltileri, babamın yardım etmek için aşağıya inip otobüsün içine girmesiyle aracın tekrar devrilmesinden korktuğumu hatırlarım. Apolyont'a birkaç günlük ziyaretlerimizden birinde, elinde tüfeğin patlamasıyla bir parmağı neredeyse kopan babamın kanlar içinde eve dönüşünü, sevinçle arabaya koştuğumda karşılaştığım manzarayı, Bursa'daki hastanede saatler süren ameliyatını da...

Erzurum-Oltu'ya 'tayin edilmemiz' üzerine doğu sınırına kadar uzanan bir yolculuk yaptığımızda, mağara içlerinde yaşayanları görmek beni ürpertmişti. Babam birkaç ay Oltu'da kaldı, annem-ablam-ben, ilk kez uçağa binerek, Erzurum'dan Ankara aktarmalı olarak İstanbul'a geldik.

Kan ter içinde top peşinde koşup kendimi kalede Simoviç-orta sahada Cevat Prekazi-forvette Maradona olarak düşler, mahallenin en güzel kızına âşık olur, harçlığı bakkala yatırıp Meksika'daki dünya kupası maçlarıyla ilgili renkli çıkartmalar toplar, ranzanın üst katında her

gece uyumadan önce dua eden ablamın yatağını yattığım yerden ayaklarıyla yukarı kaldırıp dua etmesine engel olur, onunla birlikte videocudan aldığımız filmleri tutkuyla izler; Dallas, Beyaz Gölge, Mavi Ay, Dempsey ve Makepeace, MacGyver, Alf, Görevimiz Tehlike, Küçük Hanım, Kara Şimşek, Shogun, Uzun Çoraplı Kız Pippi, Altın Kızlar, Benny Hill, Cosby Ailesi, Charles İş Başında, Webster, A Takımı, Alacakaranlık Kuşağı, Emret Bakanım, San Francisco Sokakları dizilerini takip eder, yaşlılarımın pek çoğu gibi Hayat Ağacı'nın Sam'i ve Çalıkuşu'nun Feride'si Aydan Şener'le ilgili hayaller kurardım İstanbul'daki çocukluğumda... Kuzen Larry ile Kuzen Balki, ailedendi; Adile Naşit ve 'Kaptan Kusto' da öyle... Pazar kahvaltısını yaparken Red Kit'in maceraları, hemen ardından kovboy filminin başlaması beklenir; Pazar Konseri, bazen sıkıcı da bulunsa, saygıyla dinlenirdi. Dedemle sinemada Rocky izlemek, bayram sevinciydi. Tipitip saflığıyla Samantha Fox'un göğüslerine bakmak, 23 Nisan'ı dünya çocukları ve Halit Kıvanç'la şenlik havası içinde kutlamak, 'Arkadaşım Fanta portakal tadında' şarkısını söylemek, 'Gölgelerin gücü adına' gücü kendinde toplarken yine de 'Voltran Voltran Voltran' diyerek güçleri birleştirmektir seksenlerde çocuk olmak. Hâlâ sakladığım hatıra defteri, Çernobil'e rağmen çay içmek, PKK denildiğinde Ertürk Yöndem'in dağ başlarında kameraya çektiği ölümlerin gözümüze sokulması, TRT'de buz pateni izlemek, Gorbacov'un alnındaki leke, ABD ile SSCB harflerinin savaşı, Blue Jean dergisi, altmış yedi Zonguldak'ta şehrin bitmesiydi. Dayımın yaptığı tel-size, sadece meraktan, "Ben Yalnız Efe, breyk breyk, arkadaş arıyorum arkadaş" diye seslenip, mahalle arkadaşlarıyla geç saatlere kadar sokaklarda oyunlar oynamaktı.

Samsa'nın ağladığı, fakat kız kardeşinin, onun gözlerinden akan sıvıdan öğrendiği an, insanlık tarihindeki en derin yarılmanın yaşandığı an değil midir? Türkiye, oğulları-kızlarıyla ilgili olarak böylesi bir yarılma yaşamaktaydı aynı günlerde. Hapishanelerde insanlık onuru ayaklar altına alınıyor, canlara kıyılıyor, Olağanüstü Hal Bölge Valiliği kuruluyor, köyler boşaltılıp yakılıyor, kitaplar imha ediliyor, Avrupa'daki Türk imamların maaşları şeriatçı örgüt Rabıta tarafından ödenip Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne de aynı örgütçe para aktarılıyor,

Yargıtay Ceza Genel Kurulu sanığın bir hafta iş ve gücüne engel olacak şekilde dövülmesinin işkence kapsamına girmediğine karar veriyor, zırhlı araç alımı yolsuzluğu iddiası bulunan Milli Savunma Bakanının araç alımı yapılan Alman firmasının iki ortağıyla bir turizm şirketine ortak olduğu ortaya çıkıyor, İstanbul’da deniz kirliliğinden ölen binlerce balık kıyıya vuruyor, Milli Piyango ‘Kazı Kazan’ oyununu başlatıp bazı belediyeler çevre kirliliğine yol açtığı gerekçesiyle kartların satışına yasak getirdiklerinde Milli Piyango Genel Müdürü “Devletin çıkarttığı bir şey yasaklanamaz!” diyordu. Önce Başbakan sonra Cumhurbaşkanı olan Turgut Özal kabul etse, Cemal Süreya ve Muzaffer Buyrukçu, “Ülkemiz sizden kurtulsun / Biz de bir işe yaramış olalım” diyerek, onunla birlikte intihar edeceklerdi.

Hasan Âli Yücel İlköğretim Okulu’ndaki öğretmenim Tülin Hanım, Bigadiç’teki öğretmenim Ayten Hanım’a hiç benzemiyordu. Onun sert tutumu, şehirle ilk çarpışmam, dilimin ilk tutulması, Cin Ali’nin yüzünü asmasıdır. Beni başka okula almak isteyen anneme itiraz ettim: “Hayır, burada kalıp savaşıcağım!”

Onca dizinin etkisiyle Amerikan yaşam biçimine öykünmem beklenirken, “Hayır, ben Kunta Kinte’yim!” diyerek beyazların kendisine verdikleri ismi reddeden gencin bakışlarını görüyordum aynada. Onun dilini, sesini, sözcüklerini arıyordum.

O günlerde, Mamak Askeri Cezaevi’ndeki Kamber Ateş, tek kelime Türkçe bilmeyen annesini bekliyordu görüş gününde... Annesi, oğlunu görür görmez çırpınıp tel örgülere çarparak sordu: “Kamber Ateş nasılsın?”

“İyiyim anne, sen nasılsın?”

Annesi yanıtladı:

“Kamber Ateş nasılsın?”

“Çok iyiyim anne, sen nasılsın?”

Annesi durdu, bekledi, yaşlı gözlerle oğluna bakarak inildedi:

“Kamber Ateş nasılsın?”

Kamber, annesinin, öğrenebildiği tek Türkçe cümleyi tekrarladığını o zaman anladı.

“Kamber Ateş nasılsın?”da, “Oğlum, sağlığın yerinde mi, sana ezi-

yet ediyorlar mı, karnın doyuyor mu, canım yavrum merhaba, hoşçakal aslan oğlum” saklıydı.

“Kimse yanıt vermeyince, köprüye doğru, sessizce ve ağır ağır yürümeye başladı. Bir tek el bile kıdılamadı; bir tek çocuk bile yerinden kıpırdamadı. Ona sokulmaya hiçbiri cesaret edemedi. Nemecek köprüye ayak bastığı zaman, rakip mahallenin liderinin engin ve güçlü sesi havayı çınlattı: ‘Selam!’ İki nöbetçi selam duruşuna geçerek ucu yaldızlı mızraklarını havaya kaldırdılar. Bütün çocuklar topuklarını birbirine vurdular ve hepsi de mızraklarını havaya kaldırdılar. Ucu yaldızlı mızraklar ay ışığında parıldarken hiçbirinin sesi çıkmıyordu. Yalnızca, Nemecek’in, köprü üstünde gittikçe uzaklaşan ayak sesleri duyuluyordu. Biraz sonra o da kesildi; yalnızca, içine su dolmuş ayakkabılarıyla yürüyen birinin çıkardığı sese benzer bir fışırta kulağa geliyordu... Nemecek gitmişti.”

Dilim tutulmuş, kalbim ayaklanmış, Nemecek gitmişti... Yalnızca, içine su dolmuş ayakkabılarıyla yürüyen birinin çıkardığı sese benzer bir fışırta kulağa geliyordu. Bir de soru: “Kamber Ateş nasılsın?”

EVDE FUTBOL KEYFİ

Ferhat Uludere

1986 yılında, 9 yaşındayım henüz ve televizyonda spiker çılgılık çığ-
lığa bağırıyor; “Diego Armando Maradona, gooooooolllll...” Ailemin ta-
mamı Almanya’yı tutuyor, bir tek ben Arjantinliyim. Maradona gol
atınca spikerin bağırması hoşuma gidiyor; harfleri yuvarlayarak, ezerek,
uzatarak; “Diego Armando Maradona, diyor. Ve böylelikle futbol, ha-
yatımın merkezindeki yerini almaya hazırlanıyor. Dünya kupası sonra-
sında bir süre daha Arjantin’i tutuyorum. Sonra bir lig takımı tutmam
gerektiği için Real Madridli oluyorum. Aslında orada da takımı değil,
Hugo Sanchez’i tutuyorum. TRT’de “Avrupa’dan Futbol” programında
gol attıktan sonra attığı taklalar hoşuma gidiyor. Onun sonrasında da Be-
şiktaşlılık geliyor ve hemen hemen tüm kurumların, kişilerin üzerindeki
yerini alıyor. “Les Ferdinand” ilahım olurken mahalle maçlarında giy-
diğim formanın arkasına “Feyyaz” gibi 7 numara yapııştırıyorum.

Futbol gündelik yaşamın bir parçası olmaktan öte, gündelik yaşamın
kendisi haline gelmişti o zamanlar. İtiraf ediyorum; çelimsiz bir çocuk-
tum ve kollarım çok çabuk kırılıyordu. Bu yüzden futbolcu olma hayal-
lerim hep yarım kaldı. Yaz boyunca mahallede top koştururduk, ama yaz
sona erince futbola ara vermek zorunda kalırdı herkes. Kışın oynamak
için izin almak çok zor olduğundan ben ve birkaç arkadaşım (Erdem,
Aydın, Turgay) futbolu evde oynanacak hale getirmiştik.

Halının motiflerinden faydalanılarak yaratılan sahamıza, ki halı saha
kavramının çıkışı da buradandır, 2 numara tavla taşlarını koyuyor ve

marangoza yaptırdığımız kalelere babaannemin tespîhinden söktüğümüz boncukla gol atmaya çalışıyorduk. Oyun içerisinde futbolda olan bütün kurallar geçerliydi ve dört takımdan oluşan bir lig bile yaratmıştık. Ama oyunun ciddi sorunları vardı, çünkü aceleyle yaratılmıştı. En büyük sorun kale boylarıyla tavla taşlarının kalınlığının orantısızlığından doğdu. Kalelerin yüksekliği nedeniyle kaleye konan tavla taşı kalecilik görevini yerine getiremiyordu. Tavla taşlarının isimleri olmadığı ve birbirlerine benzedikleri için golü atanın kim olduğunu anlaşılmıyor, futbolcularımız kişilik sahibi olamıyordu. Futbol kurallarını birebir uygulamak da bazen sorun olabiliyordu, çünkü aut atışının, taç atışının gol olma olasılıkları vardı, kuralları da deforme etmek gerekiyordu.

Her oyun gibi, bu oyun da zamanla ıkkelliğinden uzaklaştı. İlk önce kaleleri küçülttük, kaleci olacak tavla taşını yaratmak için üç tavla taşını üst üste koyduk. Diğer taşlara da sakızlardan çıkan futbolcu fotoğrafları yapıştırdık. Hepimizin bir takımı olmaya başlamıştı. Benim doğal olarak Beşiktaş, Turgay'ın Beşiktaşlı olmasına rağmen Galatasaray, Aydın'ın Fenerbahçe ve Erdem'in takımı Trabzonspor'du.

Birkaç futbol kuralını deforme edip ofsaytı kaldırınca da oyun tam anlamıyla şekillendi.

Tüm takımlar aynı dizilişle sahaya çıkıyordu; "4-3-3." Ama diziliş maç içerisinde değişiyordu, özellikle orta sahayı kalabalık tutmakta yarar vardı. Çünkü pas alışverişi burada gerçekleşiyordu. Forvette bulunan tek bir adam fazlalığı da bir anda tehlike yaratabiliyordu.

Benim takımın maç kadrosu ise şöyleydi.

- 1 - Engin
- 2 - Recep
- 3 - Kadir
- 4 - Gökhan
- 5 - Ulvi
- 6 - Zeki
- 7 - Feyyaz
- 8 - Rıza
- 9 - Mehmet

Bu kadroda hatırladığım en önemli tavla taşlarım ise; Gökhan ve Mehmet'ti. Gökhan tabiat olarak orta sahaya yakın oynuyordu, Mehmet ise, forvetin arkasına denk geldiği için uzaktan attığı şutlarla gol vuruşları yapıyordu. Feyyaz'ın da benzer durumlarda golleri olsa da o, daha ziyade ceza sahası içerisinde gol atıyor ve dönen topları tamamlıyordu. Metin'i sağ kanat yerine santrforda oynattığım için olsa gerek, pek yararlanamadım kendisinden. Ama kritik maçları da kurtardığı olmuyor değildi; büsbütün hakkını yememek lazım.

Kıran kırana geçen maçlar arasında şampiyonluk sevinçleri, yenilgilerin hüznüleri, gollere itiraz sonucunda çıkan tartışmalar, arkasından da çıkan kavgalarla minimal düzeyde bir futbol gerçeği yaratmıştık. Şimdi aynı şeyi bilgisayar oyunlarıyla yapıyor çocuklar, ama bizim diz üzerinde hareket etmek nedeniyle dizlerimiz yara içinde kalırdı. Ve bizim zamanımızda dizdeki yaralar çocukluğun şanıydı.

VARLIK ve YOKLUK

Erdem Aksakal

Seksenlerin evlatları var olma kavgasında. Darbelerle erken büyüyen bir devrin çocuğu değildik açıkçası. Tek yumrukluğ yok edici darbeler yerine, sürekli ve asla var etmeyici darbeler yiyen; erken büyüyen değil hep küçük kalan bir kuşaktan bahsediyorum.

Seksenler varlık hülyasıyla geçse de; damgasını vuran hep yokluk oldu. Varlıklı olacağımıza inandığımız bir dönemdi. Babalardan dinlenen yokluk hikâyeleri; elektriğin, radyonun, margarinin, tüpgazın yokluğu yoktu bizde. Her şey uzanabilme mesafesindeydi, vardı, sahibi gibiydi ama yoktu işte. Ne köyü bilen son kuşaktık, ne şehirli doğan ilk kuşak. Yazdan yaza gittiğimiz bir köyümüz vardı, ama içinde arkadaşlarımız yoktu. Yedi kuşaktır ait olduğumuz bir şehir de yoktu. Çok konuşmaması söylenen bir nesildik, anne-babalarımız konuşmaya çalışmış ve başlarına iyi şeyler gelmemişti. Bir şeyler vardı sanki ama anlatılacak bir şey yoktu. Zaten sormasak da iyi olurdu.

Öyle bir sessizlik içinde büyüyorduk ki, ne televizyonun varlığı ne de kendi çocuk cıvıltımız gerçek bir ses yaratmaya yetiyordu. Neler olmuştu Allahaşkına bu büyüklere? Neden hiç ses yoktu? Sokak lambaları vardı, gece dışarı çıkmak yoktu. Kitaplığımız varken, içinde yeterince kitap yoktu. Sanki bu kadar az sayıdaki sıkıcı kitap için; rafları biblolarla doldurulmuş o koca kütüphaneleri almaya da gerek yoktu. Sıkıcı olmayan kitapların kül ya da gübreye dönüştüğünden haberimiz, allahıma kitabıma yoktu.

Var etmeye çalıştık. Çöpe atmanın lafı bile geçmeyen artıklarla, karton-tahta-tel-çivi-makara ne varsa birbirine takıp var edelim istedik. Tahta kılıçlar, ipli telefonlar, telden arabalarla sesimizi duyurmaktı dileğimiz, duvarlardaki kırmızı boyalı harflerin üzerine her geçen gün bir kat daha boya atılırken. Oyunlar uydurduk, çocuğuz işte sarılmaya-koşmaya-itişmeye muhtacız. Ama nasıl oluyorduysa bütün oyunların ucuna köşesine “sahip olma” dürtüsü gelip bulaşıveriyordu. Misketini, gazoz kapağını, Raşit Çetiner resimli futbolcu kartını ütmeye çabalıyorduk birilerinin. Sahip olduk sanırken en dipten ütöldüğümüzü anladığımızda ise, gazoz kapağı sokak borsasının tedavülünde değildi. Fena ütölmüştük. Bir şeffaf torba dolusu misketi anne çöpe attığında yaşamadık en büyük şoku; asıl travmatik olan, hazine diye bahşedilen servetin hayatta bir karşılığı olmadığını görmektir. İnsanlardan korkmuş ailelerin çocukları, insanların bir araya gelmesine pek sıcak bakılmayan bir ülkede gazoz kapağı uğruna mermer taşlar savuruyordu sokaklara. O taşların arkadaşlarını yaraladığını bilemeden.

Hayat yalan söyledikçe, istemeyi öğrendik tüm şehirli arsızlığıyla. Bisiklet, Barış Manço kasedi, Reebok ayakkabı, Mikasa top, kumandalı araba, pilli bebek, Amiga bilgisayar istedik. İstedikleri uğruna canları çok derinden yanmış anne-babalar bu istekleri anlamsız bulsalar da, mağrurca kabul ettiler. Mutemetin getirdiği ince aybaşı tomarlarından bir köşeye tasarruflar edildi ve alındı o Reebok ayakkabı. Sonra BMX, Commodore, Sony Walkman, Ibanez gitar, Yamaha org, Philips müzik seti, Levi’s kot. Yabancı isimler girdikçe evlere; Özgürler, Esralar, Serkanlar, Özlemler daha az girip çıkar oluyordu. Yalnız ve doyumsuz bir nesil, kendini markalarla var etmeye çalışırken giderek yok oluyordu.

Sonrası, büyük şansla; hiçbir silahın, müdahalenin değiştiremediği hormonlar. Yokluğun yok çocuklarının genleri, onları aşka itiyor. Bir anda... Amiga’nın, Nintendo’nun asla veremediği iç titreşimleriyle sarılıyor yok kuşak. Büyüyemeyenler büyümeye başlıyor. Değişmeyi, değiştirmeyi ve öpüşmeyi çok istiyorlar. İlk Öpücük’ün François’sından öğrendiği basit numaralarla gazoz kapağı devrinden beri kaybettikleri insanları kazanmaya çabalıyorlar. Gerçekten ateşlenip, harbiden nefessiz kalıyorlar. Muah Muah Lee Cooper, amaç değil araç oluyor. Hiç ye-

tinemedikleri nesnelerden, ulaşması zor öznelerle doğru koşuyorlar. Philips müzik setinde, deliğine kâğıt tıkadıkları TDK kasetlere karışık şarkılar dizip; Sony Walkman'ın tek kulaklığıyla beraber dinlemenin hayalini kuruyorlar. Tüketenler üretmeye yöneliyor, yaşasın diyalektik. Can Yücel'den, Nâzım Hikmet'ten, Herman Hesse'den satırlar araklamaya, altına kendi sözlerini yazmaya çalışıyorlar. Yokluk, kendi varlığını yaratıyor. Seksenlerin çocukları dirilmeye başlıyor.

Yağmurda ıslanıyorlar, müdür yardımcısından, babadan, polisten kaçmanın heyecanını yaşıyorlar. Super Mario ve Prenses'in manasız aşk hikâyesinden sıyrılıp; Özge'nin ve Barış'ın hikâyesini yazar oluyorlar. Yarattıkça güvenleri geliyor, Sezen Aksu yeni bir kaset çıkarıyor tam da o sene. Çocukluklarını yaşayamamış değiller, aksine çok uzun yaşamışlar. Büyümeyi çok istiyorlar ve büyürken çılginca mutlular.

Sessizliği kırıyorlar. Gitar, öpücük, slogan, tezahürat, dans, şerefe, Metallica sesleriyle. Ki hiçbirinin ailesi de beğenmiyor, "Bu ne gürültü, kıs şunun sesini!" diyorlar. Diyedursunlar, seksenlerin çocuğu herhangi bir sese öyle muhtaç ki; bu gürültüde bir ritim tutturuyor kendine. Eğleniyor ve eğlendiriyorlar. Renksiz dünyaya renk katmaya çalışıyorlar, kanları pahasına değilse de gırtlakları pahasına. Yokluğun korkunçlulğundan, varlığın kaosuna geçiyorlar. Kendileriyle gurur duyuyorlar. Sokağın son çocukları, sokakta bir hayat kurar oluyor. Hayretle izliyor herkes. Anlaşılmıyorlar, olsun, anlaşılmak derdinde değiller. Sokağa dönmek yetiyor onlara. Bir de sarhoş ve âşık olmak.

Güzel şeyler pek uzun sürmüyor işte. Seksenlerin normal çocuklarına, ellilerin birkaç dahi hippisi sataşiyor. Garajda keşfettikleri olmayan varlıklardan; hayali bir elmadan ve pencerelerden bahsediyor "Kapılar" ve "İşler" familyasının yaşlı serserileri. Seksenliler halinden vazgeçmek istemiyor ama direnmeyi de hiç bilmiyorlar. Ekranlar ve renkler cazip geliyor onlara; sokağın gürültüsünü nasıl da kolay terk ediyorlar. Aceleyle ekranların başına, kablolarla bağlı bilgisayarların önüne yerleşiyorlar. Tam da var oldukları ve var etmeye başladıkları anda; sesli ama sakince yok olmaya doğru yola çıkıyorlar. Hiç var olamadan; ebediyen yok olmayı seçiyorlar. Giderken arkalarında şımarık bir gülücük bırakıyorlar. :) O kadar...

TATİL KİTABI

Bülent Çolak

İlkokul birinci sınıftayız. Okulun son günleri. Bundan sonrası üç ay teneffüs. Tursil kokan mavi sıra örtümüzün üstünde (yıkama sırası ben-deydi) resimli bilmeceli eğlendirirken de öğretici gibi vasıfları bulunan tatil kitabımız açık duruyor. Okumayı daha yeni sökmüşüz. Aysel öğretmen bize ilköğretim tarihinin en kıssadan hisseli okuma parçasını okutuyor. Ağustos Böceği ile Karınca. Menekşe okuyor. Şişe dibi gözlükleriyle ne de güzel okuyor: “Ağustos böceği bütün yaz saz çalmış şarkı söylemiş.” Hemen önümde oturuyor Menekşe cımcimesi. Ona yaz boyunca saz çalıp şarkılar söylemek istiyorum. Aklıma birden beslenme saatinde incir reçelimin içine gömülmüş olan iki karıncayı çaktırmadan sıranın altına burun tataklarımın* yanına sıvadığım geliyor. Aysel öğretmen sıra aralarında geziniyor. Bütün sınıf dik oturmuş, yazın sarı sığağında eşek gibi çalışan karıncanın azmini kutlarken, ben tataklarımın yanına sıvadığım tatlı hayat kurbanı karıncalarımı son kez elimle yok-luyorum. Ezan okunuyor. Cami okula yakın. Aysel öğretmen pencereleri kapatıyor. Hocanın sesi uzaktan hoş geliyor, ama Menekşe’nin sesinden daha hoş değil:

“Gitmiş komşusu karıncaya, aman kardeş demiş, halim fena...”

Bizim evin oradaki caminin vaat edilen cennete benzer bahçesini düşünüyorum. Ve içindeki dini bütün karıncaları... Çimlere bir sürü ipek

* Tatak: Argoda sümük anlamında kullanılır.

yolu açmış, türlü çeşitli kuru gıdayı taşırlardı. Hep bir kalabalık, hep bir telaş, pazar yeri gibiydi. Bu bahçe, karıncaların Eminönü'süydü. Ama bir yolları vardı ki; bu yolu sadece ve sadece cuma günleri, Cuma saatinde kullanırlardı. Bu yol direkt caminin içine gider ve karıncalar bin bir desenli halıların altında kaybolurlardı. Bu acayıplığı İmam Aziz şöyle yorumlardı: “Ey cemaati Müslümin bakın; bakın ki, görün. Onlar sadece kırıntı taşıyorlar. Onlar âlemlerin Rabbinin ilahi mesajını da taşıyorlar” der, elli beş ekran TV büyüklüğündeki bağış kutusunu cemaatin burnuna sokardı. Bu cumaya giden aptessiz karıncalar kolonisi hiç aklımdan çıkmadı. Ya bu hikâye yüzünden ya da gerçekten öyle olduğundan, benim gözüme en kâmil görünen hayvan karınca olmuştur hep.

“Karınca iyidir hoştur ve çalışkandır bilirsiniz ama eli sıkıdır biraz. Can verir, mal vermez.”

Aysel öğretmenin eli omzuma dokunuyor. Otoriter ve şefkatli bir dokunuş bu: “Oku!” Birden yaşlandığımı hissediyorum; “Nasıl yani? Aysel öğretmen beni ateşe mi atıyor? Neden? Derdimi bilmiyor mu?” “Hadi oğlum oku!” Kıkırdamalar, gülüşmeler kulaklarımda yankılanıyor. Tepemdeki antene asabiyet hücum ediyor. Birden Atom Karınca olup, benle alay eden kara önlüklüler çetesini bir güzel pataklayıp, hepsini kara tahtanın önüne yığıyorum ve kepengi üstlerine çekiyorum. Sadece Menekşe'ye dokunmuyorum. Derken sınıfın kapısı açılıyor. İçerisi bir anda polis doluyor. Kara önlüklüleri bitik bir halde gören polis şefi bana dönüyor; “Aferin Atom Karınca, yine temiz bir iş çıkardın. Al bakalım kızım senindir, evlen onunla” diyor, Menekşe'yi tuzluk gibi uzatarak. Aysel öğretmen “Ama beyefendi, kızınızın daha okulu var” arızası çıkarırken, biz Menekşe ile pencereden uçup derin mavide kayboluyoruz.

Tüm sınıfta “ne yapacak bakalım” sessizliği. Derin bir nefes alıyorum ve ilk kelime ağzımdan uzun bir patinajla kalkıyor: “Aaaaa-ğuuuuuuu-to-to-tossssss bö-bö-bö-cceee-ceeee-ğiiii...” Gerisi bütün sınıfın üstüne çamur sıçratır gibi geliyor: “Ne-ne-ne mi yaptım de-de-demiş, gece gündüz şa-şarkı söyledim, fena mı ettim si-si-sizce?” Okuma parçasını bitirdiğimde sırtındaki yükü kolonisine götüren karıncadan daha bitkin düşünüyorum.

İlginçtir, kekeme ağzımla masalı kesik kesik okurken, bütün sınıf bir

süre sonra saygı duyarak, kesintisiz dinlerdi beni. Bu masalı bize Aysel öğretmen koca yazı ağustos böceği gibi boşa geçirmeyelim, karınca gibi çalışkan ve disiplinli olalım diye zihnimize kazırdı, ama hayat hiç de öyle değildi. Sonradan bu masalın şifrelerini çözdüğümde, kendimi ağustos böceği olarak bulmuştum. Neden hep hayatta karınca olmamız istenir ki bizden? La Fontaine ya da Aysel öğretmen protein bakımından gezegendeki en zengin canlı türü olan bu saz şairi flörtöz böceğin yıllarca yerin altında bir kozanın içinde beklediğini ve nihayet yer üstüne çıktığında ömrünün bir kelebekten daha kısa olduğunu, bu yüzden ağaçlara tüneyip tabiatla eşi benzeri görülmeyen, desibeli yüksek bir çiftleşme şölenu için canını verdiğini (çiftleşme sonrası ölürlük çünkü) ve toprağı beslediğini bilseydi ne yapardı acaba? Çalıp oynayacak tabii ki hayvan. Çünkü ömrü kısa. Hayvanın ekolojik misyonu bu. Ayrıca sanatçı, saz şairi. Üreten sınıf bu zibidi ile özdeşlik kurup da kalkınma hamlesi sekteye uğramasın diye böyle resmedilmiştir. Bence tarihteki ilk bankacı bu masaldaki karınca. Temkinli, garantici, hesapçı... Ve ağustos böceğini kışın ayazında kapı dışarı edecek kadar da merhametsiz.

Ağustos geldi. Uçsuz bucaksız çayırlar... Çingene çadırları ve at ölümleri... Bir gün mavi, bir gün kırmızı, bir gün lacivert akan dere... Kalem fabrikasının deresi ve askeriyenin oradaki göl... Misina ile Japon balığı tutmak ya da sazlıkların arasında yılan yakalamak... Tatilin son günleri...

Top sesleri geliyor uzaktan ve tank gürültüleri... Tanklar art arda geldikçe, yorgun çelikten bir tırtıla benziyorlar. Ve yüzlerce miğferli asker uygun adım ilerliyor. Bütün çocuklar uzun otların arasına yüzüstü atlayıp, dev karınca yuvasına doğru sürünüyoruz. Top sesleri gelmeye devam ediyor. Yanı başımızdan geçen karınca kervanının önünü kesip kuru gürültü yapıyoruz. Asker karıncalar ısıyor. Yuvasına yaklaştıkça heyecanlanıyoruz. Yuvanın ağzına varıyoruz. Tam bir karmaşa. Karıncalar ölü bir ağustos böceğini yuvasına sokmaya çalışıyor. Ben bakakalıyorum. "Hadiiiiiii" diyor çocuklardan biri. Yuvanın etrafını çevirmeye başlıyoruz. Ben yüzümü iyice toprağı gömüp, yakından bakıyorum saz şairinin cenazesine. Saydamlaşmış. Ruhunu taşıyorlar gibi. Hafif. Bütün yaz eğlenmiş, hafiflemiş. Tepemizden helikopterler geçiyor. Kızıldere

ler gibi bağıryoruz. Derken yusufçuk böcekleri kulağımızın dibinden kurbağalı göle doğru seğirtiyorlar. Karıncalar ağustos böceğini yuvanın ağzından içeri sokmayı başarıyorlar. Mikrokosmos bu mu? Çocuklardan biri keserin sapını karınca yuvasına sokuyor. Keserin ağzını tutarak, yuvanın içine doğru iyicene kanırtıyor, eşeliyor, dağıtıyor yuvayı. Etraf savaş alanına dönüyor. Yer gök karınca... Asker karıncalar saldırıya geçiyor. Yapma bir coşku ile evlere doğru kaçışıyoruz. “Kenan Evren’in askerleri geliyor... Kenan Evren’in askerleri geliyor...” diye bağıryoruz.

Kenan Evren’in askerlerinden kaçarken, evin önüne geldiğimde bir çift bacağa çarpıyorum. Kafamı kaldırıp bakıyorum: Babam... Yanmış bir kibrit çöpüne benziyor. Saçı sakalı uzamış, zayıflamış. Yeşil parkası ile karşımda dikiliyor. İki aydır ortalarda yoktu. Bacaklarına sarılıyorum babamın. DİSK’e üye olduğu için hayatını bir süreliğine gasp etmişlerdi. Diz çöküp boyunu boyuma eşitliyor. Aslında işkenceden geçmiş bedeninde derman kalmadığı için çökmüştü. Gözlerimin içine bakıyor, sarılıyoruz baba oğul. Uzaktan top sesleri gelmeye devam ediyor.

Bugün 30 Ağustos Zafer Bayramı: Evimizin az ilerisindeki askeri-yede ve vatanın her karış toprağında etkinlikler devam ediyor.

Bugün 30 Ağustos: Babamın eve döndüğü gün.

Bugün 30 Ağustos. Ağustos böceğinin gününü gün edip toprağa düştüğü gün.

Bugün 30 Ağustos: Tatil kitabımın Ağustos Böceği ile Karınca sayfasını yırttığım gün.

Bugün 30 Ağustos: Tatilin bitmesine ve Menekşe’yi görmeme iki hafta kaldı.

Ağustos Böceği ile Karınca

Karıncayı tanırırsınız

Minimini bir hayvandır

Fakat gaayet çalışkandır

Gaayet tutumludur, yalnız

*Pek hodgamdır, bu bir kusur:
Hodgam olan zalim olur
Bir gün ağustos böceği
Tembel tembel ötüp durmak
Neticesi aç kalarak
Karıncadan göreceği
Bürudete bakmaz, gider
Bir lokma şey rica eder
Der ki: - Acıyınız bize
Çoluk çocuk evde açız
İnenize muhtacız.
Karınca bir yüreksiz
Layık huşunetle sorar:
- Aç mısınız? Ya o kadar
Uzun, güzel günler oldu.
O günlerde ne yaptınız?
Böcek inler: - Açız, açız
Bakın benzim nasıl soldu
O günlerde gülen, öten
Sazla, sözle eğlenen ben
Bugün bakın ne haldeyim!
Vallah açız, billah açız
Halimize acıyınız!
Karınca eğlenir: - Beyim,
Şimdi de rakedin, ne var?
Yazın çalan kışın oynar.*

ANTI – ‘80’LER

Şahin Özbay

‘80’lerde çocuk olmak... Facebook’ta bir grup başlığı, Ekşi Sözlük’ta bir entry gibi geliyor kulağa. Gidip aratıyorum Facebook’ta, 42 grup çıkıyor karşıma. Ekşi Sözlük’e bakıyorum, 49 sayfa entry çıkıyor. Bakıyorum neler yazılmış diye, hep de keyifli şeyler. Çizgi filmler, diziler, sinemalar, müzik grupları, sulu espriler... Kendi ‘80’lerimi anımsamaya çalışıyorum, evet tamam bunların hepsi de var. Ama bu keyifli ‘80’ler nostaljisi de anlamsız geliyor bir yandan. Saçmasapan yıllardı ‘80’ler. Hele ki Türkiye’de.

12 Eylül yaşanmış bir kere... Sen çocuksun, ne bilirsin darbeyi falan demeyin. Darbe olduğunda yaşım sekizdi. Her yerde marşlar, okulda devamlı marş öğretmeler. Tamam bir gaza gelip söylüyorduk o şovenist, orduyu öven marşları, ama bir yere kadar yani... Bir de ne oldu o bizim duvarlara yazılar yazan, otobüste giderken birden değişik marşlar söylemeye başlayan ağabeylere, ablalara? Okuma yazmayı ben o duvardaki yazılardan öğrenmiştim. “Tek yol devrim”, “Kahrolsun faşizm”... Heceleyle heceleyle okuyordum duvarda ne yazıyorsa, sokakta annemin elini tutmuş giderken. Ne anlama geldiğini bilmesem de hoşuma gidiyordu o ağabeylerin, ablaların koşuşturması. Gerçi her zaman da keyifli değildi. Bir keresinde adliyeden kaçan bir mahkûm bizim ilkokula gizlenmişti. Peşinden gelen jandarmalar da onu vurmuşlardı. Ya da okulun bahçesine kavga etmek için toplanıp birbirlerine saldırıyorlardı. Sonra yavaş yavaş haberleri gelmeye başladı. Hepsi içerideydi. Ablamla bana iyi dav-

anan müdürün oğulları da. İyi ağabeylerdi onlar. Neden almışlardı ki içeri? Sonradan öğrendim ki ne işkenceler çekmiş o ağabeyler, ablalar.

Bir de pat diye karşıma Anadolu Liseleri ve Kolejlere Giriş Sınavı diye bir şey çıktı. Kitap okuyacağım, ağaçlara çıkacağım, çete savaşı yapacağım yan mahallenin çocuklarıyla, dizi film izleyeceğim... İşte herkesin yazdığı, bahsettiği şeyleri yapacağım '80'lerde, ama yok, olmaz. Ders çalış, kursa git, aptal aptal test kitapları çöz. Yeter be! Ya bir Gizli Yediler, Afacan Beşler tadı bırakmadınız be, bir rahat yok! Cumartesi-leri Galactica var, Atlantis'ten Gelen Adam, Buck Rogers var, ama biz salak salak kursa gidiyoruz. Aklımda diziler, önümde testler... İğrençti ya '80'ler. Bir de TRT renkli yayına geçiyor ve bazı diziler renkli. Renkli! O ne ya? Bunlar siyah beyaz değil miymiş? Vay be, kandırılmışız. Nereden renkli TV bulacağız da izleyeceğiz bunları? Neyse ki komşular var. Merhaba ben yine geldim komşu.

Derken ilkokul bitti, ortaokul başladı. Kazanmışız da o aptal sınavda; iyi de bir yer. Bir de parasız yatılıyım üstüne üstelik. Yatılı okulla ilgili bir ton kitap okumuşum. Ne maceralar bekliyor kim bilir beni derken, daha ilk gün dayakla tanıştım okulda. N'oluyor be abi? Daha 11 yaşındayım, annemden ayrılmışım gelmişim yanına. Etüt nedir, ne yapılır etütte, ben ve arkadaşlarım nereden bilelim? Tanışıyoruz işte geyik yaparak. Sen de gözetlemişsin bizi delikten gizlice, şimdi de gelmiş kendi faşistliğince bize ilk dersi veriyorsun. Hayır bir şey değil, başımıza diktiğin elemandı bizi asıl konuşturan. Tabii o görünmüyordu, kapıdaki gözetleme deliğinden içeri baktığında, ama biz görünüyorduk. Dakika bir gol bir, ilk dersi aldık. Okulda 12 Eylül etkileri. Tam kadro faşizm. 12 Eylül'den önce sınıfta öğrenciye vurduğu için okuldan atılan müdür yardımcısı da geri dönmüş. Ağabeyler gösteriyordu bize sınıf duvarındaki kurşun deliğini.

Bu yazı yavaş yavaş '80'lerde ergen olmaya doğru kayar artık. İlk yarısında çocuksak, ikinci yarısında da ergeniz. Zaten hep arada kaldı bizim kuşak. Ola ola X kuşağı oldu. Ergenliği kısa geçeceğim. Ergenlik de berbattı '80'lerde. O saçma rüküş giysiler, iç karartan, kafa şişiren arabesk müzikler ve filmler, uyduruk pop idolleri.

Tabii hepsini harcamayayım şimdi '80'lerdeki müziklerin. Rock,

hard rock, heavy metal, punk, özgün müzik... Alphaville, Deep Purple, Depech Mode, Fear, Sigue Sigue Sputnik, Yeni Türkü, Ezginin Günlüğü, Grup Yorum, Çağdaş Türkü, Scorpions, Iron Maiden... Gerçi işin gerçeği onlar yine '70'lerin uzantısı, '80'ler sayılmaz o yüzden de. Modern Talking, Samantha Fox vb. çocuk gözüyle eğlenceli şeylerdi, ama ergenleşince yetersiz ve kötü olduğu gerçeği çıktı ortaya.

Derken Sayın Özal geldi ve hop ithal mallar başladı. Hadi gidelim Lee Cooper alalım. Kapalıçarşı'dan kaçak Levi's, Converse, Nike, Adidas... Mc Donald's açılmış, koş koş, hamburger yiyelim. Al işte bir saçmalık daha başladı, marka peşinde koşup duruyor ergenler.

Benim anti '80'lerim bitmez aslında. Daha diyecek çok şey var, ama onları da anlatırsam öykü '80'lerde çocuk olmaktan çıkar; '80'lerde arada kalan, yolunu arayan, politik çıkışları faşist eğitimciler ve öğrencilerce bastırılan ve baskıdan sapıtan ergen olmaya kayar. Neyse ki '70'ler güzeldi de onları dinleyebildik ve oradan kendimize kostümler beğenebildik.

Yahu arkadaşım, ne giysileri, ne müzikleri, ne filmleri, ne de insanları güzeldi '80'lerin. Bırakın bu nostalji ayaklarını!

Neyseki 18'ime bastım ve '90'lar başladı. Yaşasın '90'larda genç olmak! Oleeeey!

80'LERDE METALCİ OLMAK

Azim Raşit Ersoy

Duvarlar... Odanın duvarları... Gözlerime inanamamıştım, İçimin çekildiğini hatırlıyorum. Yıllarca biriktirmiş, birçoğunu ne zor bulmuştum oysa... Bir an düşününce, annemin eve geldiğimde beni karşılayan panik dolu ifadesinin ne anlama geldiğini daha iyi anladım. Babam, yıllarca biriktirip, odanın duvarlarına özenle yapıştırdığım bütün posterlerimi toplamıştı.

80'lerde çocuk olmak güzeldi. Şimdiki çocuklara göre biraz daha masum, belki daha bir saf, daha bir arkadaş canlısı olmaktı. Daha hesapsız kitapsız... Susmaktı biraz, az konuşmak... “Aman evladım, karışma, görüşme, bulaşma, sakın yaramazlık yapma, uslu dur” diye okula gönderilmektir. Tembihti ve o tembihe uymak...

Ben, yaramazlık yapmak isteyenlerdendim. Nereden mi başladım? Heavy Metal dinleyerek, müzikten...

Çoğunluğun Michael Jackson, Madonna, Modern Talking, Duran Duran, Depeche Mode, MFÖ, Sezen Aksu, Kayahan, Coşkun Sabah, Cengiz Kurtoğlu, Ümit Besen dinlediği; sol görüşlülerin Grup Yorum, Ahmet Kaya, Zülfü Livaneli, Yeni Türkü, Edip Akbayram, Fikret Kızılok'a meylettği bir dönemde Heavy Metal dinledim.

Öncelikle müziği sevdim. Yukarıda saydığım müzisyenlerin ya da şarkıcıların hepsini ve fazlasını dinledim, kimini metal müzikle tanışmadan önce, kimini her zaman, kimini daha çok sevdim, kimini daha az... Ama hiçbir zaman müziğin bir çeşidini dinleyip diğerlerine ken-

dimi kapatmadım. Elbette bana çok hitap etmeyen müzik türleri de vardı. Ancak konu 80'lerse, Heavy Metal'e gönül vermeyi seçtim, metalci olmayı yani...

İlk dinlediğimde nefret etmiştim, hem metal müzikten, hem de dergilerde gördüğüm fotoğraflardaki metalci insanlardan... Bu nefret çok sürmedi. Heavy Metal dinlemek bir çeşit başkaldırıydı benim için, uyumsuzluk değil, ama uymama isteğimin neticesiydi belki de... Beni kısıtlamaya çalışan her şeye, her türlü baskıya karşı durmak...

Birçokları için çıkarmak isteyip de çıkaramadıkları yüksek sesti Heavy Metal, bazıları için de bu müzikle tanıştıkları güne kadar çıkarmayı hiç düşünmedikleri bir ses... O güne kadar bastırdıkları isyan... Evrenin tüm güçlerini ruhunda hissetmek, sahip olunan bir sihir sanki... Sıradan hayatın ötesinde bir şey...

Farklı olan değil belki, ama bir şeyleri farklı bir biçimde anlatan veya başka türlü hissedenenlerin anlatmak istediklerine aracı olan bir müzikti Heavy Metal benim için... Ruhuma işleyen ritimler, sololarla başka bir şeydi... Bazı şarkıları dinlerken ağlamak. Bugün olduğu gibi...

Farklı kalemlemlerle okuldaki sıranın üstüne Heavy Metal gruplarının isimlerini yazmaktı 80'lerde metalci olmak... Bu yüzden sağlam bir fırça yemek... Olur olmaz yerlerde vücudunun neresinden geldiği belli olmayan garip gitar sesleri çıkarmak... Ruhundaki gitarın tellerine vurmayı kestiğin anda o malum bakışlara maruz kalmak... Deli miyim neyim?! Adam olmam büyük ihtimalle... Aklım da beş karış havada zaten...

Yurtdışından gelecek bir metal dergisinin yolunu gözlemekte 80'lerde metalci olmak. Geldiğinde çılgınlar gibi karıştırmak, dönüp dönüp bakmak ve odanın duvarlarını posterlerle doldurmak... Babanın, "Ne bunlar böyle, cehennem zebanisi gibi heriflerle doldurmuşsun duvarları!" saldırılarına göğüs germek... Bu arada, o duvarlar sadece bir gün öyle boş ve yalnız kaldı, ertesi gün o posterleri tekrar ait oldukları yerlerine yapıştırdım. Babam toplamış, ama yırtmamıştı.

40'ların sonu, 50'lerin ilk yıllarında Rock and Roll, 60'lar ve 70'lerde Hard Rock derken, bu türün 80'lerde ulaştığı zirveydi Heavy Metal. Belirgin köklerini 70'lerin Hard Rock'ında görebileceğimiz

Heavy Metal'in en iyi ve en sert grupları 80'lerde hayat buldu. Beni en çok etkileyen türleri thrash metal, speed metal, black metal, power metal ve death metaldi. 70'lerdeki babalarının yerleri her zaman ayrıydı. Nasıl ortaya çıktığına dair bin bir çeşit hikâye uydurulan bir efsane müzikti. Uydurulurdu, çünkü bu bilgilere ulaşacak kaynak yoktu. Bilgisayarsız, internetsiz, "Google"sız yıllardı... Orijinal kaset ve CD'nin bulunmadığı, "CD mi, o ne ki?" yılları... "Bilmem kimin son albümü müzik marketlerde" gibi reklamların olmadığı, plaktan kasede kayıt yapılarak, çoğaltma yöntemiyle müzik dinlenen yıllar.

Ankara'da, Heavy Metal gruplarına ait eski ya da yeni albümlerin plaklarını bulabileceğiniz bir yer vardı hatırladığım: Dorian Gray, Ahmet ağabey. 80'lerde Ankara'da Heavy Metal dinlemek bu ismi ezbere bilmektir. Bir de 1990 yılında açılan Shades adlı dükkânın sahibi Süleyman ağabeyi tanımaya giden yol... Farklı şehirlerde mutlaka bunların dengi müzik dükkânları ve kişiler vardır, ama yıllar sonra İstanbul'da duyduğum bir cümle, o isimlerin Ankaralı metalciler için düşündüğünden de değerli olduğunu anlamamı sağlamıştı. Çok zor bulunan bir albümü arıyordum. İstanbul'un bilinen metal dükkânlarından birine gittim, albümü sordum, muhabbet olsun diye Shades'te bulamadığımı söylediğimde aldığı cevap gayet açıktı: "Süleyman ağabeyde yoksa boşa arama, Türkiye'ye gelmemiştir!" Misafirini her zaman huzur veren bir bakış, dingin bir ifade ile karşılayan Süleyman ağabeyin gülümseyen yüzüne aralan kapıydı 80'lerde Ankara'da metalci olmak...

Elbette sadece bu kadar değil. Bir de TRT'de radyo programı hazırlayan, her hafta yeni bir rock ya da metal albümünü baştan sona yayımlayan, bizleri teybin başında, ellerimiz kayıt düğmesinin üstünde, pür dikkat bekleten Şener Yıldız.

Müzik dinleyebilmek için hem teypten teybe ara kablo ile hem de radyodan kayıt yapmayı bilmektir 80'lerde çocuk olmak... Bandı teybe sardırmanın kaydı tamamlayabilmektir. Kaydettiğin kasedi teybe koyup dinlemenin mutluluğuydu 80'lerde metalci olmak...

Çivili demir bileklikler takmak, uyduruk bir tişört için dört dönmektir. İnsanların ne dediğine kulak tıkamak, yırtık kotlar giymek, bazen sert sert bakmak, bir de Iron Maiden bayrağı, "Stranger in a strange land"...

Ölüm, seks, şiddet, savaş, özgürlük ve mitolojinin yanı sıra sosyopolitik, felsefi konuları içeren, kişisel travmalara dokunan sert, lirik, yoğun, senfonik bir müzikti; benim için 80'lerde çocuk olmanın, genç olmanın en güzel yanıydı Heavy Metal... "Ne biçim bir müzik bu böyle, tencere, tava gürültüsü işte"ye inat kafa sallamaktı. Albüm kapaklarıyla, kostümleriyle, sahne dekorlarıyla, klipleriyle... 1984 yılında Aile Müzik Merkezi tarafından "15 Ahlaksız" adıyla yayımlanan bir listede adı yer alan ve Amerikan Gençliği'ni kötü etkilediği suçlamasına karşı müziğini savunmaya çağrılan Dee Snider'ın söyledikleri karşısında eveleyip geveleyen senatörler, anlamsız ve çaresiz bakışların hâkim olduğu Amerikan Senatosu'ydü Heavy Metal... Vietnam'ın hesabını veremeyeceklerin aczi, Dee Snider'ın sözleriydi: "Beni kafasız bir metalci olarak gördükleri için çağırmışlardı. Benim salak olduğumu gösterip, fikirlerinin doğru olduğunun kanıtı olarak kullanacaklardı. Cümle kurabileceğimi, İngilizce konuşabildiğimi bile sanmıyorlardı." Dee Snider'ın Senato'da yaptığı konuşması sonrasında senatörlerin aldıkları haller gerçekten görülmeye, Dee Snider'ın şu son sözü de duyulmaya değerdi: "Listeye şiddet içeriyor diye aldıkları şarkı, Bağımsızlık Bildirisi kadar şiddetliydi."

Birtakım gruplar şiddeti konu alan kanlı kostümleri ile yaptılar müziklerini, şiddete özendirdiler. Kiliseleri yakan satanist ya da Hıristiyanlık karşıtı gruplar da çıktı ortaya. Bu grupların savunulacak tarafı olmadığını belirtip, Heavy Metal'i kirli müzik gibi göstermek isteyenlere inceden bir "hadi oradan" çekerek soralım: Sinema salonlarına toplanmış insanların Rocky'yi, Rambo'yu alkışlamaları daha mı kabul edilebilirdi? John Rambo daha mı masumdu?

Iron Maiden, Judas Priest, Dio, Black Sabbath, Metal Church, Danzig, Manowar, Accept, Twisted Sister, Kiss, AC/DC, Def Leppard, Queensryche, Megadeth, Slayer, Anthrax, Helloween, Running Wild, Pantera, Destruction, Over Kill, Kreator, Testament, Exodus, Venom, Tyrant ya da Tankard... Saydığım bu gruplar daha mı vahşiydi bizleri akın akın sinema salonlarına çeken komünizm karşıtı kahramanlardan?

Lars Ulrich'in, James Hetfield'in sivilceli halini bilmekti 80'lerde metalci olmak... Ride The Lightning'i dinlerken göz yaşlarını tutama-

mak... Cliff Burton adını duyunca hüzünlenmek... Güzeldi 80'lerde metalci olmak... ve hâlâ güzel, öyle kalmak...

“Bir adam yalan söylediğinde dünyanın bir parçasını öldürür / İnsanlar hayat zannederler bu solgun ölümleri / Daha fazla dayanamıyorum tüm bunları görmeye / Cennetin Krallığı beni yanına alamaz mı?”
(To Live Is To Die – Metallica)

EGE'DE ÇOCUK OLMAK ÖZELDİR

Onur Akbudak

Çocuk olmak dünyanın her yerinde aynı duyguları taşıyor olsa da Ege'de çocuk olmanın verdiği telaş, konuşulan ağız, bir anda tükenip yerini o hiç tahmin edemediğimiz büyümenin ortasında bırakıverir insanı. Nükleer savaş gibidir Ege'de yaşam. Sabahın erken saatlerinde başlayan ve gece yarısına kadar süren o arbedeli yaşamın içinde çocuk olmak ayrı bir keyif, paha biçilmez bir buruk neşe ve adı konulamayacak bir anımsayıştır. Yaşamın bir parçasıdır sonuçta; yaşanır ve yaşamımızın sonuna dek yine aynı buruk gülümsemeyle anımsanır.

Dere kenarlarında geçen günler, sapanla çıkılan küçük av partileri, bir koyun içindeki hayıtları koparmadan hemen kıyısına kurulan çırpınlar doğal zekânın bize bahsettiği en güzel birikimlerdir. Tarlalardan çalınan kara havuçları, daha üzerindeki çamur tam temizlenmeden, yakalanma korkusuyla birlikte artmış olan lezzetiyle yemek yine ayrı bir saflığın güzelliği ve korkunun en keyifli şeklidir. Komşu bahçelerinden çalınan çağlaları, erikleri dalın üzerinde bir yandan yiyip bir yandan ceplere hatta giydiğin tişörtün önünü bohça haline sokup doymak bilmeyen çocukluğuna bir zula hazırlamaktır, aynı saflığın güzelliği ve keyifli korkuyu yaşamak...

Ege'de çocuk olmak... Mahalle arasında oynanan maçın en güzel ve en kritik anında bir arkadaşının yanına gelip “Annengil seni çağırıyor köye gitçekmişiniz. Hadi gari bırak, ben senin yerine bakarım” dediğinde apar topar eve dönmek... Köye gitmenin verdiği heyecanla başka

hangi akrabaların çocuklarının geleceği hakkında bilgi edinmeye çalışmak; o merakı bir türlü yenememek. Ama çoğu zaman köydeki çocuklarla yetinip, yarın kalan mahalle maçına çelik-çomakla devam etmek. Daha önceden tespit edilen incir ağaçlarına tırmanıp siyah incirleri en uç dallardan, düşme pahasına toplamaya çalışmak. Zamansız toplanan incirleri birilerine fırlatarak savaş oyunları oynamak. Hiç durmadan koşuşturmak, akşamın nasıl geldiğini anlayamamak. Havanın kararmasını istememek; zaman kavramını unutmak, yok saymak. Sana hatırlatmalarına kadar oynamak. Olanaklar ölçüsünde yeni oyunlar üretmek.

Ege’de çocuk olmak... Odun ateşinde babaannenin yaptığı sarmısaklı yoğurtlu patlıcan kavurmasını aile eşrafiyla ağız tadıyla yemek. Yenilen o şen şakrak yemeğin ardından kireç boyalı odanın küçük tahta kapaklı penceresinden uzun uzun karanlığa bakarak gelecek misafirlerin yolunu gözlemek. Evde birkaç akraba çocuğu varsa sabah en erken uyanıp folluktaki ilk yumurtayı alma telaşını yaşamak. O yumurtanın başında küçük kavgalar yapmak.

Ege’de çocuk olmak... “Hadi bakalım zeytine gidiyoruz” denildiğinde dünyanın en güzel parkına gidiyormuşçasına sabahın ayazını umursamadan, tüm küslükleri unutup römorkun arkasında seni büyütecek gizemli bir yolculukla güneşten vitaminini almış zeytin ağaçlarının dibinde gün boyu sürecek olan oyuna başlamanın hesaplarını yapmak.

Ege’de çocuk olmak... Ellerdeki sapanlar eşliğinde güzel bir balad gerçekleştirmek. Karatavukları, boğtakları, çalikuşlarını kovalamak, vuramamak, ama vuramadım diye üzülmemek. Saklambaç oynamak; önüm arkam sağım solum dağ, zeytin ağaçlarıyla çevrili kocaman bir parkta bir o yana bir bu yana koşuşturmak. Saklambaç oynamak; yüz yıllardır orada yatan, kimliği belirsiz, sahipsiz mezarların kuytularında gizlenmek.

Mızıkçılık çıkaran ebenin oyununu bir anda bozmak; ona o günün en büyük cezasını verip oyundan atmak. Daha sonra hiçbir şey olmamışçasına bir kuşun ardından yürümek, onunla nergislerle süslenmiş, şırıldayarak akan sularıya doğaya armoniler sunan dereye dalmak ve kaybolmak. Seni uçurur diye, belki hiçbir çocuğun görmediği bir oyunun içinde seni bırakır diye saklanmak.

Ege’de çocuk olmak... İlk gördüğümüzde bizi şaşkına çeviren, ebeveynlerimizin bile yabancı olduğu, ama ne olduğunu sordüğümüzda bize “Radyo evladım bu, ama türkü söyleyenler içinde görünüyor” diye açıklamaya çalıştığı televizyonların başında gece boyu oturmak. Onların içinde Ceyar’ları, Köle İsaura’ları, Arap Bacı’ları, aç kaldıklarında kuyruklarından tuttukları fareleri yiyen yeşil derili ziyaretçileri izlemek. Siyah beyaz ama izlenebilirliliğin en uç noktasında, en kalite şekliyle izleyenleri alıp seyrettirdiklerinin içine çeken akıllı kutuya hayran olmak. En neşeli pazarları Kahraman Şerif’lerle, Bir Avuç Dolar’larla yaşamak. Beyaz adamın bitmek tükenmek bilmeyen toprak sevdasına çocuk saflığıyla küfürler savurmak, ellerde kargıdan mızraklarla cenklere çıkmak.

Ege’de çocuk olmak... Ezilenin yanında olmayı, paranın değil insan gibi yaşamının doğru olan yaşam şekli olduğu güzelliğini, Kızılderiileri izlerken öğrenmek. Hayıttan yapılan okları sırta bağlanan çürük torbalar içine koyup, yaprakları koparılmamış kargılara binip bufalo peşine düşmek. Yola çıkarken yüzleri kömür tozuyla boyamak, kireçle süslemek. Tam bir savaşçı edasına bürünüp karşı mahallenin istilacı askerlerini beklemek. Kimseye mahalleden erik çaldırmamak. Uğruna savaşılan bu eriklerin olgunlaşmasını beklerken ayrı bir keyif ve sabır sergilemek. Öyle kolayca kimseye bırakmamak erikleri. Her ne olursa olsun o istilacı askerlerle sulu erikler, yanlarında getirdikleri tuzla paylaşılırken tüm kavgaları geride bırakıvermek. Kaldıkları yerden çoğaltmak bütün oyunları. Küskünlüğü bir gün değil bir saat bile sürdürmemek. En güzel oyuncakları o istilacı askerlerle birlikte oynamak. Üzerine salça, yoğurt sürülmüş bazlamaları birlikte yemek. Akşam olunca da hep birlikte mevizlere çekilmek.

Ege’de çocuk olmak... Kargılardan uçurtmalar yapmak. Onları en yükseğe çıkarabilmek için tepe bayır koşuşturmak, çimlere gömülmek. Bazen ipi kopan bir uçurtmanın peşinden başın gökyüzüne dikili bir şekilde koşmak. Nereye düşeceğini tespit etmeye çalışmak. Uçurtmasının ipi kopan arkadaşına yardım edebilmek için seferber olmak. Çoğu zaman bulamamak giden uçurtmaları. Onunla birlikte üzülmek, onunla birlikte bir yenisini yapmaya başlamak. Eksikleri el ve gönül birliğiyle tamam-

lamak ve oyuna bırakıldığı yerden devam etmek.

Ege'de çocuk olmak... İneğin sütünü sağan anaya yardım etmek. Dere tepe dolaşp kuşkonmaz, sarmaşık, sarıot toplayıp aile bütçesine sağladığı katkının farkında bile olmamak. Mantar toplayıp yakılan ateşin üzerinde közleyip yemek. Böğürtlen aralarından gelen, dünyanın hiçbir enstrümanının çıkaramayacağı sesleri dinlemek. Kengerleri soyup yemek.

Ege'de çocuk olmak... Platonik aşklar yaşamak. Gözüne bakmaya korkarak komşunun kızına gönlünü kaptırmak. En büyük özlemin ona yakın olmak olduğunu hissetmek. Ona yakın olduğunda köyün, kasabanın en keyifli çocuğu olduğunu hissetmek. En kötüsü ona olan aşkı kimseyle paylaşamamak. Söylendiğinde kızın ağabeyinden yenilecek dayağı düşünmek. Yaşanan bu ilk aşkı paylaşamamak ama inatla uzak-tan da olsa sevmeyi sürdürmek.

Başlangıçta da söylediğim gibi çocukluk günleri herkesin en temiz günleri. Birçoğumuzun çocukluğu hayal âlemindeymişçesine geçip gitmiştir. Çocukluk günlerini, çocukluklarını çocuk sahibi olanlar daha bir keyifle, o günleri yeniden yaşıyormuşçasına anımsarlar. Çocukluklarını, yanı başında koşuşturup duran yarattığı nesli gözlemlerken sanki kendi geçmişlerini görür ve yaşarlar. Yaramazlığa söylenilen küçük bir sözcük, gönül almak için uzatılan bir tutam sevgi yumağı, hayalini kurduğun ve sonunda satın aldırmaı başardığın güzel bir oyuncak, geçmişin sevimli izleri gibi koşturur durur peşimizden. Dünyanın her yerinde güzeldir çocuk olmak ama Ege'de bir başka güzeldir çocuk olmak...

ATLANTİS'TEN GELEN ADAM

Barış Behramoğlu

Dicle'ye...

Divan Oteli'nin yanından her geçişimde zihnimde, yaşamımın bir parçası olan, hiç tanıyamadığım ama karşılaşmış, ortak bir zamanı paylaşmış kadar yakınımda duyumsadığım ablamın babası, o güzelim yüz titreyordu. Bana ruhumun diğer yarısını armağan etmiş olan o ışıklı insan. Hayattan uçtuğu güne dek çalıştığı Divan Oteli bana daima onu çağırıyordu. Bu beton yığını, bir şekilde, geçmişimle bugünüm arasında tılsımlı bir köprü görevi görüyordu. İşte geçen gün yıkılmış, inşaat halinde bu yapının oradayken, bir daha onu anımsayamayacak olmanın korkusu sardı içimi. Zamanla unutacak olmanın endişesi... Sonra çevirisini yaptığım kitabın bir bölümünü hatırladım. Aynı bölgenin bir zamanlar mezarlık olduğu yazılmıştı. Yazar, Ara Güler'den bir de alıntı yapmıştı. Güler, mezarlıkları şehrin bağırsaklarını sökercesine dev kepçeler, büyük makinelerle, toprağın altını üstüne getirerek yerle bir etmişlerdi, diyordu. Kentin görüntüsü değişmişti belki ama pek çok insanın yaşanmışlıkları da silinivermişti o an. Evler, şarkılar, sesler, diller; bu inşaat makineleriyle hafızalardan sökölüp atılıyor. Anıları canlı tutan yollar, caddeler, sokak isimleri, binalar, kapı numaraları değişiyor.

Bu yüzden, aynı gün anneannem ve dedemin mezarlarını ziyaret ettim.

Kimliksizlik, körlük ve renksizlik bir toplumu salgın bir hastalık gibi kemiriyor, acıtıyor, tüketiyor. Köklerinden budanan ağaçlara dönüştürülüyor, aptallaştırılıyor. Hükümetlere el koyan zihniyetler, düşüncele-

rini İngilizce reklam spotları, en uçucu olanından film diyaloglarıyla tamamlayan, barların karanlık kustumuk kokulu tuvaletlerinde, başlarını dik tutmaya çalışırken aslında varoluşlarını bir Levi's reklamı, bir Amerikan yapımıyla anlamlandıran, "Kapitalizmi s.ktir et" diye cümleler kurarak, vurguyu güçlendirmek adına "Fuck the capitalism" diye dublaj sesleriyle bayağılaştıran kayıp kuşağın çocuklarını başarıyla yetiştirirken, iki kuşak arasında kalmış olanlar da, hafızalarının derinliklerinden, tıpkı tombala çeker gibi çocukluklarını tekrardan inşa etmeye, bunun üzerine artık kronikleşmiş endişelerden sıyrılmış bir gelecek kurmaya çabalıyorlar... Ve hâlâ korkuyorlar.

Anneannem ve dedemden geriye kalanlar hayal gücüm ve anlatılanlarla tamamlamaya çalıştığım bazı fotoğraf kareleridir sadece. Anneannemin pişirdiklerini servis ettiği o ufacık mutfak penceresi. Beyaz elleri, telaşı. Sonra sofradaki bir arada olma duygusu. Mutluluğum. Üzerinde dumanı mis gibi tereyağlı patates yemeği. Ardından karanlıkta hep birlikte izlenen televizyon. Dedemin keyifle tüttürdüğü sigarasından dalgalanan duman, ördek yeşili kadife koltuklar. Babamın hapiste olduğu yıllar olmalı. Annem ve ablamla dedemlerin evinde geçirdiğimiz o kızsıcık ömürlü zamanlar. Sanki yaşanmamış gibi. Bir de o günlere dair zihnimde kalanlar; tatlar, kokular ve sesler... Sanki mevsimlerden hep kıştı. Sanki hava hep puslu, soğuk ve yağmurluydu ve Harbiye Yeşilçimen Sokak'ta, doğduğum o ev... Daima gürül gürül bir soba yanıyormuşçasına sıcacık ve nemliydi...

Bir ülke özgürlük, bağımsızlık, eşitlik kavgası verir, ben dedemin dizinin dibinde Atlantis'ten Gelen Adam'ı izledim. Usul usul başımı okşardı. Dumanın ötesinde, o görüntülü camın içinde, denizden alık bakışları, sarı donu, yüzgeç gibi parmaklarıyla bir adam çıkardı.

Sadece bir yıl sonra, dedem ve anneannemden kilometrelerce uzakta, başka bir ülkede, bir mahalle belediyesinin havuzunda yüzerken aklımda ve yüreğimde hâlâ Atlantis'ten gelen o adam vardı. Onun gibi yüzmeye çalışır, olabildiğince nefesimi tutmaya uğraşırdım ve soluk soluğa, sudan her başımı çıkarışımda, dipte duyumsadığım o derin sessizliğin, aidiyet duygusunun, tamamlanmışlığın hızla yok olmasının o büyük hayal kırıklığını yaşırdım.

Ben hafızasını belki kaybetmemiş, ama unutmaktan fazlasıyla endişe duyan Atlantis'ten gelen çocuktum. Suyun dibinde yüreğimdeki o sıcacık yuvama, 'evime dedemin dizinin dibine ancak bu yolla kavuşabiliyordum. Arkadaşlarıma "Bakın!" diyordum, "Ben de Atlantis'ten geliyorum!" Büyük ihtimalle, ben de çok, ama çok aptal görünüyordum.

ŞUNU BİLİN Kİ PRENSİM

Yiğit Değer Bengi

Sanırım ilkokuldaydım. Hayatım boyunca tarihe ve mitolojiye besleyeceğim aşkın ilk tohumunu annemin kitaplığında bulduğum bir Gılgamış Destanı atmıştı. Kapağındaki savaşçı ilgimi çekmişti ve ben henüz okuma yazmayı sökmeyen önce anneme yalvar yakar kitabı defalarca okutmuştum. Kahramanlığın ne demek olduğunu tüm insanlık gibi ben de en önce ilk elden, Uruk Aslanı Gılgamış'ta öğrenmiş oldum.

O meşum olay yaşandığında erkekçe çalım ve tanrılara meydan okuyan duruşuyla tanrıçaları bile baştan çıkaran Kral Gılgamış ve türlü canavarların işini bitirmekte kullandığı “Yiğitlerin Erki” baltası çoktan kafama kazınmıştı.

Bir gün annemle bir kırtasiyeden içeri girdik. Tam anımsamıyorum, ama yıl belki de 1984... Büyük biraderle büyümüş bir 12 Eylül sonrası çocuğu olan ben, bu etkiye hazır mıydım bilemiyorum. Okumayı sökmüş müydüm onu da anımsamıyorum, ama kitapları seviyordum, tabii ki özellikle resimli olanları... Kozanoğlu'nun eski kitaplarındaki kendi çizdiği iç resimlere nasıl da uzun uzun bakardım. İşte o an beni kim bilir ne dürttü, fakat dönüp aramızdan teneke zili çangırdayarak kapanan kapıya baktım ve onu gördüm... İnce telden bir standın üzerinde birkaç derginin ortasındaydı. Bir Çizgi Roman'ın kapağındaydı. Gılgamış gibi aslan yapılı, uzun kara saçlı, kartal bakışlı bir kahraman, elinde kocaman

bir balta tutuyor, dizlerinin dibinde ise bacağına sarılmış yarı çıplak bir kız duruyordu... Büyülenmişim. İşte bu İlkel Çağların Yenilmez Savaşçısı, Barbar Conan'la ilk karşılaşmamdı. Tabii ki anneme dergiyi alması için yalvardım, sonunda ikimizin de çizgi roman müptelası olacağını o an asla tahmin edemezdik, ama annem gönülsüzce de olsa bana ilk Conan'ımı almış oldu.

Önceleri resimlerine bakarak ve söktükten sonra da içinde kaybolurcasına okuyarak piyasadan kalktığı 90'lara kadar Conan'ın Türkçe çıkmış olan her sayısını kesintisiz aldım ve içtim.

Benim neslimden gelen ve aşağı yukarı bizim yediklerimizi yiyip içtiklerimizi içmiş olan neredeyse her erkek çocuğu için resimli romanların ve özellikle de Conan'ın çok ayrı bir yeri vardır. Bizden önceki nesiller erkekliğin, kahramanlığın ve meydan okumanın ne olduğunu belki (James Dean'i bir yana bırakırsak) Pardayanlar'dan öğrenmişse, cüretkârca söylüyorum ki bizler de büyük ölçüde mavi gözlü, dev Kimmeryalı'dan öğrenmişizdir.

O, şarabını dökenlerin kanıyla han zeminini yıkardı ve tüm barbarlığına rağmen başı dertte hanımefendilerin yardım çağrılarını asla cevapsız bırakmazdı. Aksi yönde davranmaktan korkan uygar erkekleri ise akli almazdı. Hepimizi çarpmıştı, tüm dünyadaki yaşıtlarım, eminim hepimiz o olmak istiyorduk... Eline oyuncak bir kılıç –ki ahşap işiyle uğraşan tanıdıklarınız varsa tahtadan– ya da hiç değilse bir sopa aldığında Conan'ın kılıcını tuttuğu gibi tutmamış pek az velet vardı çevremde. Gerçi sonra aynı rol bir çizgi film kahramanı olan He-Man tarafından çalındı ama Conan'ı hiç kimse unutturamadı.

Çünkü o ne tanrılardan ne de krallardan korkardı. Zaten barbar olarak doğmuş da olsa sonunda kendi krallığını kurup kendi eliyle tacını giymişti. Çevresindeki tüm dişilere “kadın” diye hitap etse de tüm o barbarlığı içinde kadınlara karşı tarifi zor, naif, ama vahşi bir yaklaşımı vardı.

Maceraları ve içinde yaşadığı o muğlak, toprak rengi, puslu dünya ile birbirinden korkunç, ama melankolik canavarlar ne o güne dek ne de ondan sonra emsalini kolay kolay gördüğüm muazzam bir hayal gücü ve tasarım anlayışından çıkmıştı.

Çocukluğumuzda bizi o yaşadığı sert ve vahşi dünyada elimizde yalın kılıç koşturan tunç derili ve kara yeleli savaşçının aslında 1930'lara ait bir ucuz roman kahramanı olduğunu sonra öğrendim. Çizgi Roman'da onu tekrar yaratan Roy Thomas'tan önce asıl babası Teksaslı bir yazar olan Robert Erwin Howard'dı. Ona bu camiada kısaca REH derler.

Amerikan ucuz-kurgu dergilerinin en büyük yıldızlarından biridir REH, belki de H.P. Lovecraft'tan sonra en büyüğüdür. Fantastik kurgu türünün babaları arasında sayılır. Yürek burkucu hayatını anlatan bir filme dahi rasgelmişim. Renee Zelwegger'ın da oynadığı The Whole Wide World filmini Conan'la tanıştıktan çok uzun zaman sonra izlemiş ama çok etkilenmişim. Film harika olduğundan değil, REH'in yaşamı beni etkilemişti. O zamanlar internet yoktu. Bir yazar hakkında bilgi kırıntılarını sağdan soldan toplardınız. Hele ki bu yazar Türkiye'de hiç tanınmayan, hiçbir kitabı çevrilmemiş, (sonra sevgili dostlarım Dost Körpe ve Kadir Yiğit Us onun bazı kitaplarını çevirdiler) ülkemizde hiç, ama hiç bilinmeyen bir türe ait bir yazarsa. Ansiklopedi maddeleri, Conan çizgi romanının yurtdışından getirilen bazı sayılarındaki REH biyografileri ve işte bu filmde başka kaynak bulmak pek mümkün değildi.

REH ömrü boyunca annesi ve babasıyla yaşamış, uçuk kaçık öykülerle yaşamını kazanmış ve hiç evlenmemişti. 1936 yılında, 30 yaşındayken annesinin ölümü üzerine bu dünyada daha fazla kalmak istemediğine karar verip tek kurşunla beynini dağıtmıştı. Çocukluk yıllarımızın hayal dünyasını alabildiğine besleyen ve hiçbir olumlu mesajı yoksa bile bize en sert koşullarda dahi yılmamayı öğretmiş Conan, işte o beyinden çıkmıştı.

Ne garip o yıllarda sevdiğimiz mesela Kurt Cobain gibi ne çok insan aynı şeyi yapmıştı.

Yıllar içerisinde hem REH'i hem de ona ilham veren yazarları, edebiyatı araştırdım. Ondan ilham almış Michael Moorcock gibi yazarları ve günümüze kadar gelen çizgi romanlarını sevdim. Kariyerini belki de Conan'a borçlu olan Vali/Terminatör Arnold Schwarzenegger'in oynadığı sinema filmlerini ve bilimum TV adaptasyonlarını ise hiçbir zaman

öyle sevmedim. REH'i öğrendikten sonra onun en sevdiği ve etkilen-
diği yazar olan Jack London'ı başka bir gözle okudum. Conan'ın il-
hamlarını satır satır aradım. REH'in hayal gücü bana bu sayfalara
sığmayacak kapılar açtı, ama o kırtasiyeciden girip de tel askıdaki der-
gide karşılaştığım Conan'ı ilk görüşümdeki büyüü hiçbir zaman his-
setmedim.

Böyle anları hayatınızda bir iki kere yaşayabilirsiniz. Denk gelmiş-
tir, Conan olmuştur, İnce Mehmed, Pardayanlar ya da belki Tolstoy'un
Hacı Murat'ı, Scott'un Ivanhoe'su belki bizzat Deniz Gezmiş ya da bir
başka mavi gözlü dev Nâzım Hikmet olmuştur ama çocukken sevilen
kahramanları unutmak demek herhalde Ursula K. Leguin'in dediği gibi
"Gardiyanlara teslim olmak, meydan okumaları kaybetmek demektir".

Çelik mavisi gözlerinde yıldırımlar çakıyordu, kılıcını kaldırdı ve
kölelerin zincirlerini tek darbede kırdı. "Kaçın köpekler, artık kimse size
emir veremez!"

80'LERDE KITSCH OLMAK

Gürgen Öz

80'ler... Benim sadece sonlarını yakaladığım garip bir dönem... Benim ergenliğim.. Her şeyi; kendimi, aşkı, cinselliği, müziği, kavgaları, gelecek hayallerimi, ne olmak istediğimi ve daha birçok şeyi algıladığım, şekillendirdiğim dönem daha çok 80'lerin sonu 90'ların başına denk geliyor... Ve ben 90'ları sanırım daha çok seviyorum bu yüzden... 90'ların yabancı pop müziğini, rock gruplarını, dönem olaylarını, yeni yeni gelişmekte olan rap müziğiyle ettiğimiz iğrenç rap danslarını, (ayakları olduğun yerde kaydırarak yaptığın ve aşağı yukarı şu şarkıcıların ve parçaların denk geldiği danslar; Informer, Vanilla Ice, C&C music factory, Mc Hammer, vb.), VHS kasetleri ve rengârenk video dükânlarını, Kemancı rock barı, Tiffany Tomato kazakları, Timberland marka bağcıklı ayakkabıları, küt burunlu kovboy çizmelerini ve tabii ki olay yaratan Levi's 501 kotu!!!

Şimdi bakıyorum da zaman ne kadar çabuk geçiyor. Teknolojinin bu kadar hızla yayılması insanda bir “yaşlanıyorum galiba” hissi yaratıyor...

Cep telefonunun ve internet olayının, ancak ben üniversitedeyken ortaya çıkıp yayılmaya başladığını düşünürsek, 80'lerdeki kendime bakıyorum da, gerçekten hayalmiş gibi geliyor o dönemler... Ne ara bu kadar çoğaldı her şey, ne ara bu kadar değişti en ufak şey!!! BETA oldu VHS, VHS oldu cd, cd oldu ipod, ipod oldu telefon, telefon oldu bilgisayar, bilgisayar oldu televizyon, televizyon oldu telefon... Yahu bir dur!!!

O her şeyi yeni yeni, gıdım gıdım keşfettiğimiz ve böylece onları daha değerli kılan; yaratıcı, sade, ruhu olan, emek verilen, her güzel ufak şeyin değerlendirildiği, insanı mutlu ettiği tatlı dönemlere ne oldu?... Şimdi tüket tüket bırak, al al fırlat, seviş seviş boşal, ağla ağla unut...

Zamana ayak uydurmak gerekli mi bilmiyorum. Böyle bir zorunluluk hissi sahip olup sevdiğim tüm değerleri, beni küçükken ben yapan şeyleri, küçük şeylerden zevk alıp mutlu olma hissinin o muhteşem zenginliğini öldürebilir çünkü. Ruhsuz yapar belki beni... Ben böyle bir dönemden, böyle doğal, keyifli bir çocukluktan geliyorum çünkü... Oyuncakların o kadar mekanik, efektif olmadığı bir dönemden... Sonsuz hayal kurmanın daha zevkli olduğu bir dönemden...

Şimdikilere bakıyorum da, sahip olmak, tüketmek ve her şeye anında ulaşım sonra da ondan hızla sıkılmak üzerine büyüyorlar. Çok hızlı her şey... Alabildiğine... Keşfetme duygusu yok... İnternet elinin altında. Merak yok! O merakın peşinden gitmek, emek vermek, değer vermek, tüm o sürecin sonuçlarına katlanmak, sorumluluk almak, kendin olma sorumluluğunu almak.... Bir amaç edinmek ve hayalperest olmak! Hayal etmene izin, hatta gerek yok... Tüm görseller, hayaller elinin altında, bilgisayar, internette, Play Station oyunlarında.

Hep merak ettiğim bir şey var... 80'lerde ne oldu? Ne oldu da 70'lerin o güzelim hallerinden sonra insanlar geniş, gepe geniş vatkalı takmak zorunda hissettiler kendilerini? Evet, ciddiğim... Ben buna şiddetle takılıyorum 80'lerle ilgili... Anlayamıyorum. Biri bana açıklasın! Ne oldu da bu algı herkesi sardı bir anda, koca bir bütünü etkileyip içine aldı?

Ne oldu da mini etek altına giyilen pembe iğrenç parlak taytlar, neredeyse insanın gırtlığına kadar gelen yüksek yüksek belli, yırtık pırtık kotlar, daracık paçaların altına oturtulan bembeyaz spor ayakkabılar ortaya çıkıverdiler? Saçları ortadan dişli tokalarla tutturup, hatta bazen punk yapıverdiler.. O dönemin hissi neydi de kıyafette böylesine kitsch bir şekilde dışa vurdu kendini bu enerji?

Ahu Tuğba, Serpil Çakmaklı! Size ne oldu da öyle oluverdiniz saç baş? Ne hissettiniz, nerelere gidip geldiniz spirüüel olarak da böyle şeyler oluverdi? Neden tüm kızlara böyle örnek oluverdiniz? Neden? Neydi o dişli tokanın hissi? Ergenlik aşklarımızı böylesine kitschleştiren neydi?

Bu arada tekno ile acid müziğe ve pembe, turuncu klavye gitarlara hiç girmiyorum bile...

80'lerde ne oldu da insanlar kendilerini şöyle bir salıverdiler? Tanrım yüksek bel ve geniş vatkalı, geniş vatkalı kazak ve ceketler, daracık paçalar insanoğlunun en kayıp dönemi olmalı... Lütfen bir daha böyle şeyler yaşamayalım... Benim için en az dünya savaşları ya da büyük kıtlıklar, göçler kadar acı, tehlikeli, garip bir dönem o!

Bir de break dance olayı var tabii... Kaykaylar elde, omuzda taşınan ve sokakta o şekilde müzik dinleyerek - ve millete de dinleterek dolaşan, büyük pilli kasetçalarlar... Hadi biz buna teyp diyelim. Bir de onların çift kasetçaları, hatta müzik çalarken rengârenk ışık saçan ya da tempoya göre ışıklarının inip çıktığı ses ölçerlileri vardı ki çok havalıydı. Daha doğrusu o dönem bize öyle gelirdi...

Walkman dönemin büyük olayıydı elbet. Of of! Onunla sokağa çıkıp dolaşmak tabiri caizse çok "cool", yani havalı bir durumdu. Hey gidi günler hey!

Güzeldi ama garipti 80'ler... Buhranlı, ağır saksa fon sololu parçaların hâkim olduğu, dev kemer tokalı, dar paçalı, geniş vatkalı, punk saçlı, parlak taytlı, yüksek belli, garip erotik sahnelerin olduğu filmlerle bezeli 80'ler... Yüksek yüksek belli 80'ler...

Diyeceksiniz ki, arkadaş bu mu senin 80'lerden anladığın? Niye sürekli tekrar edip duruyorsun bunu böyle? O kadar olay olmuş o dönem... Politik, sanatsal, teknolojik vb... İran Irak savaşı, yıkılan Berlin duvarı, Commodore 64, E.T. adlı film, TV dizisi Fame! The Cure! Queen, Madonna, Prince! Daha nice nice şeyler... Güzel şeyler de var, komik şeyler de... Bir kere Micheal Jackson var! Kopuyor 80'ler... Nedir senin derdin, niye buna bu kadar takıldın?

Ne olursa olsun güzeldi 80'ler... Şu anki birçok yeniliğe ve güzelliğe sebebiyet veren renkli, karmaşık, birbirinden alakasız olayların bir bütün ve kakofonik bir senfoni oluşturduğu kendine has ama bence kitsch bir dönem.

Biliyorum, benim takıldığım şeyleri aksine çok çok sevenler de var... Hatta belki kızıyorlar bana okudukça... Ama kızmayın, biraz latife ediyorum elbet... Fakat yine de ve yine de karşıyım yüksek bele!

Bazen insanlar da, onlara bağılı olarak dönemler de kendini şöyle bir bırakmak, salıvermek istiyor... Sonra burdan hareketle de en güzeline ulaşmak için bir yol buluyor, daha doğru olanı keşfediyor zaten... Ne olursa olsun o dönem yapılan birçok şey, şu an, içinde bulunduğumuz zamanda sahip olduğumuz güzelliklerin oluşmasına, gelişmesine, daha iyiye gitmesine etki etti, neden oldu... O dönem tohumları atılan birçok fikir, eylem, buluşlar şimdilerde belki de hayatımızda vazgeçemediğimiz birçok olguyu oluşturuyor. Belki en çok da müzikte ve tabii ki modada!

O zaman yaşayanlar, olumlu ve olumsuz olanlarıyla, “şimdi”ye etki ediyor.

Yaşasın 80’ler, akabinde 90’lar!

ŞEKER KIZ CANDY

Yaprak Öz

*“Şeker kız Candy
Anthony’le evlendi
Bunu gören Lisa
Kıskançlıktan geberdi”*

‘80’li yıllarda çocuk olanlar belki bu tekerlemeyi hatırlar. Kız çocukları sokakta ip oyunu oynarken bazen bu tekerlemeyi söylerdi. Candy, günlük hayatımızın bir parçasıydı o zamanlar. TRT’nin siyah-beyaz olduğu, Japon animelerini yeni yeni tanımaya başladığımız zamanlardı.

Candy, tam adıyla Candice White Adley, Pony teyzenin kimsesiz çocuklar evinde yaşayan küçücük bir kızken, ben de küçücük bir kızdım. Candy serilerini hiç kaçırmaz, o yıllarda satılan Candy dergilerini alır, bazen o dergilerdeki resimleri keser, odamda oraya buraya yapıştırırdım. Candy kahramanımdı, ilkokul öğretmenimden sonra olmak istediğim ikinci kişiydi. Onun başına gelenler benim başıma gelmiş gibi sevinir, üzülürdüm. O yıllarda çocuk olan pek çok küçük kız için sanırım aynı durum söz konusuydu.

Yayınlandığı sıralarda televizyonumuz siyah-beyaz olduğu halde Candy’i ben hep renkli hatırlarım. Onu hatırladıkça da içimi tatlı bir duygu kaplar. Çocukluktan kalma, sıcacık bir duygu. Candy’nin maceraları gibi maceralarla dolu bir hayatı hayal etmenin ne demek olduğunu hatırlatan bir duygudur bu.

Candy'nin hiç bozulmayan güzel sarı saçları, kocaman kırmızı fiyonklu elbiseleri, beyaz çizmeleri... Çiçekli kırlar, ağaçlara tırmanıp yaramazlık yapmalar... Candy'nin burnunun üstündeki çiller, gözyaşlarıyla dolduğunda pırıl pırıl parlayan kocaman gözleri, rakunu Kurin, en yakın arkadaşları Annie ve Patty... Anthony korkunç bir kazada ölmüştür çoktan. Evlat edinildiği ailenin öz çocukları Lisa ve Ned'in canavarca tavırlarına maruz kalmaya alışmıştır bile Candy. Patty ile tanıştığında artık genç bir kızdır, İngiltere'de seçkin ailelerin çocuklarının gittiği bir yatılı okulda öğrenim görmektedir. Ne tesadüftür ki, yetimhaneden arkadaşları Annie de oradadır! Sonra sevimli erkek arkadaşlar Stear ile Archie ve Candy'den hoşlanan yakışıklı Terry de. Çizgi dizinin seyri biraz değişmiştir artık. Daha çok ergenlere hitap edebilecek bir kıvama gelmiştir. Aşk girmiştir devreye. Yine de '80'lerin çocuklarının sıkılıp izlemekten vazgeçmesine engel değildir bu gelişmeler. Yatılı okulda geçen günler pek eğlencelidir. Archie hep komik icatlar yapar. Annie, Stear'e âşıktır. Stear bir ara Candy'den hoşlanır, ama Annie'yle Candy'nin arası bozulunca toparlar kendini, Annie'ye ilgi duymaya başlar. Candy geceleri odasından kaçır, ağaçtan ağaca atlayarak erkeklerin yatakhanelerinin olduğu tarafa geçer, çeşitli yaramazlıklar, çılgınlıklar yaparlar. Bu arada kötü kalpli Lisa ve sinir bozucu erkek kardeşi Ned, bu grubu, en çok da Candy'yi kıskanmakta, çeşitli kötülükler peşinde koşmaktadır. Lisa, '80'li yıllarda TRT'de gösterilen bir çizgi filme göre fazla serseri bir karaktere sahip olan, sigara içen, okuldan kaçan Terry'ye âşıktır, kendisiyle ilgilensin diye yapmadığı delilik kalmaz, ama Terry, Candy'ye âşık olur. Hatta bir gün onu dudaklarından öper bile. Ancak Candy ile bir bozuşup bir barışırlar. İkisi de özgür ruhludur, bir türlü tam olarak bir araya gelemezler, "çıkamazlar" yani. Olayları heyecanlı kılan belki de budur. Terry, Amerika'ya gittiğinde peşinden gidecek kadar sevmektedir aslında Candy onu. Hikâyenin bu kısmı, bugünün gençlerinin bayıldığı televizyon dizisi Gossip Girl'deki olayları andırır. '80'lerde özellikle gençlere hitap eden bir dizi henüz yoktur, hemen herkes ailecek Dallas'ı, Kaçak'ı, Küçük Ev'i, Uzay Yolu'nu izler. Bir tek Candy'de çocukluktan ergenliğe geçişin yarattığı olaylar tüm çıplaklığı ve karmaşıklığıyla mevcuttur. Belki bu yüzden o yıllarda Candy'i yalnızca çocuklar değil, biraz daha

büyük, çocuklukla gençlik arasında sıkışıp kalmış bir yaş grubu da takip eder.

Ben bugün otuzlu yaşlarımda olmama rağmen hâlâ zaman zaman Candy'yi izliyorum. Şimdiki çocuklar internet çocuğu, ben ise “internet büyüğü”yüm. Yaklaşık on yıldır internetle iç içeyim. Bir sürü de anlamadığım şey var. Anlamadığımda küçük yaştakilere soruyorum, onlar anlatıyor bana, şuraya basacaksın, bunu yapacaksın diye. Öğrendiklerim bazen işe yarıyor gerçekten. İnternette bir şey indirmeyi ilk öğrendiğimde hemen Candy'yi aradım ve bir sürü bölümünü bulup indirdim. Böylece içim çocukluk özlemleriyle dolu olduğunda ‘80’li yıllara geri dönüp izleyebiliyorum Candy’yi. Onun hakkında yazmaya başlamadan önce de izledim biraz, gülümsedim, çocuklaştım. Eskiden kalma bir masumiyet, tatlı bir şımarıklık, azıcık afacanlık duygusu sardı içimi. Sonra bu yazının sonuna eklemek için açılış şarkısının sözlerini not aldım. Belki okuyanlar bir şeyler hatırlayıp mırıldanırlar diye. Yazarken bir yandan şarkıyı mırıldandım, bir yandan da düşündüm hep. Bir daha çocuk olsam, yine ‘80’lerde çocuk olmak isterdim, başka hiçbir zamanda değil...

*“Sobakasu nante kinishinai wa
Hana pecha datte datte datte oki ni iri
Otenba itazura daisuki
Kakekko sukippu daisuki
Watashi wa, watashi wa, watashi wa Candy
Hitoripocchi de iru to choppiri samishii
Sonna toki kou iu no kagami wo mitsumete
Waratte, waratte, waratte Candy
Nakibeso nante sayonara
Nee, Candy Candy”*

‘80’lerin çocuklarına selam olsun!

KONSERVE KUTUSUNA TEKME ATMAK

Güray Süngü

Bir zamanlar dünya böyle bir yer değildi. Bu ifade okuyanların bir zamanlar dünyanın çok daha güzel ve yaşanması bir yer olduğunun söylendiği zehabına kapılmasına yol açabilir, en azından ilk bakışta. Ancak iyi kötü bir değer atfetmeden kuru bir ifadeyle söylemek durumundayım, bu şekilde anlatabilirim içimdekileri. Zira daha iyi ya da daha kötü; buna karar vermek için henüz erken. Yazının sonunda belki kendimce bir karar vermiş olacağım ve bunu da tabii ki paylaşacağım.

Bir zamanlar dünya böyle bir yer değildi diye yineleyerek devam edeyim o halde. Mesela sokaklar... Bizim sokak, şu an oturmakta olduğum sokaktan çok daha dar, kaldırımları epeyce minik ve kaldırımların bitiminde başlayan evleri birkaç katı geçmeyen, geneli de ahşap malzemedен yapılmış evlerle dolu küçük bir sokaktı. Ahşap evlerin en can alıcı köşeleri nedir diye sorulsa, cumbalarıdır derim herhalde. Sokakta pek araba da olmazdı, gelip geçen bir yana park halinde bile araba bulunmazdı pek. O yıllar bütün sokaklar öyle midir bilmem, bu pek de önemli değil kanımca. Nihayetinde dünyanın, yaşadığınız yerden ibarettir çocukken. Sokakta sadece iki arabanın durduğunu hatırlarım ben. Bir tanesi sol çaprazımızda oturan ailenin mavi Plymouth'u, diğeri ise tam karşıımızdaki iki katlı evde oturan ailenin beyaz Anadol'u. Meral teyzenin kocasının adını hatırlamam, dev gibi mavi arabası ise hatırımda. Bir de oğulları, İskender ağabey ve Murat ağabey. İskender ağabey tiyatrocuydu, sonraları TV dizilerinde rastlar olduk ona, eski mahalleden başka

pek bir şey kalmadığından mıdır, seyrederim bazen. Anadolu ise damalıydı, Lütü amcaydı sahibi, taksiciydi, beyaz gömlek giyerdi hep. Kızı vardı, Jale abla, benimle birkaç kez misket oynamıştı, adını unutmam, belki bu yüzden. 80'li yıllarda çocuk olmak denince aklıma ilk bunlar geldi. Ne çizgi filmler ne de başka bir şey. Bir de ev sahibimizin oğlu Erol amca. Aslında eşi Rana teyzenin mandolini. Erol Amca yani Erol Deneç ressamdı, çocuklara o kadar yumuşak bir sesle konuşan bir insan daha var mıdır? Ben rastlamadım. Rana teyze beni ve birkaç yaşıtlımı karşısına alır, mandolin çalardı bize. Daha birkaç yıl önce Kadırga Parkı'nda gecede kaç kişi vuruluyormuş, sokağa çıkma yasağı varmış, hatıradan çok yer var saklayacak şeyi olana.

Ama bunlar kişisel, benim çocukluğumla alakalı ve muhtemeldir ki bu yazının konusu olmamalı. Ama dedim ya, bir çocuk için dünyası yaşadığı yerden ibarettir, ben o sokaktan bahsedeceğim asıl. Ve o sokakta yaz günleri hava karardıktan sonra en sıcak dakikaları, en ulaşılmaz mutlulukları bize yaşatan bir sokak oyunundan.

Siz hiç, bir konserve kutusunu tekmelediği için kendisini dünyanın en büyük insanı gibi hisseden insanlar tanıdınız mı? Yaşı benden büyükler bu cümleden sonra “bu ne ki” diyecek muhtemelen, “daha neler neler var” diye ekleyerek ve sonuna kadar haklı olarak. Küçükler ve özellikle çocukluğu 90'lara tekabül eden gençler içinse ifadem yine muhtemelen bu ne ki şimdi, tadında bir serzenişe neden olacak, inceden bir burun kıvrırma eşliğinde tabii.

Kuka, bir saklambaç oyunudur nihayetinde. Bildiğimiz saklambaçtan farkı, belki topla oynanması. Öyle ahım şahım kuralları, ritüelleri olmayan, birkaç kişi bir araya geldi mi hemen karar verilip oynanabilen, hatta yukarıda söylediğime aldırmayın, aslında topla bile oynanmayan bir zevkli, eğlenceli sokak oyunu. Doğrusunu söylemek gerekirse bu oyunu topla oynadığımı hatırlamam da.

Sonradan edindiğim (yeni edindiğim aslında, internetten) bilgilere göre bazı yörelerde muçi de denen bu oyunda, biz hava kararmasına yakın, bir adet konserve kutusunu dikedik sokağın ortasına. Sonra mahallenin ileri gelenleri (vardı böyle arkadaşlar, yaşıtlarım bilir) bir tekerleme eşliğinde sayarlardı herkesi ve bazen ilk çıkan, bazen sona kalan

ebe olurdu. Akabinde yine mahallenin ileri gelenlerinden biri kukaya (yani konserve kutusuna) afili bir tekme sallardı. Kuka yere düşüp yuvarlanmaya başladığında biz çocuklar o müthiş gürültü ve tangırtı dünyanın en güzel melodisiymiş gibi zevkten dört köşe, dağılırdık çil yavrusu gibi. Herkes bir yerlere saklanırken, ebe kukanın peşine koşar, onu durduğu yerden eline alarak geri geri başlangıç noktasına gelirdi. Sonra bildiğimiz saklambaçın temel amacı devreye girer, ebe saklananları bulup oyun dışı bırakmaya çalışırdı. Burada işin bir püf noktası vardı tabii; mesela oyun sekiz kişi oynanıyorsa, ebe dört arkadaşını yakaladığı zaman bulamadığı üç kişiyi kurt yapardı. O zaman “Ahmeeeeet çıııık, kurtsuuuun,” şeklinde haykırışlar sonrasında kurt saklandığı yerden kurt değil, aslan gibi çıkar gelirdi. Her kurt sevdiği bir arkadaşını kurtarırdı ve geriye kalan kankasız arkadaş yeni ebe olurdu. Tabii oyunun en zevkli, belki o zaman için dünyanın en zevkli şeyini atlamak olmaz. Ebe saklananları ararken, kukadan belli bir mesafe uzaklaşmışsa, kukaya ondan daha yakın ve koşusuna güvenen bir oyuncu, saklandığı yerden çıkıp... Ebe oyuncunun çıktığını görür, gözleri açılır, birden koşmaya başlar kukaya doğru, oyuncu da ters taraftan kukaya doğru müthiş koşusuna başlamıştır. Diğer oyuncular saklandıkları yerden kulak kesilmişlerdir, daha önce ebelenenler oldukları yere kilitlenmişler, bu mücadeleyi izlemektedirler. Sonunda oyuncu kukaya yaklaşır, yaklaşır ve bacağıнын bütün gücüyle konserve kutusuna tekme savurur. Tangırtıyla beraber sokak karışır, ebe kukanın peşine, ebelenenler tekrar saklanmaya, saklananlar yerlerini değiştirmeye koyulurlar ve sürer gider. Akşamın ilerleyen saatlerine kadar kurt olunur, kara kedi olunur, çanak çömlek patlatılır, cumbalardaki annelere tamam ya bitcek şimdi diye bağırılır, daha neler olur...

Şimdi geçmişe bir güzelleme yapıp dünyanın içinden çıkılmaz bir yer olduğu, yaşanmaz bir yer haline geldiği konusunda cümleler kurmak için bütün şartlar yerinde, ama değil, ben bunu yapamam. Bu da aslında bu yazının konusu olmayan epeyce kişisel bir şey; yaşadığımız hiçbir şeyi, o an, onu yaşarken dünyanın en güzel şeyini yaşar gibi yaşamayız, muhakkak çok güzel olduğunu biliriz, keyif alırız, ama yaşarız sadece. Her şey sonradan değerlenir. Üzerinden yirmi yıl geçince o

ana bakar ve muhteşemdi deriz, bir daha asla olmayacak öylesi, artık öyle değil, artık dünya, artık sokaklar, çocukluklar, oyunlar öyle değil ve daha bir sürü şey... Evet değil, ama muhtemelen bu andan yirmi yıl sonrasında ben bugüne bakarak da aynı şeyi söyleyeceğim. Çünkü hep güzellikleri geride bırakmış olacağız, yenisini yaşarken, eskisinden bile tat almaya devam ederek. Ve galiba biraz da bilerek: En güzel sevgili, bize bir daha dönmeyecek olan sevgilidir.

80'LERİN AŞK MELEĞİ

Çiğdem Aldatmaz

80'lerin sonlarına yaklaşıyorduk. Dünyaya bütün algılarını açmaya hevesli ve ailemin bana anlattıklarına bakılırsa gözleri canavar gibi parlayan bir çocuktum. Kuşağımın bütün çocukları gibi jeopolitik konumuna benzeyerek ortada kalmış bir ülkede, ortalamada seyreden hayatlar yaşıyorduk, Çünkü 80'ler böyleydi. Sanki zor, çileli ve cuntaların pençesinde tükenen sıkıntılı günleri can havliyle atlatmıştık da, bütün derdimiz daha renkli, daha çağdaş, daha alımlı görünmek olmuştum. Bir yandan Batı'nın standartlar silsilesiyle yarışmak için boğuşuyor, öte yandan köklerimizle bir kavuşup bir ayrılıyorduk.

Memlekete açılan ilk Mc Donalds'ları çocuklar Louvre Müzesi kadar merak ediyor, hamburger saltanatı hızla peşimizden geliyordu. Çernobil patlıyor, gıdalarda radyasyon korkusu daha o günlerden başlıyordu. 501 kotlar artık klasik olmuş, Lee Cooper haklı ününü ayyuka çıkarmış gururla taşınıyordu. Öte yandan hâlâ teknolojik oyuncaklar yerine gazoz kapakları, sakızlardan çıkan kartlar ve yeni yeni türeyen tasolar biriktiriliyor, küçük mahallelerin boş arsalarında kukalar oynanıyor ve mahalle maçları yapılıyor. Hem hepimiz okuyup büyük adamlar olmak istiyorduk, hem de sistem bizi “Eğlenmene bak, düşünme, sorgulama” mesajlarıyla boğuyordu.

Ana haber bültenlerinde her akşam boy gösteren tombul ve gözlüklü başbakan -ki ilk bakışta sevimli bile olduğunu düşünebilirdiniz- “Hey millet, hadi çağ atlıyoruz” dedikçe heyecandan hop oturup hop kalkı-

yor, diğerk yandan arabesk yanımız coştukça coşuyor ve “Batsın bu dünya!” nidalarımıza hâkim olamıyorduk. Arada kalmışlığımıza kendimiz bile şaşıyorduk aslında. Tuhaftık işte, ne ciğercinin kedisiydik ne de sokak kedisi...

80’ler yavaş yavaş sona yaklaşıp sahneyi 90’lara teslim etmeye hazırlandı. Yakartop hâlâ revaçtaydı. Annelerimiz akşam olunca balkondan seslenip “Yemek hazır, eve gel artık!” diye bağıırır, babalarımız Cenk Koray’ın yarışma programıyla eğlenirdi. Gece on ikiyi vurunca Tutti Frutti düzeyinde komikliğın sınırlarını aşan erotizm evlere gizli gizli dolar, biz çocukların akılı Clementine’de kalır, ama Bizimkiler dizisi mutlaka keyifle izlenirdi. 89’larda ilk özel kanalın kurulmasıyla, pazar gecelerimiz Parliament Sinema Kulübü ile renklendi. Carla Bonoff’un o müthiş All My Life şarkısı ile başlayan jenerikten sonra, şimdi düşündüğümüzde çok iyi denebilecek filmler izlemiş olduğumuzu fark ediyorum.

Ninja Kaplumbağalar olmasa Rönesans ressamlarının adını hiçbir zaman öğrenemeyecek olan, Polis Akademisi serisini izlerken bütün polislerin eğlenceli tipler olduğunu düşünen, Geleceğre Dönüş’teki rolüyle Michael Fox’u ve beyaz spor ayakkabılarını hayran hayran izleyen, romantik Japon çizgi filmleri uğruna sabah uykusundan feragat etmek zorunda kalan, kasetten kasete kayıt yapmak için, kasetin alt kısmındaki boşluklara kâğıt tıkama fikrini icat edebilecek mucitliğre erişmiş, kendi dünyasında kavrulan çocuklarla birlikte ben de büyüyordum.

Bir gün bir tren istasyonunda annemin elinden tutmuş gelecek treni beklerken, gözüm birden karşı duvarda asılı duran ucuz reklam panolarından birine takıldı. Okuma-yazma öğrenmeye erken merak salmış biri olarak bütün harfler ilginç geliyordu. Onca tabela arasından önce heceleyerek, sonra istasyondaki herkesin duyabileceğri bir sesle okuduğum ilk kelime o yılların meşhur iç çamaşırır markasına aitti: EROS

Eros, üzerindeki sevimli aşk meleşri logosuyla o yıllarda bütün yetişkinlerin fantezilerini süslüyordu. Hatta bazılarının mitolojiyle olan tek bağıydı Eros. Çünkü 80’lerin insanı tüm baskıların ve zor günlerin ardından bahar çiçekleri gibi açılmak istiyor, diğerk yandan cinselliğri bir tabu olmaktan çıkaramadığı için olsa gerek, iç çamaşırır üzerinden türlü

çılglınlıklar icat ediyordu. Buna rağmen en çok tercih edilen iç çamaşırı hâlâ beyaz ve pamukluydu. “Kıskanç bayanlar, kocalarınıza Eros giydirmeyin” sloganı herkesi tatlı tatlı gülümsetiyordu. Televizyonlarda dönen reklam filmlerinde hoş bir adam, Eros çamaşırını giyininip, havalı bir şekilde banyodan çıkar, kadın ise kuşkulu ve rahatsız bakışlarla adamı süzerdi. Sanırım ilişkilerin hayal gücü henüz çok gelişmemişti. Fakat yine de aşk hâlâ bir anlam taşıyor ve herkes Eros’un oklarıyla kalbinden vurulacağı anın hayalini kuruyordu. Artık kadınlar daha bir alımlı, erkekler daha bir karizmatikti. 501’lerin içinden taşan libidolarla 80’ler artık aşkı ve coşkuyu ıskalamak istemeyen, öte yandan gelenekleriyle boğuşmak ve hâlâ onlarla yaşamak zorunda olan kuşaklar büyütüyordu.

Çok eğlenceliydi aslında. 80’ler düpedüz eğlence demekti. TV reklamlarında Eros, sokak tabelalarında Eros, kadın-erkek sohbetlerinde hep Eros vardı. Ülkenin tüketici algısını sonuna kadar açan ender markalardan biri haline gelen Eros çamaşırları aslında hınzır ve sevimli yanelarımızı açık etmek için bulunmaz bir eğlenceydi.

Tabii, milat artık 2000’lere dayandı. Kadın-erkek ilişkileri artık ne yapsak çözölmüyor. Eros’un mazbut ve sevimli sloganları bile (!) işe yaramıyor. Ne de olsa her şey gibi o da değışti. Şifrelerimiz, beklentilerimiz, algılarımız değışti. 80’lerin umuma kapalı, hayal gücüne açık hallerinden eser kalmadı. Aslına bakılırsa o yılları hatırlamak, yani daha doğrusu eskiyi hatırlayıp gülümsemek, eski anılarımızı ve hayatımıza giren kavramları zihnimizde korumak sadece bizim kuşağın çocuklarına mahsus bir tatlı hal olsa gerek, çünkü şimdilerde çocuklar, yetişkin olduklarında anlatacak enteresan bir şeyler bulabilecekler mi, bilmiyorum. Ne de olsa paketlenmiş, hazır dijital bir hayatları var, ama 80’ler, simgeleriyle hatta belki de en çok Eros’un sloganlarıyla bizi hep gülümsetecek gibi.

90’lar hızlı rüzgârıyla hayatlarımızı da değıştirirken, Eros markası da kabuğuna çekildi. Artık her şey çok, ama çok farklı bir boyutta seyrediyor. Fakat bunca yıl içinde değışmeyen tek bir şey var, o da Eros çamaşırları sayesinde tanışıp kaynaştığımız aşk meleğİ. Ne de olsa bunca hengâme, ışıklı hayatlar, yarışlar, koşular ve anlamını yitiren duygular

arasında bile hepimiz, hâlâ onun oklarıyla vurulacağımız günü bekliyoruz.

Neden mi? Çünkü biz 80'lerde çocuk olduk ve hâlâ aşka inanacak gücümüz var.

MARİFETLİ KASABALAR

Figen Alkaç

O an bana sorsalardı, ya görünmez olmak ya da Erkek Fatma teyzeyle yan yana olmak isterdim. O zamanlar Erkek Fatma teyzenin jandarmaların yanından eksik döndüğüne şahit olmamıştım daha. Ve iyi ki!

O gün yine içinden çıkan hayvan kartını yastığımın altına sakladığım Dandy sakız ağzımda uyandım. Anne lafı dinlemezsen başına bin musibet gelir derlerdi, inanmazdım. Mahalleden teyzeler, annem, ninem derdi. O kadar derlerdi ki; ben, sokak sokak arardım musibeti, sırf büyüklerim yalancı çıkmasın diye. Çocukken her laf insanın ta içine işler sanki. Boşlukta salınayım, dur biraz gezineyim demez hem de. Çocuk, hiç fark etmeden, aklına yazılır söylenenler. Biri sakar der sana mesela, sakar oluverirsin. Başka şansın yokmuş gibi. Kendini başkasının sözünde keşfeder çocuk. Sonra da onların üzerine kendi sandığını inşa eder. Hangimiz anneannemizin öfkeli bir sözü yahut öğretmenimizin yargısı değildir? Yahut hangimiz sokağın merakından ötürü yara almamışsındır? Ne kadar kendisidir insan çocukluğunun ardında.

Hep musibet aradığım düşünülse de -özellikle de anneannem bu konuda oldukça emin- görünmez olmayı istediğim musibeti ben aramıştım, yemin ederim. Okulda hademe Kürtlerin Murat amcanın okul bahçesine ektiği domatesleri izinsiz koparıp yediğimde; yaz kış omzundan eksik etmediği siyah şalıyla, hatıralardan yorgun bir Rum evinin geniş bahçesinin tam ortasına koyduğu bir sandalyede her bayram elini öpen her çocuğa para veren Günlüklerin Mühübe'yi, kâh kalabalık çocuk

grubuna karışarak kâh kıyafet değiştirerek yedi-sekiz-on kez aynı eli öperek kandırdığımda ve -daha anlatmasam iyi olacak- birçok olayda her çocuk gibi musibete davetiye çıkardığım olmuştur. Doğru. Ama o gün, sınıfta en ön sırada sağ ayakkabımı sol ayakkabımın üzerine koyarak oturmuş, mum gibi ders dinliyordum. Ders zili ne zaman çalacak diye kollamadığım gibi Destegül öğretmenin şişe tabanlı gözlükleriyle bana baktığını da fark etmedim. Arkadaşlardan biri tahtaya bir şeyler yazıyordu. Onu net hatırlıyorum. Birden öğretmenin tiz sesiyle irkildim. Derste niye ayağımı öbür ayağımın üzerine koyup oturduğumu soruyordu. Ortalıkta “çıt yok” geziniyordu. Etrafıma bakacak oldum, baktım da aslında, ama hiç kimsenin yüzü net değildi. O arada “Alkaç tahtaya kalk da, arkadaşların ayakkabının yırtık yerini görsünler” deyiverdi öğretmen. Sınıfın en çalışkanı ve matematik öğretmeni Necati Güngör’ün en gözde öğrencisi ben, kararın gözlerimin baş dönmesiyle tahtaya zor vardım. Meğer tahta ne kadar uzakmış. İşte o an görünmez olmak istemiştım. Erkek Fatma teyze yanımda olsun diye de, tahtanın önünde herkes yırtık ayakkabıma bakarken ve tek aşkım Derinceli İbrahim başını öne eğerken istedim.

Utanmayı, mahcup olmayı ne zaman ve kimden öğrendim bilmiyorum. İnsanı yaralayan birçok duygunun hayatımızın her alanında salınarak gezinen ayıp kavramı ile ilgili olduğunu düşünmüşümdür hep. Yaptığımız hangi şeyin ayıp, hangisinin günah, hangisinin suç olduğunu, hatta bunların da kimin tarafından yapıldığına göre ayrıca değerlendirildiğini fark ettiğimde on yaşlarındaydım. Bir hareketi, sözü yahut davranışı annem, ninem, kardeşlerim ve ben, Çolak Gülümser teyze, Hacasanların Nurten teyze, Tıs Tıs Fatma kadın, Haraççı Feyzi öğretmen yani geçmişleri ortak, çocuklukları ortak onca kişi yapınca konu bile olmazken, Günlüklerin Mühübe, Erkek Fatma teyze, Kürtlerin Süleyman amca için durum aynı olmuyordu. Çocuklukları ortak olmayanlar için korkunun daha az uyuduğunu o zamanlar fark edememiştım, ama bir tuhaflık olduğunu hissediyordum. Geceleri niye hep bir ışık açık uyurlar diye merak ettiğim bu teyze ve amcalar için suç karanlıkla aynı yolun yolcusuymuş meğer, gördüm. Solgun yüzleri ile Türk filmlerinde figüran dahi olamayacak geçmişleri ortak mahalleli amcaların, “Onların mem-

leketi değil burası” eşliğinde, sevgi yönünden benim için aralarında hiçbir fark olmayan amca ve teyzeleri gece yarısı evlerinden zorla çıkardıklarını gördüğüm gün, çok ağladım. Bir insanı dışlamayı, “ayıptır, günahtır”ları ve korkudan ötürü vazgeçmeleri hayatımdan çıkarmam gerektiğini fark etmem ise hayli zamanımı aldı.

Destegül öğretmene karşı öfkem bir türlü dinmiyordu. Günlerce Jandarmalar Destegül öğretmeni götürsün diye dua ettim ve bekledim. Öğretmenleri jandarmalar götürüyordu madem, niye en sevdiğim yakışıklı coğrafya öğretmenim Bülent beyi götürmüştü jandarmalar. Niye Leyla öğretmenim mahallenin ortasında elbiseleri yırtık, çığlıklar içindeydi?

Jandarmalar Destegül öğretmeni ne o gün ne de sonra götürdüler. Dua etmenin bana faydası olmadığına da karar verdim artık. Bu kararı sırf Destegül öğretmenden dolayı vermedim elbette. Bülent öğretmenimi jandarmalar götürdüğü gün onların peşi sıra karakola giden, hem de tek başına buna cesaret eden Erkek Fatma teyze, oradan eksik döndüğünde verdim tam kararımı. Çocukların duası da her şey gibi gözden kaçmış meğer, anladım. Jandarmalar erkekliğini alıkoymuşlardı Fatma teyzenin. Yırtık eşarbını nereye koyacağını bilememişti o gün. (Artık o aramızda değil.) Gamzeleri kederini nasıl sakladı, sadece ben fark ettim sanmıştım. Kardeşim Reyhan’ın da aynı şeyi fark ettiğini o an nerden bilebilirdim ki!

O günden sonra günlerce ortalarda gözükmeyen Erkek Fatma teyze. Tıpkı benim gibi. Hasta numarası yapmak iyi gelmişti bana.

Sınıfta yaşadığım olayı duyan eniştem İbrahim abinin bana bilekten bağcıklı, siyah rügan ayakkabı aldığı gün gittim okula. O gün yağmur yoktu. Bize kapıyı hep annem açardı. Gezmeye gitse de okul çıkış saatinde mutlak eve gelir, sonra yeniden giderdi. Kasabada en uzak uzaklık bilemedin 60-100 adımdı. Marifetlidir kasabalar. Yabancıyı bizim için abî, amca yahut teyzeye dönüştürmesi üç beş gün sürmez. Kasabanın marifetleri bununla da bitmez. Orta avlusunun çevresinde sıralı odaları, revakların üzerine oturtulmuş ikinci katı ve mermerden giriş kapısı ile oldukça gösterişli silmelerle hareketlendirilmiş kesme taş ve tuğladan yapılan Abdülfettah Camisi’nin kitabesini, elleri taş ağız Rum ustalarının yaptığı, eski sahiplerini merak bile etmediğimiz ve şimdi yerlerinde

yeller esen geniş avlulu evleri, siyasi olayları, ev gezmelerinde süren parti kavgalarını, darbeyi, Yandım Ali, Sakarca, Topal Arkadaş ve kurtların en Fakir'ini bile bizim için ifadesiz kılarak yutuverir kasaba. Polise, jandarmaya "amca" demeyi yadırgatmaz. Gazete okumamanın eksikliğini fark ettirmez. Kim ne yapmış, nereye kiminle gitmiş, "hangi kız kimin oğluyla kırıstırıyor"u bilmek, Bülent ve Leyla öğretmenlerde gözüme ilişen Milliyet Çocuk dergisinden daha çok ilgilendiriyor beni. Gerçi Larry Yuma'yı biliyorum. Kesin birinden duydum. Arkadaşlarıma öyle bir anlatıyorum ki, hepsi hayran hayran bakıyor, "Sen kesin filmci olursun büyüyünce" diyorlar.

Patronlu Burda dergisi olmadan bize jarse bikini diken annem, varsa yoksa yılanlarla ilgili efsaneler anlatan ninem, "Yemin ederim ki ağacın dalında yılan saçlarını tarıyordu, gördüm"ler, kadir geceleri, şeytan kovalamacalar, eşekleri ve üstündekileri düşürmek için yol ortasına kazılarak üstü örtülen tuzaklar, örgü kazaklar, kanaviçeler, hanım kız böyle olur tembihleri, "Erkeklerle oynama, ... olursun, kötü yola düşersin" tehditleri, hava kararıp akşamın eve getirdiği babalı evlerde ara sıra duyulan, ama sık sık ağız kapatılarak sus edilen ağlamalar, nereye saklanacağını bilemeyen tokat sesleri, ağabeylerimizin, ablalarımızın mahalle aşkları ve bir de Necati Güngör ve evet: 80'ler.

Misket oynamaktan kanayan parmaklarım, düştüğümde öpünce değil de, çiğnenmiş ekmek basılınca geçen yaralarım, susadığımda pencereden verilen -hangi komşu teyze denk gelirse- çeşme suyu, ezanla kalktığım sabahlarda çapaklı gözlerle yarım yamalak yetiştirdiğim yahut en fazla iki odalı ve bol komşulu renkli televizyon gürültülü odada, divan altında yaptığım ödevlerim. Rüyalarımda Voltran'a dönüşüp Dallas dizisindeki Ceyar'ın işini bitirmelerim. Kara Şimşek ile gidip Heidi'yi gıddar dedesinden kurtarmalarım ile dolu dolu geçen günlerim. Ve daha...

Sabun köpüğü şarkılar söyleyen vurdumduymaz ikili Emel ile İr-dal'ı birbirine yakıştıran annem onların evlenmesini istiyor en çok. Kandakların Güssün teyzenin Ahu Tuğba'yı kıskandığına kesin eminim. Hülya ablam gözleri iki yandan çeken Serpil Çakmaklı tokası başında, geniş vatkalı leopar desenli bluzla okuldan eve geldiğinde, "Bu kız ha-

basız nasıl iflah olacak” diye kara kara düşünüyor annem. Aklından şöyle, alın sıraya konmuş, ha şimdi ha birazdan enseye inecek sersemletici bir Necati Güngör tokadı geçiyor bence. Ama bir şey demiyor. “Dövmek olmaz” diyor annem. Annem bunu biliyor da, Necati Bey bilmiyor. Ben de en çok koskoca öğretmen nasıl bilmez bunu diye merak ediyorum. Filiz ablam yatılı okulda, Firuzan’ın Parasız Yatılı’sı ile dönem arkadaşı. Kurallara uyuyor daima. Dayaktan, korkudan değil, kurallara uymamak ne demek, onu bilmediğinden. Annem hep “Filiz olgundur” diyor, olgun ve hanım kız Filiz, Hülya ablasının zenginlik merakından verdiği arkadaş arası günlerin kadim tostçusu. Tost yapıyor, terliyor, arada da Yakup’a bakıyor gizlice Filiz. Yakup abi o zamanlar solcu! “Kimden duyduysa” diyor annesi. Jandarmaya, polise veriyor küfürü Yakup abi, ama arkadaş arasında.

Abime Levi’s taşlanmış kot gönderiyor dayım, ta Libya’dan. Sabaha kadar onunla yatıyor abim Haluk. Kıvrıkcık saçlarını düzleştirip giyiyor onu. Keten bez ayakkabıyı da çekti mi Levi’s’in altına, dayı arabasının kısa süreliğine çalınabilmesi için engel kalmıyor. Annem en çok abim hippi olur diye korkuyor. “Savaşma, seviş anne” diyemiyor abim. O kadar da değil artık.

Sinek ilacı arabalarının arkasında bıraktığı bulutta deli gibi dolaşıyor, her pazar mecburen yıkanıyor, Parliament Gece Sineması akşamlarda anneme uyumuş numarası yapıyorum.

Yerde serili yataklar üstünde “hazrol”! İstiklal Marşı için ayağa kalk. “Biiiiiiiiip!”

Evet sizi tanımıyorum, ama sanırım televizyonların “biiiiip” ile kopardığı zamanları bilenler; evet sizinle aynı yaşıyım.

RESMİ HİZMETE MAHSUS ÇOCUKLUĞUM

Hasip Bingöl

Uzaktan gören herkesin fısıldadığı cümleydi. Bir ağaç neden bir dağın gövdesine oturur, saçlarıyla okşardı kalbini yamaçların? Bir izahı olmalıydı. Dağın örtüsü müydü yoksa, dağ ağaçsız büyüyemez miydi, ne diye bir başına dikiliversin. Uzaktan hep bir keder, bir yalnızlıktı. Ne ağacı olduğu, niçin bir dağın gövdesine oturduğu çocukluğumun gözlerinde kamaşan bir hikmet, mutluluk ve geçmiş hülyası oldu hep. Düşler boy vermeye başlamış, fakat ağacın sırnı henüz uzağa ve çocuk dünyama malum olmamıştı. Dalları göğe doğru yol aldı, kökleri ahtapot gibi kıvrım kıvrım her yanı sardı, toprağına derinleşti. Bu köklerin büyük bir kısmı kıyılmalara, kesilmelere aldırış etmeden geriye kalanlarla sırtını gurur, azamet ve haşmetle arkasında yükselen dağa yasladı. Bu dağ Çare dağıydı. İki sevgili oldu dağ ile ağaç. Dağ ve ağaç sevgiliden başka ne olabilirdi ki? Çare, güneşi görür görmez büyük bir sevinçle elinden tutup şefkatini ve bereketini başından aşağı ağaca savururdu. Çare'nin güneş ikramını geri çevirmedi ağaç. Onu cazibesıyla kendine çekti, çevresinde pervane dönenlere şeyhin el sürmesiyle huzur bulan müritler misali, zerrâtı âlemi buyur etti. Etrafında cem olan bütün her şeye sonsuz nimetler bahsetti. Herkesi gölgesinde ağırladı. Bu dostluğu gören, her ağaç gibi çınar ağacı da kıskanma hastalığına yakalandı. Benden buraya kadar, artık iktidarım sona erdi, hiçbir asaletim kalmadı, dağı ve ağacı anlayamadım, onların merhametini kıskandım. Dağ, güneşi kucaklamaya devam ettikçe ağaç, tadıldığında damakları Firdevs cennetinin lezzetiyle

buluşturan armutlar bağışladı. Muşfik kollarını da salıncak yapıp serdi, kutsal bir sallanma bahşetti her çocuğa, çocukluğuma. Bir mutluluk imgesi olarak çocukluğuma giren bu ağağ Miręra Phon idi. Selam sana, seninle, dilinle şefkatinle Su Değirmeni yaşına geldim.

Artık çocukluğum bųyümüş, beř yaşıma gelmiştim. Babam, bir nehrin kıyısına, yıldızların altına dedemin yaptığı değirmene gőtürdü bir gün. Geceye kaldık tabii. Gece öğütölen unlar bereketli olurdu. Ve gece öğütöldü buğdaylar. Suyun çarklara çarparak çıkardığı sesler, ateşin közündeki harlanarak kaynayan mavi çinko demlik çayın fokurtularına karışıyor, öğütölen unların kokusunu alıp geceye terennüm eden ateşböcekleriyle buluşturuyor, bir anda gecenin karanlığını seyrelten binlerce yıldızın hallerine karışıyor, böylece bir oda oluyordu. Her insan içinde bir oda taşır, her odanın da bir dili, kelimeleri olur ya. Hangi odaya gitsem, hangi kapıyı çalsam kendime, çocukluğuma, ağacıma rastlardım. Artık içimde bir odam vardı ve bu odada boy verdim. Üstüm başım una bulanmış olarak. Bir odaya yerleştin mi sinerdi. Öyle oldu. Yalnızca bir odaya değil, dile, kelimelere yerleşmişsindir artık. Kendi odanı süslemeye başlarsın. En güzel şekle bųröndürmeyi hayal edersin. Hep o günü beklersin. Gün gelir, bin türlü heyecanla odaya ve kelimelere kulaç atarsın. Cümle’yi âleme duyurmak, bir dilde var olmak için. Annemden kalan bir hatıradır dil’im, çocukluğumu süsleyen. Bir cümlede var olmak, bir hayal kurmak için evreni yaratırsın yeniden, keşfine varırsın feleğin, kendinin. İçindeki odanın kelimelerine, ruhuna inanır, onları bilirsin. Gayrı kelimelerin varlığı, bir yok’luęa karşılıktır artık. Yoktan yol alır, kulaçları odaya doğru atarsın, dile doğru. Ağacının dallarından tutunmak istersin bir an evvel. Artık çocukluğun kara’sı görönmektedir, kıyıya az kalmıştır diye dųřünürsün. Evet, kara göröünönce odanın müstesna köşesinde, “lori”lerle bųyütölen bir hayalin sarhoşu olup “Pıra Hot Sarı” (Yedi Kocalı Hürmüz)’yi, “Waya Hot Birayon” u (Yedi Erkeęin Kızkardeşi) dinlemek için dayımın kızdırmalarına katlanmaktı çocukluğum. Bir masalın dųřü, bir bilmecenin dųęümö olmaktı çocukluk. Az uz gittiğimiz hikâyelerden oyuna, değirmenden yıldızlara, odalardan dile taşıdım çocukluğumu. Bin bir derede dinelttim çocukluğumu, odayı odaya taşımak, ağacın dallarına tutunmak dųřüyle. Heyecan içinde vardım kapıya. İçe-

rimde garip hisler... Düşler karardı apansız. Başka sesler karşıladı, odalardan ve kelimelerden yana bir kederin hüznü sarıverdi. Ev karadır, artık. Kapıyı çalmadan çocukluğuna, odana giremez, destur beklersin. Destur ve çocuk... Çocukluğum salıncağında kaldı ağacın. Çocukluk destursuz dalamamaktı odaya, ağaca, dile, kelimelere... Yerinden edilen bir şeyler düştü payıma. Bir coğrafyanın kamburu, bir dilin yarası oldum. Bir türkünün kederli gölgesinde usulca araladım kapıyı. Misafirliğini münkir, mütecaviz bir yabancı karşıladı çocuk beni. Yabancısin, misafirliğini bilmelisine kalmadan, bir ev sahibi haykırışı boca etti üzerime. Yabancısin, misafirliğini bil diyememektir artık çocukluk. Kendime misafir edildim, kelimelerime, küçük gövdeme...

Bir oyunun kapaklarına dahil edildim. Michael Jackson'un Pepsi reklamlarından fırlayan Pepsi şişelerinin kapaklarını sokak sokak arar, toplar, taşlarla düzleştirir, Gog oynardık. Neden sağlam kapaklarla oynamıyorduk, bilemedim. Ezip düzelttiğimiz her kapak bir yaraydı içimde. Nedendir bilinmez, şehirlerarası yolun trafik direklerindeki beyaz, kırmızı metal işaretleri ezerken aynı hüznü duymazdık. Kapaklarla işaret levhaları arasında gider gelirdi oyunumuz. Elektrik direklerindeki porselen fincanları kırma yarışmaları tertip eder, bunu bir oyun diye düşünürdük. Pepsi kapakları, işaret levhaları ve elektrik fincanları arasında niçin bir ayrılık gayrılık gözetiyorduk? Ne çok çocukluktu, taşlarla düzelttiğimiz. Bir tek taşlar anlardı çocukluğumuzdan. Taşlara fısıldadık. Çelişkimizi taşlara yükledik. Büyüyünce kaya olsunlar istedik. Yel kayadan bir şey koparamaza inandık. Hayat esirgendi çocukluğumuzdan, "dakika ve skor alınan" bir oyun olduk, devam edip etmeyeceği bilinmeyen bir maçta. "Vurursa gol, vuruyor, aut" olduk. Her maçımızı işaret levhaları, elektrik fincanları ile oynadık. Orman bekçileri, karayolları personelinin belası olduk. Bir oyundan bir başka oyuna fırlatıldık. Kibritin "jandarma-komutan-hırsız"ını oynadık bir süre. Çocukluğumuz bir oyundu. Bir kayış/kemer bir kibrit yeterdi oyun olmaya. Saatlerce bir kibrit kutusunun ihtimalleriyle oynadık. Dik gelmeyen kibritin yatık hırsızlarıydık. Payımıza kayış'la hırsız dayakları. Kimi zaman komutan olup emir verir, kimi zaman da jandarma olup dayak atardık. Dövdüğümüz çocukluğumuzdu. Mutluluğu dayakta aradık(!) Oyun bu, kuralları böyle.

deyip geçtik belki. Bilemedik kuralların sahibini. Çocukluk böyleydi işte, kırklarda, yetmişlerde ve bizlerde. Değişen rakamlar oldu yani, gerçi bazen oyunlar da değişti, ama kuralların dayağı hep kaldı. Keder hep bir başka tezahür etti. Gömlek değiştirdi durmadan. Siyah önlük giyer, varlığını armağan ederdi. Birçok gömleği, önlüğü vardı! Yakar, yıkar, boğar, asitler, öldürürdü; bazen de fındık, Çokokrem, yerli malı önlüğüne bürünürdü. Kimileyin sivri burunlu kelimelerin gadrine uğrattırdı. Resmi Hizmete Mahsus Çocuklardık anlayacağınız... Her daim armağan edildik, Kelimelerin şiddeti reva görülürken, suya giden bir türlü gelmezdi. Nasıl gelsindi ki! Kelimeler meğer...

Odanın kalbiyle fısıldayamazdı kimse, ne bilsin ne anlasındı “çüşüş”ten. Sudan getiren bir uygarlığın açık alnıyla çıkılmıştı yola. Uygarlık dediğin su’dan getirmeli. Oysa cüssesine hapsedildi, kaçur* alındı. Sahibinin ünlemleri reva görüldü. Yeni ünlemler yaratılmalı, her daim ant içirilmeli! Maazallah, bir elma nasıl kıızıla çalar, bir rüya nasıl görülürdü. Övünmeli, çalışmalı, güvenmeli “He-Man, ünlemlerin gücü adına!” Yeni filmler sahnelenmeli, yeni dizgeler yazılmalıydı rüya uğruna...

Bir başka oyuna geçtik 80’leri 90’lara devreden “herıld yani” kahkahası eşliğinde. Belli ki oyunların saati, eti kemik geçe başlayacak, kahkahalar artacaktı. Arttı da. Fakat buna anlam veremeyecek, bir reklamın kapısında kendimizi bulacaktık. “Tokai, çakar çakmaz, çakan çakmak” nasıl devlet ama! Pardon, reklam diyecektim, çocukluğum sürçtü.

Arabaların kapılarına niçin “Resmi hizmete mahsustur” yazdığını, çocukluğumuzun neden arabalara kazındığını, zıtt Erenköy! Bak ne diyecem azizim, bir Ali Avaz bandını teybe koy da, kaşların arasından domdom kurşunları Alman kızı Helga desin. Bağışla madam!

* Kaçur: Eşek sahibinden alınan eşek vergisi.

KIRTASIYE KOKULU MUTLULUKLAR

Neyran Savaşman Akyıldız

Deniz mevsiminin bitmesine kim üzölsün, okula dönüşün sevinci varken. En cıvıltılısından bir coşku alır herkesi. Bazılarını biraz daha fazla. Kırtasiyeci dükkânlarını ciğerci kedileri gibi mesken tutanlardır onlar. Okullar açılmadan turlar başlar. Kolay mı, renkli bir dünyanın kapılarının zorlandığı yıllardır bunlar. Kırtasiye büyük marketlerde okula dönüş sezonu için sergilenen herhangi bir ürün çeşidi haline gelmemiştir daha. Nadide parçalar dükkânların kuytu köşelerinde meraklısını beklemektedir. Mikroskopları, dünya haritalarını ya da boy boy model yerküreleri vitrinlerde izlemek başlı başına bir mutluluktur.

Tek tip plastik defter kapları yerini desenli kuşe kap kâğıtlarına bırakmaktadır. Bu rengârenk kâğıtlara yatırım yapmadan önce sabırla öğretmeninin bildireceği ihtiyaç listesi beklenir. Hangi ebatlarda kaç defter kaplanacak iyice ölçölür biçilir. Tüm kâğıt kullanımlarında ortak nokta, israftan kaçınmaktır. Fakat ah işte o karalama ya da eski adıyla müsvedde yok mu, her çocuğun hakkı olan son derece meşru bir kâğıt israfı, kimsenin sesini çıkarmadığı tek yaramazlıktır belki de. Tabii bembeyaz defterlere ya da adı şimdi A4 olan gıcır dosya kâğıtlarına asla. Bu iş için özel müsvedde defterleri alınır. Çizgisiz sapsarı renkli sayfaları olan, basbayağı saman kokan o kalın defterler. Okulların açılmasını beklerken sabırsızların imdadına bu defterlerle oynanan okulculuk oyunları yetişir. Bu oyunlar, bir halanın ya da bir komşu teyzenin getirdiği karbon kâğıdı ile daha eğlenceli bir hal alır. İtina ile yerleştirirsin, işte

sihir keramet. Yalnız düzgün tutmaya özen göstermeli kâğıdı, yazılar kayarsa eğik çıkar kopyası, satamazsın küçük kardeşe cakayı. Karbon kopyanın gün gelip teknoloji harikası fotokopi makineleri marifetiyle hayatımızdan çıkacağını, uzak diyarlarla mesafeleri sıfırlayan elektronik iletişimde İngilizce kısaltması “cc” ile yaşayacağını henüz çok az insan tasavvur edebiliyorken, hayal gücünün gelişmesine uygun ortam halen bulunabilmektedir çocuklar için. Japon kâğıt katlama sanatı origami tek kanallı televizyonla misafir olmaktadır eve. Sakin sesli bir eğitmenin elinden her cumartesi ayrı bir eser çıkar. Uygun renkte eliş kâğıdı önceden seçilir, programın saati heyecanla beklenir. Orada yapılan her şey taklit edilir. Her seferinde ayrı bir gururla eser büyüklere sergilenir. Kâğıda Japonların itinalı yaklaşımını gerektiren bir başka kırtasiye malzemesi de narin dokusu ile cezbeden pelür kâğıtlarıdır. Bakınca diğer yanı görünen bu romantik kâğıtların uçuk pembe renkli olanlarına sevgi notları yazıp anneye iletmek ayrı bir zevktir.

Hayal gücünü zorlayan oyunların demirbaş nesnelerinden biri hiç şüphesiz evdeki daktilodur. İzin kopartılıp oyuna dahil edilebildi mi değmeyin o keyfe. Geçersin daktilonun başına ve başlarsın bugün bir “sıl” tuşuyla geri alınabilecek onca yazıyı hata yapmamak için pür dikkat “tape” etmeye. Bazen daktilo şeridi kayar, yazılar çıkmaz. Bazen tuşlar takılır, kimi kez de harf ve rakamları gösteren pürüzsüz yüzeyli parlak mika parçalar fırlar, parmaklar tuş yerine altındaki çıplak demire çarpar. Bunların hiçbirisi daktilo ile oynamanın mutluluğunu gölgeleyemez. Ta ki daktilonun vuruşları büyüklerden birinin başının tutmasına sebep oluncaya dek. Daktilo eğlencesi anne babanın bir sonraki eşref saatine ertelenir. Daktilonun eksikliğini ancak bir fasit hesap makinesi, daha olmazsa kara tahtaların ev tipi küçük boyları unutturabilir. Tebeşirle dileyen “adam asmaca” oynar, dileyen güzel yazı çalışması yapar. Renkli tebeşirlerin siyah üzerinde rengini gösterememesine kafa yorulur da beyazın üstü başı toz içinde bırakmasına kesinlikle aldırış edilmez.

Dersler yoğunlaşmadan evveldir bunlar. Sınavlar hızını alınca pek bakılmaz olur eliş ya da karbon kâğıtlarına. Müsvedde defterleri ders tekrarlarına yardıma terfi eder. Okul çantasının içi dolmuştur. Kalem kutularında uçları itina ile sivriltilmiş birbirinden renkli, tepesi silgili kur-

şun kalemlerle sadece başlıklar için kullanılan kırmızı kalemlere yer açılır. Uçları sivriltme işi öyle hafife alınmamalı. Tahtadakileri deftere geçirirken ders ortasında kütleşen bir kalem son derece keyif kaçırıcıdır, parmakları yorar. Önlem olarak şu yan sıradaki arkadaşın sıranın kenarına sabitlenebilen dev kalemtırışında kalem ucu açma fırsatını iyi kollamak gerekir, her zaman okula getirilmez böyle mucizevi bir alet. Küçük kalemtırışlar hem çabucak dolar hem uçları kırar. Oysa bu harika icat uçları hiç kırmaz. Derken bir söylenti yayılır, ucu hiç kütleşmeyen kurşun kalemler çıkmıştır. Haydi canım sen de! Böylesi pratik bir buluş neye benzemektedir acaba? Otomatik kurşun kalemlerle ilk buluşma gerçekleşir. Hafif bir hayal kırıklığı da eşlik eder bu ana, çünkü kalem sanıldığı gibi kendi kendini açmaz, içi doldurularak çalışır. Fakat yazılar belirgin bir şekilde güzelleşip defterler pırıl pırıl olmuştur onlardan sonra. O yıllar silgiler de sıradanlıktan kurtulmaktadır. Aromalı kokulara bürünmüşlerdir. Pembeleri çilekli, yeşilleri kavunlu... Tozları her yanı tutan eski tiplere inat döküntüleri bile daha azdır. Kullanıldıkça kokuları kaçır ama olsun. Kalemkutular da öyle evde dikme bez çantalar değildirler artık. Kim karşı koyabilir arkalı önlü mıknaatıslı kapaklı, çekmeceli, gizli bölmeli, üstü cafcacılı kahramanlarla bezeli olanlarına? Gizli bölmeleri bazen kopya çekmeye, bazen sırlarla dolu bir kâğıdı saklamaya, kimi kez de arkadaşına göstermek için okula getirilen nadide bir pulu korumaya yarar. Büyümek biraz puldan anlamaksa daha da iyisi o pulları kullanarak mektuplaşmak demektir. Gelen mektupta yazılanlar kadar yazı şekli, kâğıdı en ince ayrıntısına kadar incelenir. Pul zedelenmeden çıkartılabilsin diye hafifçe ıslatılır, özenle kurutulur ve kalın kartondan sayfalı, özel şeffaf bölmeli pul defterindeki yerini alır. Cevap mektubunun kâğıdı ve zarfının seçimi, hele mümkünse bunların bir mektupluktan çıkmış, birbiriyle uyumlu kâğıtlar olması, postaneye gidilerek bizzat postalanması, ne mutlu bir törendir. Keyif kaçırıcı tek ayrıntı postanede pul seçmeyi umarken, zarfın makinelerden hızlıca geçirilmesi, posta pulu yapıştırılmadan mektubun gönderilmesidir ki, bu da puldan başlayarak yavaş yavaş mektubu kaybedeceğimizin o gün ihtimal vermediğimiz ilk habercisidir.

Pullarla böyle vedalaşılırken, kırtasiye “butik” dükkânlardan büyük

marketlere yayılır, yaşanmışlıklar birikir. Daktilo ve fasit sesli 80'li yıllar, bambaşka teknolojilerle barışık yeni on yılları müjdeler. Kara tahtalar beyaza döner. Daktilo yerini ilk kelime işlemcilere bırakarak emekli olurken, kırtasiye kokulu küçük mutlulukların baş aktörleri kalem ve kâğıt mesailerini azalsa da geleceğe kalır.

KREMALI BİSKÜVİ

Sema Aslan

Benim dönemimdekiler çok iyi bilir; eskiden bisküviler bakkallarda açıkta satılırdı. Açıkta dedimse öyle ulu-orta değil. Şimdilerde olduğu gibi çeşit çeşit markalar halinde, kapalı paketlerde değildi. Tek bir markanın bisküvileri belli ebatlarda yapılmış teneke kutular içinde olup, kâğıt külahlarla verilirdi.

Teneke kutuların ön yüzü camdan yapılmıştı ve dışardan bakıldığında içinde ne çeşit bisküvi olduğu görülüyordu. Genelde bakkalın hemen girişinde olup yerden yaklaşık bir metre yükseklikte, yan yana konulmuş üç tane kare kutunun üstünde, iki sıra olacak şekilde, toplamda dokuz kırmızı kutu vardı. Apartman girişlerindeki posta kutularının biraz büyütülmüş hali olarak düşünebilirsiniz. Çok fazla çeşit yoktu. Hatırladığım kadarıyla ve şimdilerde de marketlerde küçük paketler halinde satılmaya devam eden Finger, çubuk kraker, petit beurre, fıındıklı, tuzlu, cici bebe, gofret ve kremalı bisküvi vardı. İçlerinde en pahalısı, aynı zamanda da en lezzetlisi benim favorim olan kremalı bisküviydi.

Büyüklerden kapılan harçlıklarla en yakın mahalle bakkalına gidi- lirdi. Öyle kilo kilo almak o zamanlar pek mümkün değildi. Onun için 5 liralık, en fazla 10 liralık bisküvi alırdık. Zaten bir külahın içine dört, en fazla beş tane bisküvi konulurdu. Hemen bitmesin diye bisküviyi ikiye böler kremasından ayırır, çayın ya da gazozun içine batıra batıra ne büyük bir keyifle yerdik. Hele bir de annemle gittiğimiz komşu teyze-

lerdeki misafirliklerde çayın yanına bisküvi geldiğinde değmeyin key-fimize, zevkten dört köşe olurduk.

Bizim mahallede de ahşap bir evin altında rahmetli Melahat teyzenin bakkalı vardı. Annemden zar zor aldığım 5 lirayla ona koşardım. Bir iki tane daha fazla alabilmek için attığım mahsun bakışlarımla kendimi acındırırdım. Dayanamaz, o da verirdi. Allah rahmet eylesin, Melahat teyze çok merhametli bir kadındı; sadece bana değil bütün çocuklara aynı davranırdı. Biliyordu çünkü ne kadar severek yediğimizi o biskü-vileri. Kışları bakkalın içinde eski odun sobası yakardı; üstünde küçük bakır demlikleriyle çay demler, mahalle komşularıyla sohbet ederdi. Birçok kadın ona her konuda akıl danıştırdı. Bizim bakkal teyzemiz, kadın-ların da Melahat annesiydi. Biz okuldan döndüğümüzde annemizi evde bulamayınca, bilirdik ki anahtar bakkal Melahat teyzeye bırakılmış.

Günümüzde ise evimizin anahtarını bırakacak öyle güvenilir insan-ları bırakın, aynı apartmanın içinde yaşadığımız halde selam verecek komşularımız bile kalmadı. Ne de Melahat teyze gibi akıl tanışabilece-ğimiz o bilge esnaflardan kaldı.

O dönemlerde vaktimizi, şimdiki çocuklar gibi evde televizyon ve bilgisayar başında geçirmezdik. Evet, bilgisayar ve televizyon yoktu bizim zamanımızda ama kızlı-erkekli oynanan çok güzel mahalle oyun-ları vardı. Bütün günümüz akşama kadar sokakta oyun oynamakla ge-çerdi. Aklımıza hangi oyun gelse onu büyük bir keyifle oynardık. Ama her oyunun takımı vardı ve o takımdaki arkadaşlarımız olmadan o oyuna başlanmazdı, tadı çıkmazdı çünkü. Onun için oyuna başlamadan önce ar-kadaşları teker teker evden toplar, izin vermeyen anneler olduğunda da; kapının önünde izin verene kadar yalvarırdık. Bütün anneler de tek bir şartla “Akşam babası işten gelmeden evde olacak, yoksa bir daha so-kağa çıkmasına izin vermem” diyerek müsaade ederlerdi bize. Tabii bizde kaçınıcı söz vermeler... Ama oyuna kendimizi nasıl kaptırıyorsak, zamanın hızla akıp geçtiğini anlayamıyorduk. Hiçbir zaman vaktinde evde olamazdık. Onun için verdiğimiz sözlerin hiçbirini oyun oynama derdine tutamadık.

Her oyun ya gazozuna ya da bisküvisine oynanırdı. Hangi takım ye-nilirse o yenen takıma bunlardan birini alırdı. Biz hep kremalı bisküvi-

sine oynardık. Oyundan sonra terli terli içilen gazozun yanında o kremalı bisküvinin tadı bütün yorgunluğumuzu alırdı.

Şimdi düşünüyorum da keşke sokakta daha fazla kalmam için annem izin verseymiş. Paylaşmak, işbirliği, takım çalışması, hepsinden önemlisi güven ve arkadaşlık ne demek, ben hepsini sokakta oyun oynarken öğrendim.

SIYAH ÖNLÜK

Hürcan Âşık

...Yarışmamızın kurallarını biliyorsunuz, kesinlikle evet-hayır kelimesi kullanmayacaksınız... Başınızı emme basma tulumba gibi aşağı yukarı sallamayacaksınız...

Seleden dökülen zeytinler gibi, yollarda yuvarlanan tazelerin üzerinde bu önlükler, simsiyahtı. Hepsi aynı mıydı, kadife taçlı saçları veya çamurlu ayakkabılarıyla ayrılabilirler miydi birbirlerinden? Nasıl bir önlüktü bu, demirci veya fırıncı önlüğü değildi, berber çırağı veya ayakkabı ustası da böyle bir önlük giymezdi. Bu beyaz yakalı zeytinlerin bir örnek olmasının nedeni neydi ve neden bu “neden” de değişti?

Tüm çocukların aynı kokmasını sağlamak dışında ne işe yarardı bu siyah önlük? Pembe donlu He-Man’e hayran olmanın önünde bir engel olmadığı açıktı. Dövüş sanatlarına ilgi duymak veya elde salçalı-peynirli ekmekle sokakta koşturmanın bu önlükle ne gibi bir ilgisi olabilirdi? Üniformalar, her sabah özenle giyilip, beslenme çantaları ellerde sele, okullara yollanırken, sabahın köründe anlamadıkları sözler üzerine yemin ettiriliyor olmanın, bu önlüklerle bir ilgisi olabilir miydi? Kiminin rengi hiç solmazken, kiminin günbegün neden yıpranıp solduğunu kim bilebilirdi? Kim gerçek yaşlarını bilebilirdi, hatta kim bununla gerçekten ilgilenebilirdi?

Evlerinde televizyon olanların, akşamüzeri tıka basa bu zeytinlerle dolu olmasının ve artık sabrının sınırına gelmiş ebeveynlerin kibarca bu

çocukları sokağa itelemesinin, mahalle kavgalarının, havadan gol oynamanın, oynarken kavga çıkmasının, sonra barışmanın ve birden unutmamanın, ezberlenen TRT yayın akışının, unutilan ödevlerin, taşınan komşuların, bu siyah üniformayla ne ilgisi olabilirdi? Orda her şey varmış deyip, çok uzaktaki bir çöplüğe yürüyen bu çocukların neden üniformalarını çıkartmak için önce eve gitmediklerini ve neden dönüş yolunda çıkartıp çantaya sokuşturduklarını, hayal kırıklığıyla açıklamak mümkün olabilir mi?

Sakallı bebeklerin, pazar konserlerinin, üzeri gazetelerle örtülmüş maktullerin arasından geçip, arnavutkaldırımlı yolların çıktığı tarihi sinemada Kemal Sunal filmlerinin oynadığını bilmenin, kasap kapısında rüzgârla darmadağın olan sinekliklerin sesini ve açık bisküvi ve gofretlerin fiyatlarını bilmenin, bu zeytin oğlan ve kızlara kattıklarını mı temsil ediyordu bu önlük? Yoksa fabrika edasıyla işleyen bu rotatif okulların önlükçülerden bir çıkarı mı vardı?

Her şeyin bir sırasının olduğunu, önce okul, sonra iş, ardından da evliliğin geldiğini, terliyen soğuk su içilmemesi, kahvaltıda bal-süt-peynir olması gerektiğini, televizyondaki politikacıların bin yaşında olduğunu ve hiç ölmeyeceklerini, liseye giderken kıravat takmayı, üniversitede siyasetten uzak durmak gerektiğini, bekâreti ve boy aptesini, yegâne amaçlarının hayatta kalmak olduğunu da bu kara gömlek mi öğretti acaba?

İlk aşk sinyallerinin ellere yüzlere çarptığı, çarptığı yerde hep üzerinde, birine dokunmanın, bir oyun olmanın ötesinde olabileceğini ilk fark ettiği anda üzerinde, “saçlarını dağıtıp rüzgârlara bıraktığı” anda, yine onun da üzerinde, içinde bulunduğu tüm denklemler düzlemini tersyüz eden bu “ışık şeytanlarıyla” ilk tanışmanın bu kapkara gömlekler içinde olabileceğini fark ettiğinde, “manidar” ne demek biliyor muydu bu çocuk? Kendisini ilk kandıranın, ilk öğretmeni olduğunu fark edip, son kandıranın bu “şeytanlar” olması için gönüllü olduğu anda “mükerrer” ne demek biliyor muydu çocuk?

Okul şarkılarını koro halinde söylerken, askerleri andıran öbek öbek çocukların üzerindeki üniformaları, Seyit Al ve Yurttan Sesler Korosu’nun da üzerinde görür gibi olmuyor muydu ebeveynler; tevhid-i

tedrisat kadroları, emekli diplomatlar, eski tüfekler, İMÇ tellalları ve göçmen mahallelerinin sakin kalmayan kalabalıkları? Her gün birilerini evlendiren çingenelerin yaşadığı sokaklardan ümitli bir duman gibi mi geçiyordu bu kalabalık, çıplak ayaklı, mavi-kırmızı mintanlı şoparların gözünden!

Eğer okula devam etmezse tamirci çırağı olup, başka önlükler giymek durumunda kalacağına dair ebeveyn tehditlerine aldırmayarak, ak-raba içinden tam da bu önlük nedeniyle başarılı olduğuna inanılan kişilerin seçilmiş ve işaret edilmişliklerine rağmen, ahşap sıraları, kara tahtası, beyaz-kırmızı tebeşirleri, asık suratlı muavinleri ve hizmetlileriyle, kapı nöbetleri, marşları, mendil ütöleri, yaka düğmeleri ve ödevleriyle tüm eğitim hayatının bir korsan bayrağı olup üzerine yapıştığını düşünebilir mi çocuk? Mahallelerden, sokaklardan, otobüs durakları ve dondurmacılardan geçerken İnebahtı mı, Preveze midir bu korsan bayrağının dalgalandığı cenk?

Sözde yoksul-varsıl açık edilmesin, yavrular birbirini kıskanmasın diye eğitim fabrikamızın çalışanları şeklinde önlüklenen bu kara kuzuların sevk ve idaresiyle görevli personel, bürokrat, vekil ve bakanların gözünde, istikbal sahiden göklerde midir, muassır medeniyet nerededir, o gökler ne menem bir mavidir ve o medeniyet ne menem bir medeniyettir acaba?!

Belki bir çeşit koruyucu giysi gibi düşünülmüştür, tüm kötü renkleri içine emip etkisiz hale getiren, gerekli vücut sıcaklığı ve kalp atış sayısını belirleyen, yakası ve mendili ile süslenip çağın modasına uygun hale getirilen, infialden ve her türlü istenmeyen ihtimalden korunmaya yarayan, oluşturduğu kolektif şuurla, çelikten nesiller oluşturmaya yarayacak enerjiyi yaratacak, bir çeşit süper kahraman giysisi gibi hazırlanmıştır!

Renklerin, bir anda memlekete musallat olması ve renkli ekranların odalara girmesi, çizgi romanlar, video kasetler, gazete ve dergiler tüm okul ve sokaklarda, tüm önlüklü ve önlüksüz çocukların en çok telaffuz ettikleri sözün “renk” olmasına neden oldu. Renkler, elbette bununla da kalmayıp saldırılarına devam ettiler, kurmacanın ve gerçeğin gerçek karmaşası da öyle başladı. Hazırlıksız yakalanan renk çömezi tazelerin ilk düşüşleri de böyle başladı. Evet deyince kaybedenlerin yarıştığı tele-

vizyonlar, adını bile söylemenin zor olduğu sakız şeker ve içecek markaları, radyasyonlu fındık ve süt dağıtımları, yeni dans ve oyunlar, yeni paralar, yecüc ile mecüc, enflasyon canavarı, icraatın içinden kalemi ve bu baraj çatlağından fışkıran her şey tümüyle bir yeni giysi dolabı gibi elindeydi mümtaz Türk milletinin!

Tüm savaşların, kaybedilmiş toprakların, zoraki anlaşmaların, her yeni açılan cephenin, Kırım'da, Trablus'ta yitip gidenlerin, geçilmez denilen ve doymaz denilen boğazların, etrak-ı bi idrakın, hısmın hasmın birbirine karıştığı, ihanetin ve entrikanın tükettiği toplulukların, istibdatın ve paramparçalanmanın yasını tutar gibi mi simsiyahtı bu önlükler?

Yeni renklerin istilası nedeniyle mi açıldı bu yolculuğun kara kutuları ve önlüklerde değıştirdi renklerini! Sanki son kez sahiden çocuk olanların, son kez gerçek bir mahallede yaşayan ve tüm komşularının adını bilenlerin dönemini mi temsil ediyor, yeni açılmış bir pandora kutusunu mu, kasten büyük alınmış ayakkabılarla koşmaya çalıştığı için mi, gözleri yeni tayflara alışamamış olduğundan mı, tüm akıllar, emanet gibi durduğu ve dişleri daha hızlı çürüdüğü için mi özlüyor 80'lerin çocukları o kara gömlekleri?

“Evet” dediniz, kaybettiniz. Sizi İzmir Marşı'yla yerinize alalım...

Mustafa Atapay

Daha dün gibiydi. Ama zaman çabuk geçmiş, otuzlu yaşların çemberinde küflü paslı belirsizliğin ve zaman zaman top peşinde koşan çocukların amca diye seslenip “aha işte buydu duyacağım sonunda, demek ki zamanı gelmiş” diye somurtup ortanca yaşlarımdın, yani ağabeylikle amcalık arasındaki sarkacın oralarda seğirttiğim zamanlar işte. Annem süt getirmiyor. Sütü sevmiyorum. Artık kaytarmaya başladığım, tohuma kaçtığım yıllar. Bir baş soğan gibi bir başıma ıslah olmaya çalışıyorum. Kendiliğime bırakmışım kendimi. Yeteri derecede steril hale getirilmiş yalnızlık şurubuyla yarı sersemleşmiş, uykuyla uyanıklık arası kurduğum düşlerin ağırlığıyla omurlarımdaki sertleşmenin ağzımda yaşını başını almış bir küfre dönüştüğü, yeniyetme amcalık hallerimle çocukluğumun etli kanlı hayaline denizin dibine düşmüş bir para gibi ancak bakabiliyorum. Uzak şölenlerin sesleri kulağımda o çocuk kalbe atılmış bir ok gibi vınıyor. Çocukluğum bana teğet geçiyor.

Daha dün gibiydi. Bir nefes uzaklıkta saklanıyor sanki mahalle çocuğu Mustafa'nın bir grup arkadaşıyla kurduğu çeteler. Top peşinde pancar gibi kızarana kadar koşmalar, çöplüklerden çaldığımız gazoz kapakları, yuttuğumuz leblebi tozları, kuş lokumları, her şey bir keşfin içine gizlenmiş keskin bir hayatı idrak meselesiydi. Önemliydi mahalle maçındaki çalımlar.

Lojmanda yaşıyordum. Atkestanesi, lakaplarımız ve güzel siyah kramponlarımız vardı. Mahallenin en güzel arkadaşlığı bizimkiydi. Volt-

ran gibi kenetlenmiştik. Evindeki saksıda karınca besleyen Kaan'dan, en sert toplara kafa vuran taş kafa Emin'e kadar bir bütündük. Sarı Oğuz'la kurbağa öldürüp, sonra ağlardık. Oklarımız yaylarımız vardı. Sapanlarımız kılıçlarımız. Biz Pembe Panter, Süpermen, Voltran, Rocky, Rambo, futbol sahasında Emilio Butregeny, Hugo Sances ve birçok şeydik. Ölümüne top oynar, Fruko içerdik. Pepsi'yi sevmez, illa ki kola derdik. Macera bizim göbek adımızdı. Cam kırdım. Çikolata çaldım.

Daha dün gibiydi. '80'li yılların tek kanallı televizyonu diyordu bir grup koro çocukla: "Annenin sözünü dinle, sigaraya özenme." Tiryakiyim oysa şimdi. İlk Korhan içirtti sigarayı bana, öksürdüm, sonra bir tane daha istedim. Evden arak yapmıştı, hep moruklar içecek değildi ya, biz de deneyelim dedik. Ceyar purosunu içerken hem pek bir havalıydı. Sonra Korhan pakete baktı ve şöyle dedi: "Olmaz Maykıl, bende de yok." Böyle bir tekerleme gibi geçiverdi '80'li yıllar. Serüven bitti. Maykıl Nayt'ı dövdük ve Kara Şimşek'i çalıp bir cehenneme doğru yola çıktık. Ah, Clementine! Clementine!

GEZMEYE GİDELİM

Eda Aytekin

Çok uzun zaman oldu annemle kabul gününe gitmeyeli. Sanırım en son ortaokulda falan olmalıydım. Zaten sonrasında büyüdüğümü kabul ettirmeye çalışırcasına reddettim bu tür seremonileri. Çünkü benim için o yaşlarda, çocuklar için hazırlanmış pasta ve böreği mutfakta yemek utanç kaynağıydı. Benim de fikirlerim vardı ve artık en az içerdekiler kadar salonda çay içmeye hak kazanmıştım.

Günün yapılacağı adrese giderken yol boyunca kocaman bir çocukluk geçti kafamdan. Taksiden inerken annem “Şu pastaneden bir şeyler alalım gitmeden,” diye seslenince aklım bir karış havada “Hı hı” deyip şimdiki zamana döndüm. Bu defa ben istemiştim annemden bu gezmeye katılmayı. Eskiden sıkıldığım bir geleneğe şimdi katılırsam yeniden çocuk olabileceğimi düşündüm sanırım. Evet, yaşılanıyorum!

Annemin resim kursundan arkadaşıydı Selma Hanım. Artık bir şeylerin değiştiğini, ev sahibine “teyze” yerine “hanım” diye hitap etmem gerektiğini fark etmemle anladım. Güler yüzle bizi karşılayıp salona davet etti. Evi oldukça zevkli döşenmiş, her yere kendi yaptığı tabloları asmayı ihmal etmemişti. Salondaki misafir kadınların hepsi oldukça bakımlı ve şık görünüyorlardı. Masada, hazırlanmış çeşit çeşit pastalar, börekler, salatalar gayet iştah açıcıya benziyordu. Tanışma faslı, güncel konular, magazinsel dedikodular derken, ev sahibesinin “Hadi hanımlar buyurun” davetiyle yemek için start verildi. İşte tam bu sırada “Nasıl ya? Açık büfe mi?” diye gayet lüzumsuz bir sesli düşünceden sonra

annem tarafından dürtüklendim. Ev sahibesi şirin bir gülümsemeye “Evet Nazlı’cım. Herkes istediğinden yesin işte, böyle daha güzel değil mi? Hem bak, sen de geleceksin diye neler aldım. Şu ikisini kendim yaptım ama,” dedi gururla. Her bir adımda daha başka gereksiz sorular geçiyordu kafamdan. Bu kadınlar eskiden iki gün önce başlamıyorlar mıydı hazırlık yapmaya, hamur mayalamaya? Yani en azından herkes en iyi yaptığı şeyi getirir, birbirleriyle tarif alışverişi yapardı. E tabii şimdi ev yapımı baklava börek yapan dükkân dolu her yer. Uğraşmaya ne hacet! Neyse tiramisu güzel görünüyor, o benim hezeyanlarımı şimdi çözer.

Bir kabul günü için her şey tamam ama bulamadığım bir eksiklik var. Ortalık fazla mı sakın ne? Aman tanrım, bu evde çocuk yok! 20 yıldan bu yana herkes doğurganlığını yitirmediyse nerde bu çocuklar? Madem patavatsızlığı ele aldım, bunu da sormamda bir sakınca yok bence: “Selma Hanım birkaç seneye kurtardım galiba, çocukları almıyor musunuz yoksa?” Cevap yine aynı şirin gülümsemeye geldi: “Mert ve Berke içeride bilgisayar oynuyor. Onların yemeklerini odalarına götürdüm.”

İşte bu cümleden sonra kimin daha şanslı, kimin daha şanssız olduğunu düşündüm durdum. Bir kere her şeyden önce bilgisayar oynamak, oyun oynamak gibi gelmedi bana. Tamam bizde de Commodore 64 ve yahut pili çabuk biten atariler vardı, ama gündemimizi teknoloji üzerine kurmazdık. İsim-şehir-hayvan oynamak için en gerekli ileri teknoloji ürünü herkes için bir adet “faber castel” ve bir adet müsvedde kâğıttı. En kötü ihtimal hepimizin kulakları vardı kulaktan kulağa oynamak için. Şimdi bana, senin zamanında bilgisayar oyunu yoksa çocuklar ne yap-sın demeyin. Benim derdim konuşmaktan, iletişim kurmaktan alıkonulmakla ilgili. Yoksa hayatı kolaylaştıran her şey kabulüm. Hadi onu da geçtim, çocuklar için sıkış tıkış hazırlanan yer sofraları da tedavülden kalkmış besbelli. O zaman pek şikâyet ederdim ama ortak bir tabaktan bir şeyler yemenin bile paylaşmak adına insana neler kattığını sonradan öğrendim. Bütün bunların toplamında aslında biz 80 dönemi çocuklarımızın ne kadar kolay sosyalleştiğini fark ettim. Çünkü o zamanlar bizim yüz yüze iletişimden başka şansımız yoktu. Ev telefonları genellikle acil ve önemli konular için kullanılır, gündelik hayat meseleleri birer bir gö-

rüşölerek halledilirdi. Bakkala her zaman evin en küçüğü gider, akşam komşuya misafir olarak gidilmek isteniyorsa yine evin küçüğü elçilik yapardı. Sıkıldığımızda sokakta oynamak için her zamanki arkadaşlarımızın orda olduğunu görmeye gerek yoktu. Seksek oynamak için bir tebeşir çizgisini, istop oynamak için renkli bir topu gören her çocuk bizim oyun arkadaşımız olabilir. Üstelik daha mı güçlüydük ne? Koşarken düşmelerimiz, taşla toprakla olan samimiyetimiz bizim direncimizi artırdı. Halihazırda bir de kömür dumanı yemişliğimiz, soba kenarında yıkanırken kollarımızı yakmışlığımız var. Şimdi bu çocuklara, gel seni salonda yıkayacağım desen hiçbir şey anlamadan bakıp, garip insanlar olduğumuzu düşünürler. Şartlar değişti, haklı olabilirler. Belki ilerde çok büyük adamlar olacaklar, belki gerçekten isimlerini dünyaya duyuracaklar, bilemem. Bildiğim tek şey ben çok güzel çocuk oldum ve çocukluğumdan çok şey öğrendim.

“Nazlı’cığım bir tane daha çay ister misin?” dedi Selma Hanım beni zamandaki yolculuğumdan geri getirerek. Kibarca teşekkür edip istemediğimi söyledim. Sanki bir şeyler daha tüketmeye devam edersem, az evvel gittiğim çocukluğuma ihanet edecekmişim gibi geldi. Kendim kaşınmıştım. Bunları düşünmemeye tek sebep, anneme “Ben de geleyim mi?” teklifimdi. Yok artık, bundan sonra da beni pek saracağa benzermiyordu bu “gün”ler.

“Hayatım, o kadar süper şeyler yapıyor ki, web design öğreniyor şu aralar,” dedi kadınlardan bir tanesi kendi çocuğu için. “Bizimki geçen ay gitti o kursa, şimdi marketing sertifikası alacak,” diye cevap verdi diğeri. Bütün her şeyi yapmış bitirmiş bir diğerrinin annesi ise artık yapacak bir şey kalmadığından dem vuruyordu ki, işte tam o an “Folklor kursuna yazdırsanıza,” dememle annemden ikinci dürtüğümü yedim. Eski kafalı, şahane bir çocuk olarak kendimle gurur duyup bir dilim daha tiramisu aldım.

“VAY BEEEE! MANYAK MAKİNEYDİ!!!”

Suat Başkır

...Koyu mavi bir ekran üzerinde birbirine çarpmamaya çalışan iki çizginin konu alındığı bir oyunu oynamak ve bundan zevk alabilmek... Şapşal tavukların yumurtalarını aşırırken, maymunun kafana kafana attığı envai çeşit kabuklu yemiştten kurtulmaya çalışmak...

...Hınzır, doyumsuz, kuduruk, içe dönük çocukluğumun, plastik kokulu, az hamleli, çok tercihli, köşegen dünyaları...

...Harika yapay zekâlarım... “Atari 800 XL” – “Commodore 64” – “Amiga 500 +”

Diye başlar çocukluğumun sanal dünyasına bir göz atıp kaçmam. Babamın o zamanlar moda olan Commodore 64 fıryasına karşılık, Beşiktaş’ta şimdilerde inşaat olan sahildeki müzenin tam arkasında, iskeleninse tam önünde kalan koca deposundan etkilenip, “Bunlar daha ciddi canım; kesin bu diğerinden daha fazla tutacak” diye kapıp getirdiği ilk fiyakalı bilgisayarımı Atari 800 XL”(Uyarı: salonlarda ki oyun konsolları olan atariler değil... O oyunların yaratıcı firmasının bizzat ürünü olan Atari 800 XL kompüterdir mevzu bahsimiz yanlış anlaşılma olmaya).

...Ah Ah ne güzel bilgisayarımızdın sen Atari. (Yazar özlem duyar.)

Bilenler bilir, tuş takımının yanındaki metalimsi havalı tuşları, “Biip, vızztt... sssstt... viiikk” diyerek 45 dakikada bir oyun yüklemeye debelenen kasetçaları, bazen - hatta çoğu zaman - kaçan kafa ayarı dolayısıyla tekrar kurmak zorunda kalınsa da açtığına dünyalara kavuşulan “Pit

Stop”u, bir dergi dolusu kodlarıyla dünyayı yeniden yazabileceğimi sandığım başka bir boyuta ilk geçiş kapımdı atarım...

Evet, sonunda diğer zibidiler gibi benim de bir bilgisayarım vardı, ama yalnızca pazar günleri kavuşurdum o zamanki sevdiceğime. ‘80’li yılların permalı annelerinin her an misafir gelebilir endişesiyle bizim salonumuz sizin salonunuzu döver tertibi ve düzenini bozmak istememeleri veya bilgisayarı kısa süre içinde hakkın rahmetine kavuşturmam korkusuydu belki de sebebi bilemiyorum, ama çocuğu terbiye edeceğim derken kanser eden bir bakış açıları vardı dönem anne babalarının. (Bu başöğretmen kılıkli terbiye mecburiyeti dolayısıyla şimdi iki ayda bir bilgisayar değiştiren bir adam oldum ya, o da bu eğitime ayrı bir takdir vesilesi tabii.) Her neyse... Cumartesi geceleri ertesi gün kurulacak coşkusuyla beklemek yetmezmiş gibi, babamın oynamasının bitmesini beklediğim sevinçli saatlerdi. Pazar öğleden sonralarım “Süüvaatt” diye konuşturmayı becerebildiğim an çılgınlıklar attığım, sağa sola çekiştiren kol kası yapılan coystikleriyle, tavuklardan kaçıp yumurta topladığım, her ne kadar her seferinde sıkılıp vazgeçsem de iki çubuk çizmeye çalıştığım dandik basic’iyle, “Çocuk hep oyun oynamıyor, bak bir şeyler yapmaya çalışıyor maşallah” takdirleri topladığım ilk teknolocciik vay beelmdi Atarım.

Ta ki alt komşunun torunu Erhan’ın C64’üyle tanışana kadar. Aslında o zamanlar Erhan’dan çok Emiliyn Hughes Soccer, Last Ninja, Prince of Persia vb. ile tanışmak daha zevkliydi ya neyse. Bunu fark eden Erhan da çocuk doğası gereği bir oyunu adam gibi anlayamadan, “Baak bu da var” diyerek açıp devamlı kendisi oynamak suretiyle kısıkandırdıkça kısıkandırırđı beni. O River Raid’te tam bir gemiye çarpacakken köprüyü patlatarak geminin yok olmasını sağlarken, ben gözlerimde yalandan bir hayretle coystiği ele geçirmek için sabırla beklerdim.

(Yazarın eşek kadar olmasına karşılık değişmeyen, arzuladığı bir şeye saplantıyla bağımlı olma haline örnek.) Sonraları C64’e ulaşsam da kırmızılı siyahlı tam 12 tuşlu, dolabın ücretinde saklanan (maalesef sonra tarafımdan kınılan), devasa Quickshot coystiğimle ve dünya kupasında diğerlerine göre nispeten zayıf İskoçya milli takımının

Mc...’larıyla bunun kalecisinin bacak arasından geçip topu tavana asarak alırdım intikamımı... O ise kudurup daha güçlü takımlarla saldırı-
dıkça saldırırdı tabii. Maalesef ev sahibi olarak iki o yenerdi, bir ben.
Ama hiç sorun olmazdı bu, C64’ü severdim, eh biraz da Erhan’ı. O gün-
lerde mahallenin diğer sivilceli suratlı sayko oğlanlarıyla beraber so-
kakta sürtmek, top peşinde koşmak, kendi adıma Fulya’da Beşiktaş
idmanı izlemek, kâğıt okları ya da yapışkanımı bitkiden okları birbiri-
mizin orasına burasına saplamak, dut ağacından pat-pat-pat peşi sıra düş-
mek ve caminin hocasıyla beraber kiraz ağacı sahibi cümle hacıyı
dellendirmek dışında en favori eğlencemizdi Emiliyn Hughes Soccer.
Umarsızca turnuvalara gark olurduk, “Eşek ile beygir yarışır, kuyruk
kulak karışır hesabı” kavga gürültü. Biz iki çakal diğerlerini ayda bir
oyuna çağırdığımız için kondisyonumuz gereği iki Erhan şampiyon
olurdu, bir ben elbette...

Ahh... Ahh... Ne güzel bilgisayarıydın sen Erhan’ın Commodore
64’ü (yazar hayıflanır)...

Gittikçe hastalık derecesine ulaşan futbol ve Emiliyn Hughes Soccer,
benim canım Atari 800XL’imin C64 karşısında ciddi bir kan kaybı ya-
şamasına sebep olmaktaydı. Onun o tatlı “biiip... czzzt... ssst... viükkk”
nidaları, barın üzerinden sallanan bira bardaklarını yakalamaya çalış-
mam, kibrit çöpü adamlar arası maratonda birincilik sevdamız ve en
önemlisi neredeyse bitirebilir noktaya ulaştığım ilk oyunum olan çukura
düşmeden ufo vuran ay aracı “Moon Patrol” zavallımın “Süvvvvaat” ni-
dalarıyla yavaş yavaş tarih oluyordu... Üzülüyordum, süzülüyordum...
(Anne ve babamın gözünün içine sokarcasına...)

Ahh ahh... Ne günlerimiz geçti sevgili Konami, Atari, neydi hani
vardı ya o abi! (Yazar, o zamanlar Noel babayla eş değer saygınlık ve
sevgi mertebesindeki atari salonu görevlisinin adını değil de, ekrana ya-
pışmak suretiyle görsel hafızasına kazıdığı oyun üretici şirketlerinin
adını hatırlamaktadır. Yuuuhhh ki yuhtur! Yazar kendinden utanır. Ar-
dından zaten Noel Baba da yok der, vicdanını rahatlatır.)

Onlardan tepki gelmedikçe yavaş yavaş kaderime yenilmiştim. Ha-
tırlarsınız o zamanlar Atari salonu diye bir salgın peydah olmuştu. Ço-
cuklar odalarının güvenli atmosferinden ayrılarak neşeli ama boş bir

ışığıyla, yanıp sönen parlak ışıklara bakmaktan hipnotize bir vaziyette ve makinelerin başındaki adrenalin patlamasının yarattığı karmaşadan dolayı eblekleşmiş envai çeşit türdeşleriyle birlikte dolu olduğu salonlarda düşüp kalkmaktaydılar. Bense içlerinde başköşede yer alan, çoğunlukla jetonu olmayan ama oyunu bilen bir nevi “taşıyıcı” çocuklardan biriydim. Yani diğer çocuklar tarafından geçilemeyen yerleri geçen saygı duyulası bir “JYP” (Jetonumu Yedi Pezevenk) idim. Fakat bu anti kahraman duruşum ailem ve öğretmenlerim gözünde pek hoş karşılanmıyordu haliyle ve Hagar’ı olsun Ryu’su olsun, tıpatıp aynı 22 adamdan oluşan dandik Avrupa şampiyonalarının futbolcuları olsun, yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmeden, (zira hepimiz o zamanlar jetonla besleniyorduk) tam gün az pansiyon bir şekilde, gönüllü mahkumluğunu yaptığım Atari salonlarından, babamın elindeki yılan başlı sessiz, dayanıklı bir mucizeyle kurtuluvermiştim. Evet bu mucizenin adı “apaçi” idi ve Amiga 500 +’a bağlanmak suretiyle sizi neon ışıklarından kurtarabilme kerametine sahipti. Final Fight, Street Fighter 2, Pit Fighter ve diğerlerine “insert coin”siz erişim hakkının karşı konulmaz büyüyle Amiga’ya uyarlanmış versiyonlarına öncelik vererek ilk birkaç gün hepsinin üzerinden geçtim. Heh he top bendeydi artık, fakat büyüdükçe hayatımız ve eğlencelerimizde değişmekteydi pek tabii. Artık yavaş yavaş mahalli hatunları keşfetmek suretiyle, sokak arası futbolunu “kömürlükte” (Ali Sami Yen’in yanında şimdilerde çadır olan yer) ‘ki daha havalı mahalle maçlarına devretmek, kendi adıma Fulya’da Beşiktaş idmanı izlemek, caminin hocası ve cümle kız babası hacıyı dellendirmek, bitkisel otlardan daha organik daha içten yapışkanlımsılarımız ve beta video kasetlerle tanışmış olmakla beraber hayatımızdaki değişimlere en favori eğlencemiz Emiliyn Hughes’da yenik düşerek yerini Sensible Soccer ve Kick-Off (Goal)’a bırakıyordu. Commodore 64’lü ezik günlerimin ardından Amiga 500’le beraber çağımı başlatmış bulunuyordum. Artık büyümüşştük ve kazandıkça esaslı dört kareden oluşan köşeli memeleri görmece oyunu strip poker (nam-ı diğer strip pişti, genelde son demde anneye yakalanmakla ünlenen oyun) hepimizin ilgisini çekiyordu. Bu mahalli zirve durumu dolayısıyla koştur koştur disketlere çektiğim oyunların çoğu bozuk çıksa da listedeki konularından hayaller kurarak

bazen saatleri bulan oyun seçimlerim sırasında, Şişli veya Eminönü'nde han içinde konuşlanmış satıcı (şimdilerde kaçak cd'ci) adamları çıldırtmaktansa tuhaf ve gerizekalı bir keyif alıyordum. (Yazar en çok istediğine kavuşmak için salâk durumuna düşmekten sıkılmayan bir neşe içindedir)

Ahhh ahhh... Ne güzel bilgisayarımдын sen Amiga 500+... (Yazar sahiplenir, duygulanır...)

Dark Seed (Alien'ında çizeri H.R.GIGER'in muhteşem yaratıkları) oyunu çıktığında fotoğrafik, dijitize grafikler sebebiyle film içinde oynadığımı düşünür, kendimi daha önemli hissederdim. Prince of Persia'nın palalı adamları haklayıp, bir anlık tuş basmamasıyla kazıklara çakılması, Wolfenstein'da, Doom'da 3D'yle tanışmak arkamdan gelen var mı endişesi taşımak, Championship Manager'de Mancini'nin, Baggio'nun transfer etmiş olduğu Juve'de gol kralı olmasına sevinmek, ekranda golü koklamak "Mancini in the area - its in'... Goal!!!" Beşiktaşlı olmana karşılık Sensible Soccer'da tek Türk takımı olan Galatasaray ve onun tek Türk futbolcusu Fahrudin (oyun şirketinin bizleri ne kadar salladığının açık bir göstergesi olarak) ile başarıdan başarıya koşarken, her yeni oyunla yeni bir dünyaya açılmaya bayılıyordum. Tabii Erhan'ı da miço olarak kullanarak.

Velhasıl (Ee çocukluk anısı yazar bir pozisyondaysak Hakkı Devrim amcamız gibi cümlelerimizi zenginleştirme zamanımız gelmiştir) şimdi geçmişime dönüp bakınca, yeni evimizde bir hafta boyunca, mahzun bir biçimde kurulu vaziyette bekleyen Amigamın özlemine dayanamayarak son iki günü boş evde geçirdiğimi nasıl unutabilirim. Ya da her yeni disketi taktığımda sürücünün altında yanıp sönen küçük sarı ışığın yeşile dönmesiyle acaba oyunu açacak mı endişelerinin yerini mutluluğa bırakmasını...

Adı Atari de olsa Commodore da, Amiga da, (hâlâ süren) çocukluğumla beraber 80'lerin ruhunu hâlâ yaşamaya çalışan benim yaklaşık 15 yılımı paylaştıklarını, yaşamın şu sürati içinde hatırlamak, hatırladıkça da coşkuyla neşeyle dolmak, yaşanan ve yaşanılacak olana dair duyulan tutku değil de nedir?.. diye düşünebilmenin şahsa münhasır keyfini sürerken, iyi ki sokaklarda kudurduğum kadar, bu plastik kokulu,

stresli, az hamleli, çok terciqli, renkli, düz, basit mantıklı, köşegen dünyadan da mahrum bırakılmamışım diyerek teşekkür ediyorum aileme, arkadaşlarıma, ruhuma, çocukluğuma...

Ha bu arada Chaos Engine ile son dünyanın son bölümünüyse hâlâ geçebilmiş değilim.

bulma işi bana kalmıştı. Pembe Panter ve bana... (Her ne kadar daha sonra babam gülerek ortağımın aslında aradığımız olduğunu anlatmış olsa da.) Bu iz sürme işinde muhteşem bir ikili olduğumuzu düşünüyordum hep. Bir de kafama takılan bir şey vardı; Pembe Panter adında bir elmas olması. Hatta bunu ortağım Pembe Panter'e bile sormuştum fark ettirmeden. Her neyse, o kadarını düşünüp kafa yoracak kadar büyümemiştim daha. On dakikalık bir yolu biraz daha biraz daha diyerek bir saatte yürüdüğümü hatırlıyorum ve eve gittiğimde annemin “Yine bizim kız evden mi kaçtı” diye düşündüğünü anladığım bakışlarını. Hasta olacağım korkusuyla beni dışarı çıkarmayan bir anneye en güzel ceza da bu olmalıydı. Hep annelerin dediği olur ya, benim annemin de dediği olurdu ve hasta olurdum. Her bademciklerimin şişmesinde popoma popoma yediğim iğnelerin haddi hesabı yoktu. Aslında hemşireleri bezdirmeme rağmen yediğim iğnelerin demem daha doğru olur sanki. Bir keresinde bir hemşirenin bana dehşet dolu bakışlarını hafızamdan silemeyecek kadar büyümüştüm sanırım. Hııııı, evden kaçmalarım da o kadar kayda değer değildi; ancak yukarı mahalleye kadardı ya da oyun oynamak için sadece bana ve hayali kahramanlarıma ait gizli köşelerime.

Artık şu elması bulma zamanı gelmişti, daha fazla vakit kaybetmeden bulmalıydık; ama “bir türlü yürümeyi beceremeyen, sarsak bir arkadaşla nereye kadar” demeden de edemiyordum, bazen mantıklı düşünmeyi keşfeden çocuk aklımla... Karların içinde zıpladığımızı ve çoğu zaman kaytarıp o herkesin atlamaktan biraz çekindiği duvardan karların üstüne atladığımızı hatırlıyorum. Sonra bir ara gerçek dünyadan bir gereksizin bizi yakalamasına ne kadar kızdığımı ve “Hiç kimse bu raya giremez” diye bağırığımı...

Param param, param param param param, parammmmmmmmm nınınımmmmmmmm.

80'lerin o saklı çocukluğunu bir Pembe Panter'in fazladan size has bölümleriyle, diğer çocukların ekrana saplanmış halinin aksine, bir köyde yaşamının keyfini tahmin bile edemezsiniz.

Çocukluğumun nice güzelliği içinde, nasıl unutabilirim eve koşma köşesi gittiğim, müziğine âşık olduğum bir çizgi filmi izleme arzusu...

Babamın bana, bu Panter'in peşindeki bıyıklı, koca burunlu şaşkın adam Clouseau'nun aslında görevini yapan bir müfettiş olduğu hikâyesini anlatma gayretinin akabinde "Nee? Pembe Panter bir elmas mı babacığım!" şaşkınlığımı...

Evet, belki köyde şehirdekinin aksine günlük yaşamın birçok yeniliğinden aktarmalı yararlanabiliyorsunuz, ama güzel olan tarafı da bu oluyor zaten. Gündelik yaşamdan sıyrılmak, o koşturmacayı, kalabalığı yaşamadan sonsuz hayal gücünüzün daralmasına izin vermeden özgürlüğü koklayarak yaşamak. İşte bir panterle, hatta pembe bir panterle yürüyüş yapmanın güzelliğini fazlasıyla yaşayan bir çocuğun hikâyesi. O hep özgür hissetmişti; çünkü engellenmişliğin merkezi şehirlerin aksine köyde, bu özgürlüğü engelleyecek her zaman çok az insan vardır.

Param param, param param param param, parammmmmmmmmmm nınmmmmmmmmmm.

Bir sabah, güzel ve güneşli bir cumartesi sabahı sanırım - çünkü süt içmeye zorlanmadığım ve sütü nereye dökebilirim komploları kurmadığım bir gündü... Çocukluğumun hâlâ gülümseyen dostu Nasibe ve ben, o eğlenceli kartopu savaşından sonra oturmuş Pembe Panter'i izliyorduk. Yine o muhteşem müzik ve ben ısıklı eşlik etmeye çalışıyordum. Kocaman gözlerini açmış şaşkın bakışlarıyla bizi etkilemeye çalışan bir Pembe Panter var bugün karşımızda, dedim. Tesadüf o gün de bu konu işleniyordu. Pembe Panter bir kapının önünden geçiyor ve kapının üstündeki göz onu hipnotize ediyordu. Burası kitaplarla dolu bir kütüphane ve oradaki kitaplar bir çocuğun hayalinde es geçmeyeceği kadar tanıdık. Büyülü kitaplar. Bu kütüphanede beni en çok etkileyen şey, sakar panterimin bir kitaba zarar vermesinden sonra o hep tanıdık yüz olan ama adını bilmediğim (daha sonraları Clouseau olarak babamın tanıttığı) adamın gelip kitabı tedavi etmeye çalışmasıydı. Her neyse, bu normal anıdaki anormal hayalci çocukluğumun yansımasıysa, seyrederken Nasibe'ye dönüp, "Ben bu kütüphaneye gittim," demem oldu. Hem de Pembe Panter'le, o yüzden ben bu bölümü biliyorum, seyreteceğim. Nasibe'nin bu bakışı bir keresinde, "Benim dev bir arkadaşım var beraber gökyüzüne çıkıyoruz," dediğim gündekinin aynıydı. Ha ha, kesinlikle aynıydı.

Bana en iyi dostumdan bile yakın olduğunu hatırladım tekrar. Babamın anlattıklarının aksine hiç elmasa benzemediğini, çok çirkin olduğunu söylememe, çoğu zaman hiç konuşmadığı için küsmeme, bazen de oyuna dalıp onu yalnız bırakmama ve seyredemememe rağmen beni hiç yalnız bırakmadı. Hep yanımdaydı, konuşmayan; ama çok iyi mimik yapan, korkan, üşüyen, kaçan, sakarlık yapan, sarsak sarsak dolaşan, gülümseyen... Her haliyle...

Köyümün o yıldız denizinin altında geniş geniş, boş boş volta atmamızı, sen ve dev'le her yıldızlara çıktığımda karşılaşmamı ve üstüne basarak söylüyorum, seni özlüyorum Pembe Panter...

(Elması arama hikâyemizin sonunu merak edenler için aslında boşuna aradığımı, onun hep yanımda olduğunu ben anladım ve aramaktan vazgeçtim, ama Pembe Panter'e çaktırmadım.)

OH GIRLS WANNA HAVE FUN!

Melike Aslı Şahinsoy

Zamanın birinde terzi olan anneannemin annem için diktiği bluzdan artan kumaştan bana da dikilmiş olan çiçekli mavi gömleği alıyorum clime. Üzerindeki çiçekler o kadar minikler ki, her birini alıp başımdan aşağı dökmek istiyorum. Dökülürken nasıl da kirpiklerime konacaklar, orada asılı kalıp gözümü her kırpışımında kapanıp açılacaklar onu hayal ediyorum. Küçücük mavi mineler... Gelip başımdan aşağı dökülseler... Kirpiklerime konup, her defasında yanaklarımı öpseler... Küçücük mavi mineler...

Dolaptan bu kez de annemin diktiği mavi dar kot eteğimi çıkarıyor ve ivedilikle üzerime geçiriyorum, el yordamıyla saçımı yandan at kuyruğu yaparken... Aynada kendime bakıyorum, sanki eksik olan bir şeyler var:

Anneee, omuzlarına koyduğün şeylerden bu gömlekte yok!

Annemin sesini duyamayınca anlıyorum ki babaannemlere; üst kata çıkmış. Bu süper bir fırsat! Gidip yatak odasındaki gardırobu açıyorum. Kapı gıcırtyla sağa doğru kıvrılırken, anne ve babamın yatak odasına girmenin her zaman benim için çok gizemli olduğunu ve nedense orasının bana bambaşka bir dünya gibi geldiğini düşünüyorum. Duvardaki Pirelli takvimine iliyor gözüm, çıplak kadın resimlerinin olduğu bu takvimden o dönemde hep yatak odalarında gördüğümü anımsıyor ve sanırım kendisinin bir yatak odası dekoru olarak kullanılmasının bir zorunluluk olduğunu varsayıyorum. Bir yandan da Madonna'nın seks

danslarıyla kilisede rahibi baştan çıkarışı ve “Like a Virgin” deyişi aklıma geliyor. İster istemez özdeşleşiyorlar. Kesişen kümelerdeki ortak eleman oluveriyorlar. Madonna’yı cesaretinden ötürü tebrik ediyorum. O da çok mutlu oluyor.

- Tamam, işte annemin vatkalarını da aldım, şöyle kendi gömleğime yerleştireyim onları...

Evde yalnız kalmanın verdiği sevinç ve özgürlük duygusuyla, yetişkinlerin dünyasıyla bizimkinin arasında bir yerde duran ahizeyi kaldırıyor ve sınırı geçiyorum. 166 Masal Hattı’nı çevirmemek için kendimi zor tutarak gerçekleştirdiğim o telefon trafiğinden sonra, robadan elbise Mukadder, kafasında tacıyla Özlem ve askılı pantolonuyla kardeşi Göksel ve diğer küçük Özlem -nam-ı diğer “camiinin orada oturan”- ve merserize kazağı kapıda bitiveriyorlar bile.

Her şey tamam olduğuna göre, “Comancheroo, comanchero, comanchero, comanchero ohh ohh oh”. Hiç konuşmadan müziğin ritmine kendimizi kaptırıyoruz. Önden ne bir sohbet, ne merhaba... Anamlı bir ritüeldi suskunluğumuz... 5 nokta yan yana dizilmiştik, 80’lerin eğlenceli müziğinde kaybolmuştuk. Tıpkı cinsiyet muğlaklığı hakkında kafamdaki ilk soru işaretlerini oluşturan Boy George’un “Karma Chameleon”ında olduğu gibi, nezarethaneden dahi gülererek ve dans ederek çıkabilmekten önemli olan. Sessiz bir pakt vardı beşimizin arasında. Ortak dilimiz “Life is life, na na nanana!” Babamın o dönemde doldurtmuş olduğu bu yabancı şarkılardan oluşan kaset kendi dilimize uydurduğumuz İngilizce veya Almanca sözler eşliğinde hayatımda bir dönüm noktası oluyor. Michael Jackson “Thriller” dediğinde ise vücutlarımız kendini hep beraber zombi yürüyüşleri yaparken buluyor. Aslında tam da bir komünist yaşam sunuyor size Jackson veya komün hayatı, siz ne dersiniz deyin. Tüm zombiler, insanlar, kurt adamlar eşit. Farklılıklara rağmen bir ahenk içinde var olmak, farklılıklarıyla güzel bir dünya. Yoksa ne önemi var, “Black or White”. Hep birlikte sessiz bir uyum, boyun eğiş içerisinde salınıyorsunuz müzik eşliğinde.

1980’lerin dominant müzik жанrı bizim ülkemizde pop olarak ortaya çıkmıştı ne de olsa. Kız erkekle tanışır, havada aşk kokusu vardır veya gençlik temaları kullanılır. Asi “teenager” ebeveynlerden kopma yolun-

dadır. Modern Talking konuşur Türkiye’de fazlasıyla, Laura Branigan, Sandra, Boy George, Michael Jackson, Madonna, George Michael, Falco, Visage gibi isimler de takiptedir. Oysa öte tarafta İngiltere ve Batı Avrupa Sex Pistols’ın “Anarchy in the UK” ve “God Save The Queen”i ile sarsılır, kalıpları yıkarak punk rock’ın ve çengelli iğnenin hayatımıza girmesini sağlar. The Clash, The Police ve Ramones gibi grupların da önemli punk rock grupları arasında olduğu bu dönemde punk müzik, bizim ülkemize pek uğramaz maalesef. Ama çocuk ruhlarımız asi (!) pop şarkıları ve TV’de dönen Türk filmi furyasıyla oldukça mutludur. Vahşi kılınan punk o dönemde sınırlarımızdan geçememiştir.

“Rock Me Amadeus” çalmaya başladığında ise kopuyorum bir anda. Kafalardaki taşlar çıkmış, yerini Rambo bandanalara bırakmış. Sehpa-nın üzerinde buluyorum kendimi, dönemin Gülşen Bubikoğlu, Necla Nazır danslarını yaparken... Kafamı o kadar çok sallıyorum ki sehpadan düşmemem elde değil.

Sonra bir el hissediyorum omzumda:

- Aslı, yine mi!!! Bu ortalığın hali ne? Sesiniz sokaktan duyuluyor. Hadi bakalım, misafir gelecek, siz bahçeye... Yağlı salçalı ekmekleriniz hazır.

Annemin o ekmeklerinin üzerine yok. Neden bilmem ben yapınca öyle olmuyor. Bol sevgi ile yoğrulmuş, sanırım ondan. Zaten salonda bir bakıyorum bir tek ben kalmışım. Bizimkiler bahçeye kurulmuş bile.

Terden kıpkırmızı olmuş yanaklarımı, kafama doladığım kırmızı kumaş parçasının alnımda bıraktığı şekilleri izlerken aynada, bir şey fark ediyorum. Bir şey eksik ama ne? Neden sonra salondan gelen annemin sesi ile irkiliyorum:

- Aslı! Bu vatıklar niye yerde? Bak yine sökmüş bunları bluzumdan.

Eyvah, omuzlarım düşmüş dans ederken. Ne yapayım, “Ohhh girls wanna have fun!”. Ayrıca “You take my self, you take my self control”.

Duran Duran’ın “Hungry Like The Wolf”unu anıyorum ekmeklere yumulmuş arkadaşlarımı görünce.

- Heeey, yavaş yiyin! Daha dedemin bakkalını istila edip, leblebi tozu savaşı yapacağız. Sonra da dedem bize gazoz açar.

ARABESKTE, KLASİKTE, POPTA, PROTESTTE ‘80’LERİM...

Özge Ç. Denizci

O yıllarda, akşam yemeklerinden sonra yapılan ve aileler arası ilişkileri pekiştiren akşam gezmeleri pek sevilirdi. İnternetin olmadığı yıllardı ve fiilen ev ziyaretleri yapılıyordu. Öyle “cam’ını aç, sana oturmaya gelicem” gibisinden muhabbetler yapmak mümkün değildi. Eh elbette ki en büyük teknoloji Komodor 64 oldu ki o da zaten ‘90’larda çıktı...

Bu bahsettiğim aile ziyaretleri, eğer yaşıtınız yoksa bir çileye dönüşebiliyordu. Çünkü televizyonun önüne oturtuluyor, kumanda, hatta çoktan seçmeli kanal şansı da olmadığından sunulanı izlemek zorunda kalıyordunuz. O mümkün değilse, elinize tutuşturulan paşa çayını hanım hanımcık giydirilmiş elbisenize dökmeden içmenin yollarını arıyor ve bir nevi büyük taklidi yapmak zorunda bırakılıyordunuz.

Ama yaşıtınız varsa ve muzırlık yapabilecek ortamı kurmuşsanız bir de büyükleriniz rahatsa değmeyin keyfinize. Beta marka video kasetler sıra sıra dizilmiş sizi bekliyordur. Önce sarma makinesine koyar, kasetlerin sarılışını hem otomobil farına tutulmuş tavşan gibi izler, hem de onun o “viiiiiiivvv” biçiminde yankılanan sesini dinler, ardından kaydedilmiş ama kimin kaydettiği bilinmeyen Michael Jackson video kasetlerini koyardınız. Ya da en azından biz öyle yapıyorduk!

O zamanlar son derece moda olan hasır görünümlü plastik şapkamı Michael gibi takıyor; artık konser izlemiyor, direkt kendimi şöhret hissediyordum. Evet, benim çocukluğum bu karelerle dolu. Hatta bugüne taşınmış onlarca fotoğrafta aynı hareketi yapıyorum: El şapkanın üs-

tünde, sağ bacak sol bacağın önünde ve karşınızda Maykıl Özge!...

Bugün bile kült filmim sayılabilecek Arabesk filmi 1988 yılında Aysel Gürel'in yazdığı şarkılarla o dönemin önemli prodüksiyonlarından biri olmuştu. Daha da önemlisi izlendiğinde ağızda farklı bir tat bırakıyordu.

Arabesk müzik tırmanışta, annem deliriyor! Beethoven, Mozart ve Bach da olmasa! Hele bir de Pazar Konserleri ruhunu temizleyemese delirecek kadıncağız. Kasetçalar da bozulmuş! Özge, geceleri yatarken babasının o çok sevdiği grup Grup Baran'ın "Kanatlarında Kaldı Bahar" şarkısını başa alıp alıp dinlerken mi bozmuş bilemiyoruz.

Pazar sabahları, Hikmet Şimşek önderliğinde "klasik müzik" salonumuzun duvarlarında yankılanıyor ya; ne çalan bestenin adı yazıyor ne de bestecisi. (Halen de TRT bu bilgilerden bizi mahrum bırakıyor.) Aynı yıllarda konservatuvara gidiyorum. Pazarları da bir anda orkestra şefi oluyorum. Son ki üç dört! Eller yukardan aşağıya, sağdan sola, tempolu, duraksamalı...

Sonra atasyon şarkılar var gündemimde! İngilizce bildiğim falan da yok. Özeniyorum işte! Playboy marka dört tekerimin üstünde, annemin Almanya'dan getirdiği Sony marka Walkman'ime dayımın aldığı Bad albümünü takıp Maykıl'ın "The Way You Make Me Feel"ini "tifeyyumekmifil" biçiminde mırıldanıyorum. Öyle gevelemece... Madonna'dan, Paula Abdul'den apartılmış sözler de cabası. Ya Tina Turner?

Babamın politik kimliği, evde protest müzik çalınmasına değilse de annemin berrak sesinden icrasına ciddi katkı sağlıyordu. "Karlı Kayın Ormanı", "Güneş Topla Benim İçin" ve "Hiroşima"... Livaneli'nin de iyi yılları hani! Sonra en sevdiğim şarkı Melike Demirağ'dan "Zeynep'in Barış Dersi"... Annem yine söylüyor: "Şimdi İstanbul'da olmak vardı anasını satıiiiim..." Edip Akbayram'dan önce Grup Baran'dan dinliyorduk İstanbul şarkılarından birini daha: "Bekle bizii İstanbul..."

"Ciao Bella", "çav bella" hatta "çalbella" biçiminde söyleniyor, bütün gecelerin atlanamaz, es geçilemez marşı oluyordu. Sözleri bilinmese de "Ay Carmela" mırıldanılıyor hep bir ağızdan. Ahmet Kaya'sız olmaz ya, nedense bizimkiler çok çok sevemiyorlar, ben oradan buradan kulağıma takılınca dinliyorum. Bir de evde başka bir kaset daha vardı.

Kasetçalar kaseti koparmasaydı diğlerleri gibi bugüne taşınırdı elbette. Albümün adı Ada ve içinden hatırladığım tek şarkı Nâzım'ın sözleriyle “Japon Balıkçısı”.

1990 yılına geldiğimizde, şimdiki beyin kodlarımı oluşturan ve kadın erkek ilişkilerine bakışımı belirginleştiren o meşhur kaset eve nereden geldiyse geldi: Zuhal Olcay'ın “Küçük Bir Öykü Bu” albümü. Albüme adını veren şarkıyla zamanın ya da birkaç zaman sonranın Kelebek Mobilya reklam müziğı de anlamsız bir biçimde birbirinin aynısıydı.

Akşam oturması bütün haytalıklar yüzünden, 1985 yapımı Geleceğ e Dönüş filminin son karelerine doğru uyuyakalınarak bitiyor sanılmasın. Çünkü eve dönüş faslı var ve en keyifli uyku(culuk) hali. “Dil Yarası” çalıyor minibüste, son sürat ışıklara aldırmadan gidiyor şoför. Sen ya uyuyorsun ya da sıcacık yatağına ayağın yere basmadan ulaştırılmak için yarı gözün kapalı şımarıklık yapıyorsun. Anladığın, ama anlam ve-remediğ in bir sürü sensizlik şarkısı ardı ardına çalınırken, frenler de tutmuyor...

Evde ninni niyetine ve darbesel yenilmemişliklere inat 1974 tarihli Şanar Yurdatapan imzalı, Melike Demirağ icralı “Arkadaş” çalıyor: “Bir kıvılcım düşer önce...”

Sinem Bengi

Yaşama özlem duyduğumuz, yaşamın kendisinin o “zamanlar” olduğuna gönülden inandığımız ‘80’li yıllar... Bizi ta derinden, ruhtan, hevesten etkileyen, damarlarımızda akan kanın ‘80’li değerleri olduğuna inandığımız, bizi alıp evrenin belki de öbür ucuna atar gibi yapıp, sonra aynen olduğumuz yere indiren, önümüzü tabiri caizse faraşla açan, hiç bitmeyeceğine inandığımız upuzun bir dönem...

Kendimizi bir türlü bulamamaktan adeta ayrıca zevk alabildiğimiz, coşkusuyla aynı anda da durağanlığıyla bize ilham verirken kendini de bir o kadar zorlayan adımlar... O kadar suni bir coşkuydu ki; ne manevi değerlerimiz güya bir adım önceki ‘70’lere kıyasla korunabildi ne de estetik zekâmız gerçek anlamda yol katedebildi. Ama ilham, “kesinlikle” oradaydı...

Para kazanmak için herkesin birbirinin önüne hem görsel hem de beynsel olarak geçme çabası... Ama içini hakkıyla dolduramadan! Tüm Batılı dünyanın başta endüstriyel, sonra da ruhsal öğretileri pazarlama yarışı...

Benim o yaşlarda, ailemin de pek tabii ki mesleki ve yaşam tarzı değerleri etkisiyle (ne de olsa 10’larımdayım takdir edersiniz) en çok etkilendiğim meşhur “Cadde Modası” idi. Aslında tüm görsel sanatları diyebilirim, ama sporculukta aklımı kaybetmiş olduğumdan görselin sadece önümüze hazır konduğu, sokağa dökülmüş hali bana çarpıyordu. Çarpmak ki ne çarpmak... Gözüm, eve sokaktan kopmak istemez ha-

limle geldiğimimde iddiasız renklere çok zor adapte olabiliyordu. Aklımda sürekli fosforlu ayak bileğine kadar inen tunikler, üstümüze en az üç beden büyük bol sweatshirtler, yerinde bir türlü durmayı beceremeyen vatkalara ve pek tabii ki ne olduğu marka olarak zor anlaşılabilen (her türlü doğu bloğu dahil Avrupa ve Amerikan menşeli) jean pantolonların altına giyilen bembeyaz “stan smith”ler vardı.

Bazen o kadar kafam karışırdı ki, keza dışarı çıkmaya yüz tuttuğumda gardırobumda o acayip sokak modasına uygun materyal bulmam imkânsızlaşırdı. Malum bizimkiler sadece Avrupa modası âşığı olmaları sebebiyle maalesef benim gardırop zinhar fosfordan vs.’den nasibini alamazdı. Anneme o garibaldi vatkalara için bile nasıl yalvardığımı hâlâ hatırlıyorum. Direkt “palyaçoğa” benzeme aşkımı ailemin hiçbir ferdi anlayamıyordu. Keza ben de! Ama çoğunluğa uymak şarttı! Benim bedenimi iletmekten de hezeyan duyuyorum, o sıralarda 34 bedendim! Sanırım bütün bu etrafa uygun giyinebilme travmalarının sonu -tabii ki bu durum aynı zamanda ‘80’lerimizin de sonuna denk geldi- ‘89 Aralık’ında en nihayet severek, beğenerek, kendim olabilerik bizimkilerin Avrupa’dan getirdiği, üzerime nispeten oturan koyu renk Levi’s jean ceketim ve aynı forma ait kesimdeki nispeten dar paça Levi’s jean pantolonum olmuştu. Aynaya baktığımda gayet şık ve kendime gerçekten yakışanı giyebilmekten daha güzeli yoktu... O sırada seyrettiğimiz tüm Amerikan ve Avrupa menşeli müzik görsellerinde, yine tüm yabancı sinemaya ait isimlerin üzerinden çıkaramadığı, kadın figürlerinde oldukça dar kalıp, erkek figürlerinde ise nispeten boru paça giyilip üzerlerinde hiç aksesuar olmadan kendi ışığını birebir gözümüze çarptırabilen bu marka, sanki dünya durana dek var olacağını bizim kuşağa da simgeler gibiydi. Zaten 19. yüzyılın sonundan başlayıp 20. yüzyılın tüm devrelerini birbirine bağlayan yegâne yapıtaşlarından biri olma başarısı göz ardı edilemezdi.

Yine ailevi sebeplerle içime yerleşen müzik dokusuyla en çok o abuk sabuk ‘80’ler disko müziği bana sonsuz ilham ve coşku veriyordu. İlk öğrendiğim yabancı dilim olan İngilizceyi de bütün bu müzik grupları tayfasına borçlu olduğumu bilmenizi isterim. Sabahlara kadar dinleyip sözlerini çıkartıp, tercümelerini yapardım. Yine kısaca bu devrin ka-

pandığını bana kesinleştiren ve ‘90’lara beni geçiş yaptıran parçayı da vurgulamadan geçemeyeceğim. O bir Coca Cola reklamıydı aslında, ama sonra müzik programlarında o kadar çok yayınlandı ki, benim günc başlama marşım haline geldi uzun bir süre: Robin Beck-First Time... Ve tabii ki videosunda tercih edilmiş olan genç kızımıza iki beden bol gelen Levi’s erkek gömleği de hem benim, hem de tüm gençliğin önündeki on senenin kıyafet tercihi olmuştu.

Bu vesilelerle gözüm ve kulağım bu kâbus ‘80’ler görselliğinin bittiğini anlamıştı. Bana geriye miras kalan ise hâlâ gardırobumun vazgeçilmezi sevgili Levi’s! Tüm rakiplerine rağmen...

TATLI ŞEYLER

Elçin Demiröz

Çocukluk hanesinde hep güzel tatların kalmış olması, başarılı bir hayata giriş dersinin belki de en leziz kanıtı. Ya da bir şeyin geçtikten sonra –sırf geçmiş oldu diye– güzelleşmiş olma ihtimali de var, ama bu ihtimalden bağımsız olarak büyüyen ve 80’ler deyince davetsizce simaya gelip oturan o samimi, edepli ve safiyane gülümsemeden bahsediyorum. Belki de bu nedenle o günlere dair hep tatlı şeyler hatırlıyorum.

Mesela bir elim anneannemin elinde yürürken, Beşiktaş’taki pastanenin vitrininde sıralanmış rengârenk jelatinli çikolatalar geliyor gözümün önüne. Kimine göre şemsiye, kimine göre ise şemsiyeli çikolata. Artık çocuğun algısı neresinden yakalarsa... Bazen bir mükâfat, bazen de sus payı olarak hak edilen bu mereti yemek, dünyadaki tüm tatların bitmesi hiç istenmeyen bir özeti gibi. Hatta hiçbir şemsiye çikolata alınır alınmaz yenmez, en çok yemek istendiği ana kadar bekletirdi kurbanını. İsteğimi erteledikçe onu istemek daha bir anlamlanır, daha çok kıymete binerdi. Belki de daha sonraları çok işime yarayacak o haz ertelemesini, bir çikolatayı yememeye çalışarak öğrendim. Gerçekten de ne kadar çok beklersem, o kadar lezzetli gelirdi. Öte yandan bir gün yerken dilim gizli bir düğmeye dokunacak ve şemsiye “pıt” diye açılacak gibi gelirdi. Şemsiye çikolata, üzerine hayal kurması da imkânlı olduğu için bu kadar güzel ve gizemliydi. Oysa şimdi anlıyorum, asıl gizem halen eşi benzerine rastlayamadığım lezzetiydi.

Çocukluğumun bir başka heyecanı ise şu patlayan şekerlerdi. Koca

bir paketi ağzımızın içine boca edip, ıslandıkça çatır patır patlamaya başlayan, neden yapıldığını bile halen bilmediğim şekerlemelerden bahsediyorum. Hatta birkaç çocuk bir araya geldi mi, en büyük eğlence paketpaket şekerle doldurulan ağızların açılıp birbirine gösterilmesi idi. Ağızının içinde bir canlı varmışçasına hepimizi kendimizden alan bu his, bir mucizeyi andırırdı adeta. Bir paket şeker ile kocaman olan dünyamız, bir dünya daha kurmaya yeter, artardı bile...

Şekerlemeler demişken çikletlere değinmemek olmaz. Tipitip'ten Minti'ye, Pembo'dan Turbo'ya hepsiyle ayrı bir anı, ayrı bir hikâye. Mesela Tipitip bizim saksı çikletiydi. Anneannem sağ olsun, ödüllendirmek istediği vakit evdeki saksılara Tipitip gömüp, kuzenimle benim onu bulmamızı sağlardı. Dolayısıyla Tipitip yıldızlı bir yerinde duruyordu hayatımızın. İyi bir şey yaptığımızın, akıllı olduğumuzun, yemeği yediğimizin gömülü kanıtıydı. O içinden çıkan kâğıtlara gülmeyi bıraktık bırakalı şu beşli Dandy'ler çıkmış, mertlik kenardan su almıştı. Minti ise meğer geleceğin habercisiymiş, bilememişiz. Yıllar sonra çantanın içinde cüzdan gibi taşıyacağımız mentollü sakız seremonisinin ipucuymuş, ama tabii çocuk damağı, naneliden çok haz etmedi. Ağzıma attım mı boyumu aşan bir tat gelirdi. Yeşili beyaza dönünce atardım çoğunlukla, yerine Pembo çiğnerdim. Sanırım karakterine en ısındığım sakız bu idi. Acaba pembe olmasının etkisi de olabilir mi? Tipitip ve Minti'ye göre daha sertti, ama yoğun bir aroması vardı ve geçince o yeşili akan Minti'den bile fena oluyordu. Kısacası Pembo da kelebek ömürlüydü. Turbo ise benden çok, kuzenimin ilgi alanına giriyordu. İçinden çıkan yarış arabaları kâğıtları, beni hiç ilgilendirmiyordu. Bir de şu kavunumsu aroma. Gerçi diğer sakızlara göre daha uzun olduğu için kuzenimle bir taneyi paylaşabiliyorduk. O sevmediğim aromasını ve içeriğini en çekilebilir kılan da bu paylaşımın çiğnedikçe çoğalan hazzıydı.

Şimdi dönüp bakıyorum da seneler öncenin tatlarını hiç teklemeden ve hatta ağzımın suları aka aka yazıyorken, dün ne yediğimi bile hatırlamıyorum. Hepsinin damağımda yarattığı dünya adeta geçmişime işlenmiş tatlarını, kokularını, renklerini oracığa bırakmış ve hiç geçmemiş. Öyle safmış ki algılarımız, var olanı katıksız ve katkısız bir halde stoklamışız belleğimize. Kuşklar duymadan, karşılaştırmalar yapmadan...

Her şey ne ise öylece, olduğu gibi yaşamışız. Ne bir eksik ne de fazla... İmkânlar ölçüsünde yaşadığımız için belki de bu kadar tatlıymış her şey. Bir noktaya gelip durulması gerektiği, eldeki paraya bir sakız daha alınamayacağı, o pastaneden her geçişimizde vitrinin önünde durulup bakılmayacağı için...

Sınırları varmış hayatlarımızın. Yaramazlıklarımızın, meraklarımızın, hatta nefsimizin de... Bu yüzden istemek anlamlıymış. O yıllar, bir şeyi nasıl istememiz gerektiği dersini verir olmuş, ağlamayı da böyle bırakmışız. Mantıklı cümleler kurmaya böyle başlamış, ay başı kavramına gene o zaman aşına olmuşuz. İsteklerimizi o güne denk getirmeyi, bazen de öncesinden sipariş vermeyi. Dolayısıyla istenen hatta nasıl isteneceği öğrenilen bir şeyin elde edilmesi daha tatlıymış. Çünkü elde edilen basit bir sakız bile olsa hep bir serüvenin sonunda kavuşulanmış.

İşte bu çikolatalar, şekerler, çikletler... Her biri büyümemize vesile olan, sadece damaklarımıza değil anlamlarımıza da kazınan gerçekler olmuşlar. Bu nedenle kuru kuru bir anıya dönüşmeleri mümkün değil, çünkü bugün aldığımız tatlarda, kokladığımız kokularda, bölüştüğümüz parçalarda, hatta istediğimiz anlarda bile hepsinin gizli emeği var. Belki de o zamanların yokluğuna şükran beslemeli. Bu anlamları hayatımıza eşsiz bir kadrodan atadığı ve varlık kavramının ne olduğunu onların ağzından anlattığı için.

Ağzımızın tadının, “varlık” ve “yokluk” gibi sıradan kavramlarla bozulmaması da bu yüzden... Onca değişen tada, isteğe ve zamana rağmen!

ANNEANNE EVİ

Elmira Cancan

Hava sütlü bir sarı, yaz gelmiş. Günler esnemiş, uzadıkça uzamış. Çabuk kararır hava, ki içimiz kararır.

Rüyalar bulut gibi, pamuk şeker gibi top top dağılır, odadaki saatte devinip duran eski bir yelkovanın tik tak sesine tutunup güne uyanırım, acelesiz. Penye geceliğimin üstünde rüyalı başım, yalınayak banyoya giderim, her şey uyanmamışım gibi kapıda bekler. Mutfakta tencere kapakları tıkırdar, buzdolabı açılıp kapanır kezlerce. Kaşık-çatal yemeklerin içine girer karıştırır, lavabonun kenarında birikmişler köpüklenir. Kesik, telaşlı seslerden anlaşılır; anneannem günlük mesaisine başlamış. Karanlık koridorun ucunda bembeyaz tül perdelerde dalgalanıyor gündüzün ışığı. Gözlerim kamaşıyor, kısıyorum. Tam balkona çıkacakken anneannemin seri adımlarla arkamdan geldiğini fark ediyorum çıtırdayan parkeden. Yalandan popoma vuruyor, beni çeviriyor kendine doğru. Ayaklarıma büyük bir misafir terliği uzatıyor eğilip. Giymemi bekliyor emreder gibi, itaatkâr bir sabırla. Bir tek uykuda başıboş yaşar çocuk dediğin, öyle sanarım. Gözünü açıp da istemli ilk nefesini aldığı an, çevreni kaygıyla, sevgiyle, tasarrufsuz şefkatle sarar yetişkin dünyası.

Balkonda muşamba örtü serilmiş masanın üstünde soframız; sabah esintisinde bir yandan ürpererek kahvaltı ederiz. Sırtımda anneannemin dolabından seçilip, kolları katlanarak boyuma uygun hale getirilmiş bir merserize hırka. Yeni kesilmiş çim kokar balkon, tükenmemişlik kokar.

Uzaktan uçan kuşların cılız, tembel sesleri birbirine dolaşır. Kavurmayan, serin bir güneş, balkon demirlerine dayalı büyük saksılardaki kırmızı-pembe çiçekleri üzmeden aydınlatır. Yere düşmüş ekmek kırıntıları çıtırdayıp dağılır ayağıma büyük gelen terliği oynattıkça, karıncalar sevinir. Bir dilim ekmek içini yuvarlamışım elimde, reçelleyip yerim. Bir yudum paşa çayı, şekerli. İçine atmadığım bir küp, erimiş kalmış ince beli desenlerle sarılmış bardağın yanında. Sırtım güne dönük; denizi arkama, anneannemi karşıma almışım. Gözleri ufuk çizgisinde bir noktaya odaklanmış, günlük işler listeleniyor ardında. Pütürlü, serin duvarların açıldığı oturma odasında açık duran devlet kanalından koridora dökülen belli belirsiz sanat müziğine eşlik ediyor hafifçe kıpırdattığı soluk, ince dudakları. Her şey duruyor, her sabah pazar günü gibi kıpırtısız. Biz başlayalım diye bekliyor gün, sanki bizden önce kimse yaşamaya başlamamış gibi. Kandırıyor.

Durgunluğa inat, iki çocuğun oynadıkları top komşu bahçe duvarında patlıyor birden. Bu kadar coşku bile sabaha fazla geliyor. Daha az acelemiz olamaz. Fosforlu renklerde taytlar giymiş yaşıtlım kızlar, daha çalmaz zilimizi. Arka bahçedeki beton basamakla meyve ağaçlarından hayallerimize dekor yaratıp içinde kaybolmaya daha var. Daha erken. Oyun oynamak için bile...

Bir araba geçiyor evin önünden. Sık ağaçların yol manzarasını kapattığı yüksek kattaki bu daireden görünmüyor, ancak duyuluyor. Motoru hareketli yerlere, insanların birbirine ters yönlerle yürüdüğü caddelere doğru çalışıyor. Yaz güneşi altında deniz kenarında bisiklete bindiği, karşıdan karşıya geçtiği, mahalle sabit pazarının sonundaki pastanede metal bir kupta çilekli dondurma yediği, bir örnek su bardaklarında nane yapraklı limonata içtiği, dar sokaklarda dikiz aynasına araba kokusu asılmış bir başka arabaya hafifçe çarparak park ettiği yerlere doğru, salon perdesinin ardında akan capcanlı bir hayata doğru gidiyor. Ben daha günün ilk satırında, kahvaltı sofrasında oturakalmışım. Başkalarının hevesle yaşadığını düşünmek içimi yakıyor; içlensem de onların yerine seviniyorum. Motor gürültüsünü de, sevincimi de bastırıyor sessizlik bir süre sonra, içine çekip yutuyor sanki. Ben de düşüncelerimi çekip yutuyorum. Anneannemle beraber sofrayı bir tepsiye toplayıp mut-

fağa götürüyoruz.

Camlar buğulanmış şimdiden, ocağın dört gözünün üstünde de ayrı şey kaynıyor. Reçellik şeftalilerin açık turuncu, uçucu kokusu, soğuk çorbanın tuzuna karışıyor. Demliği hafifçe kaydırılmış çaydanlık, eğri bir buhar üflüyor. Kahvaltılıklar bir örnek kemik rengi kâselerin içinde yan yana buzdolabının telden rafına konuyor, biblo gibi. Yatık yerleştirilmiş eski bir kola şişesinde reçelden hazırlanmış ev yapımı meyve suyu. Bir sandalye çekip elim çenemde seyrediyorum anneannemi. Ekmekliğin üstündeki ufak kasetçalardan büyük gözlüklü Zeki Müren şarkılar söylüyor. Titrek sesi genleşip yayılıyor, penceredeki köşesi delik sinekliğe çarpıp, üstümüze dökülüyor.

Anneannemin çok arkadaşı var Gökdelen Apartmanı'nda. Neredeyse her katında başka anneanneler oturur, kocaları ölmüş hepsinin. Bazen kendi evlerinde oturmaktan sıkıldıklarında, bizim evde oturmaya gelirler. Bir gün öncesinden güzel çay takımlarını, gümüş çatal, kaşık ve bıçakları çıkarır, masanın üzerinde beyaz bir mutfak bezine dizeriz. Pişirdiği kekleri, pastaları güzel tabaklara yerleştirir, üstünü örteriz. Misafirler gelmeden anneannem sert kıllı bir fırçayla saçlarımı tarar, sımsıkı bir at kuyruğunun içine toplar her teli. Ucu kancalı tokayı kuyruğun etrafında yeterince çevirdiğinde bir yere sabitler. Her eşya, anneannem ve ben, beraber misafirlerin gelmesini bekleriz. Ojeli parmaklar tarafından art arda kapı çaldığında, koşarak hep ben açarım. Evin salonu canlanır birden, koltukların hepsine birden oturuldu diye kadife kumaşla biçilmiş salon sevinir. Yanaklarımı boyayan kırmızı rujlu dudaklardan kahkahalar yükselir büyük, kristal avizeye doğru. Bazen metal kapaklı sigaralıklardan incecik sigaralar çıkar; bir dudaklarda, bir büyük cam kül tablalarında nöbetleşe dinlenir. Sıkılana kadar yanlarında durur, konuştuklarını dinlerim. Tanımadığım insanların hikâyeleri sis olur odada, üstümüze çöker. İsimlerden, yerlerden, kırgınlık ve üzüntülerden göz gözü görmez hale gelince kimse fark etmeden küçük tabağımı alır, oturma odasına geçerim. Dedemle anneannemin fotoğrafçı tarafından sonradan renklendirilmiş büyük fotoğrafına karşı oturur, telefon defterinin durduğu çekmecedен bulduğum küçülmüş bir kurşun kalemle saman kâğıtlara resim çizerim. Uğultular kesilir, kapıda misafirler uğur-

lanır yavaş yavaş. Teker teker azalır kahkaha sesleri. Anlarım, tüm günkü neşenin sebebi ojeli parmakların, rujlu dudakların ziyareti sona erdi. Gün kararır, manzaramızı kesen yeni apartmanın arkasından güneşin kızılığ ı turuncuya boyar sarı duvarları. Sesten anneannemin koridordaki yol-lukları ayağıyla düzelterek geldiğini anlarım. Kanepelerden birine uzanır, bir kolunu dirsekten büküp gözlerine siper eder. “Uyuyor musun anneanne,” diye sorarım, sokularak. Bembeyaz teninden uçup gitmiş parfümü, kalıp sabun kokar. “Yok canım,” diye cevap verir, “dinleniyorum.”

Bazı günler anneannemin koynunda, arka odada uyurum. Gündüzleri pek uğramayız buraya, evin içindeki yolculuğun son durağı, bitiş noktası gibi. Demirden Singer marka bir dikiş makinesi durur bir köşede; ağırlığıyla odayı yorar. Bir zamanlar dedemle paylaştıkları koca yatağın üstünde asılmış eski fotoğraflar kapıya doğru bakar. Sağ tarafta oymalı, ahşap gardirop. Bir de kolonya ve parfüm şişeleriyle saç spreyinin beklediği şifonyerin üstünde vesikalıklardan yan yana anneanneme gülümseriz. Anneannem de kenarı işlemeli el bezleriyle kibarca tozumuzu alır.

Bir gün bile yıl kadar uzun geçer bazen, ön cephesindeki balkondan arka taraftaki yatak odasına güneş bir türlü ilerlemez ki, biz ilerleyelim. Dakikalar ağır ağır doldurur evi, ayak bileklerinizden giderek yükselir zaman, akşama yaklaştıkça. Dört duvar başımızı bekler, ki bir gün daha büyüyelim. Israrcı sivrisineklere karşı pikemin zırhıyla kuşandığım çocuk uykularımdan, arapsabunu ve deterjan kokan sabahlara gözlerimi açarım. Hayalimde süregiden bir yaz, anneannemin koynunda, Gökde-len Apartmanı’nda geçer gider, yetişkinliğe uzansa da kollarım.

VIKİNG GEMİSİ İLE KİYİ KİYİ İSTANBUL

Şebnem Çağlayan

1980 senesinde mayıs ayının bir hafta sonu... Ailemle birlikte dededen kalma üç katlı, yüksek tavanlı Çatalca Palas'tayız. Arada eski İstanbul'u gezmek güzel âdet bizde. Günlerden cumartesi, sabah saat 09.00. Sirkeci Garı'nın yanındaki dar merdivenlerden çıktığımızda tramvay yolundayız. Önce Gülhane'nin önünden geçiyoruz, seviyorum bu yokuşu. Yerebatan Sarayı oluyor ilk durağımız, sonra büyük Topkapı Sarayı. Ardından melekli Ayasofya ve Sultanahmet Meydanı... Meşhur Sultanahmet Köftecisi'nde yediğimiz o leziz köfteleri mideye indirip dönüyoruz otele. Yarın güne erken başlayacak, Hacı Bekir'de demirhindiyle güçlenip, simitlerimizi aldıktan sonra, ada vapuruna bineceğiz. Fora Büyükada...

Bu devasa kentte en çok sevdiğim yerler; goralı Fındıkzade, trenli Samatya, güvercinli Sultanahmet, ağaçlı Gülhane, vapurlu Sirkeci, faytonlu Büyükada, bisikletli Heybeliada, yoğurtlu Kanlıca, balıklı Anadolu Kavağı, martılı Sarıyer... Denizi bol İstanbul...

O anda şirin Viki canlanıyor gözümde. Vikingler'i kurtaran o güçlü zekâsıyla, kanatlı miğferinin üzerinde yıldızlar yandıktan sonra, büyük bir sevinçle parmağını şıklatarak "Buldum!" demesine bayılıyorum. Yarını Viki ile hayal ediyorum.

Güvercinimizle haberleşmişiz öncesinde. Sabah saat 09.00'da, Eminönü-Kadıköy iskelesinin önünde elimde simitlerle bekliyorum. Derinden güçlü bir ses doluyor kulağıma: "Haydi yallah, hop hop hop."

Yaşasın! Geliyor işte Viking Gemisi. Atlıyorum gemiye. Hacı Bekir'in demirhindisini ikram ediyorum herkese ve içtikten sonra enerji dolu bu içeceği, adalara doğru hızlanıyor kürekler, hop hop hop...

Viki ve ben güverteye çıkıyoruz, martılar takip ediyor bizi. Elimdeki simitlerden birini uzatıyorum macera arkadaşşıma. Yol alırken gemimiz, simitlerimizi paylaşıyoruz martılarla.

Kadıköy-Moda açıklarında ilerliyoruz, solda Bostancı ve görünüyor sırayla; Kınalı, Burgaz, Heybeli, Büyükkada... Eflatuni rengiyle seçiliyor uzaktan da olsa, o güzelim erguvanlar. Adaların açıklarından gerisine geriye dönüyoruz. Yukarıya baktığımda Viki bana sesleniyor: "Bak, uçan bir at!" Gökyüzüne kaldırdığımda başımı, "Bu Pegasus" diyorum, mutlu bir şaşkınlıkla, öyle güzel ki...

Çekiyor kürekleri Vikingler, hep birlikte bağıriyoruz: "Haydi yallah, hop hop hop." Ve başlıyoruz İstanbul Boğazı'nı kıyı kıyı, semt semt seyre...

Karanlıkta gemilere ışık tutan, efsanelerden günümüze ve geleceğe, hatta hayallerimize yol göstermeye devam eden Kız Kulesi'nin yanındayız. Kâtibim Üsküdar'dan sonra, kuzgunileriyle ünlü Kuzguncuk, Beylerbeyi, Çengelköy, Kandilli ve işte yoğunlu Kanlıca. Anadolu Hisarı'nda, tüm neşesiyle iki yunus balığı bizimle birlikte yüzüyor suda. Beykoz açıklarında hop hop derken Anadolu Kavağı'na gelmişiz bile...

Viking gemisi kürek kırıyor karşı kıyı Rumeli Kavağı'na... O sırada, Karadeniz'e açılan boğazdan bir gemi yaklaşmakta. Viking gemisinin yelken direğinden etrafı kolaçan eden Viking bağıriyor: "Korsanlaaar!"

Hava öyle net, öyle güzel ki; fark ettiğimde guleti "Argo gemisi bu, onlar da boğaz turuna çıkmışlar bizim gibi" diyorum. İç çekerek rahatlıyor tüm Vikingler. Viki ve ben gülüyoruz.

İki gemi Sarıyer açıklarında yan yana geldiğinde, el sallıyoruz Argo gemicilerine.

Geldik Büyükdere'ye. Sonra Kireçburnu, Tarabya, Yeniköy ve İstinye'deyiz. Yalılarıyla süslü kent İstanbul'u, kıyı kıyı dolaşmaya devam ediyoruz. Emirgan, Boyacıköy, Baltalimanı, Rumeli Hisarı'nı geçiyoruz, dingin Bebek önlerindeyiz...

Arnavutköy'e vardığımızda; kayıkları çeken birer kürekçisiyle, iki

kişilik kayıklar süzülüyor suda... Tam o anda tüm güzelliğiyle uçuyor yanımızdan Aphrodit ve beraberinden ayrılmayan güvercinleri.

Kuruçeşme, Ortaköy ve Beşiktaş'tan sonra, Dolmabahçe Sarayı'nın önüne geldiğimizde, güneş tüm sıcaklığıyla parıltıyor. Apollon sesleniyor: "Merhaba, güneşten yolunuzu ayırmayın."

İşte Galata Kulesi burada, aynı yerinde... Karaköy'den sonra Galata Köprüsü'nün üzerinde balık tutanlara el sallıyoruz: "Rastgele." Eyüp ve Pierre Loti'ye çekiyoruz kürekleri. "Haydi Haliç'e, hop hop hop."

Dönüyoruz. Eminönü iskelesine yaklaştığımızda tüm ışıltısıyla eski İstanbul karşımızda; Sepetçiler Kasrı, Topkapı Sarayı, melekli Aya-sofya... Ayrılma vakti gelmiş de çatmış bile, anlamadık zaman nasıl da akmış? Macera arkadaşım Viki ile bakıyoruz birbirimize, başımızı semaya kaldırdığımızda, görüyoruz ki zeytin dalı tutmuş güvercinimiz bizimle birlikte. El ele veriyor, önce birbirimize göz kırıyor sonra da gözlerimizi kapatıyoruz. Ve aynı anda, aynı dileği tutuyoruz: Sevgi, dostluk, barış ve hoşgörü.

Pazar sabahı saat 09.00'da, dayımın sesiyle açıyorum gözlerimi: "Hadi çocuklar, Büyükada'ya gitme vakti, hazır mısınız?"

Gülümsüyor ve şarkı söylüyorum: "Haydi yallah, hop hop hop."

BENİM Cici JOYSTICK’İM

Tunca aylant

Benim ocukluğum sokaklarda ev yapımı ekler, pasta satan pastacıların zamanına tekabül etti. Okul bahçelerinde kan ter içinde kalıp, hava kararana kadar oyun oynayarak tükettirdik günleri ve inanın şu anda o günleri anımsadığımda, akşama kadar ne yerdim hatırlamıyorum. eşmelerden su içtiğimi dün gibi hatırlıyorum da, ne yediğimi hatırlamıyorum. Her akşam annem elinde bir parça kuru ekmekle sokak sokak beni arardı, açlığımı bastırsın diye yemeğe gidene kadar. Ekstra güvenliklı, şehirden uzak, paranoyak ebeveynlerin bolca olduğu, lüks ortamlı, her şeyi düşünölmüş, ufak bir kasaba tadını almış siteler yoktu henüz. ‘80’lerin sonunda ocuk olmak, hâlâ sokakla eş değerdi sizin anlayacağınız.

İşte bu sokaklarda gezinen çocuklarından illallah eden annem ve babamın bir gün evde karşıma koyduğu Amiga 500 paketi, bir dönüm noktasıdır benim hayatımda. Annemlerin de verdiği en iyi kararlardan biri herhalde. Ne de olsa beni bir nebze eve sokabildiler böylelikle. Arkadaşlarımdan duyduğum kadarıyla bilirdim “bilgisayar”ı. Adı bile o günlerde o kadar heyecan vericiydi ki... Diğer ocuklara karşı olan böbürlenmede +3000’lük bir karizmaydı resmen. Bilgisayar dediysek de o zamanki tek amacımız gırgır, oyun, şamata tabii. Ne sunum hazırlamayı ne de mail atmayı bilirim. Bunlar Amiga’yla yapılamıyordu bile. İş yok güç yok, daha muhteşem bir “bilgisayar” olabilir mi? Varsın teknoloji geliştikçe, ihtiyaçları karşılayamaz hale gelsin. “Amiga 500 en

muhteşem bilgisayardır!” da benim savım, kendine güvenen beri gelsin. Haggar, Silkworm, Street Fighter, Sensible Soccer, Gianna Sisters disketlerim... Yine de şimdiki gibi PS3’lerle, XBox’larla esir alınmıyordu çocuklar o zamanlar. Biz Amiga 500 oyunlarını diskete çektiirmek için, o sokaklarda koştuk Bandırma’nın çarşısındaki tek bilgisayarıcı olan Ulusal Video’ya kadar. İnternette oyun sipariş etmek yoktu yani ben çocukken. İyi ki de yoktu be! Anneye “oyun almaya gidiyorum” diye verilen tekmillerin akabinde, iyi ki yandaki atari salonuna da dalmışız. İyi ki sokakta sosyalleşmişiz ulan!

Bilgisayarlarla, sistemlerle olan alakanın temeli o günlerde atıldı bir nevi bu adamın bünyesinde. Bugün o mevzubahis bilgisayar sistemlerini denetleyen bir işim olacağını o zamandan öngöremesem de, şu anda geldiğim nokta şaşırtmıyor beni. Ha bu işi yapmasam da en kralından mühendis olurum sanırım. Neden mi?

Amiga 500’ün en sadık kankası Apache Python “joystick”ten tabii ki. Adını koyan kavim “eğlence çubuğu” diye boşuna dememiş buna. Ben mühendis olmadıysam da, bugünkü en temel mühendislik yeteneklerini, o Python’ları boza yapa yeniden çalıştırarak kazanan tonla arkadaşım var. Bir düşünelim şimdi bunun arkasında kopan fırtınayı. Sensible Soccer denen bağımlılık yaratıcı oyunda, insan ruhunun erebileceği rahatsızlık ve de manyaklık seviyesi nedir? Hemen söyleyeyim: Dışarıdan bakınca en fazla ekranda 5 cm boyunda, pıtı pıtı koşan adamlar görüp, size deli muamelesi yaparlar. Bilirler mi ki direk kornlerden gol atılabildiğini bu oyunda? Ya da orta sahadan kafayla gol attığınızı görseler, afallamazlar mı? Kar, toprak, çamur, çimen demeden kaç adam uçurdum böyle sahada, denizde taş sektirir gibi, ben de bilmiyorum. Tüm bu manyaklığın ortasında elimde duran joystick’in neler düşündüğünü bilmeden, fena mı davranmışımdır ona, yoksa kendisi biraz mazoşist de bundan zevk mi almıştır bilmiyorum. Ama o günlerde sanki elim zamlı gibi yapıştırdım ben joysticklerime, onu biliyorum. Günümüz bebeleri gibi geniş minderlerde yayılıp, bacaklarını açıp gevrek gevrek oturup bir de, 18 düğmeli oyun konsollarını geveleyip gıdıklamaktansa elimde, hoyratça, tutkuyla severim ben yine joystick’imi! Yapışkanlarını sehpa yapıştırıp sökerken “çok, cırt” ses gelir. İşte bu ruhtu ‘80’lerin so-

nunda çocuk olmak. Prekazi'nin Monaco'ya attığı golün aynısını atabilmek için günlerce belini kırdığım, iyileştirdiğim, sonra yeniden kırdığım Apache'm, arkadaşım, ç.kümden sonra en sevdiğim aletim. İyi ki vardın be, iyi ki!

ANSİKLOPEDİM, ARKADAŞIM...

Kader Çekerek

Çırpı bacaklarını cumba demirlerinin arasından aşağıya sallandırmış küçük kız, kucağında en sevdiği arkadaşlarından biri; Dünyamız ansiklopedisinin ikinci cildi. Sayfa 90, Kuzey ve Güney yarıkürenin takım-yıldızlarının şeması. Anneanne, arkadaki divanda kuru üzümün saplarını ayıklıyor.

“Aaaaaneee; büyük ayı, cezveye benziyorsa niye ayı diyorlar ki?”

“Orada yazmıyor mu kızım, ben nereden bileyim, Allah Allaaaah, astronot mu olacaksın başımıza nedir?”

“Hımmın...”

Soru sorduğunu çoktan unutup dalmış gitmiş zaten kızımız sayfa-lara. 104. sayfadaki ay görüntüsüne takılıyor bu kez...

“Anane, bak hani aya gece bakarken böyle yüz gibi görünen yerler var ya, işte oralara deniz deniyormuş, bak, yağmurlar denizi, sükûn denizi, Ar... Ark... Arkhimi...des filan. Yani, su yok da ayda onlar yine de deniz diyorlarmış.”

Kuru üzüm dağının ardındaki iki büküm kadın, sabırla dinliyor 9 ya-sındaki torununun ansiklopedik gevezeliklerini, yorumlar yapıyor, hay-ret nidalarıyla teşvik ediyor zaman zaman... Bugün 2. cilt; güneş sistemi, atmosfer, okyanuslar, bitkiler... Yarın belki 5. cilt olur seçilen, o da en fa-vorilerden; sanatçılar, devlet adamları, kâşifler...

“Ansiklopedi okuyan” çocuklardık biz. “Kimin evinde daha çok an-siklopedi var” yarışında olan çocuklardık. Kucağına alırsın koca bir

cildi, elinde bir elma veya yanında kuru üzüm-leblebi tabağı, kurulursun sobanın yakınındaki divana... Gelişigüzel açarsın ortalarda bir yeri... Gözüne ilk çarpan başlığı okumaya başlarsın. İlgin çekerse, o madde içinde geçen başka şeyleri araştırmaya koyulursun. Sıkıldığında kapağı kapatıp yeniden seçersin okuyacağın sayfayı. Şarkılardan fal tutulan yıllarda doğup büyüdüysen, ansiklopedi maddelerinden fal tutmayı da garipsemezsin.

İlkokul sıralarında Baki Kurtuluş mutlaka çantandadır. Kırmızı, sert ciltli kapağında ders çalışan bir kız ve bir erkek öğrenci, tüm yılına eşlik eder. Matematikten ahlak bilgisine, Türkçe'den eğlenceli oyunlara her şeyi kapsar Kurtuluş. Ödev yaparken, sadece kitaplarını değil, ansiklopedileri de kullanmak zorundasındır zaten.

Ödev demişken... Her dersten verilen "dönem ödevleri"nden bahsetmeden ansiklopedi konusu anlatılamaz. Bu işin raconu, mümkün olduğunca çok kaynaktan yararlanmaktır. Öyle okuduğunu direkt olarak sayfalara geçiremezsin. Fotokopinin bile yaygın olmadığı zamanlardır onlar, defterini alır eline, ciltlerin arasına gömülür, yazar ha yazarısın. Evinde yeterli kaynak yoksa kent kütüphanesine yollanırsın.

Benim orta halli öğretmen/memur ailemin, daha ben doğduğum sene ermiş sabrıyla fasiküllerini biriktirmeye başladıkları Hayat Ansiklopedisi ile Bilim ve Yaşam vardı evimizde. Bir de benim okuma merakımı teşvik etmek için dar bütçeleriyle takside girip aldıkları Dünyamız ansiklopedisi. "Kim, Ne, Nerede, Nasıl Çalışır" diye ayrı ayrı ciltlere sahip kahverengi kapaklı seri veya Meydan Larousse'umuz yoktu. Larousse'lu evlerin çocuklarına imrenirdim, fakat bütçemizin çok üstünde olduğunu bilirdim. (Aile bütçesinin nereye kadar uzanabileceğini bilmek de bizim çocukluğumuzla bitti herhalde.) Dayımlara gittiğimizde ağzım açık hayranlıkla seyredirdim kütüphanenin tam iki rafını kaplayan o dev. Rasgele sayfa okuma oyununu yine oynardım orada, ama anlamak daha zordu doğrusu uzayıp giden satırları... Britannica henüz Türkçeye çevrilmemiş, gazeteler vasıtasıyla her ev ciltlerce ansiklopediye kavuşmamıştı daha. İleriki yıllarda büyümüş olmama, bilgisayar denen büyümlü aletle haşır neşir yaşamaya başlamama rağmen ben de yararlandım o gazete kampanyalarından, Meydan Larousse'um ve Ana Britannica'mı

rafa dizip seyrettim dakikalarca, çok zengin hissettim kendimi, çok mutlu... Açıp okumasam da eskisi gibi, öyle ya, oralarda bahsedilen ülkeler yoktu artık, bilim bambaşka şeyleri söylüyor, teknoloji başlığı altındaki deneyler bakır tel ve kalem pille yapılan fenerlerden oluşmuyordu. 20 ciltlik Bilim ve Teknik ansiklopedimde anlatılan roketler bitmiş, uçak gibi inip kalkabilen mekikler kullanılmaya başlanmıştı. Her şeyin ötesinde, okuduklarımı hayretle dinleyen anneannem yoktu artık. Çocukluğumla birlikte gitmişti.

Mesleğe atıldığım ilk yıllarda annem, evdeki ansiklopedileri bir okula bağışlamak istediğini söyledi, “Olur,” dedim “ama Meydan Larousse’ları vermem, bir de Okyanus Sözlüğü’nü.” “Kızım, sende Britannica’lar var, bunlar çok eskidi, ne yapacaksın, nasıl taşıyacaksın bunları yaşadığın şehre?” “Olsun” dedim. Larousse’lar için çok beklemiştim. Gönlüm ayrılmaya razı gelmedi. Dünyamız, Baki Kurtuluş’lar, Hayat’lar, Bilim ve Teknik’ler, Bilim ve Yaşam’lar ve daha adını hatırlamadığım onlarca cilt gitti - umuyorum ki kıymetlerini bilecek ellere.

Bu yazıyı yazmaya karar verdiğim anda ilk aklıma düşenler Dünyamız serisi ve Okul Ansiklopedisi oldu, hemen araştırmaya giriştim. Biri Eskişehir’de, biri de Erzurum’da iki sahafta buldum, kargoyla getirttim. Paketler geldiğinde fabrikadaki odama kapandım, heyecan içinde tek tek açtım kapaklarını... Dünyamız ikinci cildiyle bakiştık bir süre... Takımyıldızların olduğu sayfayı buldum. Sanki dün kapatmışım gibi, öyle tanıdık, öyle yakın... Masamdaki anneannemin fotoğrafına ilişti gözüm. “O kepçeye benzeyen dizilim ayının kuyruğu ve arka ayaklarıymış aslında, biliyor musun?” dedim. “Yine de saçma, büyük kepçe deselerdi ya!”

Gülümsedi anneannem...

SIVRİSİNEK İLAÇLAMA

Ömer Faruk Dizdar

Kaldırımında oturuyordum. Tabii bunun tek nedeni oturmak istediğimde kaldırımın yakınında duruyor olmamdı. O zamanlar düşünmezdim, çünkü yere oturmamam gerektiğini, pantolonumun kirleneceğini, insanların gelip geçerken beni görüp benim yerimde olmayı garipseyeceklerini. Yabancı sayılırdım dünyaya. Karşısında her an uykuya yakın, hissetmeye ve hele ki bunu anlatmaya ise uzak durmam gereken, içilebilecek kıvama gelene kadar sulandırılmış saf alkol olduğunu bilmiyordum onun. Tüm bunları öğrenmem için çok erkendi. Evet, o zamanlar bazı şeyleri yaşamak için erken olabiliyordu. Ve evet, bunun tadını sonuna kadar çıkarıyorduk. Çünkü çocuk olmaktan başka bildiğimiz bir oluş yoktu. Bildiğimiz tek köprü bir kulağımızdan diğer kulağımıza gidiyordu, köprü üzerinde durmak yasaktı ve intihar oranları çok düşüktü henüz.

Sahip olmanız gereken sadece birkaç şey vardı. Öncelikle “dalınacak” yeni meyve ağaçları keşfeden arkadaşlarınız olmalıydı. Sonra bir bisikletiniz. Yoksa yetişemezsiniz çocuk olmaya, asla uzun süre aynı yerde durmazdı hayat; bir an yukarı mahallede bir incir ağacının tepesinde, bir an elinizdeki misketle yan yana dizilmiş diğerlerinin arasındaki mesafede... Sonra bir anda sahip olmanız gereken en önemli şey olan sivrisinek ilaçlama arabasının peşindeki bulutun içinde... Bir bisikletiniz olmalıydı mutlaka. Yoksa hayal ile gerçek arasında bu kadar hızlı gidip gelemezsiniz. Freddy Mercury bile aynı fikirdeydi.

Serin bir akşamüstüydü. İki elimdeki yarım incirleri birbirine sürterken Alaaddin ve lambası geliyordu aklıma:

- Dile benden ne dilersen!
- Çok lezzetli olmanı diliyorum.
- Bu mudur yani?
- Budur.

En büyük dileğimi dilemiştim ve tabii ki gerçekleşmişti. Şimdi “Vay efendim o zamanlar her şeyin tadı daha güzeldi”, “Yok efendim eskiden buralar dutlutku” diyerek tontonlaşmayacağım. Biraz yaşlanmış olsam da, bir başkasının “eski”sinde yeni doğmuş sayılırım. Öyleyse, o zaman lezzetliydi incir, çünkü “dile benden ne dilersen” demişti Alaaddin’in cini.

Uzaktan uğultusu gelmeye başlamıştı. Hepimiz aynı anda kalktık. Queen’in Jazz albümünü dinleyebileceğim bir pikabım olması sayesinde, pedallara asılırken “I want to ride my bicycle” nidalarını duyabiliyordum kafamın içinde. Duydukça daha hızlı asılıyordum pedallara. Çünkü bambaşka bir ritüeldi sivrisinek ilaçlama arabasının peşinden gitmek. Öncelikle -belki de herkesin bir bulutun peşinde olmasından dolayı- herkes eşitti. Normalde kavga ettiğimiz, mahallelerine girmedığımız iki sokak aşağısının çocukları da orada olurdu, ama kimse garipsemezdi birbirini, hatta herkes gülerdi içten içe bu duruma. Ayrıca düşünüldüğü kadar tehlikeli de değildi, önünüzdekine çarpmazdınız, çünkü sesinden anlayabiliyordunuz aranızdaki mesafeyi; aksi yönden gelenler de çocuk çıkması olasılığına karşı araçlarını durdurmayı akıl edebiliyorlardı o zamanlar. Bunun dışında içimizden biri çıkıp, bu dumanın gözlere iyi geldiğini bile iddia edebiliyordu.

Köşeyi döndüğümüzde ritüel başlamıştı. Resmi bir geçit gibi değil ama. Daha çok gelin arabasının arkasındaki dilenciler gibiydik. Aslında benziyordu ilaçlama arabasıyla gelin arabası birbirlerine. İkisi de içinde olanı hayatının büyük bir bölümünde sineklerden uzak tutuyordu ama ikisi de çoğunlukla bilinçsiz insanların elinde olduğundan çocuklara zarar veriyordu. Ama bisikletimiz olduğu sürece fark etmiyordu bizim için. Hepimiz bulutun içindeki yerimizi almıştık ve bizi taşıyıp başka bir sokakta yeniden dökmesini bekliyorduk yeryüzüne. Çok kalabalık ol-

duğumuzu hatırlıyorum. Herkese yetecek kadar yer vardı, ama en ucuna gitmeyi severdim ben, herkes içgüdüsel olarak bulutun ortasında durmayı tercih ederdi. Ben yaklaşılabildiğim kadar yaklaştırdım sonuna, orada yalnız olurdum hep. Yine kalabalığın içinde önce bir gözükp sonra kıvrıla kıvrıla, tanıdık yüzlerin arasından geçerek ilerledim. Tam bana ayrılan yere varacaktım ki bir başkasının benden önce gelmiş olduğunu fark ettim. Bu beklenmedik bir şeydi ve açıkçası sinirimi bozmuştu. Ama itiraz edemezdim, o zamanlar gayet tabii ki “önce ben geldim, burası benim!” diyebilirdi bana. Yine de kabullenmeyecektim arkada kalmayı, mümkün olduğu kadar uzak durmaya çalışarak konuşlandım yanına. “I want to ride my bicycle” kaybolmuş, yerine “If you can’t beat them” gelmişti. Kesinlikle dönüp ona bakmamaya çalışıyordum bir yandan “kim bu?” diye geçirirken içimden. Sonra sıkıldım bu durumdan, o yokmuş gibi davranıp yine her zamanki gibi tadını çıkaracaktım bana ayrılmış bölgenin. Son bir “nanik bakışı” atmak için ona çevirdim başımı ki, o da dönüp bana baktı. Benimki gibi değil ama. Eve gelen misafiri tanımayan evsahibininki gibi kibarlığın arkasına saklanmış bir şaşkınlıkla. O anda bambaşka anlamlara büründü “kim bu?” sorusu. Saçları nasıl bir renkti öyle, ne kadar güzel giyinmişti. Bu halde bir bisiklet üstünde ilaçlama arabasının peşinde ne işi vardı... Kesin yan mahallenin kıızıydı. Belki de sadece misafirliğe gelmişti. Hem ne oluyordu böyle? Şimdi yalan söylemeyeyim, ne hissettim bilmiyorum, çocukluk aşkı edebiyatı da yapmayacağım. Ayrıca o yaştaki kız çocuklarıyla erkek çocukları birbirlerine düşman olurdu ‘80’lerde. Ne olduğunu bilmiyorum, belki de bana ayrılan bölgenin sonsuza dek tek kişilik kalamayacağını keşfedip yenilmiştim ve o bölgede zevk almaya devam edebilmek için bir kişiyi daha kabullenmem gerektiğini fark etmiştim. Bir bulutun içindeydik, hiç sivrisine yoktu, olan her şey hayal gücünün yorumuna açıktı. Neticede kafamda bir an bir şey çınlamıştı, sadece önüme bakıyordum artık.

Sonunda bir sokakta ağır ağır dönüp başka bir yöne gitti. Sonsuza kadar ilaçlama arabasını takip edemezsiniz, bir yerden dönmeniz gerekiyordu. Ben de direksiyonu kırdım ve eve doğru yöneldim. Ama tabii ki sonraki günlerde yine ilaçlama arabasının arkasına onu görmeyi umarak takılacaktım. Misafirliğe gelmiş olamazdı çünkü bir bisikletle yalnız

dolaşıyordu. Ayrıca bu sinek ilacı meret de çok güzel kokuyordu be...

Kim bilir, belki de '80'lere konmuş sivrisineklerdik biz. Belki de onun yüzünden âşık olduğum zaman kafam da güzel oluyor.

SAKALLI BEBEK

Galip Dursun

Darbeden 18 gün sonra Zeynep Kâmil’de doğdum. İstanbul’un küçük bir semtinde büyüdüm. Kendi halinde, küçük bir dünyaydı; tek kanal yayın gösteren ilk nesil renkli televizyonumuz, oyun oynadığımız çöp tepelerimiz ve yine kendi halinde efsanelerimiz vardı.

Ama hiçbirimizin Küçükyalı adındaki, gerçekten küçük gezegenin bir sonu olabileceğine dair en ufak bir fikri, hayali ya da tahmini yoktu. Gazetedeki “Sakallı Bebek” haberini ve bebeğin temsili resmini görünce tüm bunlar kısa bir süreliğine değişti.

Seneler sonra internet üzerinden bulduğum o fantastik illüstrasyona bakınca halen ürperiyorum. Eğer 80’ler hakkında konuşacaksak ve es geçmememiz gereken bir şey varsa o da bu meşhur şehir efsanesidir. Size olayın etraflı bir dökümünü yapmaktansa kendi hikâyemi anlatmak istiyorum. Yedi yaşındaki benim başımdan geçen komik bir haftanın hikâyesini...

Bebeğin nerede doğduğu, olayın nasıl geliştiği (her ne kadar uydur-maysa da) detaylı olarak gazetede yazılmıştı. Fakat biz, sokağın bir avuç gürültücü çocuğu, buna inanmak istemedik. İlk başlardaki bu reddedi-şimizde akli başında anne babalarımızın, bizimle kafa bulan ağabey ve ablalarımızın payı büyüktür. Onları taklit ederek olduğumuzdan daha büyük görünmek için çabalayan bizler açısından sakallı bir bebeğin dün-yaya gelmesi, dahası kıyametin tam saatini söylemesi ihtimali yoktu. Voltran’a, He-Man’e, video dükkânının kapısındaki küçük afişlerdeki

Çinli savaşı ve Ninjalara inanabilirdik. Ama sakallı bebeğe inanmak mı? Hayır, asla!

Bu görüşümüz kısa sürede değişti. Sokağın istihbarat birimi olarak çalışan ve bizlerle dalga geçmeyi kendine görev edinmiş komşumuz her şeyi altüst etmeyi başardı. Özellikle içimizden birini karşısına alıp söylediği bir şey yoksa da TV başından zorla kaldırılıp bakkala gönderildiğimizde, sokakta aylak aylak dolanırken ya da çok önemli ve aynı zamanda da çok gizli çocuk görevlerimizi (komşu bahçedeki meyve ağaçlarına yapılacak akınlar, gizli yer olarak tayin edilmiş kömürlüğün donatılması, üst sokakla yapılacak futbol maçında uygulanacak taktikler, izlediğimiz bir filmle ya da çizgi filmle alakalı sonu gelmez sohbetler) yerine getirmeye çalışırken hep karşımıza çıkıyordu.

Anlatıyordu: Gazeteler sakallı bir bebek doğduğunu yazıyordu. Çocuk doğar doğmaz konuşmuş ve bir hafta içinde, yani sonraki cuma günü, cuma namazı saatinden sonra kıyametin kopacağını söylemişti. Hemen ardından da kahkahalar atmış; sonra da ölmüştü. Kıyamet kapıdaydı. Sadece birkaç gün kalmıştı. Ölecektik. Aslında Allah'ın bizlere bu sakallı şeytan çocuğu göndermesine de gerek yoktu. Dünyanın hali ortadaydı. Ahir zaman yaşanıyordu. Ve daha bir sürü benzer söz...

Ahir zaman ne demektir? Ya, evet! Hepimiz ölecektik.

Söylentiler yayılıyordu. Artık çizgi filmin, meyve dallarına yapılan akınların ya da oyunların bir tadı kalmamıştı. Etkilenmiştik. Ölmek çok fena bir şeydi. Çizgi filmlerde ölüm yoktu. Ama bizim bir şekilde habirimiz vardı, nasıl bir şey olduğundan. TV'de izlediğimiz süper ötesi aksiyon filmlerinden sahneler, çizgi romanlardaki görkemli savaş kareleri hep anlatıyordu ölümü. Filmin başrolünde Cüneyt Arkın varsa genelde ölüm figüranlarda komik, esas oyuncular üzerinde ise hüzünlü oluyordu. Ağabeyimin zulasından aşırıp okuduğum Conan'da ise ölüm genelde diğer karakterlere işlediğinden heyecan vericiydi. Arada sırada öldüğü söylenen ve bir daha görmediğimiz eş, dost, akrabalarla alakalı kesin bir tanımım ise hiç olmadı. Ölüm çok karmaşık bir şeydi gerçek hayatta. Ve biz birkaç gün içinde ölecektik.

Önce kulak misafiri ve sonrasında da müptelası olduğumuz bu konuşmalar genellikle komşumuzun kendinden emin, yarı baygın sesiyle

söylediği şu sözlerle sona ererdi: “Hakkınızı helal edin.”

Artık yeni bir oyunumuz vardı. Hakkımızı helal ediyorduk. Oynadığımız oyunların ara sohbetlerinde, teneffüslerde, okula gidip gelirken, orada burada şurada kısacası iki veledin yan yana geldiği her an birbirimize hakkımızı helal ediyorduk. Karşılıklı olarak defalarca, günlerce ve üşenmeden hakkımızı helal ediyorduk. Sınıfları gezip tanımadığımız çocuklarla tokalaşıyor ve hakkımızı helal ediyorduk. Boynumuz bükük, hüzünlü ve içten ama en önemlisi de inanmış şekilde sakince konuşuyor; hakkımızı helal ediyorduk.

Annesiyle helalleşmeye çalışırken dayak yiyen arkadaşlarımız bile vardı. Bu sihirli iki kelimelik, insanüstü ve reddedilemez rica hepimizi sümüklü Prens Adam’dan küçük He-Man’lere çevirmişti. Kendimize güvenimiz tamdı. Gücümüzü ise direkt olarak yukardan, Gölgeler Şatosu’nu andıran cennetten alıyorduk. O hafta kavga oldu mu hatırlamıyorum ama kimsenin dayak yemekten çekindiğini görmemiştim.

Hayal gücü yüksek ve hayatta hiçbir önemi olmayan mahallemizde çocuk olma’ya isyan eden bir akranım (kendisini tespit edemedik, ama bu kişinin ben olmadığına sizi temin ederim) bu esnada söylentilere hrikulade bir ekleme yaptı: Bebek, İstanbul’da doğmuştu ve sokağın sonundaki müstakil evde oturan hastabakıcının çalıştığı hastanede, tam da onun nöbetinde dünyaya gelmişti. Adam bebeği görmüştü. Nihayet sokağımız evrenin merkezi haline gelmişti. Yalan bile olsa artık taklit değil asıl olmuştuk. Sokak içinde futbol maçı yaparken top artık nedense o evin bahçesine kaçmıyordu. 9 Aylık oynarken göz ucuyla eve girip çıkanları takip ediyorduk. Misket oynanırken saygıyla karışık bir özen gösterip fazla ses çıkarmamaya çalışıyorduk. Ve eve giren göbekli komşumuzun kendinden emin, gülümseyen yüzü yüreğimizi hoplatıyordu. Adam gerçekten Sakallı Bebek’le konuşmuş olmalıydı. Haber tüm okula yayıldı. Helalleşme işlemi ise bu son bilgi ışığında en üst seviyelere ulaştı. Hepimiz ölecektik...

Ve nihayet cuma günü gelip çattı. Aslına barkarsanız tüm hafta boyunca bu stresle yaşayan sadece biz çocuklar değildik. Herkes bir garipti. O cuma günü, cuma namazının ülke çapında ne derece ilgi gördüğünü bilemem ama bizde epey rağbet vardı. Üst sokaktaki camide namaz kı-

lacak yer yoktu. Biz çocuklar da tabii ki gidip elimizden geleni yaptık. Yani, cuma namazı farzından sonraki sünnetten bile kaçmadan sonuna kadar kalabalığın içinde kaldık. Zaten inanılmaz bir enerji etrafımızı sarmıştı. Biraz sonra kopacak olan kıyamette kimse daha güvenli bir yer düşünemezdi. Cuma namazına katılamadıkları için anne ve kız kardeşlerimiz için üzülsük de buranın bir erkekler dünyası olduğu ortadaydı.

Caminin görkemli kanatları altında bir yarım saat daha geçirip bir-biriyle sohbet eden cemaati süzdükten sonra ufaktan kopmalar başladı. Sadece biz çocuklarda değil büyüklerde de bu kutsal mekânı terk edip kıyamette şansını dışarıda denemek isteyenler ayrılıyorlardı. Gerçek dünya ile bağı en yüksek olan esnaf namaz için kapattığı dükkânına bir an önce dönmek istiyordu.

Bir süre sonra içerde hocadan başka kimse kalmayınca biz çocuklar da mecburen evlerimize döndük. Yenen öğle yemeğinden sonra hızla sokağa çıkıp, sakallı bebekle konuşan komşunun evinin yakınındaki elektrik direğinin yanına konuşlandık. Sohbet ediyorduk, maçlar, büyüyen meyveler, içimizden birine alınmış yeni bir oyuncak, şu bu... Göz ucuyla önce komşunun evini sonra da kopmak üzere olan kıyameti önceden görebilmek için gökyüzünü kolluyorduk. Aralarda helalleşmeler devam ediliyor, adeta helallikler tazeleniyordu.

Hava gittikçe kararıyordu ama bunun sebebi dünyamıza yaklaşan sakallı bebeğin uyardığı kıyamet, bir meteor ya da Voltran'daki kötü uzaylılar değil, akşam olmasıydı.

O öğleden sonra kimse ölmedi; en azından kopan kıyamet yüzünden hayatını kaybeden olmadı. Biz de birer ikişer bizleri çağıran annelerimizin hafif öfkeli emirlerine uyup evlere dağıldık.

“Yarın” tüm gün tatildi. Kimse suçlu değildi ama bu toplu histeri altında bir haftamız son derece stresli ve boşa geçmişti. Arayı kapatmalıydık.

BİR PAZAR GECESİ KLASIĞI: BİZİMKİLER

İdil Giray

Bir daha hayatım boyunca değil giymek, görmek bile istemeyeceğim çividi mavi renkli önlüğüm yıkanmış, ütülenmiş ve dolabın kapağına asılmış çoktan. Sabah tırmak ve mendil kontrolünde cebimde olması gereken beyaz mendilim de yıkanmış ve ütülenmiş, beyaz fırırlı çoraplarım yeni, ayakkabılarımsa boyalı, tertemiz, yarın sabahı bekliyor. Her şey hazır ve nazır. Çantamı da toplamışım, ödevler mi, pazar gecesi bu saate ödev mi kalır, belki bir iki havuz problemi vardır ama onları da anlamadım-nasıl olsa, hem bu mevsimde havuz da nereden çıktı, kışın havuza mı girilmiş canım, havuz bu her daim problem yaratır. Bu problemler yüzünden yazın tatile çıkınca bile aklım karışıyor zaten, hangi musluklar açık, acaba havuz kaç saatte doluyor, biri açıkken biri havuzu nasıl boşaltıyor, işte tüm bu sorunlar kafamı kurcalıyor.

Halbuki ne gereği var değil mi? Yaşım sadece 9, en güzel yaşımdayım, çividi mavi renkli bir önlük giyiyorum ve okul müdürünün inatla “kordale” diyerek beni uyuz ettiği beyaz kurdeleler takıyorum. Beyaz dantel yaka da cabası. Hayatımdan memnun muyum? Evet teneffüslerde kızlarla lastik atlamak hoşuma gidiyor, bir de bilyeler. Ah o bilyeler, renkli renkli cam küçük toplar. Bayılıyorum onlara, geçen gün Ali’ninkileri aldım, bir attım hepsini kazandım. Gerçi annem bilyelerle oynamam konusunda bana biraz mızıldanıyor ama olsun, ben seviyorum, neymiş bilyeler erkek işiymiş, onun yerine ebetura, yakan top, istop, saklambaç oynayabilirmişim ya da gazetelerin maket evlerini yapabi-

lirmişim eğer oynamak istemiyorsam bu oyunları, ya da bana yeni çıkan şu afili sarışın Fatoş bebeklerden alabilirmiş. İyi de istemiyorum ki, anlatamadım gitti. Geçen gün okula gelmiş öğretmenime soruyor, tenefslerde arkadaşlarımla iyi geçiniyor muyum diye. Komik kadın şu annem, seviyorum kendisini. Bir de bana aktırmamaya çalışıyor, yerler mi yemezler tabii, ama ben kanmış gibi yapıyorum.

Neyse ne anlatıyordum, pazar gecesi evet, önlüğüm tl, beyaz mendilim de öyle, ayakkabılarımla boyalı, oraplarımla yeni, antam hazır, ödevler tamam, içeriden kestane kokusu geliyor, annem sobanın üzerinde kestane yapıyor gene. İşte en sevdiğim şey bu, sobanın üzerinde kestane pişirmek, seneye apartmana kalorifer yapılacaktıymış, o zaman daha rahat edecektimmişiz babam öyle söylüyor ama ben yine de sobayı seviyorum.

Yarın okul var, pazar günlerini o yüzden pek sevmiyorum. Ablam büyüdüğüm zaman da bunun böyle olacağını söylüyor. Pazar günleri erteledi gün okul ya da iş olduğundan dolayısı sevilmezmiş, o şimdi işe başladı, bankada çalışıyor ama pazar günlerini o da sevmiyor.

Pazar günlerinin en sevdiğim şeyi, banyo yaptıktan sonra televizyonda “Bizimkiler”i izlemek. Bizim apartmandakilere benzetiyorum biraz onları. Tamam, yönetici Osman Amca, kedi babası Sabri Bey gibi gıcık değil ama yine de top oynadığımız zaman bize gözlüklerinin üstünden bakıp parmağını oynatıyor. Bir de geçen gün top oynarken balkona kaçınca çıktı, ellerini de beline koyup “Evladım, biraz yavaş, doğru düzgün oynayın şunu” diye bağırdı bize. Neymiş efendim ğrencisi varmış, ders çalışıyorlarmış, ay çok önemli şey. Biz de çalışıyoruz ders, hiç bağırıyor muyuz yle. Sabri Bey gibi Osman Amca da evde ders veriyor, ama matematik dersi. Ben matematiği hiç sevmiyorum. En sevdiğim ders Hayat Bilgisi ve Türkçe. Sonra, camdan bakan amca var bir tane o apartmanda, sürekli karısına “Sevim koş” diye bağırıyor, onu bizim st komşu Makbule Hanım Teyze’ye benzetiyorum. Annem bunu duyarsa çok kızar. Ama benziyor, sürekli camdan bakıyor, kim gelmiş, ne yapmış ona bakıyor. Biz bahçede top oynarken bizi bakkala göndermeye alışıyor. Annem kızıyor ama yine de yapıyor. Geçen gün bize uğradı, un helvası getirmiş, tabağı verirken hemen yan komşunun kızı Serpil Ab

la'yı anlatmaya başladı, onu görmüşte geçen gün biri varmış da yanında. Annem cevap vermedi ama o konuşmaya devam etti.

Bir de her cümlenin sonunu "tak" diye bitiren biri var Bizimkiler'de, onu da babamın ortağı Murat Amca'ya benzetiyorum, bıyıklarından dolayı benzettigimi söylüyor annem ama Murat Amca'da her cümlesini "çat çat" diye bitiriyor. "Hesaplar mı? Yaptık ağabeycim çat çat".

Bizimkiler'de en çok Kapıcı Cafer Amca'yı seviyorum ama. Bizim kapıcı Emrullah Amca keşke biraz ona benzeseydi. Ben bazen Cafer Amca diyorum kendisine, o da bana göz kırpmıyor. Gerçi Cafer Amca'nın salonun ortasına kadar girmesine sinir oluyorum ama belki orada öyledir. Bizim kapıcı girse öyle içeri, annem kesin çok kızar. "İstemem öyle salonun orta yerine kadar ne işi var" dedi geçen hafta izlerken diziyi. Ama yine de Cafer Amca çok tatlı, bir de böyle ılık çalıyor ya, ben de çalmaya çalışıyorum ama onun gibi olmuyor. He bir de Dunkof'u çok seviyorum. Nayn Davut, Dunkof, Nayn Dunkof. Almancam süper yani. Hallo, nayn, dunkof! Şimdiden kaptım ben bu işi. Bazen annemi de Nazan Teyze'ye benzetiyorum. O bana kızıyor ama olsun. Nazan Teyze iyi biri bence. Ben bu diziyi çok seviyorum. Davut, Dunkof, Yandan çarklı Halil Amca, İbrikçi, Katil Yavuz Amca, Zabıtcı Sabri Amca, Hıçkırıklı Ayla Teyze, Doktor Teyze, Sarhoş Cemil, Terzi Sevim Teyze, Nazım Amca, Şükürü Amca, Şevket Amca, Bilge Abla ve Ali, hepsi bizim apartmanda sanki. Hepsi bizim komşumuz. Ah Ali, onunla evleneceğimi söylemiş miydin size? Evet ben büyüyünce Ali'yle evleneceğim. Bundan eminim.

Yarın sabahdan ilk iki ders matematik olsa da, banyo yaptıktan sonra pembe pijamalarımı giyip, annemin sobada kestane pişirmesini, bazen de ütü yapmasını ve Bizimkiler'i izlemeyi çok seviyorum. Ablama sorarsanız çok sıkıcı, o Parliement Sinema Kuşağı'nı seviyor. Ama benim o saatte yatakta olmam gerektiği için ben izleyemiyorum. Olsun bir gün ben de büyüyeceğim ve o saatte yatakta olmak zorunda olmayacağım. İşte o zaman Bizimkiler'i seyrettikten sonra Parliement Sinema Kuşağı'nı seyredeceğim.

Sen büyüdüğün zaman hayat farklı olacak diyor babam, ne Bizimkiler, ne soba, ne kestane kokusu ne de mavi önlük, herkes ve her şey farklı

olacak diyor. Ben pek inanmıyorum, daha büyümeme çok var, 9 yaşındayım ve bence en güzel yaşımdayım.

KIRMIZI PLASTİK YUMURTALIK ve KÜÇÜK HALAM

Sine Ergün

Her şeyin yerini plastik alıyordu. Pazarda, her yerde plastik vardı. Plastik terlik, plastik bardak, plastik leğen... Küçük plastik tabaklardan plastik bebeklerimize yemek yedirirdik. Küçük halamın yaptığı kumaştan bebekleri de severdim, ama plastik bebeklerin büyük mavi gözleri ve uzun kirpikleri vardı. Eğince gözkapakları kapanır, kaldırıncaya açılırdı. Yine de küçük halamın sarı yün saçlı bebeğiyle uyurdum.

Küçük halam plastiği severdi. Aşağı mahalledeki pazarda dolaşırken sevgiyle bakardı onlara. Niçin severdi, bilmiyorum. Ama sanırım en çok renklerini severdi. Kıpırmızı, yemyeşil, masmavi... Bir şey alacağımız zaman rengini seçerken heyecanlanırdık. Eli ilk kırmızıya giderdi, ben bazen yeşilini isterdim, o zaman yeşilini alırdı.

Küçük halam en çok kırmızı plastiği severdi. Yumurtayı kırmızı plastikten bir kâsede karıştırırdı. Bulaşık çıkmasın diye hep aynı kırmızı plastik bardaktan su içerdi. Saçıma kırmızı plastikten tokalar takardı.

Her hafta küçük halamla babaannem pazara giderdi. Bazen yanlarında ablamı, bazen beni götürürlerdi. Babaannem önden yürürdü, küçük halamla ben arkadan. Pazarda tavuk ve delikli kutularda renk renk boyanmış civcivler satılırdı. Küçük halam civcivlerin boyandıkları için kısa sürede öldüklerini söylediğinden, civciv alalım diye hiç tutturmazdım. Yine de turuncu mavi birbirlerinin altından üstünden telaşla koşturmalarını seyretmek hoşuma giderdi. Biz küçük halamla tavuk ve civcivlerin arasından hızla geçip plastiklerin ortasına dalardık.

Bir gün pazarda dolaşırken tezgâhta onları gördüm. Ötekilerin arasında ayrıksı duruyorlardı. Yanlarında mavi ve yeşil olanları da vardı ama asıl dikkatimi çeken kırmızılardı. Ne işe yaradıklarını biliyor muydum, bilmiyorum. Ama çok güzellerdi, ablamın olmalıydı, kırmızılardan birini hızlıca torbaya attım. Oyuncak değil o, dedi küçük halam, yumurtalığı ne yapacaksın? Ablama götüreceğim, dedim, açıklamayı küçük halama değil gülümseyerek bakan pazarcıya yaptım. Küçük halam kalabalığın arasından ileri baktı, ama paramız yok, para babaannende, o da yürüdü gitti, görünmüyor. Gel babaanneni bulalım para alıp döneriz, ver şimdilik yumurtalığı amcaya, dedi. Omuz silktim, “Olmaz,” dedim, vermem. Çok mu sevdin yumurtalığı? Etrafına bakındı, “Hay Allah” dedi, nereye kayboldu bu kadın. “Söz bak” dedi, “babaanneni bulalım, dönüp alacağız.” “Olmaz,” dedim, “vermem.” Pazarcı, “Abla bırak kalsın,” dedi, “küçük ablamızı kırmayız ya. Bir yere kaçmıyorsun, ben de kaçmıyorum, haftaya getirirsin.” Küçük halam utana sıkıla teşekkür etti, ne iyilikte, ne parada kimseye borçlu kalmak istemezdi, belki de ilk ve son kez bir borcun altına girmişti. Koşturarak eve gidişimi ve yumurtalığı değerli bir ganimetmiş gibi ablama verişimi hatırlıyorum.

Küçük halam bu hikâyeyi hep anlattı. Benim yalnızca bir kere pazarda bir şey alalım diye tutturduğumu, onun da kendime değil ablama olduğunu; pazarcının paramız olmadığı halde, yumurtalığı nasıl bize verdiğini benimle ve pazarcıyla; böylece belki de insanlıkla; gurur duyarak anlatırdı. Onun eteğinin etrafında geçirdiğim çocukluk yıllarımda benim için en önemli şey, benimle gurur duymasıydı.

Ertesi hafta pazarcıya parasını vermeye gittiğimizde benim de bir yumurtalık almama izin verdi. Kendime aynısının yeşilinden almıştım. Ama aklım hep kırmızı olanda kalmıştı.

MERSİYE

Yeşim Ağaoğlu

80’li yıllardı, lise öğrencisiydim. Üzerimizden bugün bile olumsuz etkilerini atamadığımız darbe yıllarıydı. Apolitize edilmiş bir kuşaktık, hadım edilmek gibi bir şeydi bu sanırım. Okulumuzda her gün askerler nöbet tutuyor, kimi zaman gözlemci olarak derslere bile giriyorlardı. Benim için artık bir tek şiir, sanat ve aşk önemliydi.

Okul çıkışları, o yıllarda internet olmadığından ödevlerimle ilgili araştırmalar yapmak için semtimizdeki “Beyaz Adam” isimli kitapçıya gidiyordum. Sahibiyle de gide gele dost olmuştuk. Yardımsever, dürüst, fazlasıyla zeki, entelektüel, sinirli, biraz kaba ama dost bir insandı. Okul ödevlerime yardım etmesinin yanı sıra sanatsal ve bilimsel ağırlıklı entelektüel sohbetler yapardık. Bana okumam için kitaplar önerirdi, hatta bugün bile sakladığım Yazko Yayınları’ndan çıkmış kitaplar hediye etmişti. Kitabevine çeşitli mesleklerden birçok dostu da uğrardı. Sanırım en gençleri bendim içlerinde. Onların sohbetlerine katılırdım. Çoğu zaman şiirden, sanattan ve bilimden, bazen de aşktan söz ederdik. Hayret, konuşmalarımızda pek politik konulara değinilmezdi. (12 Eylül darbesi onları da mı temkinli yapmıştı acaba...) Bu yüzden yıllar öncesinin beyaz adamının, öldürülmesiyle bugün neredeyse Türkiye’nin kaderinde milat yaratan Hrant Dink olacağını o yıllarda düşünemezdim!

Lise bitti, üniversiteye başladım. Hayatımı hâlâ etkileyen ve sanırım ölünceye dek etkileyecek olan sevgilimle tanıştım.

Saf ve temizdik, birbirimizi nasıl da seviyorduk, ölünceye dek bera-

ber olacağımıza dair yeminler edip papatyalara dolmakalemle isimlerimizi yazıyorduk. Aşkım platonik başlamıştı, ama karşılıklı olduğunu hissediyordum. Sonra işte olanlar oldu. O günden sonra yaşamım geriye dönülemez bir biçimde değişti. Etkileri ve izleri hiçbir zaman yok olmayacak bir ilişki içine girdim. Bir yandan da hep şiir vardı hayatımda. Attilâ İlhan, Özdemir Asaf ve Necip Fazıl'ı okuyordum en çok.

Üniversite birinci sınıftayken şiirlerine lise yıllarından beri hayran olduğum Attilâ İlhan ile tanışma şansına eriştim. İlk randevumuz Taksim meydanındaki bugünkü Mc Donalds'ın yakınlarında, şimdi var olmayan Pandorosa isimli kafede oldu. Burası o dönem Attilâ İlhan'ın sık sık gittiği bir mekândı. Onunla da dostluğumuz o ölünceye dek sürdü. Bugün bile konuştuklarımız kulaklarımda. Onu ve sohbetlerimizi çok özlüyorum.

Şiirden arta kalan zamanlarda ise öyküler, romanlar okuyordum. En çok da Tezer Özlü, Sevgi Soysal, Pınar Kür ve Nazlı Eray'ı. Tabii yanı sıra birçok yabancı yazarı da. Bir yandan da yoğun olarak müzik dinliyorduk. Ben daha çok yerli müzisyenleri seviyordum. Timur Selçuk, Zülfü Livaneli, Barış Manço, MFÖ, Sezen Aksu, Nilüfer, Ajda Pekkan, vb. O ise iyi bir yabancı müzik dinleyicisi idi. Barbara Streisand, Joan Baez ve Bob Dylan gibi şarkıcıları keşfettim sayesinde. Bir yandan üniversiteye devam ediyor, öte yandan her anlamda yaşamı keşfediyorduk birlikte. Aynı zamanda sıkı bir tiyatro izleyicisiydim de. Aylar öncesinden kuyruklara girip tüm oyunlara biletler alıyor, özellikle şehir ve devlet tiyatrolarından izlemediğimiz bir oyun kalmıyordu neredeyse. Keza bale ve opera da öyle. İstanbul Film Festivali başlayalı birkaç yıl olmuştu, günler öncesinden kuyruklara giriliyor, hatta bilet bulabilmek için kuyrukta sabahlanıyordu. Hiç unutmam, görmeyi çok istediğim, öyküsü Afrika'da geçen bir filme bilet bulamamış, belki son dakikada biletini satan biri çıkar diye gişe önünde beklerken yanıma yine o yıllarda hayranı olduğum Zeynep Oral yanaşıp, “Bende bir bilet fazla var, kocamı bekliyordum ama geç kaldı, sen anladığım kadarıyla bu filmi görmeyi çok istiyorsun” deyip diğer biletini bana vermişti ve filmi birlikte izleyip sohbet etmiştik.

Bir de 80'li yıllarda sanatta Bedri Baykam furyası esiyordu. Yaptığı

sergiler o yılların Türkiye'sinde özellikle yurtdışına gidip böyle sergiler görmemiş olanlar için sanırım çok önemliydi. Açılışlarında izdiham olur, kuyrukta beklerdik içeriye girebilmek için.

Atıf Yılmaz'ın genellikle şehirli entelektüel kadınların sorunlarını ve özgürlük mücadelelerini anlatan ve bizim kuşağın genç kızlarını en az Duygu Asena'nın Kadınca dergisi kadar etkilemiş filmlerinin yanı sıra, o yıllarda bizi etkileyen hiç de sanatsal içeriği olmayan filmlere de giderdik.

Videoların çok popüler olduğu yıllardı. Betamax ve VHS videolar vardı. Genelde VHS'lerde daha iyi filmler bulunuyordu. Ancak, kaliteli filmlere rastlamak her zaman kolay değildi. Sık sık kaset kiraladığımız, kıskançlık yüzünden karısını döven, sonradan adı küçük yolsuzluk olaylarına da karışan videocunun insafına ve zevkine kalıyordu kimi zaman işimiz. Ahu Tuğba'lı, Serpil Çakmaklı'lı, Nuri Alço'lu, Salih Güney'li ibret alınacak filmleri de izliyorduk.

Bugün bile İstanbul'un en sevdiğim mekânlarından olan Bilsak 5. katın o yıllarda Yeniköy'de güzel bir yazlık mekânı vardı. Ve biz sevgi-
limle taksiye verecek paramız olmadığı için minibüslerle oraya gider, Bilsak'ta bir şeyler içip çok sevdiğimiz caz şarkıcısı Nükhet Ruacan'ı dinlerdik.

Mekân bembeyazdı. Nükhet Ruacan beyaz bir elbise giymişti ve sevdiğim masamızda duran beyaz minik bir kır çiçeğini ona verdiğinde Nükhet Ruacan'ın gözündeki mutluluğu ve bunun da bizi nasıl mutlu ettiğini hâlâ unutamam. Şimdi ne yazık ki, Nükhet Ruacan artık yaşamıyor. Biz de bir arada değiliz. Sözler, yeminler defalarca yinelenmesine karşın tutulmadı, tutulamadı. Halbuki, gerçekte onunla yaşamaya ve ölmeye hazırdım.

Aslında tüm bunları yazmaya nasıl başladım onu anlatayım. Geçtiğimiz günlerde Michael Jackson'ın ölümü beni epeyce etkiledi. Çok klasik olacak ama gençliğimizin bittiğini anladım. Hiçbir zaman koyu bir Michael Jackson hayranı olmamakla birlikte kanımca gelmiş geçmiş, 80'li yıllara Madonna ile birlikte damgasını vurmuş en önemli müzik dâhilerinden birisiydi. Bugün de TV'de bir Türk müzik adamının 54 yaşında kalpten öldüğünü duyup epeyce duygusallaştım. Hayranı falan de-

ğildim. Ayrıca şarkıcı da değil, iyi bir gitaristti. Ama ne gariptir ki tüm bunları yazmak için beni tetikleyen ölümü oldu. Biz 80’li yıllarda aşkı-mızı yoğun olarak yaşarken, bu müzisyenle aynı semtte oturduğumuz için sık sık karşılaşıyorduk. Sanırım o bizim hiçbir zaman farkımıza var-mamıştı. Zayıf bedeni, karınca gibi incecik bacakları vardı ve hep dara-cık pantolonlar giyerdi. Evet, herkes birer birer gidiyor, gittikleri yerde sessiz ama derin boşluklar bırakarak. Bencillik olacak belki ama, sanki onların yok oluşlarından çok asıl kendimize, anılarımızın yapbozunun parçaları gibi yok oluşlarına üzülüyoruz. Onları tanımasak da, tanıyıp sık sık hatırlarını sormasak da orada öylece kalsınlar, var olsunlar isti-yoruz.

Onlar artık yoklar. Biz de bir arada değiliz. Ve ben hepsinin arkasın-dan zaman zaman sessiz çığlıklar atıyorum. Geri gelmeleri olanaksız, o günlerin de... Ama şiirleri, şarkıları ve eserleriyle varlar, hep de var ola-caklar.

Oysa biz daha yok olmadık, kim bilir belki bir gün gençlik sözleri-mizi, yeminlerimizi tutmanın zamanı gelir. Umarım o zaman hiçbir şey için çok geç olmaz. Ben de üzerinde onun adı yazılı olan, artık nere-deyse fosilleşmiş papatyayı kendisine veririm. Kim bilir...

SEKS IN THE ‘SEKSEN’

Pınar Gözpınar

Bugün izinliyim. Dışarıda yağmur var. Cama hevesle vuruyor. Yapacak işim yok. Zaten iznin sebebi de avarelik. Tamamen kendimle olma, stresten uzaklaşma amaçlı bir terapi. Bir tek gün. Gerçek bir ödül.

Kendime kahve yapıyorum. Film seyretmek geçiyor içimden. Bir sürü teknolojik film ismi akıyor gözlerimin önünden. Tarıyorum, tarıyorum. A-ha! Bir gülümseme yayılıyor yüzüme. İlk gençlik yıllarımdan o muhteşem heyecanının ufak bir parçası sızı gibi düşüyor içime. “Top-Gun”. Aşka bu filmle entegre olmuşum ben. Ah o yıllar... Filmi DIVX’e yerleştirip gömülüyorum koltuğa...

Yakışıklıydı bu adam. O zamanlar o çarpık gülüşü ile odamın duvarından bakardı bana. Ah, o posterler. Şimdi ne denli uzak.

Hey, bir nostalji günü! Evet, güzel bir fikir. Muzır çocuklar gibi fırıyorum yerimden. Tom Cruise, ekranda pilot üniforması ile, gözleri güneş gözlüklerinin arkasına saklanmış.

Müzik CD’lerine bakıyorum. Onlar olmaz diyorum, kısacık düşün-dükten sonra eski dolapta olduklarını anımsıyorum. Kasetçalar ve kasetler. Seksenli yıllara ait olanları ayırıyorum. Vay be. Neredeyse tozlanmışlar. Cengiz Kurtoğlu’nu görünce gözlerim yerinden fırlıyor. “Yıllarım yıllaaaar, yıllarım yıllar...” diye mırıldanıp gülüyorum. O vakitler, ne fırtınalar kopardı içimizde. Ağlardık bu nağmelerde. Samantha Fox vardı bir de. Erkekler o çıkınca çılgına dönerlerdi. Kısacık kot şortu ve daracık bluzu dün gibi aklımda. Ya Madonna. “La isla Bonita”. O,

gençliğimizin marjinal şarkıcısı. Hâlâ da öyle ya. Değişen ben miyim o zaman? Zaman içinde değişenler mi insanı bu hale getiriyor, yoksa buna yaşlanmak mı deniyor? Hangisi etken? Moda da entegre oluyor bu sürecin bir yerine. Şimdi ise teknoloji dominant. Asıl kahraman. Cep telefonum çalıyor. Koşup kapatıyorum kimin aradığına bakmadan. O zamanlar nasıl haberleşiyorduk ki biz? Anımsamaya çalışıyorum. Annem merakla beklerdi evde. Geç kalırdın, arayacak yeri olmazdı kadının. Öyle, gözü saatte, dakika sayardı. Gelince de fırça. Annemin kapıyı açıp, burundan soluduğu o anlar geliyor aklıma. Saçlarım kısaydı, önler uzun. Enseden kısacık. Prens Charles tipi. Sola ayırdığım tarafı, nerdeyse sol gözümü kapatırdı. Streç pantolonlar. Üzerine bol tunikler. Bol kesim montlar. Şimdinin daracıklığına karşılık, inanılmaz bir bolluk. Ahh, nasıl giyerdik bilmiyorum. Öyleyse biraz eski fotoğraf bakalım.

Dolaptan albümleri ve yerleştirilmediği için kutuda duran fotoğrafları indiriyorum. Hepsini yere yayıyorum. Bir tanesi altta kalmış, bacağım görünüyor. Ve tabii ki tozluklar. Pembe tozluklar. Ne modaydı o tozluklar... Her renkten vardı. Tamamına bakıyorum. Başımda da pembe bir bant. Ne kadar küçüğüm. Yüzüm bile parlıyor, aydınlık gibi. “Gençlik” diyorum, kayıtsız. Elimdeki fotoğrafa, aklımdan bir konuşma balonu uydurup, oraya da ‘Herıld yani’ yazdığımı varsayıyorum. Zaten resimde de çapkınca gözümü kırpmışım. Duruşumda bir nevi She-Ra tarzı. He-man’ın kızkardeşi. Çok severdim onu, kaçırmazdım. Şirinler’i de öyle. Ah, bir de Uçan Kaz Norton vardı. Her gün nerede öyle çizgi filmler, çizgi sinemalar.

İçeriden “Take my breath away” duyuluyor. Muhteşem romantik. İlk aşkım geliyor aklıma. Yüzünü bile çok net hatırlıyorum. Öyle bir heyecan yaşamayalı ne kadar oldu? Seksenlerden bu yana mı? Beni bir kez yanağımdan öpmüştü. Yanağım, tutuşup yandı sanmıştım. Bu tıpkı, üniversitedeyken beş parasız olup, arada bir yediğin İskender kebaptan aldığın inanılmaz lezzet gibi. Çalışmaya başlayınca paran olur, her daim yersin, ama o lezzeti alamazsın. Şimdi, sadece yanağıma bırakacağı bir öpücükle beni kim tutuşturabilir? O yıllara dönmek istiyorum.

Her Cuma “Fame”i izlemek ve şarkısını dinlemek istiyorum. Cep telefonum, iPod’um, iPhone’um, Laptop’ım olmasın. Mektup yazayım

yine. Mektup bekleyeyim. Pul seçip yapıştırayım. Walk-man'ım yeter bana. Okuldaki çaylara katılayım yeniden. Saati de hep bellidir. 17.00 dir. Bir erkekle dans edemeyeceğim için kız kıza dans edelim yine; çaktırmadan yandan yandan bakayım beğendiğime. Break dans yapalım. Sağımızı solumuzu, kolumuzu bacağımızı kiralım, kırıtalım. El ele tutuşup birbirimize aktardığımız o elektrik, dansın gereği olsa da, şimdi anlıyorum ki gerçekmiş. SMS'ler yerine, kısa notlar yazayım, teneffüste defterinin arasına bırakayım. O yıllara ait ne varsa, yağıyor beynime: Rambo bıçağı, Jeday kılıcı, Kaptan Kirk, Spak'ın kulakları, Akıllı araba Kit'in önünden akan kırmızı ışığı, Mc Gayver'ın saman çöpünden yaptığı telsizi, Görevimiz Tehlike'nin 5 saniye içinde imha olacak disketi... Ya Karate Kit. Çekirge... Ah bir de Doğru Ahmet vardı; önce sağa, sonra sola, sonra tekrar sağa bakın derdi karşıdan karşıya geçerken. Gülüyorum burada. Ya KDV ile ilgili anekdotlar... Çocuk bakkala gidip: "Bir kalem, bir pergel, bir de çukolata alacağım" derdi. Bakkal da istediklerini verir; arkasından "Erol Erol, fişini almayacak mısın oğlum?" diye seslenirdi. KDV de tarih oldu. Nasıl anımsıyorum, hayret. Bu kez gülüşüm kahkahaya dönüşüyor. Resmi nikâhın önemiyle ilgili TV'de gösterilen, Seden Kızıltunç'un "Ben senin neyinem?" sorusuna imam nikahlı kocasından aldığı "Karımsan" cevabına karşılık, "Eee ispatlaaaa" repliği. O zamanlar ne çok eğitmek isterlerdi halkı. Reklam gibi koyarlardı her arada. Her şey gösterilmezdi öyle. Kanallar kıttı. RTÜK yoktu, ama o dönemin adabı vardı. Yılbaşlarında dansözü beklerdik. Çıkınca; nemden bir nida yükselir, yemenisiyle gözünü kapatırdı.

Convers'ler streçin altına giyilirdi. Pembe tozluk sarı Convers giydiğimi itiraf ediyorum. Mabel sakızları; üzerinde Arap kızı. Çiğnemek istiyorum, arasam bulur muyum? Vatkalar, ah o devasa tepeler. Razıyım o üç beden büyük tunikleri giymeye... Yeter ki döneyim seksenlere...

Gel gör ki seksenlerde seks, seksen kelimesinin içindeki kadar bile yer kaplamadı hayatımızda. Gazozu atılması muhtemel uyku hapi kaddı. Korkunçluğu da kendi de. Rahmetli babaannem, dışarı çıktığımızda arkamızdan: "Kendinize mukayyet olun, kolanıza hap neyim atarlar" diye seslenirdi. Somut değildi. Muhafazakârdı. Çocuk-genç olmanın da etkisi vardı elbette ama kesinlikle masumdu. Biriyle çıkılmaz,

biriyile konuşulurdu. “Konuştuğu” var denilirdi dedikodulu ağızlarda. Yaşatın dışındaki tüm yabancı erkekler; o dönemdeki Türk filmlerinde; vatkalı ve her yanından genişçe montu giymiş olan, disko topundan yansıyan alengirli ışıklar altında, önden uzunca ve fönlü gibi duran saçını geriye doğru attırırken, Nuri Alço gibi bakan insanlardı. Merak edilen ama buna karşın tehlikeli olan. Ucunda seks olması yüksek ihtimalli bir hikâyenin diğer kahramanıydı onlar.

60’lı yılların hippilerindeki saflığına sahip, ama onların seksteki başarı ve sınır tanımamazlıklarına her nedense gözümüzü kapamış; son derece muhafazakar bir nesildik biz.

Günümüzde olağan over/night ilişkilerin yerine kokulu mektuplarda, pahada değersiz minik hediyelerin içindeydi seks. Farkında olmaksızın saniyeler içinde birbirine değen iki elin temasındaydı.

İletişim kurabileceğimiz ağlar kısıtlıydı. Cebimizdeki değil, evimizdeki telefonumuz çaldığında yüreğimiz hoplardı. Notlar yazılıp bırakılırdı. Seks, yürüyerek gidip geldiğimiz okula kadar olan yolda yaptığımız o masum sohbetlerdi. Dokunmadan seviştik biz...

Şimdi, filmler üç boyutlu, internet üzerinden her şeyi bulmak ve yapmak mümkün. Bunlara seks de dahil. İletişim çok kolay. Dinlediğimiz her şeyin ses kalitesine diyecek yok. Ünlüler bile yakın, ulaşılabilir. Dünyanın bir ucunda olanlardan, anlık haberdarız. Dünyamız büyüdü; huzurumuz küçüldü. Hastalıklar çeşitlendi ve globalleşti. Gerçekten sanallığa aktık; dokunabildiğimizi, dokunulmaz kıldık. Yüzeyselleştik, med-cezir gibi çekildik. İnkılap gibi değişti çevremiz, çehremiz... Çok gördük, çok bildik. Görüp bildikçe kabuğumuzu sertleştirdik. Şimdi, kendi kabuğumuzda, bir başımıza...

“Of”layarak, dört bir yana yayılmış fotoğrafların arasından kalkıyorum. Film bitmiş. Nostalji gününün hevesi, sıkıntıyla yer değiştirdi bile. Cama vuran yağmura bakıyorum. Çaresiz cep telefonumu yeniden açıyorum. O sıra, MSN’e bir mesaj düşüyor tanıdık melodisiyle. Belki otuz yıl sonra kızım gülecek bu melodiye. Seksenlere yaptığım yolculuk en çok hüznü sunuyor bana. Bu hüznü, garip bir özlemi barındırıyor. Seksenler gençliğim demekti.

Yani; kıymetlimdi.

80'LERDE YAZLIĞA GİTMEK

Nilay Sağ Gülalp

Ozon tabakası delineli, Çernobil patlayalı ve biz tabiat ananın doğasını, uzun zamandır ince ince bozmaya başlayalı beri, artık hiçbir şey eskisi gibi değil. Yazlar, okul kitaplarında okuduğumuz step iklimi tarifindeki kadar sıcak ve kurak, kışlar ise soğuk ve yağışlı geçiyor. H lbuki yaşadığımız şehrin    tarafı denizlerle kaplı. Step ikliminden çok uzağız sözde. Bazen de iklim, hiçbir tarife uymayacak kadar sıra dışı yaşıyor. Ne yaz, yaz gibi ne de kış tam bir kış gibi. Yazın yağmurlar bitmiyor, gün güneşe hasret... Kışınsa, havalar bir türlü soğumuyor, yazı yaşıyor gibi... Neşeli ilkbahar ve hüzünlü sonbaharıysa tam anlamıyla yaşamayalı, uzun zaman oldu... Klimasız bir ortamda yaşamak, neredeyse imkânsız oldu. şimdiki çocuklar, ya havuzlu sitelerinde ya da yaz okullarında geçiriyorlar yazlarını. Halbuki benim çocukluğumda havalar ısınmaya başladığında, yazın bize göz kırptığını anlar, okullar kapansada, yazlıklarımıza gitsek diye gün sayardık... şşte o günlerde, zamanın şimdiki gibi uçarcasına değil de, daha yavaş aktığı ve yaşadığımız her dakikanın keyfine daha çok vardığımız yıllarda, okulların kapanmasıyla birlikte yazlıklara giderdik. Yağmurlar başlayıp, artık geceleri üzerimize ince birer hırka almadan dışarı çıkıncaya kadar da kalırdık. Benim için o yıllarda yaz demek, yazlığa gitmek; yazlık demekse Kumburgaz'dı. Başka popüler yazlık mek nları da vardı elbette ama o yıllarda Kumburgaz, tam manasıyla altın çağını yaşıyordu. Deniz pırıl pırıl, gelen aileler, hep birbirine denk, uyumlu ve kaliteli insanlardı.

Topu topu en fazla üç ayımızı geçireceğimiz yazlıklara gitmeden önce, kışlık evlerimizde halılar kalkar, koltukların üzerleri örtülerle örtülür, çiçekler ya yazlığa gitmeyen bir komşunun inisiyatifine teslim edilir ya da bizimle birlikte yazlığa gelirdi. Bazı babalar, her akşam yazlığa gelmezlerdi, gelemezlerdi. Bu, onlar için çok yorucu olabilirdi kimi zaman. Şimdi neredeyse şehir içi sayılan bir mesafede olan Kumburgaz'a, o yıllarda tek gidiş-gelişli bir yoldan gidilirdi. Dolayısıyla yolda geçen zaman, şimdikininki iki katı kadar sürerdi. Sabah doğan, akşamsa batan güneşe karşı, çoğu klimasız, şimdiki rahatlıklarından pek uzak otomobillerle araba kullanmak da pek kolay sayılmazdı. Bu sebeple, kışlık evler tamamen kapatılmazdı. Bugünün anne-babaları, o zamanın çocukları bizler ise, bu ince detayları hiç düşünmez, yazlıkların keyfini sürerdik.

Yazlık arkadaşlarımıza kavuşmuş olmanın verdiği mutlulukla, sabah gözümüzü açar açmaz hep beraber denize koşar, akşama kadar sahilde 50 faktör korumasız Negrita marka kremimiz veya Delial güneş yağımızla kavrulana kadar kalırdık. Akşamüstlerinde, o dönemin favori markası, son derece havalı "Pinokyo" marka bisikletlerimize biner veya "Almanca" bir akrabamızdan, rica minnet siparişiyle getirttiğimiz dört tekerlekli, önünde freni olan paten yapardık. Gündüz çok yanmışsak eğer, akşam sırtımıza yoğurt sürerdik.

Bazı günler, annelerimizle pazara giderdik. GDO'suz, hormonsuz ve şahane kokan sebzeler, meyveler alırdık. Pazara gidilmemişse eğer, site aralarında el arabasıyla, avaz avaz bağırarak sebze-meyve satan "mobil manavlar" imdadımıza yetişirdi. "Bohçacı geldi hanımım!" diye bazen deniz kenarında, kimi zaman da site aralarında bizi bulan, nedense çoğu hep kilolu olan bohçacıardan, henüz çocuk olan bizler için, yıllar sonrasına yatırım yaparcasına, el emeği göz nuruyla işlenmiş çeyizlikler alırdı annelerimiz. İçtiğimiz suları, civar köylerdeki su kaynaklarından alırdık. Su bidonlarımızla sıraya girer, uzun uzun, sabırla beklerdik. Bazen aradan bidon sokmaya çalışan birkaç uyanıkla, kavgalar kopar ama sonunda hep iyiler kazanırdı. Doğru, dürüst ve iyi insanların kazanabildiği son yıllardı. Yeni Türkü'nün de dediği gibi, bizler büyüdük ve kirlendi dünya.

Benim çocukluğumda bayramlar, son birkaç yıldır olduğu gibi, yaza denk gelirdi. Bayram sabahı, bize yürüme mesafesinde evi olan baba-anneme gidilir, tüm kardeşler ve torunlar orada buluşurduk. O dönemde bayram demek, tatile kaçmak demek değildi bizler için. Ailenin bir araya gelmesi, uzun sofralar kurulması, tüm aile, mutlu mesut yemek yemek, beyaz kolalı mendil içinde harçlık almak ve bolca şeker yemek demektir.

Bir de yazlık aşklarımız vardı. İlk aşklarımız, ilk heyecanlarımız olan... El ele tutuşmaktan ileri gitmeyen, saf aşklarımız... Henüz cep telefonu ile tanışmadığımız ve telefon açılır açılmaz, “Alo, merhaba” sözü yerine, “Nerdesin?” sorusuna yüklenen sıkıcı anlamdan bıkmadığımız yıllardı ve bizler çok ama çok özgürdük. Annelerimizin “Nerdesin?” sorusunun cevabı, ancak bizim onlara söylediğimiz kadarıyla sınırlıydı.

Akşamları sitemizin sahilinde çekirdek çitlemeye çıkar, süt mısır yer, diğer taraftan 80’lerin başlarında saklambaç, istop, yakan top oynar, genç birer birey olma yolunda ilerlerken tavla, iskambil veya sessiz sinema gibi oyunlarla güzel vakit geçirirdik. Hepimizin mutlaka hoşlandığı birileri vardı. Yaz aşkımız varsa eğer, hep beraber sahile iner, kumda ateş yanar, aramızda gitar çalan biri de varsa, sahilde onun şarkılarına eşlik eder, küçük bir kaçamak, kendi çapımızda romantik dakikalar yaşırdık. Yazlık arkadaşlarımızla ve aşklarımızla sadece yazın görüşebirdik. Kışınsa, aynı şehirde yaşıyor olsak bile eski usul mektuplaşır, her ikimizin de evimizde telefon olacak kadar şanslıysak, telefonlaşırdık. Ertesi yaz geldiğinde, bir önceki yaz nerede bırakmışsak, oradan devam ederdik.

Başka bir yaz gecesi programı ise, sitemizin meşhur Dondurmacı Muhtinin Abi’sinde yediğimiz katkısız dondurmalarından sonra, şimdinin deyişiyle “gecelere/aleme akar”, o zamanın tabiriyle, diskoya giderdik. Kumburgaz’ın en iyileri, Disco Dax, Coloni ve Capello idi. İş daha da abartıp, babasının arabasını kaçırmış bir arkadaşımız varsa eğer, 7-8 kişi bir arabaya doluşur, ya Silivri Klassis Otel’in içindeki Vega’ya, Kızılkent’teki site diskosuna ya da Büyükçekmece’deki Malibu’ya giderdik. Diskoya gitmeden önce, o dönemlerin olmazsa olmazı, her diskoda mutlaka olan mor ışıktaki parlasın diye mutlaka ya beyaz ya da fosforlu bir şeyler giyerdik. 80’li yılların başında, gece diskoya gideceksek eğer, yanı-

mıza “gardiyan” olarak bizden yaşça büyük bir kuzen veya bir ağabey eşlik ederdi. Günün moda şarkıları bir bir çalar, bugünle kıyaslamak gerekirse, diskoda (disko kalmadı ya, gece kulüplerinde diyelim) bugün olduğu gibi, gelenlerin birbirini kesip, “cool” takılmanın tam tersine çılgınlar gibi dans edilir, herkes çok ama çok eğlenirdi. “Breakdance” yapanları hayranlıkla izlerdik. Hâlâ bir anlam veremememe rağmen, sıra sıra dizilir tren yapardık ve kan ter içinde kalana kadar dans ederdik. Gece- nin ikinci yarısında slow müzik çalmaya başlanırdı. Hoşlandığımız ço- cuğun dans ve devamında çıkma teklifi etmesi için dualar edilirdi. Dans ederken biz kızlar için en fazla ileri gittiğimiz nokta, kafamızı erkeğin om- zuna dayadığımız anlardı. Bu, bir anlamda çıkma teklifine olumlu yanıt vermek demekti. O an zaman dursun, hiç bitmesin isterdik. Küçücük dün- yamızda kendimizce yaptığımız en büyük kaçamak bundan ibaretti.

Birbirimize verebilecek e-mail adresimiz veya cep telefonu numara- mız yoktu ama hepimiz daha mutluyduk. Küçücük şeylerden mutlu olmak için pay çıkarmayı bilirdik. Hayatımızda “stres” yoktu ya da çok daha azdı. Sinirlerin daha az gergin, yaşamanın daha kolay olduğu yıl- lardı. Sanırım eksik burada. Yaşamayı, el birliğiyle daha zor hale getir- miş olmamızda...

80’leri anlatmak, birkaç sayfaya, bir kitaba sığacak bir şey değildir. Üstelik o yıllardaki duyguyu anlayabilmenin en iyi yolu, o yılları bizzat yaşamış olmaktan geçer. Bizler, 80’li yılları yaşamış, şanslı bir dönem- dik. Her şeyin çarçabuk tüketildiği günümüzde, küçük şeylerle mutlu olmayı unutalı çok oldu. Geriye ne kalıyor? Sadece geçmişe duyulan derin bir özlem ve yaşanmış anılar...

GÖLGELERİN GÜCÜ ADINA!

Eda Günay

O gün pamuk şeker gibi bir gündü. Pamuk şeker gibi hafif, güzel görünümlü, vaatlerle dolu... Yaramaz bir çocuk değilim ben. Yani aslında çocuk değilim, o sözcükten hoşlanmıyorum. Ben bir insanım. Belirli yaş aralığındaki insanların sanki Mars'tan gelen yaratıklarımış, ayrı bir türlermiş gibi yaftalanmasına da karşıyım: Çocuk! Neyse ne diyordum, ben bir insanım, altı yaşındayım, tam elli yedi gündür okula gidiyorum. Tahmin etmeniz güç olmasa gerek, çok sıkılıyorum! Sıkılıyordum! Bu yüzden o pamuk şeker gibi günden önceki akşam biraz tebeşir tozu yuttum! İşe yaradı. Annem sabah kırmızı yanaklarımı, sulu gözlerimi görünce beni okula yollamadı. Ev, aynı eski güzel günlerdeki gibi bana kaldı.

Bizim evde hep aynı şeyler olur. Sabah babam işe gider. Giderken annemi sevgiyle öper, "Sen her şeysin" der. "Her şey sensin" diye gülümser annem, kapıyı örter. Ben onları izlediğim kapı aralığından kaçır, yatağıma dönerim. Annem odaya girer. Uyuduğumu görünce, salona Mehpare hanım teyzemin programını izlemeye geçer. Kanımca o program da okul kadar değilse bile son derece sıkıcı bir program, ama annem yararlı bilgilerle dolu olduğunu söylüyor. Sonra ben uyanırım. Annemle kahvaltı ederiz, oyun oynarız, arkadaşlarımız gelir, lego yaparız, karşı komşumuz Leyla Teyze'nin kızı domuz Ela ile sokakta birbirimizi kovalarız. İkimizin de Egemen abiye âşık olmamızı konu yapmayız. Yine de o geçsin diye bekleriz içten içe. Kumral saçlarını toplamış olsun, git-tarı boynunda yola koyulsun diye gözlerimizi onun kapısına dikeriz.

İtiraf etmeliyim. Öğlenleri yemeğe pek gelmem. Ama akşamüstü annem mutlaka yakalar beni. Çizgi film karşısında reçel, peynir, zeytini bir bardak süt ile kakalar. İtiraz etmeden yerim, annelerle mücadelenin beyhude bir çaba olduğunu bilirim. Hem en sevdiğim çizgi film kahramanı vardır televizyonda, ben onun prens halini Egemen abiye benzetirken, o süper kahraman olup seslenir: “He-Man gölgelerin gücü adına!”

Akşamları babam gelir, eğer paramız varsa o gün bana cam şişede koka kola getirir. Ağzım kulaklarıma varır o zaman, yine de akşam haberleri saati gelip, bip bip eden saat sekizi gösterinceye, annem yemek hazır diye sesleninceye dek kolama dokunamam.

Biz pek zengin bir aile değiliz. Babam devlet dairesinde memur, muhasebeci. “Her akşam et yiyemeyiz” der annem. Bazen mercimek, bazen karnabahar pişirir. Köfteli patatesli günler şenliktir. Babam itiraz eder ona, “Ben işimi bilirim” der, “Yakında her evde çamaşır makinesi olacak” diye ekler, “yakında her gün pırzola pişirebileceğiz” başbakanımızı işaret eder. Başbakanımız gözlüklü, bıyıklı, tombul bir amcadır. Sağ eliyle sol elini birleştirir hep televizyonda, madalya kazanmış Naim Süleymanoğlu gibi kollarını kaldırır. Ve en çok o zamanlar Tehlikeli Fare’deki Pento’yu andırır. “Başbakanımız büyük adam” der, babam. Sağ ile solu bir hedef altında birleştirdi. Hedef, büyük Türkiye! Ben anlamam, sağ el ile sol el birbirinden farklı değil mi?

Beni erken yatırırlar. Pek çok yaşıtı gibi ben de yatınca uyumam, ama numara yapmak zorunda kalırım. Zira masal dinlemek anlamsızlaşır bir süre sonra, insanın zihni alışınca cuma akşamları Kara Şimşek karizmasına, kim inanır Sindrella’nın ayakkabısına! Laf aramızda Kara Şimşek’teki adam da aynı Egemen abi, her gece rüyalarım, rüyalarımın prensi!

Ben yattıktan sonra fısıldaşır annemle babam, nadiren de gülüştüklerini duyarım. Çekirdek çitlerler bazı geceler, bazı geceler ortalarında yatarım!

Yatardım! Tüm bunlar ben okula gitmeye başlamadan önceydi. Ah okul, şu okul yok mu! Bütün düzenimi bozdu! Beni kör kuyularda merdivensiz koydu! Okulda çok sı-kı-lı-yo-rum! Boş bir itiraz değil benimki, yalvarırım kulak verin! Öylesine değil serzenişim! Aslında iyi

bir insan öğretmenimiz, yalnız biraz durgun gibi! Tam elli yedi gündür bize aynı şeyleri anlatıyor. Her gün okumanın önemini, Ali'nin topu attığını, tuttuğunu, topa bakarken düştüğünü dinliyoruz, okuyoruz, yazıyoruz. Bir de Mustafa Kemal Atatürk'ü tabii. Adı Mustafa imiş aslında, Kemal matematik öğretmenin hediyesi. Koskocaman bir kahraman, öğretmenimizin anlattığına göre büyük çileler çekti, bizi düşmandan kurtardı, bir ülke hediye etti, ben bir ülke yerine birkaç tipitipi tercih ederdim gerçi!

Sonra bir de akarsularımız var, memleketimizin üç tarafının denizlerle çevrili olduğu konusu, dünyamız da yuvarlak ayrıca, zamanında inanmazlarmış bunu söyleyen bilim adamlarına!

Yine de, yine de, yine de okulda çok sıkılıyorum. Öğretmenimiz çok şefkatli, çişe falan götürüyor işini kendi beceremeyenleri, harçlıklarımızı kontrol ediyor, mevsimlerden bahsediyor, fasulyelerle saymayı öğretiyor. Yalnız işte dönüp dolaşıp aynı şeylerden bahsediyoruz!

Açıkçası bu konuda anneme açılmayı çok düşündüm, ama çekindim. Yüzeysel bir şekilde sormayı denedim. “Anne ne kadar daha okula gideceğim?” Annem derdimi anlamazdan gelerek gülümsedi. “Üniversiteyi de sayarsak ve bu yılı saymazsak, ne de olsa başladın artık, on dört yıl daha Eda'cığım.” Kulaklarıma inanamadım! Dehşete düşmüştüm. On dört yıl daha bunları mı dinleyecektim yani? Ali topu attı, tuttu, Mustafa Kemal düşmanı denize döktü, dünya dönüp duruyor, bitkiler iklime göre yeşeriyordu, hayatın tüm bilgisi buydu! Böylece karar verdim, arada bir okula gitmemeye ve tebeşir tozu numarasını icat ettim. Tamam yalan! Domuz Ela önceden denemişti, garantisiz heveslenmedim!

Diyeceğim o ki; o pamuk şeker gibi vaatlerle dolu gün gerçekten de beklediğimden çok öteydi. Ne yazık ki geçmiş günler gibi temiz hissettirmede. Ruhumda derin bir iz şimdi!

O gün kahvaltıdan sonra annem ilaç verip, beni yatırdı. Sonra da kahveye Leyla teyzelere geçti. Annemle Leyla teyze birbirlerine kahve falı bakıp, gelecek parlak günler görmeye bayılırlardı!

Annem çıkınca ben de pencere kenarındaki yerimi alıp, Egemen ağabeyi beklemeye başladım. Her gün aynı saatte şarkı söylemeye giderdi o da. Her gün saçlarını savura savura. Bekledim. Gitmedi. Bir yer-

leydi, gelecek sandım. Bekledim. Gelmedi. Gün düştü, gün battı. Akşamsefaları açtı. Gelen giden olmadı. Endişelendim. Gözlerim yaşlandı. Evdekilerin hastalıktan sanmasını sağladım. Sonra yemekle birlikte haberlerde gördüm onu, devamsızlıktan atılan öğrenciler için af çıkmaya-
cağını söylemiş bir bakan amca, o da, o ve arkadaşları yani, gidip bir meydanda bağırmışlar, haksızlık diye, sonra polisler gelmiş. Egemen ağa-
beyler polislerle gitmiş.

Günlerce bekledim camda. Okuldan önce, okuldan sonra, bakkala giderken, leblebi tozu hüplerken, ödevlerimi yazarken, pamuğa fasulye ekerken bekledim. Gelmedi. Ülkeden gitmiş dediler ardından, öldürüldü dedi kimisi, babam hak etmişti dedi, ortalığı karıştırıyordu fazlasıyla, annem babama inanmadığını söyledi, sen misin dedi kitaplarının ardından gözyaşı döken adam? Daha üzerinden ne kadar zaman geçti? Babam cevap vermedi. Babam işini bilirdi. Ben bir şey diyemedim. Bekledim. Gözlerim sabit, gizlendim ekrana. Prensım hep kahraman oluyordu orada: Gölgelemin gücü adına!

BAY LORENZ (TRANSFORMERS)

Koray Günyaşar

Ayağım kafamın arkasına geçmiyor.

Maalesef.

Televizyonun hemen önündeki siyah postun üzerinde, üşümeyleyem diye babamın giydirdiğı kovboy tipi yeleğın hareket kabiliyetimi ısrarla kısıtlamasının da etkisiyle sağ ayağımı kafamın arkasına tutturmayı başaramıyorum. Olmuyor, olmuyor, olmuyor.

Televizyonumuz üzeri dantelle desteklenip raflaştırılan, bibloperver bir dekorasyon aracı değıl. Ayağının elektroniksel bağımsızlığının hassasiyetle altının çizildiğı, her ne kadar uzaktan kumanda edilecek kadar gri kasalaşmış olmasa da yakınına gidip düğmelerine basmak suretiyle sıcak temas kurulabilen özerk ve gururlu bir yapısı var. Nazilikle hiç suçlanmamış nazik bir televizyon bizim Alman Schaub Lorenz.

“Trensfoomis, voreeenindss dı ayyyyy...”

Anaokullar ilkokul öncesi çocukları henüz İngilizceyle taciz etmediğinden, çok sonraları adının “More than meets the eye” olduğunu öğreneneğim giriş müziğinin o efsanevi cümlesini dilimin döndüğünce söylemeye çalışıyorum. Gözlerim “Optimis Praym” ve arkadaşlarında. Onlar hızla ve başarıyla robotlardan kamyonlara, arabalara dönüşürken ben sağ ayağımla ensemın umarsız kavuşma hikâyelerinde arabuluculuk peşindeyim. Lakin bir türlü kamyon olamıyorum.

“Kamyon olamıyorum!”

Abimin terlikleri giriyor siyah televizyon önü postumun kıta sahanlığına. O dönemde terlikleri dışında yüzünü de rahatlıkla görebildiğim yegâne kısalıktaki insan. Serzenişimi ve hangi mühendisin çizdiği belli olmayan ayağın arkaya atılması sonucu dönüşülecek olan kamyonlaşma hareketimi dikkatle izliyor.

“Kamyon değil Optimis Praym’dır.”

“Tır mı?”

Tırın ne olduğunu ilk defa abimden, daha doğrusu Optimis Praym’dan öğreniveriyorum. Gözlerim Schaub Lorenz’de ve tüm dikkatimi kenarlarından dumanlar üfleyen bu dev kamyonu vermiş vaziyette, otobotsal hipnoz uğramalarındayım.

“Ooohooo... Tır demeeeeek.”

Annemin emriyle görevlendirilmiş erken çağlarımın bakıcısı, modern zamanların ise özden de öz ablası Ayşe, hipnoz durumumdan faydalanmak için kenarına elma dilimlenmiş akşamüstü muhallebisini burnuma dayıyor. Burun beyne “yiyecek bir şey” manasında alarm veriyor. Beyin “bir bak bakalım” diye telaşla gözü görevlendiriyor. Ancak gözün masum ve küçük Bambılbi’yi takibe alması sebebiyle ağza yaklaşan kaşığa bir türlü mukavemet gösterilemiyor. Yeri gelmişken, canım Bambılbi gösterişli bir Camaro değil, sapsarı bir Vosvos o dönemler.

“Aç bakalım, bak uçak yaşıyor.”

Ablamın muhallebi dolu kaşığı bile bir şekilde uçağa dönüşebiliyor. Ben tüm ilgi etrafında dönen, göz gibi bakılan, muhallebi dolu kaşıktan çok daha vasıflı olduğu her yerinden anlaşılan bir canlıyım ama kamyonete bile dönüşemiyorum. Bozmak istiyorum kaşık-uçağı.

“Tırmış o. Sen bilmiyormuşsun.”

“İyi, tırmış. Aç bakiim garajı!”

Kaşık tıra bile dönüştü! Daha da sinirlenip daha da bozuluyorum. Makyewel kaşık, hangi araç mübahsa ona dönüşebiliyor, ben hâlâ saksı gibi oturuyorum. Uzaklardan, Ford Taunus’ların ve Tofaş kuş serisinin cirit attığı sokağımızdan simitçi geçiyor da ablamı biraz olsun bertaraf edebiliyorum.

“Simitçi! Simit!”

“Yok sana simit. Muhallebini ye, öyle.”

“Ya abla simit yiyyimm!”

Üçüncü ve vurucu bir ses peydah oluyor bir anda salonda.

“Ne oluyooooor orada?”

Annemin izin günü. Annem evde. Hem evde oluşu sebebiyle güzel, hem de uslu ve disiplinli olmak için ekstra gayret sarf edilmesi gereken bir gün. Annemin terlikleri sesinin çınlattığı salona ulaşmasın diye kam-yona dönüşememiş yelkenlerimi suya indiriyorum. Herkes ayak mesafesinde olsa da bir anda kafayı kaldırdığımda annemin kocaman açılmış gözleriyle karşılaşmak istemiyorum. O gözler ki Omen’le tanışmamış minik bedenimin korku başyapıtı. Gelmesin.

Mutfak bölgesinden gelen “Ablanı üzme, çabucak muhallebini bitir” buyruğuyla kaşık-uçak ya da kaşık-tırın cesaretlenmiş ataklarını karşılamaya başlıyorum. Tam da o an bağırıyor Optimus Praym.

“Otobotlar! Dönüşün.”

Hemen ayağımı koltukaltımdan sokuveriyorum ve Bambılbi’nin sarı Vosvos’una dönüşmeye çalışıyorum. Sanki ayağımı hakikaten en-
seme değdirsem ya da ağzımdan çıkarsam gerçekten de dönüşebilirmişim gibi. Hiç değilse saç rengimin uyduğunu düşünüyorum.

Parkelerin gereğinden fazla titreşim göstermesi sebebiyle evde terlik kullanmayıp ev ayakkabısıyla gezen tek kişinin salona girdiğini anlıyorum. İşi gereği öğlenleri evde bulunmasında sakınca olmayan ancak diğer evlerde ıslıl ıslıl işleyen “Gün içinde evde baba bulunmaz” kuralını derinden sarsan baba, koltukaltından bacağı çıkmış küçük oğluna ve F 15 gibi kollarını açan büyükoğlu deseptikon Starskriim’e tuhaf tuhaf bakıyor.

“Ne yapıyorsunuz yahu?”

“Dönüşüyoruz baba?”

“Neye?”

“Ben Vosvosum, abim de uçak.”

Şaşkın bir kahkaha patlatan babam çevirmeli kırmızı telefona doğru o an anlayamadığım bir mırıldanma eşliğinde yürüyor:

“Gregor Samsa bir sabah korkulu bir düşten uyanınca, yatağının içinde kendini korkunç bir hamamböceği olarak buldu...”

Optimis Praym’ın dönüşüm sürecini sonuçlandırmak adına gaipten

gelen konteyner kısmına bakıp içleniyorum haliyle. Tam o sırada bası-veriyor televizyonu hain ekran karıncaları ve abim kulak çubuğuna ben-zeyen kanal arama aygıtını sokuveriyor Transformırs'dan bizi ayıran Bay Lorenz'in kulağına.

“İnce ayar yapıcım.”

Yüzümde gülümseme, sağ elimde ayağım, Transformırs'ın netleş-mesi için henüz elaya dönmemiş mavi gözlerimle Bay Lorenz'i izliyo-rum.

Abi, kulak arama çubuğuyla başlamış hayatımızı tamir etmeye. Al-dığı bu görevi çabuk bırakamayacağının hiç farkında olmadan muzip bir gülümsemeyle bakıyor Bay Lorenz'in sağ kulağına...

Baba, koşturarak gittiği kırmızı telefonların kablolarından kurtul-muşsa da geçmişin bağlarından bertaraf edemeyecek kendini. Kırmızı olmasa da bir telefon bekliyor birilerinden hâlâ. Hiç değilse kalbi kır-mızı.

Anne, karlar kraliçesi. Uzaklardaki şatosunda sonradan yaşlanıp has-talanacak “büyük kraliçe”nin nabzını tutacak hasta yatağının pervazında. Durumdan habersiz yemek yapıyordu o an mutfakta oysa; değil mi?

Abla, bana muhallebi yedirdiği günleri çok özleyeceğinden haber-siz, başka semtlerin boğazlarından sıcak yemekler geçiriyor, para karşı-lığı...

Tüm bu dönüşümlerden habersiz, o anda geliyor o küçücük yaştaki tek vurucu “dönüş”ümüm ve topuğum vuruveriyor henüz yeterince şap-laklanmamış enseme. Ailem henüz dönüşmemişken ben kendi bükülü-şümü erken bir hazinliğin gölgesinde “Transformırs”ta arıyorum.

“Sanırım tır oldum.”

Ailem için mikroskobik, benim için büyük bir adım.

SAF BİR NESLİN, 80'LERİN TELEVİZYON DİZİLERİYLE İMTİHANI

Yasemin Gürkan

Bugünlerde 30'lu yaşlarını sürenlerin hafızasına mıh gibi yerleşmiş çocukluk anılarının arasında televizyonla ilgili olanlar herhalde azımsanmayacak kadar çoktur. Eh, sonuç itibarıyla bir doğu ülkesiyiz ya da en azından son birkaç yüzyıldır dünyanın gidişatına yön vermekte olan ülkelerin doğusunda kalıyoruz... Ve bu coğrafyanın en belirgin özelliklerinin hakkını vererek, batının ulaştığı noktalara nefes nefese peşlerinden koşmak suretiyle yetiştiğimizden oraya vardığımız anda peşinden koşmakta olduğumuz olguyla olan ilişkimiz de doğal olarak çok yoğun oluyor.

Televizyon yayınlarıyla Türkiye toplumunun ilişkisi de biraz bu şekilde başladı. Yani biraz geç -hatırlayın Vizontele'de anlatılanları. Doğayısıyla, biraz böyle geriden gelmenin verdiği eziklikle mi artık niyeyse, bir sarıldık ki televizyona, bizi kimse ayıramadı. Amerikan televizyonlarında bulamayacağınız gerçek hayatlar, gerçek olmayan hayatlar, “gerçek olmasa bu da bari” dediğimiz hayatlar, hepsi burada ziyadesiyle var artık...

Ama bu noktaya gelmek için bir geçiş süreci yaşadık tabii. En önce televizyonla tanıştık, oturma odalarının, salonların en güzel köşesini ayırdık ona... Sonra onun bir de renkli olanı geldi... Geçip karşısına, ne anlattıysa dinledik. Öyle pür dikkat dinledik ki, bazen kendimizi kaptırıp İstiklal Marşı'nda esas duruşa bile geçtik. İşte tam da buydu; geceleri televizyon yayını sona ererken çalan İstiklal Marşı'nda hazır ola

geçip, başından sonuna marşa eşlik etmekte 80'lerde çocuk olmak.

Eh, televizyonu hayatına böylesine entegre etmesine şaşmamalı belki de çocuk denilen türün. Sonuçta her gördüğü şey çocuk için keşfedilmesi gereken koskoca bir dünya. Bu derece öğrenmeye ve her şeyi taklit etmeye açık bir dimağ için de televizyondan daha etkileyici bir başka medya daha yoktu galiba 80'ler dünyasında.

İşte o çocuklardan biri olmak bana 5-6 yaşlarımdayken dünyanın belki de en aptalca sorusunu sordurmuştu: “Anne, bizim televizyonumuz şimdi İtalyanca konuşuyor ya, peki şimdi biz Türkiye’ye gidince bunu da götürürsek, orda bu televizyon neyce konuşacak?” Tatmin edici bir yanıt alması neredeyse “Zeki Müren de bizi görecektir mi?” kadar zor bir soru. Sonra bir baktım, televizyon da Türkçe öğrenmiş biz İstanbul’a geri gelince, ben de gönül rahatlığıyla oturup karşısına, bana ne anlatıyorsa dinlemeye başladım, Türkiye’nin tek kanallı televizyonunda dingleyecek çok bir şey olmasa da...

O günlerden birkaç yıl sonrasına denk gelir televizyonun başrolde olduğu bir sonraki saftiriliklik anekdotum. O dönemi yaşayanlar hatırlar, 1980’lerin ikinci yarısında Türkiye’de de yayınlanan Amerika’dan ithal dizilerden birinde Evie adında şirin bir kız çocuğunun maceraları anlatılırdı. Out of This World adlı bu dizide -ki Amerika’da da 1987’den 1991’e kadar yayınlanmaya devam etmiştir- bu Evie denilen kız, iki elinin işaret parmaklarını birbirine dokundurduğu anda zamanı durdurur, ters giden ne varsa müdahale eder, her şey olması gerektiği veya istediği gibi olduğunda da zamanı tekrar harekete geçirirdi. Evet, itiraf ediyorum, ben de denedim işaret parmaklarımla zamanı durdurmayı... Hatta belki birkaçımız aynı anda denersek bu kez zamanı durdurma girişimimiz başarılı olabilir düşüncesiyle birkaç arkadaşımınla birlikte bunu denediğimizi bile hatırlıyorum. Sonuç malum.

Zamanı durdurmanın mümkün olamayacağını en sonunda anlayınca, bunun yarattığı hayal kırıklığını üzerimden atmaya çalışırken bu defa da uykularımdan olmaya başladım pazar geceleri... O ne korkunç bir kâbustu; etrafa dehşet saçan üç ayaklı devasa metal yaratıklar dünyayı işgal edecekler... Bahsettiğim, BBC’nin 1984 ve 1985 yıllarında iki sezon olarak çektiği kült bilim-kurgu dizisi The Tripods. Eh, bunun dizisi ya-

pıldıysa vardır da böyle bir şeyler demek ki, diye beni korkulara salan dizi... Televizyonda gördüğüm her şey gerçek ya... Bu dizinin yayın günü ve saati belki de tüm hayatı boyunca pazar günlerinden ve hele ki gecelerinden nefret etmesine yol açmıştır 80’lerde çocuk olanların birçoğunun.

Fakat bize sadece fantastik öyküler anlatmadı televizyon 80’lerde. Bir de bize hep doğru ve dürüst olmayı öğreten Bill Cosby ve ailesi vardı o yıllarda. Her bölümünde gizliden -veya aslında çoğunlukla açıktan- kıssadan hisselerle toplumu dönüştürmeye çalışan dizilerin en safi, en didaktizm kokmayan ve güzel örneği idi belki de. Akıllarımızdan yıllarca çıkmayacak hatırası ise, dilimize yapışan Sezai Aydın seslendirmesiyle “Vanessa, kızım, eh” repliği idi...

Yine, bundan 25 yıl kadar öncesinde, bir erkeği nasıl görmeleri gerektiği konusunda kız çocuklarının kafasını karıştıran bir karakter vardı bir başka dizide... Charles in Charge’ın Charles’ı. Yani okumaya geldiği şehirde bir ailenin yanında çocuk bakıcılığı yaparak geçimini sağlayan üniversite öğrencisi şu yakışıklı “abi”. Ama o dönemin kız çocuklarının bu Charles’a âşık mı olsak, yoksa onu bir abi olarak mı görsek (ama illa ki bir şekilde benimsesek, yine onun gerçekte var olduğunu zannetsek - ah o yaşların safdillliği) diye biraz kafası karışmıştı. Hatta sonraki yıllarda hayatımızdaki yansıması belki de çok vahim oldu, yine izlediklerimizin bilinçaltımıza etkisi sayesinde belki de âşık olduğumuz erkekte biraz da bize -abimizmiş gibi, halbuki ne münasebet!- kol kanat gerdiğini görmek istedik, bundan mı biraz teslimiyetçi olduk acaba, veya belki de tam tersi, biraz hırçın?

Televizyon denilen kutudan evlerimize giren dünya tabii ki her dönem -hatta şimdi artık her yeni sezonda- yeni jönler, yeni esas kızlar, yeni idoller yaratmayı başarıyor ve bir biçimde bu kutunun içinde “yaşayan” o karakterler her nasılsa izleyicilerin beğenisini şekillendirmeyi başarıyorlar. Öyle veya böyle, günün birinde bir bakıyorsunuz, ne acayip tipleri zamanında yakışıklı-güzel bulmuş, ona benzemeyi veya sevginizin ona benzemesini istemişsiniz... Örneğin saçları enseden hafif uzamış, yaz-kış sürekli kahverengi bir deri montla ve ayağında kovboy çizmeleriyle ortalıkta ağzını yamultup seksi olduğunu zannettiği bakış-

lar fırlatarak gezen bir adam... Şimdi dönüp geriye bakınca çok komik geliyor, ama itiraf etmeli, Generations veya Türkiye’de yayınlandığı ismiyle “Hayat Ağacı’nın” Kyle’ını o zamanlar 13-19 yaş aralığında olan kızlardan beğenmeyeni var mıydı acaba? Ya da Knight Rider’ın karizmatik Michael Knight’ını...

Belki de o dönemde çocuk olan nesillerin biraz daha nahif olmasından kaynaklanıyordu bu derece etkilenmeleri gördüklerinden. Ne kendilerinden öncekiler kadar uzaktılar bir anda gözlerinin önünde buldukları koskoca dünyaya; ne de kendilerinden sonrakiler kadar, o dünyanın türlü çeşitli cambazlıklarına, göz boyamasına, hilesine hurdasına aldanmayacak kadar uyanıktılar. Her ne olursa olsun, o dönemin çocuklarına bir sürü güzel ve komik anılar bırakarak bitti 80’ler, çocukluğumuzla birlikte... Şimdi bize kalan 80’lerin kendisini geri getiremesek de -zaten gelmesin, o kıyafetler vs.- hiç değilse ruhunu ayakta tutmak, ruhlarımızın derinliklerinde hala bir yerlerde saklı duran o safliğa tutunarak...

BANT KOPTU

Sanem Güven

Sene 1974. Evimizin karşısındaki kahveye televizyon gelmiş. Kaldırımında dikilip saatlerce o televizyonu izliyorum. Ağzım bir karış, gözlerim faltaşı gibi açık; zira yenilikler karşısında merakımı ve şaşkınlığımı sergilemekten utanmaya henüz başlamamışım. Dört yaşındayım.

Dört yaşındaki kızlarının bu acıklı-sevimli halini gören annemle babam, dayanamayıp eve bir televizyon almaya karar veriyorlar. Böylece televizyon hayatımıza fırtına gibi giriyor.

O zamanlar Cumhuriyet gazetesinin televizyon reklamında ekrana kocaman bir Cumhuriyet yazısı geliyor. Tok bir ses “Cumhuriyet” dedikçe, ben de heceleri kavrayıp okumayı erkenden söküyorum. Beş yaşına geldiğimde kargacık burgacık da olsa, yazı da yazabiliyorum.

Televizyonun hayatıma etkisi bu kadarla sınırlı değil. Okuma yazma biliyorum diye, ilkokula bir yıl erken başlıyorum mesela. Ne var ki öğretmenim, tahtaya H harfi çizip, “Bakın çocuklar, bu bir merdiven” dediğinde; gözlerimi devirerek “Öğretmenim H harfi o” diye itiraz ettiğini için huzuru bozmaktan sınıftan atılıyorum. Beni sınavla ikinci sınıfa alırlar. Matematik temelim olmadığı için öğrenim hayatım boyunca matematik başıma dert oluyor. Kıssadan hisse: “Her şeyin bir zamanı var.” Ben televizyonun tetiklediği bu erkenciliklerimin bedelini, aslında her şeye geç kalarak halen ödüyorum.

Ah o televizyon... Hiç abartmıyorum, hayatımdaki en büyük mut-

lulukların bir kısmını ona borçluyum. Pazar sabahı sinemaları örneğin... Bütün evi saran kızarmış ekmek kokusu içinde, ailecek yapılan kahvaltı... Saat tam 10.00'da başlayan, yine ailecek izlediğimiz Pazar Sineması. Babam televizyonun karşısına, erken gelenin oturacağı bir koltuk çekti. O koltuk salonumuzun VIP koltuğuydu. Ve çizgi filmler... Heidi, Taş Devri, Vikingler, Şeker Kız Candy... Öğleyin eve gazete geldiğinde, ilk iş televizyon sayfasını açarak ağzımız kulaklarımızda yayın akışına bakışımız...

Ne var ki, büyük mutluluk veren şeyler, büyük hayal kırıklıklarına da neden oluyorlar. Televizyon zaman zaman beni o kadar çok üzdü, havallerimi o kadar çok yıktı ki, verdiği mutluluğu katmerli şekilde geri aldığı düşünüyordum.

İlk aklıma gelen Küçük Ev dizisinin bende yarattığı tahribattır. Evet, Ingalls ailesinden bahsediyorum. İlk başta üç kız kardeş vardı ailede, onlar bizdik işte, o bizim ailemizdi bana göre. O kadar benimsemiştim ki onları, evin en büyük kızı Mary kör olduğunda, artık on yaşında olmama rağmen annemle babama "Bana niye gözlerimi güçlendirecek şeyler yedirmediğiniz?" diye çıkışıp, günlerce Mary gibi kör olma korkusuyla yaşamıştım.

Ne de olsa ben de evin en büyük kızıydım.

Bir akşam spikerin şöyle dediğini hatırlıyorum: "Sayın seyirciler, Yılmaz Güney'in Umut filmi yayından kaldırılmış olup, aynı saatte Zeynep Değirmencioğlu'nun başrolde olduğu Ayşecik filmi yayınlanacaktır." Artık ne tepki verdiysek, babam gazetesinden başını kaldırıp kız kardeşimle bana "Sevindiniz değil mi çocuklar?" diye sormuştu. "Seviiiiiiiik" dedim babama, ama sanki sevinmemiz yanlışmış gibi tatsız bir hisse kapılmıştım. O akşam Ayşecik türlü yaramazlıkla ev halkını deli ederken, kulaklarımda çınlayan soruyla izlemiştim filmi: "Sevindiniz değil mi çocuklar?"

Çocukluğumun yarısı televizyonla geçtiyse, televizyonlu anların yarısı da arıza ile geçmiştir. Zaten '70'lerde doğanların televizyon izlediği ilk yıllar, tartışmasız "arızalı" yıllardır. Bant kopmuştur. Bant kopmamışsa, elektrikler kesiktir. Rayında akan hayat, düzen, öyle ya da böyle kesintiye uğramıştır. Artık hiçbir şey eskisi gibi değildir. Adil de değil-

dir. Zira sabah saatlerinden beri beklediğimiz dizinin en heyecanlı sahnesinde, ekranda bir Necefli Maşrapa görüntüsü belirivermiştir.

Necefli Maşrapa... Şimdi fark ediyorum aslında güzel olduğunu. Doğal bir kristal olan necefle bezeli olan maşrapa işte, nasıl güzel olmasın. Ama belleğimize, yitirilen bir keyif anı, bir duraksama, bir ara olarak kazınmıştır. Ekranda “Teknik bir arızadan ötürü yayınıma ara veriyoruz” cümlesini takiben arz-ı endam ettiğinden, son derece sevimsiz görünürdü bize. Arıza anında, nadiren şelale, bazen de çinili vazo görüntüsü gelirdi. “Necefli Maşrapa ve arkadaşları” diyebiliriz bu üçlüye. Televizyon görüntülerinin kötü adamı, Falkonetti’si, Ceyar’ıydı onlar. Belki mutluluğun resmini yapamazdık, ama hayal kırıklığımızın resmi pekâlâ Necefli Maşrapa olabilirdi.

Dikkate değerdir, o kadar sık arıza olmasına rağmen, ekrana en fazla iki üç farklı görüntü gelirdi. Ne de olsa “Tüketim Kültürü” henüz çığırından çıkmamıştı. Necefli Maşrapa tam anlamıyla tüketilmeden, onun zihnimizde arıza ile özdeşleşmiş görüntüsüne kızmayı bırakıp; gerçeğinin nerede bulunduğunu, kaçınıcı yüzyılda yapıldığını merak etmeden bence de yeni bir görüntüye hakkımız olmamalıydı. Ama ‘80’li yıllar gümbür gümbür geldi. Özal’lı yıllara az kala, arıza olduğunda Bonnie Tyler’ın bir şarkısını yayınlamaya başladı TRT. Birkaç hafta sonra mizah dergilerinde televizyon yayın akışı listesinin yarısını Bonnie Tyler’a ayırmışlardı. Sonunda Bonnie Tyler’ın “Yeter ulan, benden başka şarkıcı kalmadı mı!” şeklinde isyan etmesiyle, o günün yayın akışı son buluyordu. Konu çoktan mizah dergilerinin diline düşmüştü.

Velhasıl kelam, o gün arıza olup olmayacağı, sevdiğimiz programı gönül rahatlığıyla izleyip izleyemeyeceğimiz, o yılların küçük çocukları için yürek cızırtısıydı. Anne babaların yürekleri çok başka şeylerden cızırtıyor olabilirdi. Çocuklar Pamuk Prenses’in ormanda yolunu kaybetmesine üzülüyor, büyükler “ajans” saatinde durgunlaşıyordu. Televizyon sık sık, “Teknik bir arızadan dolayı yayınına ara veriyor”du, ama dışarıda hayat tüm hızıyla akıyordu.

Yine de büyük küçük hepimizi mutlu eden, hepimizi sevindiren bir şey vardı ki, o da televizyonun açılış cıngılıydı: Dın dı dın dın dın dın. Dın dın dın, dın dı dın dın dın dın. Yani: “Abdurrahman Efendi,

efendi. Eşek tepti geberdi, geberdi. Allah rahmet eylesin, eylesin. Mezarında muz yesin.”

Hep birlikte bu şarkıyı söyler, gülerdik ve bu “arızalı” günlerin bir gün biteceğine dair umudumuzu hiç yitirmezdik.

80'LERDE ÂŞIK OLMAK

Nefin Huvaj

1980 yılının Eylül ayında türlü olaylar cereyan ederken henüz vuku bulmamış, potansiyel bir insan evladıydım. Kendimi bildim bileli de '81 model bir insan oldum.

81 model çocuklar içten içe bilirler ki “Umudun Çocukları” olarak doğmamışlardır. Öyle bir kaos ortamında çocuk dünyaya getirmek zaten yeterince zordur. O siyasi koşullarda bir Superman beklentisi içten içe vardıysa da, o biz 81 model çocuklardan biri değildi belli ki. Bu bilinç ile doğmak ve büyümek insanı düşünmeye sevk ediyor. 70'lerde “Barış Çocukları” olarak doğan abilerimiz, ablalarımız gibi değildik sonuçta biz. Sıfatımız yoktu. 70'lerin gürül gürül tarihi üzerine, hem de Türkiye'de, 80'lerde doğmuş olmanın sıfatı olsa olsa “Televizyon Çocukları” olabilirdi...

Ben çok erken yaşlarda düştüm aşka. İlkokul birde, sınıftaki en uzun boylu çocuğa âşıktım. Uzun boylu olması değil, çilek desenli kız şemsiyesiyle sınıfın içinde “Singing In The Rain”i kötü bir telaffuzla söylemesi etkilemişti beni. Uzun boylu olması, onunla sonsuza dek mutlu mesut yaşayacak olmamızın önündeki bir engeldi bile denebilir hatta, çünkü o zamanlar eşzamanlı olarak “New Kids On The Block” isimli şarkıcı oğlanlar topluluğunun Joe adındaki en kısa boylu elemanına âşıktım ben. “Joe kısa boyludur. Âşık olduğum kişi Joe'dur. O halde kısa boy iyidir,” çıkarımını yaptığımı görseydi Aristoteles, eminim benimle gurur duyardı. (!) Joe'ya olan aşkım özellikle, MTV'de “Step by Step”

şarkısının video klibinin çıkmasını beklerken dayanılmaz bir hale geliyordu. Onu beklerken gözüm başka hiçbir şey görmüyor; ne okul çantamı odama götürebiliyor, ne de önlüğümü çıkarabiliyordum. Pop Saati'nde Elton John'dan "A Word In Spanish" şarkısını beklerken bile daha az hevesliydim (ki benim yaşımda bir kız için bu video klip bir hayli seksiydi). O zamanlar internet gibi derya deniz kaynaklar olmadığı için Joe'yu görebileceğim tek mecra televizyondur. Sanki ailelerimiz kavuşmamıza engel oluyormuşçasına hasretle buluşuyorduk televizyon ekranında. Zamanla Joe ile aramız iyiden iyiye bozulmaya başladı. Sarı kıvrıkcık saçları sinirime dokunur oldu. Ayrıca News Kids On The Block grubunun en esamesi okunmaz üyesi de Joe idi. Bense okulda sınıf başkanıydım ve popüler bir çocuktum. Joe'nun benim dengim olmadığını anlamam uzun sürmedi... O yaz Zeck ile tanıştım.

Zeck, "Zil Çalınca" isimli dizide oynuyordu o dönemler. Biz, yaz tatillerinde yazlığa filan giden ekonomik düzeyi yüksek ailelerden değildik. En yakın arkadaşlarımla birlikte sokakta çekirdek çitlemek ve evde buz dansı yarışmalarını ailecek izlemek gibi eşsiz zevklerimiz vardı. Zeck'e olan aşkı, bu çitlenmiş çekirdek dolu sokaklarda koşuşturup oynadığım zamanlara denk gelir. Yine sarışın ve köşeli suratlı bir çocuğa âşık olmuştum işte! Konusunu bile hayal meyal hatırladığım bu beşinci sınıf dizide oynaması zamanla onu gözümünden düşürdü ve Evimiz Hollywood'taki Dylan ile ilgilenmeye başladım. Aslında Dylan'ı daha önceden de tanıyordum. Ablam bir süredir bu çocuktan hoşlanıyordu. Pek de ilgimi çekmeyen bu dizi, zamanla beni kendisine çekmeye başlamıştı. Aynı kişiye âşık olduğumuz ortaya çıkmasını diye ahlama sürekli "Ben aslında Brandon için izliyorum bu diziyi" diye yalan söyledim. İyi aile çocuklarıydık. Serseri bir genç yüzünden birbirine düşecek bir abla-kardeş modeli değildi bizimkisi. Böylelikle Dylan'a karşı hep geri durdum. Sanıyorum halen, bir dönem kendisine âşık olduğumdan bihaber yaşayıp gidiyordur. Yazık...

Yaz bitti. Yazların bitmesi benim için pek de kötü bir haber değildi doğrusu, çünkü mahalle arkadaşlarımla aynı okula gidiyordum. Oynamadığımız oyunlar yalnızca mekân değiştirmiş ve belli bir zaman aralığına sığdırılmış olarak devam ediyordu. Yalnız artık eskisi gibi gecelere kadu

dışarılarda oynayamıyorduk. Okuldan sonra evde olmak, ödev filan yapmak gibi anlamsız eylemler silsilesine bir şekilde dahil olmak hayatın başlıca koşuluydu bizim için. İşte tam da bu düşünceler kafamda dönüp dolaşırken Kermit ile karşılaştım. Önceden âşık olduğum etten kemikten oğlanlara hiç benzemiyordu. Susam Sokağı adlı televizyon programında ufak skeçlerde yer alan ikinci sınıf bir aktördü belli ki, üstelik tıfıl kurbağanın tekiydi! (Neden sonra Muppet Show'da izledim kendisini. Hakkını yediğimi ancak o zaman anlayabilmişim, ama artık çok geçti...) Bir kurbağa kuklaya âşık olmak, gönül işlerimde onulmaz yaralara neden oldu. Özellikle de âşık olduğu kadını bahçede beklerken söylediği o dokunaklı aşk şarkısı "It's Not That Easy Being Green" müzikle ilgilenen oğlan çocuklarına tek kaşım havada bakmama yol açan kilometre taşlarından biridir. Bu şarkının bir aşk şarkısı olduğuna yemin edebilirdim! Fakat o zamanlar İngilizceyle aram hiç iyi değildi. Bu nedenle daha sonraki yıllarda varoluşçulukla ilgilenmeye başladığımda anladım şarkının sözlerini ve Kermit'e olan aşkım gittikçe derinleşti. Bugün, 28 yaşında evli bir kadın olarak itiraf edebilirim ki Kermit'in kalbimdeki yeri bambaşkadır (kimse alınmasın).

Gel zaman git zaman büyüyordum işte... Artık geçmişte aşklarından televizyon koltuğunda baygınlık geçirdiğim oğlan çocukları ilgimi çekmez olmuştu. Okulda adam döven, mahallede futbol oynayan, hırçın bir kıza dönüşmeye başlamıştım. Ziyaretçiler dizisinin çok tutmasıyla üretilmiş olan beyaz fare şeklindeki şekerleri kuyruğundan tutup ağzına atabilen tek kızdım mahallede. Tadı çok güzel olduğu halde herkes tiksiniyordu fare biçimindeki bu şekeri yemekten. Onların yapamadığı ne varsa ben yapabiliirdim! Kimse beni anlamıyordu. O dönem hayatın ne kadar zor olduğunu benden daha iyi bilen olamazdı. Benim gibi bu zorlukların farkında olan, onlarla baş edebilen bir erkekti işte Charles!

Charles İş Başında öyle büyük bir hevesle beklediğim bir dizi değildi aslında. Yani ilk görüşte aşk değildi Charles ile yaşadığımız. Zamanla birbirimizi daha iyi anlar hale gelince düştük aşka... Charles'ın bakması gereken çocuklar ve pek çok sorumluluğu vardı, ama hep yakışıklıydı. Benim de yapmam gereken ödevler, okulda baş etmem gereken süreçler vardı. Sokakta oynamak için bile annemden gün geçtikçe

daha zor izin alıyor haldeydim! Tüm bu koşullar altında daha da perçinlendi Charles ile aşkımız. Ayrıca dizinin jenerik müziğini atmasyon sözlerle de olsa söyleyebilen tek kız olarak, okuldaki popülaritemi arttırmama da yine Charles destek olmuştu. Daha sonra Charles'ın dizide âşık olduğu kızın bana hiç benzemediğini fark ettiğimde anladım artık ayrıldığımızı. Okuldaki çocuğa daha fazla ilgi göstererek aldım hıncımı Charles'tan. Sonraları uğraştığı her şey boş gelmeye başlamıştı artık bana. Ben de tamamen soğumuştum ondan.

İşte tam da o sıralarda dikkatimi vermeye başladım abimin heyecanla izlediği diziye: McGyver! Önceleri sıkıcı gelse de, hayranlık duyduğum abimin ilgisini çekiyorsa ben de izleyebilirim bu diziye diye düşündüm. (Halen de abimin mühendis olmasında payı olduğunu düşünüyorum McGyver'ın). Ayrıca benden dört yaş küçük erkek kardeşimin bile ilgiyle izlediği bu diziye kayıtsız kalmayı kendime yakıştıramıyordum! McGyver her tür gündelik alet ile icatlar yapıyor, pratik zekâsı ve çevik vücuduyla (ki bu artık daha dikkate değer bir konu olmaya başlamıştı benim için) her sorunu anında çözüyordu. Her bölümü heyecanla izliyor, “Beni ne zaman fark edecek acaba” diye aşkla oturuyordum televizyonun karşısında. McGyver hiçbir zaman fark etmedi beni. Platonik bir aşk nasıl yaşanır, işte o zaman anladım ben...

Jenerik müziği hâlâ kulaklarımdadır. Her duyduğumda içimi titretir: “Dıdıdıdt dını dı dıt dını...”

80'lerde âşık olmanın ironisi televizyonla büyümekte herhalde... Biz ölümlüler “Doğar-Büyür-Ölür”üz. Bu kurala uymayacak olan ölümsüzlere biri “zaman”, bir diğeri de “televizyon” mudur acaba...

MICHAEL VE BEN

Elif Savaş Felsen

Ben Michael âşığıydım. Hatta çok çok âşığıydım. Fena halde. Feci halde. Hatta o kadar çok âşığı olduğum başka bir pop sanatçısı olmamıştır diyeyim. Pop müzikle ilişkim çok kısa sürdü, klasik müzik hayatımda bir avuç çerez gibidir pop, ama duygularım ergenliğime uygun ve gayet aşırı idi. Odamın duvarları MJ posterleriyle kaplıydı. Thriller ve Off The Wall plaklarım dinlenmekten iğne yerleri vadileşmiştir. Sadece ritim değil, sesi, müzikal cümleleri nasıl birleştirdiği. (Bir dili tam anlamayınca sese daha bir pür yönelmek mümkün oluyor. Sesin rengini dinleyerek içleniyorsunuz. Kelimeler içli olmasa bile!) Ve tabii dansı. Hareketleri. Vücut yapısı. Beli, kalçaları, ayakkabıları, elleri, parmakları. Gülüşü. Madonna ile “virgin” hallerimdeydim. Cindy Lauper ile bazı “girl”lerin nasıl “fun” istediklerini öğrendim. Duran Duran’la erkeklerin de makyajla basbayağı seksi olabileceğini fark ettim. 80’li yılların Jackson dışındaki pop şahıslarını da tanırım ve bütün bu popçular gibi kafama bant takıp yırtık külotlu çorap ve korseyle Bakırköy’ün orta yerinde dolaşamadıysam da, o zamane çocuğu olmanın moda gereklerini yerine getirmişimdir. Örneğin yırtık blucin pantolonuma dahiyane bir fikirle yapıştırdığım rengârenk yara bantları ve altında tozluklarım, üstünde yakamdan bile görünecek yükseklikte vatkalarım ve rengi babamdan gizlice oksijenle sarartılmış uzun kuyruk saçım. Ama ne var ki, insanın gönlüne bolca sandalye sığabilse de, sadece bir tahta yer var. Adolesan yıllarını 80’li yıllarda yaşamak, Michael Jackson’ın hüküm-

darlığına teslim olmak demekti.

MJ'yle bir odada baş başa kalsam ne halt ederdim, bilmem! Büyüdüğüm ülkenin yeni yetme bir kıza sunduğu cinsel olamazlar, mümkün değiller, sakın ha!lar ve aman yavrumları ile Michael'ın herkese ve özellikle de kendisine yönelmiş cinsiyetsiz cinselliği cuk oturdu. Ne yapardım? Seksüel agresifliklerin sınırlarında dolanan Prince'e mi hayran olsaydım? Michael'la bir odada baş başa kalsak, moonwalk nasıl yapılır, onu sorardım. Şakalaşır, gülüşür, flört ederdik. Prince'le oral seksten aşağısı kurtarmazdı. Benim de o zamanlar oraldan anladığım, teyzemin doktor arkadaşı Oral Bey'di, o kadar!

İşin açıkçası, ben Michael'la olmak istemiyordum - Michael olmak istiyordum! Türkiye'nin 80'lerinde küçük kızların olmak istemeyi hayal ettikleri özgür-cılgın kadın figürleri çok sınırlıydı. Bizler, rüyalarımızda erkek olup geçtik okyanusları. Sanattan başka şeye tapınmayı adet edinmemiş küçük bir sanat öğrencisi olarak, ben de onun sanatına tapınmakla yetinemedim. Sanatını istedim. Tanrı kompleksi gibi bir şey.

O zamanlar liste yapıp kasetçilere götürürdük biz. Kasetçiler de şimdi nasıl oluyordu da oluyordu diye şaşakaldığım cüzi fiyatlara doldururlardı kasetleri. Ama ben hiç Michael şarkısı yazmadım listeye. Çünkü öyle kakara kikiri dinlenip, zavallı devinimlerle "güya dans" edilecek şeyler değillerdi ki onun şarkıları! Onun müziğini adabıyla, plaktan dinlerdim. O plaklar da adolesan tembelliklerimin cezasını çekmişlerdir. Kırık notlarımda annemin hedefi haline gelip paramparça edildikleri anı bugün gibi hatırlıyorum. Ertesi gün gidip yine almıştı annem plakları. Ana yüreği. Bu kadar zalimliğe dayanamadı herhalde.

Sonra yollarımız ayrıldı Michael'la. Bir ara seksüel açıdan daha bir olgunlaşmış olmalıyım ki, Prince'e takıldım. Sonra Klasik yoluma düştüm. O, yüzünü içsel cebelleşmelerinin hedef tahtası haline getirdi. Tanınmaz oldu. Birgün de doktorunun eşliğinde anestezi uykusuna daldı; göçtü, gitti. Öldüğü gün Youtube'da görüntülerine girdim. Son senelelerini kaçırmışım, onlara daldım. Sonunda anladım ki, çocukluğumun bir parçası olan bu adam, kalıntıların altında, ben hâlâ ona hayran, demek estetik çirkinliğin arkasında saklı yeteneği görebilecek kadar uzamışım ve hem de o yeteneğe hâlâ tapınarak taze ve yüzeysel kalmışım. Eh, üs

telik bir de olgunluk gelmiş üstüme, Tanrı olamıyor herkes ama Tanrı'nın üstünden dökülen yıldız serpintileri bile mutlu etmeye yetiyor biz kullarını - devinsem de “güya dans” etmeye cüret ettim Thriller'ına! 80'li yıllar Michael öldüğü gün kapandı.

80'LERDE VAROŞTA ÇOCUK OLMAK

Aydın İleri

“80’lerde çocuk olmak” üzerine yazı yazmak 80’leri çocuk olarak dolu dolu yaşayan biri olarak keyifli bir eylem, çocukluğuma nostaljik bir yolculuk... 80’lerde çocuk olmak, 80’leri varoшта yaşayan bir çocuğun gözüyle yazmak, kendi gerçekliğimi yansıtmam için önemli bir fırsat olacak.

Çok eski değil 80’li yıllar, İstanbul’un Maltepe ilçesinin, Gülsuyu mahallesinde köy-kent karışımı kimi zaman mutlu, kimi zaman hüzünlü bir çocukluk dönemi... Üzerinden darbe geçmiş, sokaklarında paletler yürütölmüş bir mahallenin 80’li yılları...

Evlerde tek tük televizyon ya var ya yok. Televizyonlar siyah beyaz... Tek kanallı Türkiye ikinci kanalına kavuşuyor. Arkası yarınlar, Brezilya dizileri ve kimin başı sıkışsa koşan Perihan Abla. Telefon da, televizyon da yaşamımıza yehi girmiş durumda...

Çocukluğumuzun ilk yılları yalnızca mahallenin bakkalında dantellerin altında özenle korunan yeşil renkli, çevirmeli bir telefon var. Hiç unutmam, amcamın oğlu Kütahya’da askerde, ondan telefon gelince, Mustafa Bakkal’ın oğlu Tansel abi bir koşu haber vermeye geliyor. Nefes nefese:

-Yusuf aradı, 15 dakika sonra yine arayacak...

Sokakta bayram havası... Ve en az 10 kişi bakkala uzaktaki askerden, Alamancı akrabadan ses duymaya gidiyor. O günlerde telefon konusunda az biraz torpilli bir süreç işliyor bizim için... Babam PTT’ci

olduğu için mahallede 3. telefon bizim eve geliyor... 2. telefon da yine PTT'de çalışan amcamlara... Şanslı mıyız bu konuda bilmem, bakkalımızın oğlu gibi telefonunuz var müjdesini verme görevi bana kalıyor.

Oyuncaklarımızda bizim emeğimiz yoğun... Annelerimizin iplerinden boşalan makaralara inşaatlardan bulduğumuz telleri birleştirerek "Telli araba" imal ediyoruz... Tahtaları oyarak, keserek yaptığımız tahta arabalar, tahta tabancalar... Gazoz kapaklarından oyunlar, oyuncaklar...

Pazar sabahlarının western kuşağından kaptığımız rollerle oynadığımız savaş oyunları... Kızılderilileri kovalayan beyaz adam olma halimiz. Bahçemizde yere dökülen incirlere düşen kuş tüylerini takıp havaya atarak döne döne, süzüle süzüle inişini izlemek... Sokaktaki arkadaşlarımızla oluşturduğumuz çetemizle meyve bahçelerine dalış... Tadı damağımızda can erikleri, elmalar, incirler ve diğerleri...

Adrenalinini çok yüksek ama bir o kadar tadı damağında, 80'lerden hatıra leziz çocukluk günleri... Okula başladığımız, ağlayarak eve kaçtığımız günler... Beslenme çantamız. Okulda dağıtılan radyasyonlu Fiskobirlik fındıkları, SEK sütü, evlere dağıtılan yumurtalı günlerimiz...

Okulda, sokakta gücümüz tükenene kadar yapılan mahalle maçları... Dizlerimiz, dirseklerimiz yaralı, elbiselerimiz yırtık eve dönüşlerimiz. Çamurlu sokaklarda yaratıcı çamur oyunlarımız... Yaz tatillerinde çırak gittiğim terzi.

Fırsat buldukça elimizdeki poşette yarım ekmek, iki domates, yürüyerek Dragos'a, Kayalıklar'a, Süreyya Plajı'na yüzmeye gidişlerimiz. Trenlere kaçak binerek, Kartal ve Bayramoğlu plajlarına kaçak girmeler... Denizden çıkarttığımız midyeleri kayalar arasında ateş yakarak teneye üstünde pişirme, yarı çiğ yarı pişkin midye yeme girişimleri ve yorgun argın eve dönüşler... Deniz dönüşlerinde güneş yanıklarına sürülen yoğurtlar, güneş yanığı geceler...

Okul harçlıklarıyla atari salonlarına gidişlerimiz, paraları birleştirerek ortak jeton almalarımız. Çoğumuzun evinde yaşıyoruz büyüdükçe bizi bekleyen bizden bir büyük ağabeyimizden bize kalan boya sandığımız.

Boyaya çıktığımız günler, simit tepsisine terfi ediyoruz, çıtır çıtır susamlı simit günlerimiz. Tren istasyonlarında izmarit toplamalarımız... Kaçamak sigaraya başladığımız günler.

Lastik ayakkabıdan kundura ayakkabıya geçişimiz, başucumuzda kunduramız ile uyuduğumuz günler... Soba sıcaklığı, kül kokusu... Soba üstü yemekler... Soba külünde patates... Sobanın arkasında leğenlerin içinde, annemizin sırayla bizleri yıkaması. Annemizin bizi en çaresiz, en savunmasız yakaladığı banyo zamanı, kafamıza inen yaramazlığımızın diyeti bakır tas darbeleri...

Dedelerimizin, büyükannelerimizin bize anlattığı mutlu sonla biten masalların yerini alan, Şirinler'imiz, Şirin Baba'mız, başkahramanımız Red Kit, Taş Devri, yaba daba duuu...

Pazar kahvaltılarının değişmezi, Western filmleri, beyaz adamların her pazar bıkmadan Kızılderilileri katli... Pazar konserleri, Erkan Yo-laç'la Evet Hayır yarışması, Cenk Koray'ın kutu açması... Şifresiz futbol günleri... Şeytan Rıdvan'lar, Kral Tanju'lar...

Akşamları babamızın iş dönüşünü beklediğimiz saatler.

Yolun başında babamızın görünmesiyle önüne koşmamız, bizim için getirdiği yemeklikleri eve taşımamız... Babamızın parkasının cebinden bizim için alınmış Tadelle'lerimiz...

Ne kentli ne köylü, arada kalmış bir çocukluk hali. Her anıyla özlenen, anıldıkça yüzümüzde çocukluğumuzdan kalma haylazlık hali. 80'lerde imkânsızlık, yoksulluk ama mutluluk içinde geçen çocukluk...

GÖZLER VE BİLYELER

Necle İret

Bir sürü hane de olsa yüzler tanıdıktı; uzaktan akrabalar bile. Gelenlerin siluetlerini ayırt edip, hangi hanenin misafiri, kaç saat, kaç gün kalacaklar, hepsi bilinir; hatta o eve koşarak, misafirin habercisi olunurdu. Elbiseleri, gelenlerini uzun boyuyla ve narin ses tonuyla karşılayan, yan komşu Gülseren teyze dikerdi. İhtiyacı olanlar için, dükkânını gece bile açan bakkal amcaya, bir eksik bir fazla 10 tane külah yapıp götürüldüğünde, bir külah fasulyemsi ya da leblebili şeker almak en büyük keyifti. Çıtır çıtır halka tatlının her sabahki kokusu sokak aralarından evlerimize salınarak girer, bizi kendine çekerdi. Hangi evin bahçesinde erik ağacı, hangisinde kayısı var, hepsinin yeri çocuklar tarafından bilinir; ne zaman çiçek açsa, tüm çocuklar bir nevi bekçisi kesilirdi. Kokusuyla birlikte serpiyen, çiçeklerinden leylak rengini öğrendiğimiz -ki şimdilerde lila-, leylak ağacına, gözler kapatılarak bile gidilebilirdi.

Yabancılık!

Yabancılık hiç çekilmezdi; aitti herkes, her şey.

Teğet geçmeden, birbirlerinin hayatının içindeydi insanlar. Mahalle dediğin de buydu o zamanlar.

Oyun için seçtiğimiz mahalle arasındaki sahalar ve sokak araları, çocuk bağırtısının çınladığı özgür alanlardı. Kimse karışmaz, dokunmazdı. Hatta bir gün, yakan top oynadığımız alanın tam ortasına, “Muh-tar buraya ev yapacakmış” söylentisiyle konan kum, başta kızgınlık

yarattıysa da; sonraları komando oyunu için güzel bir tepecik, kumdan yapılacak evin de malzemesi oldu.

Fotoğraf çektirmenin düğüne gitmekten farksız olduğu zamanlardı. Aile boyu gidilip, değişik grup ve şekillerde fotoğraf çektirilir, tüm arkadaşlara da sabahtan ilan edilirdi.

Erken gelirdi kış; bazen sonbaharla birlikte geldiği de olurdu. Yine böyle bir gelişinde, sokağa çıkmaya fazla izin alamamayı; çıktığın zaman da erken dönülmesi gerektiğini öğrenmiştik. Kapkaranlıklarda bile, yerlerde sürünerek saklambaç oynadığımız; karış karış neresinin taşlık, neresinin ince kum olduğunu bildiğimiz alanımızda, tanımadığımız insanlar, hatta oyun yaşını geçmiş abiler oynarlardı.

Ben, diğer arkadaşlarıma göre biraz daha özgürdüm. Babamın yurtdışında çalıştığı; annemin ise hepimize yetişemediği zamanlardı. Bir gün sokağa, oyuna çıktım; sessizdi ortalık. Birileri gelinceye kadar toprak üzerinde kazınmış olan oyun çizgilerini çivi ile yeniledim. Çiviler önemliydi; aldığım yere koydum; onlarla, yağmur yağdığında oluşan çamurun üstünde çivi saplamaca oynanacaktı. Bekledim. Arkadaşlardan gelen olmadı, eve doğru yöneldim. Tam köşeyi dönecektim ki benden daha uzun olduğu halde, sanki aynı boydaymışız gibi koca bilye gözleriyle karşı karşıya kaldığım, daha önce hiç rastlamadığım bir abiyi gördüm, gözlerinde binlerce duygu. O zamanlar vücudun tepkisiyle anlayabildiğim, büyüdükçe gözlerde rastladığım duygular. İkimiz de saklambaç oynarken, beklemediğimiz bir anda ebelenmiş gibiydik. Hangimiz ebe, belli değildi. İçinde birçok duygu saklanmış olan o siyah gözler hep benimle kalacaktı.

Ev içinde zaman geçirmeye, oyunları dar odalara sokmaya başladığımızda ise, yerde çizdiğimiz her şeyi duvarlara çizmeye başlamıştık. Öyle ki, aynı sene içinde oda duvarları birkaç kez boyanır olmuştı. Bu da biz çocukların isyanıydı galiba. Gün geldi, siyah kalemle ne yaparsan yap, karşısına geçtiğinde izleme zevki vermeyecek kadar koyu bir yeşile boyanmıştı, o gün kırmızıya başladık.

Gazoz içmek pek bir lükstü. İçecekler daha çok ev yapımı, hoşaf kıvamındaydı. Ev yapımı gazoz devrine geçtik; su, şeker ve gazozu gazoz yapan, baloncukların oluşmasına yol açan limon tuzuyla.

Çocuk musun? O zaman her şey bir oyundur.

Sokakta olan her gürültüye pencereden bakardık. Bir gün tanımadığımız bir gürültü koptu. Annem bağırdı. Hepimizi dev karyolanın altına soktu. Pencereden değil de, ilk defa karyolanın altından, izlemeksizin dinliyorduk gürültüyü. Gülmekten kendimizi alamıyorduk; annem ciddi olmamızı istiyordu, ama biz bunu en fazla iki dakika becerebiliyorduk. Sonra sesler kesildi. Önce annem, sonra da teker teker biz çıktık. Pencerede bir mermi deliği oluşmuştu; parmağı sokarak dışarıdaki havayı öğrenme, camsız dışarıya bakma konularında yeni bir oyun deliğiymi burası. Penceredeki deliği kapatan kağıdı söküp, parmağa yağacak yağmur, karı bekleme oyunları.

Bahar, kokusuyla, ışıltısıyla, rengiyle gelirdi ve kalaycıların bakır tabakları birbirine vurarak mahalleye girmesi bile baharın gelişinin bir işaretiydi. Sokak oyunlarına başlama, renkleriyle bilyelerin oyun alanlarına dökülme zamanıydı. Torba torba, rengarenk dünyalar. Her gün sayılan ve bundan bıkmıyana; avuca doldurup bakıldığında, gözlere yansıyan birer sırça köşk.

En renklisi, dışı hiç darbe almamış olanı, favori, şans bilyesi seçilir ve oyuna geçilirdi. Mis gibi toprak kokan zemin üzerine bilyeler serpiştirilir, sağ elin dört parmağı yere konur, işaret parmağının üstünde bir bilye, bilyenin arkasında başparmak hamleye hazır bir gerginlikte durur; diğerlerinin üzerine doğru başparmak tereddüt etmeden bilyeye vururdu. Parmaktan fırlayan bilye ona buna değmesin diye yürek cendereye sokulurdu.

Bazen çarpışmanın şiddetiyle birçok bilye etrafa dağılır; renkler yuvarlanır; çocuk gözleri, etrafa dağılan minik dünyaların toplamı kadardır, kocamanlardır; Japon çizgi filmlerindeki devasa gözlerin tüm parlaltısıyla ekranı kapladığı gibi, bilyenin oynandığı alanı kaplayan gözlerdir onlarınki.

Oyun alanımızda biz varken ya da yokken en çok oynanan oyundu bu. Bir bilye diğer bilyelere çarpması için gönderiliyor, çarpmanın şiddetiyle bilyeler yuvarlanıyordu. Dünyalar dağılıyordu. Gidip çarpısa da, yanlış gidip çarpımasa da, her zaman bilyede suç bulunuyordu, bilyeyi gönderen ele suçlu bulan yoktu.

YÜZEN ÇOCUK

Deniz Yalım Kadioğlu

Gri bir salonda toplanmışız. Yalnız biz değil, herkes ailecek gelmiş. Nasıl da heyecanlıyım. Birazdan babamın ismi okunacak, annem omzuma dokunacak, “Hadi kızım.” Ayağa kalkacağım, daracık kotun altında bacaklarım sıırıslıslam olacak. Elim, beyaz saçlı, kara bıyıklı bir adamın önünde, kocaman bir cam kavanozun içinde duran dörde katlanmış kâğıtların arasına dalacak. Evimizi çekeceğim: “D-19”. Deniz görüyor muymuş, aralardan mümkünmüş. Arkada mıymış, ön sıralarda mı? Yol kenarındaymış, baştan dördüncü. Sevineceğim. Site planının fotokopisi elden ele dolaşacak, bahçesi de büyümüş, yüzüm gülecek. Tedirgin gözlerle annemlere bakacağım. “Memnunlar mı, başardım mı?” Oldu galiba. Çok değil, bir-iki sene sonra girecekleri bir başka kooperatifte çekiliş sırası ablama gelecek.

Arabadayız, bagajda askılı elbiselerimiz. Oturduğumuz ilçeden yazlık yirmi beş dakika, benim için bir kaset yüzü. Beyaz Renault 12’mizin açık camlarından asfalt sıcaklığı yüzüme vuruyor. Teypte Madonna çalıyor, “La Isla Bonita” en sevdiğim. Başım cama dayanmış, gözlerim kapalı. Kırmızı, fırırlı etekli, simli bir elbisem varmış, altın trabzanlı, kıvrılan bir merdivenden mermer salona doğru ağır ağır iniyormuşum. Çok ama çok güzelmışim. Herkes bana, bense basamakların bittiği yerde bekleyen prensime hayranmışım. Prensın siyah, parlak ceketinin üzerinden gülümseyen yüzü konusunda kararsızım, düşüm bozuluyor. Zaten şarkı da bitmiş, canım sıkılıyor. Yoldan geçen vosvosları saymaya başlıyorum.

Uğur böceğine benzeyen bu arabalardan kaç tane görürsem, o kadar dileğim gerçekleşecek.

Büyük, demir kapıdan geçerken kalbim küt küt atıyor. Siteyle birlikte yaşlanacak bekçimiz bizi kapıda selamlıyor. Kim bilir bu yaz nasıl geçecek, sabırsızlanıyorum. Bütün evler bir örnek, önlerinde ahşap pergolalar, içlerinde çocuklar. Büyüklerin deyişiyle “çete” gibiyiz. Siteyi ikiye ayıran geniş, beton yol üç ay boyunca çılgınlığımızla dolacak. Oyunlar tam da bizim evin orada kurulacak. Saklambaç, yakan top, yedi kuka, sabahtan akşama coşacağız. Kızlar Barbie’lerini, oğlanlar oyuncak arabalarını kışlıklarda bırakmış. Ne plastik kapsüllerden çıkıp suya atılınca şişen sünger hayvanlarımı, ne tahta legomu, hatta o kış alınan ZX Spectrum bilgisayarımı bile getirmemişim. Günler toz ve toprak içinde koşarak, terleyerek, bir duvarın üstünde çekirdek çitleyerek ya da akşamüstleri ıslak mayolarla galetacıyı bekleyerek geçecek. Ama önce arabadan inmemiz, çantaları evin arkasına taşımamız gerek. Kapının açılmasıyla burnumuza rutubet kokusu dolmalı, koltukların üstünden örtüleri çekerken annem tozdan hapşırmalı, ayaklarımızın dibinde uzun bacaklı örümcekler sağa sola kaçışmalı. İlk günün programı seneler boyu değişmeden uygulanmalı: Gündüz dip köşe temizlik, akşam sucuk ekmek ve karpuz. Artık hazırım, sezon açılacak, arkadaşlar gelecek. Birkaçıyla bütün kış mektuplaşıırken, çoğundan bir sonraki yaza dek haberim olmayacak.

Mektup yazmayı seviyorum, Milliyet Çocuk’un arkadaş sayfasına ilan bile vermişim. Zarflarımızı güzel çıkartmalarla süslüyoruz, ben bir de Doğan Kardeş’teki çizgi roman karakterlerini kesip uhuyla yapıştırıyorum. Kendinden desenli kâğıtlar da var ama çeşit bulmak zor. Ablam o sene İstanbul’da yatılı okula başlamış, hafta sonları bana kokulu mektup kâğıtları, süslü kalemler, silgiler getiriyor. Blue Jean’den çıkan Modern Talking posterleri odamızda yerini alıyor, şarkılarını bir çırpıda öğreniyorum: Şeri şeri leydi, kedi eti yedi, bu ne biçim kedi! Dieter da, Thomas da kendilerinden mesut, duvar kâğıdının üzerinden bembeyaz dişlerini gösteriyorlar. Henüz bilmiyorlar, bir cuma akşamı ablamın çantasından Michael Jackson çıkacak, o gün pabuçları dama atılacak.

Kışlık evimiz bir pasajın içinde, okuldan sonra yolum sık sık girişteki kitapçıya düşüyor. Ablam İstanbul’a gittiğinden beri kendime ki-

taplardan bir dünya kurmuşum. “Suna’nın Serçeleri”nde gözlerimden yaşlar iniyor, Ökkeş’in maceralarına gülmekten yerlere yatıyorum. Define Adası’nı defalarca okuyorum, öyle ki o anda ıssız bir adaya düşsem sazlardan ev yapabilir, sebze ekip biçebilir, küçük bir çiftlik bile kurabilirim. Bir de kapağı yıpranmış incecik bir kitap var evimizde, “Küçük Kara Balık”. O, denize yaklaştıkça karnımdan daha önce görmediğim kuşlar havalanıyor. Sayfalar tükendikçe soluğu kitapçı amcada alıyorum. Dericisinden oyuncakçısına herkesin birbirini bildiğı o küçücük pasajda, artık orada olmayan üç-beş metrekarelik dükkânın boyumun yetmediğı raflarına bakarken duyduğum heyecanı, seneler sonra parlak ışıklı zincir mağazalarda boşuna arıyorum.

Servis, cuma akşamları getiriyor ablamı. Annem hemen çamaşıra girişiyor. O zamanlar bütün çamaşır makinelerinin yürüdüğünü ve annemin banyo kapısını makinemiz kaçmasın diye kapadığını sanıyorum. Pazar günü ablamın okul forması, nevresimleri, babamın gömlekleri, benim siyah önlüğüm ve dantel yakalarım ütüleniyor. Ev ütü ütü kokuyor. Bazı pazarlar ablamı arabayla biz götürüyoruz. Yolculukları o zaman da çok seviyorum. Hele bir de istikamet Galleria’ysa bayılıyorrum. Markaların büyüüne çocuk aklım ermiyor ama yediğim hamburgerin tadı günlerce damağımdan gitmeyecek, biliyorum.

Ablam gidince hafta içleri üç kişiye inen soframız, televizyona göre mutfakta ya da oturma odasında kuruluyor. TRT’de haftada bir dönüşümlü parodiler yayımlanıyor, o akşamlarda yemeğimizi ekran karşısında yiyoruz. “Güler misin Ağlar mısın?” ekibi jenerik şarkısının son sözlerine geçtiğinde, biz de masaya oturmuş oluyoruz: “İnsanoğlu sözüm sana, anlatırsam anlar mısın? Yarı şaka, yarı ciddi, güler misin ağlar mısın?” Gülmeye hazırız.

şimdi de gülüyorum. Durduğum yerden o kocaman, meraklı gözlere baktığımda, düşler denizinde korkusuzca yüzen bir çocuk görüyorum. Büyüyünce Yakari gibi bir Kızılderili de olabilir, Katerina Witt kadar tutkulu bir sporcu da. Sessiz beklentilerin bulandırmadığı bir gelecek var önünde. Seneler geçecek, testlere, sınavlara girecek. Zihni berraklığını yitirecek. Ama içinde bir yerlerde bir kara balık, kulağına akıntıya ters şarkılar söyleyecek, yeniden yüzeceğı günleri sabırla bekleyecek.

NOSTALJİ

Gülay Kalkan

*Bak yine buluştuk
Yalnız kalmış sözlerle:
Taş düşmesi gibi,
Otlar gibi, sert taneli,
ve zaman gibi işte.*

Paul Celan

Bir tarafım “Haydi gidelim” diyor, diğer tarafım “Halt yeme otur.” Konserin ertesi günü cumartesi, ama zorunlu mesai nedeniyle işe gitmem gerekiyor. Artık genç de değilim ki; eve barka uğramadan, eğlenmeden işe yatay geçiş yapayım. Üçüncü katı geçiyoruz, dööört, beeeş... Onuncu kata kadar karar veremezsem toplantı boyunca, çenesi düşük iç sesimi dinlemek zorunda kalacağım. İnmek üzere kapıya yaklaşan tanımadığım birine pat diye “Sol taraf mı sağ mı?” diye soruyorum. Sol derse gideceğim, sağ derse halt yemeyip oturacağım. Adam anlamıyor bir şey. “Şey Tasfiye Dairesi’ni sormuştum. Koridorun hangi tarafında acaba?” diye cevaplıyorum gözlerindeki soru işaretini. “Üçüncü katta inmeliydiniz hanımefendi. Üçüncü kat sol tarafta.” Hanımefendi sevsin cevabınızı. Ayıp olmasın diye “Ha öyle miydi!” sözde şaşkınlığım da ekleyerek yüzüme, tekrar üçüncü kat düğmesine basıp paşa paşa aşağı iniyorum. Sonra da oradan hopluya zıplaya onuncu kata kadar merdiven çıkıyorum; içimden “Güç bende artımk!” nidaları ata ata. Sıkıcı bir toplantıya beş dakika gecikmeli olarak ve de yüzümde kocaman bir gülümsemeyle başlıyorum. Herkes “acaba gündemde mutluluk maddesi var da biz mi görmedik” edasıyla dikkatli dikkatli elindeki notlara ba-

kıyor. Ben mutluluktan sorumlu devlet bakanı pozlarındayım. Toplantı bittiğinde aceleyle birkaç arkadaşımı aradım; benim kadar heyecanlanacaklarını düşünerek. Leonard Cohen konserine birlikte gittiğimiz, müzik zevkimdeki sıçramalar üzerine kısa bir söylev çekti. Bir Metallica bir Leonard Cohen, şimdi de bu mu diye payladı. “Hangisi senin gerçek müzik zevkini yansıtıyor Allah aşkına?” sorusuyla, yargılamayı da ihmal etmedi. “Teşekkürler doğru Ahmet, çok yardımcı oldun. Hiçbiri!” deyip kapattım telefonu yüzüne. O hep böyledir zaten. Heyecan ve coşku üzerinde çamaşır suyu etkisi yaratacak sözcükleri hep cebinde taşır. El çantasında koca bir şişe çamaşır suyu ile gezen “Ayşe Teyze”nin erkek versiyonudur.

Bir diğerine göre, o şarkıları o kadar güzel yapan şey o yıllarda henüz çocuk olmamızdı. Hâlâ aynı zevki alamaz, istesek de aynı nehirde iki kere yıkanamazdık. Zaman akıp gidiyordu. Zaman, zaman, zaman dedikçe o, ben “Aman!” dedim. “Aman, ben aynı nehirde ne yıkanmak, ne de keselenmek niyetindeyim!” Çocukluğa ufak bir kaçış için bilet alalım diyorum alt tarafı; sonra hooop uzay, zaman, uzam sarmalında dallanıp budaklanan felsefi bir konferansta buluyorum kendimi. Ama nazikti hiç olmazsa, felsefi bir yaklaşımın ağırlığına hiç uymayan hafif önerilerde bile bulundu. Retro partilere o döneme özgü kıyafetlerle gidilmeliymiş, öyle iş çıkışı tayyörle falan gidilirse komik duruma düşülmüş. Bir de ihtiyaç duyacaksam bol pilili bir kot pantolon veya boyuna beyaz çizgili siyah bir tayt temininde bana yardımcı olabilirmiş. Kanyon Alışveriş Merkezi’ndeki Accessories mağazasından saç bantı da bulabilirmişim. Bakın siz şu filozofa. Kafayı yemekten artakalan zamanlarında neleri de öğrenmiş. En uzak ihtimal olarak düşündüğüm, ihtimal bile olmaması gerektiğini ispatladı tek sözcükle: “Zırvalık...”mış. “Sermayesi tükenen tüccar, eski defterleri karıştırmış. Bu adamcağız da yıllardır yeni bir şey üretemiyormuş. Benim gibi sazanlar atlamışlar ol-taya hemen. Böyle bir saçmalığa refakat edemezmiş efendim.” Herkes-ten seri üretim bekleyen bu arkadaş beklentisinde haklıdır. Zira kendileri sürekli cinslik üretir, kılık üretir. Negatif düşünce reaktörü gibi çalışır kafası. Benim hayat öpücüğü belleyip yumulduğum her şey onu tepki-meye sokar. Telefon görüşmelerim bittiğinde, çocukluğumdaki animas-

yon kahramanının dediği gibi “hayal kırıklığı, üzüntü ve muz kabuğu...” cümlesi çıkıverdi ağzımdan. Aklımın tozlu köşelerinden, kiriyle pasıyla öylece çıkıp gelen bu cümleye gülümsedim elimde olmadan. “Gelmezseniz gelmeyin, ben de anılarımın elinden tutar giderim” dedim. Hemen aldım biletimi. Pepe’nin balonundaki maymun deyin isterseniz bana ya da geçmişin bayat havuzunda sazan olayım. Fark etmez.

Konsere gitmeye karar vermemle birlikte içimdeki çocuk uyanmıştı. Uyku mahmuruydu daha. Öyle bas bas bağırıp ter ter tepinip ortalığı inletmiyordu, ama varlığını da hissettiriyordu birkaç gün önceye göre. Bazen bir çizgi film karakterinin cümlesiyle, bazen çoktan unuttuğumu zannettiğim bir ayak hareketiyle. Kat kat yılların, öğrenilmiş korkuların, sorgulamadan kabullenilmiş sorumlulukların, gerekli gereksiz bilgilerin kartopulanarak oluşturdukları çığın altından kalkmaya, belini doğrultmaya çalışıyordu zavalcılık. Bunu da sanki sonsuz bir uykudan öpücüklerle, okşamalarla uyandırılır gibi; esneyerek, gerinerek, gülümseyerek, o kadar masumane yapıyordu ki! Halbuki unutulmuştu işte. Onu uyandırma işini bile, hiç tanımadığım bir erkeğe vermiştim. Hiç tanımadığım bir erkeğe sırf sevgilime benziyor diye merhaba demedim belki, ama sağ taraf mı sol taraf mı diye sordum. Sağ taraf deseydi ne olacaktı?

3 Temmuz Cuma akşamı beni görmeliydiniz. Siyah tayt üzerine pembe-mor çizgili bir gömlek giyilmiş, kafam kadar tokası olan kalın mı kalın bir kemer bele dolanmış, saçlar kabartılmış, kelebek tokayla yarlardan yukarı doğru tutturulmuş, öndeki uzun kâküller simon yapılarak kıvrılmış. Dudaklarda parlaticı ruj. Hıçkırık tutana kadar gülmek için daha fazlasına ihtiyaç yok. Daha birkaç saat önce Ağır Ceza Mahkemesi’nde duruşmaya giren ciddi avukat ben değilim sanki. Bu kılıkta duruşmaya girdiğimi düşündüğümde daha da fena oluyorum. O dava baştan kaybedilir. Bu benim kesinlikle kaybetme kılığım olmalı. Bu fraplanlığı biraz kapatmam lazım. Siyah bir pardesü de çekince üstüme temmuz sıcağında, “Hah işte, fazlam var eksikim yok” dedim kendime. Beni bir de korku almasın mı tam evden çıkmak üzereyken; ya bir tanıdığa rastlarsam nasıl izah ederim bu durumu? “Bir dakika her şeyi açıklayabilirim” mi diyeceğim? Ancak ve sadece her şeyin apaçık olduğu du-

rumlarda söyleneblen bu cümleye nasıl da sinir olurum. Ya herkes normal kıyafetleriyle gelir de ben böyle şebek gibi kalırsam! -ki ölümnden bile korkmam ilgi odağı olmaktan korktuğum kadar- bana mı bakılıyor; yüzüm kızarır, virgüle dönüşürüm, bir parantezin içine sığmaya çalışırım. Kolum bacağım ayrı telden çalar. Hepten komik olurum yani. Eyvah ki eyvah.

80'ler ruhuna uygunluğum, evin çıkış kapısına yanaşmaya zor bela ikna ettiğim taksicinin tespitiyle tasdik edildi. "Serpil Çakmaklı gibi olmuşsun abla. Küpeler de büyük olsaymış tam süper olacakmış" dedi. Fazlam var eksikim yok derken ilk eksik çıktı işte. Kulağımda zarafet timsali inci küpeler kalmış. Durak taksimiz güya. Dikiz aynasından gönderdiği o tecavüzcü Coşkun bakışlarını görmeliydiniz. Kafamı bir gömdüm çantamdaki kitaba, Kuruçeşme'ye gelene kadar da kaldırmadım. Birazdan otobanda işe çıkacak bir fahişe kılığında, Suada'ya varana kadar Gelecek Uzun Sürer'i okudum. Hakikaten uzun sürüyordu.

Benden önce gelenleri görünce rahatladım biraz. Karma bir topluluk; kimi 80'lere göre giyinmiş gelmiş, kimi günümüz şıklığını sergiliyor. Herkes rahat, samimi. Eski günleri yadeden sözler çalınıyor kulağıma. "Vaaay Prekazi geldin mi lan?" deyip bir şut çekme hareketi yapıyor göbekli bir arkadaş. Bir grup kadın "Çanak çömlek patladını!" diye bağırarak gülüyor. İsimleri yanlış söylediler anlaşılan. Otuz yıl önceki çanak çömlekler küp olmuş bu arada. Heybetli heybetli yuvarlanıyorlar yürürken. Herkes eski arkadaşlarıyla gelmiş. Şehir dışından grup olarak gelenler bile var. Benim zibidilerin yaptığına bakar mısınız... Benim de dahil olduğum birkaç kişi sap sadece.

Merakla beklediğim konser, 70'ler 80'ler ve 90'lar müziklerini çalacak olan DJ performansıyla başladı. Programa göre kırk beş dakika sürmesi gereken bu bölüm bir buçuk saate uzayınca kalabalık biraz huzursuzlaştı. Beyin kıvrımlarımız kolalı patiskaya dönüşene kadar ütülendi ama hepimiz olgun insanlarız, öyle taşkınlık yuhalama sesleri asla yok, ama istiyoruz ki enerjimiz biraz da esas oğlana kalsın. Sonunda gökyüzündeki yıldızlardan biri kayıp sahneye iniverdi. Tam karşımda benim Thomas Anders'im. Modern Talking Grubu'nun sesi, yüzü, nefesi. "Thomas'a hiçbir şey komaaaz" derdik çocukken. Ama yıllar Thomas'a öyle

bir koymuş ki. Kaçak yağ tabakası, karın bölgesinde kat çıkmış. Boyun desen gıdının istilasında. O aslan yelesi saçlar biraz seyrelmiş, epey kısalmış. Bir de boyanmış mı kömür karasına! Ama neyse ki ses yerli yerinde. Gürül gürül bir kırılganlık ilk notalarda daha kalplerimizi avucunun içine alıyor. “You’re My Heart, You’re My Soul”da ben daha baştan ruhumu teslim ediyorum. Şarkının sözlerini “Yomma haaa, yomma soool” olarak yarın yamalak söyleyen çocuğum artık. Şarkıyı ablamın İngilizce sözlüğünden kelime kelime tercüme etmeye çalıştığım yıllardayım.

Thomas Anders’i ben uzun süre kadın zannetmiştim. Bir kere Nora yazan kolyesi hep boynundaydı. Nora, ünlü olmadan önceki adı olmalıydı. Üstelik parlatıcı ruj sürüp sürme çekiyordu. Ecnebi adamların kızlarının odasında, duvarları süslemesinden hayli rahatsız olan babam bile, -bence aynı sebepten- ne zaman bir poster temizliğine girişse bir tek Thomas Anders’e dokunmazdı. Bir Saniye teyze vardı komşumuz, “Senin küçüğünü Küçük John’a verelim, ablasını da Dallas’ın Bobby’sine” derdi anneme. Kendi kızını Thomas Anders’e layık görürdü. Bir kızardım, bir kızardım. Bugünkü annelerden çok farklı değildiler. Kızlarını evermek, torun torba görmek baş gaileydi yine. Thomas Anders’in büyük bir posterine sahip olmak için, tam bir yıl boyunca ablama orkid almayı kabul etmiştim. Orkidler eczanelerde satılırdı o zamanlar. Fellik fellik kadın eczacı ya da kalfa arardık çarşıya her çıkışımızda. Her seferinde “Saniye teyzenin kızına alıyorum” açıklaması yapardım, kendim için almam sanki tıbben mümkünmüş gibi. Yaşıtlarım gibi hep ablamdan küçülenleri giyer, onun beğenmedikleriyle yetinirdim. Alphaville’nin sivilceli çirkin çocuğu benim, George Michael onun, New Kids on The Block grubundaki dört çirkin çocuk benim, sarışın yakışıklı onun olurdu. Bu liste, erkeklerden postere, kıyafetten dergiye değişmez, böyle uzayıp giderdi. Thomas Anders’ten erkeğe çok da benzemediği için çabuk vazgeçmişti aslında ablam. Thomas Anders’le başlayan cinsel basamaklar, beni nasıl oldu da Benicio Del Toro’ya, Javier Bardem’e ulaştırdı bilmiyorum.

Deli dolu başladığım konserde dolu dolu ağladım. Her şarkıya eşlik ettim. Brother Louie, Chery Chery Lady, You Can Win If You Want, Do

You Wanna, Hey You Lady Lai bunların hepsi tek bir şarkının hüznü satırlarıydı aslında. Hepsi bana aynı şeyi hatırlatıyordu. Zamanın geçip gittiğini, geçip giderken götürdüklerini anlatıyordu, artık anlamını bilmediğim yabancı sözcükler... Babamı bir yıl önce kaybetmişim. Ablamı ise daha gençliğinin baharında... Ölçülü bir cinselliğe geçit veren yeşil ışıklar gibiydi o paylaşamadığımız posterler. Öldüğünde daha modası geçmemişti bahsettiğim yıldızların. Hayat bölüyor, parçalıyor, ayırıyordu. Akşam ezanıyla bölüyordu oyunlarımızı, zamanı ha bire kendi ritmine göre kurarak bize karşı dolduruyordu. Milimetrik yaşadığımız halde hiçbir şeye yetişemez, hiç kimseleri düşünemez olmuştuk artık. Hayatımın geri kalanını gazoz kapağı biriktirmekle geçirsem bile telafi edemeyeceğim bir zarar vardı ortada. Bu kadar ağlayacağımı düşünmemiştim. Hafif hüznün dalgaları beklerken, tsunamiyle çalkalanan bir denizde yüzerken buldum kendimi.

Konserden eve döndüğümde saat dörde geliyordu. Bir kahve yaptım kendime, ılık bir duş aldım. Uyuyamadığım için erkenden işe gittim. Gözlerimde mor halkalar, başım ağrıyor, rengim lüzumundan fazla beyaz. Otuz yıllık bir yoldan gelmişim, yorgunum. “Hayrola” dedi bir arkadaşım “çok hasta görünüyorsun.” “Nostalji oldum galiba” diye cevapladım. Miyalji gibi, nevralsi gibi bir şey bu. Ama kasım ağrıyor, sinirim ağrıyor diyemiyorsun. Çok derinlerde bir yerden şiddetli bir ağrı çekiyorsun sadece. Öyle kolay kolay geçmiyor...

STAR WARS ZAMANI

Bekir Arslan Kopuz

Kaç yaşındaydım, neden o saatte hâlâ yatmamıştım bilmiyorum ama ekranda daha sonra sayısız defa dinleyeceğim müzik eşliğinde kayan yazıları gördüğümü gayet iyi hatırlıyorum. Büyük bir heyecan içerisinde, tabiri caizse gözümü bile kırpmadan filmi izlemiştim. O zamana kadar okuduğum kitaplar, ağabeylerimden dinlediğim hikâyeler, izlediğim filmler zihnimde bir uzay teması yaratmıştı. Aklımın içinde şekillendirmeye çalıştığım bu bilinmeze bağlı olarak da o gece seyredeceğim filmin sadece bir “Uzay filmi” olduğunu sanmıştım. Filmin bitimiyle kapanış müziği kulaklarıma dolduğunda aklımda her şey birbirine karışmıştı. Lazer tabancaları, uzaylı karakterler, hayal gücümü zorlayan mekânlar, korkunç ya da garip yaratıklar, yürüyen dev makineler, uzay gemileri, sesler, müzikler, Luke Skywalker, Yoda, asiler, Darth Vader ve tabii ki ışın kılıcı... Prenses, Jedi güçleri, tüylü kocaman maymun adam, onun sahtekâr arkadaşı, şapşal robotlar... 80’li yıllardı, hayat yeniydi, renkli televizyon yeniydi, Star Wars yeniydi ve bu kadar çarpıcı kavram, hayal kurarak yaşayan benim gibi bir çocuk için bile çok fazlaydı.

İzlediklerimi sindirdikten sonra gerçek hayatta uygulamaya başladım. Anneme ve babama bir şey söyledikten sonra “Güç seninle olsun” demek, karanlıkta fenerle ışın kılıcı yapıp, odadaki eşyaların gölgele riyle savaşmak, yataktan yere yerden yatağa Jedi güçlerimle atlamak ya da çalışma masamda oturup uzay gemisi kullandığımı hayal ederek galaksiler arası seyahat etmek gibi. Oyunlarımda hayali arkadaşlarımda

bana yardımcı olurlardı. Birlikte Jedi okullarında zorlu eğitimlerden geçer, yabancı gezegenlerde yaşayabilmek ve oradaki halkla anlaşabilmek için lisan öğrenir, sonra öğrendiklerimizi türlü maceralarda uygulardık. O günlerde ailemin gözünde, masanın altından sürünerek koltuğun arkasına geçen ya da oturduğu yerde kargacık burgacık sesler çıkartan bir çocuk şeklinde algılandığımı sanıyorum. Gerçek hayatta da Jedi'lar olduğundan emindim. İmparatorluğun ve Darth Vader'ın temsil ettiği tüm kavramlarla savaşmak için Jedi olmaya karar vermiştim. Eğer bu mücadelede sıkıntıya düşersem Obi-Wan ya da benzer iyilikte birinin bir şekilde yanımda belirip, bana yardımcı olacağına inanıyordum, ama itiraf etmeliyim ki, filmin herhangi bir sahnesinde Darth Vader hastalıklı nefes alışları ve siyah pelerini yerdeki tozu süpürerek belirdiğinde içimi hırsımla bastırmaya çalıştığım bir korku sarardı.

Bir gün kuzenimde Star Wars oyuncaklarını gördüm. Uzay gemileri, yüzlerindeki ifadeye kadar detaylandırılmış türlü karakterleri ile filmdeki hemen hemen her şey mevcuttu. Evimin konforunda o dünyayı yaşatabileceğim hayali, babama bana da o oyuncaklardan alması için baskı yapmama neden olmuştu. Sağ olsun kırmamış, Skywalker tayfasından 3 tane asker -o zamanlarda böyle bir tanımı vardı oyuncakların benim için almıştı. Mevcuttaki diğer oyuncaklarımı da oyunların içine katarak, evdeki her bir odayı ayrı bir gezegen olarak kurgulayıp, saatlerce oynardım. Kaybolacakları ya da kırılacakları endişesiyle oyuncakları hiçbir zaman evin dışına çıkarmadım. Oyun oynamaya filmin ezberlediğim açılış müziği ile başladım. Oyunların hikâyesi ve seslendirmesi de gerçeğe yakınlaştırmak için çok önemliydi. Star Wars'u seslendirmek kolaydı, çünkü hazırda çok geniş bir ses içeriği vardı. Düşünüyorum da aslında tüm çocuklar için oyunların en yaratıcı ve keyifli kısmı sanırım seslendirmelerdir. Çabucak kurgulanan bir hikâye üzerine yerleştirilmiş oyuncak karakterleri seslendirmek, aslında algıladıklarını yaşadıkları hayata benzetebilmek çabasıdır. Işın kılıcı sesi yapmak, Darth Vader gibi konuşmak için içine girdiğim ruh haliyle oluşan yüz ifadelerimi bugün gözümde canlandırmaya çalıştığımda çok keyifli olduklarını düşünüyorum.

Bilgisayarın evlerimize girecek kadar yaygınlaşmasıyla Star Wars tut-

kusu da bilgisayar oyunları ile yaşayabilecek başka bir alan bulmuş oldu. Oyuncaklarımla geliştirdiğim hayal dünyası, monitörümde içeri girebileceğim kadar gerçek haliyle artık efsanenin canlı bir parçası olmama izin veriyordu. Işın kılıcı ile destansı dövüşler yapan da, uzay gemisi ile gezegenler arasında özgürce seyahat eden de, zorlandığımda Jedi güçleri kullanan da bendim. Düşmanlarım da, dostlarım da karşımdaydı. O dönemde, çocukluğunu Star Wars ile büyüterek geçiren benim gibi her genç insan için bilgisayar oyunları bulunmaz bir nimetti. Elimdeki fenerle gölgelere karşı savaştıktan, ışın kılıçlarımızla Luke Skywalker ile sırt sırta düşmanlarımıza karşı dövüşmeye geçiş teknolojinin ilerleme hızına bağlı olarak çok çabuk olmuştu. Her şekilde genişlemeye açık hikâyesi de oynanabilecek yeni oyun bölümleri demekti. Bilgiler arttıkça çevremdeki kişilerle de paylaşmaya başlamıştım. “Obi-Wan, Vader’ı kesin yener”den ziyade yaratılan dünyanın detaylarına yayılan sohbetler, sonradan okuyacağım ve inceleyeceğim başka bilimkurgu ya da fantastik dünyaları da anlamama yardım etmiştir.

Yeni filmlerle, dizilerle, bilgisayar oyunları, geliştirilmiş evrenle büyütülse bile zamanla internetin gelişmesi ve kullanımının artmasıyla, Star Wars için izlenip incelenebilecek bilgi bulmak da sorun olmaktan çıktı. Artık 5-6 yaşlarımda devasa olarak algıladığım evren, her bir noktasına kadar ulaşıp dokunabileceğim şekilde küçülmeye başlamış, hatta telefon melodim olan Imperial March ile cebime bile girmişti. Bu aşamada ilgiyi hep taze tutabilmek amacıyla Star Wars, yeni jenerasyonları kapsayacak bir ticari marka olarak da, biz eski sevenlerinin beğenilerini kaybettirmeyecek şekilde de gelişti.

Star Wars, doğduğu 80’ler ortamında işi sadece hayal kurmak, kitap okumak ve bunlardan ürettiklerini oyuncaklarıyla hayata çevirmek olan bir çocuğun, yani benim geçmişimde önemli bir yere sahip. Bugün baktığımda, yaşadığım ülkenin sınırlarını aşmış, dünya vatandaşı olabilmemde, Vader’dan ziyade hayatla mücadele ederken hayallerimin benimle kalmasında, çocukluğuma dair seçilebilen en keyifli anılarda, hatta gücün karanlık tarafının da olduğunu fark etmemde Star Wars’un bir şekilde izi olduğunu biliyorum.

Ulaş Kurugüllü

‘80’lerde çocuk olmak ile ‘80’inde çocuk olmak farklı şeydir vesse-lam. ‘80’inde çocuk olmak ile ekseninde çocuk olmanın farklı olduğunu da elbette anlayabiliyoruz hemen... İnsanın içinde her daim çocuk yaşa-ması, kendini çocukla bir tutup, fütursuzca takılması, isteklerine gem vurmaması değil belki konu; konu, ‘80’inde çocuk olmak, bunamak ve türevi de değil. Gayet yıl bazında ‘80’lerde çocuk olmak, “‘80’lerde çocuk olmak”...

Efenim ‘80’lerde çocuk olmak bazında irdelendiğinde akla gelen şeylerden bir tanesi de elbette televizyondur. Zira siyah-beyaz TV’den renkliye, tek kanaldan çok kanala geçiş, dolaylı ve göreceli olarak ‘80’lerde yaşanmıştır. Yani hep birimiz birer çocukken. Misal, bizim ev-deki beş kanallı televizyonun uzaktan kumandası, bizzat bendim uzunca bir dönem. Çok kanallı yayına geçtiğinde TRT, en çok üzülenlerden bi-risi bendim bu sebepten. Babam (ruhu şad olsun) hadi bakalım “TRT 2’de ne var, aç bi görelim” derdi. Her iki “hadi bakalım TRT 2’de ne var, aç görelim” lafının arasında da “şimdi de TRT 1’e dön” lafı olurdu ki, asıl bünyeyi yoran da sanırım buydu. Bu yüzden öncelikler listesinde uzunca bir süre uzaktan kumandalı TV yoktu evin. Zira nur topu gibi bir kumandası vardı ki televizyonun, dolmuşa biner, otobüse biner, daha da uzaktan gelip kumanda edip gidebilirdi de. Şimdi düşünüyorum da, iyi ki siyah-beyaz televizyonumuz varmış, bu hengâme az sürmüştü. Renk-liye geçerken uzaktan kumandalı televizyonumuz olmuştu. Hiç

unutmam, ee markası neydi?... Neyse...

Milletçe “kutu fetişmimiz” bu dönemde başladı. Cenk Koray sunardı. Stüdyodaki izleyiciler yarışmacı olabilmek için programa her gittiklerinde, yanlarında abuk gubik her şeyi taşımak zorundaydılar. Zira Cenk Koray “Yanında tırnak makası olan var mı?” veya “Peki ya diş macunu?” şeklinde anlamsız isteklerle stüdyo izleyicilerinden yarışmacı seçerdi. Bir keresinde yanında ütü getireni görmüştüm. Hediyeler de o türlü şeylerdi. Ütü, elektrik süpürgesi, mini fırın... Bazen telefonla katılan bir kadının, “Ben kutumu görmek istiyorum” dediğine gayet rahat şahit olabiliydiniz... Sonra da “Var mısın yok musun” çıktı kutu fetişizmini okşayan... Kutu önemlidir bu toplum için. Herkesin kutusu kendine!...

Oysa çocukken olaylar ne kadar masumdu... “Kutu kutu pense, elmamı yerse, arkadaşım Ulaş, arkasını dönse...” Bir dakika!!! Kutu neden elmamı yesin? Pense ne arkadaşım? Ben niye arkamı dönüyorum? Sapık mısınız olm!... N’oluyo laaayn!... Evet... Çocukken hepimiz salaktık belki, ama büyüyünce birçoğumuz bu yaşsal dönemi atlattık...

‘80’lerde televizyonda anımsadığım önemli şeylerden bir tanesi, çizgi film tekniğiyle çekilmiş, siyah beyaz delikli yapısı olan, dönen bir tekerlek. Bu tekerleğin tasarımı muhtemelen TV sinyalinin esinlenilmiş. Ama kötü bir tasarım ve kötü bir esinlenme... Neyseki özel TVler bunu atlayıp gayet görsel, işitsel hoş reklam teaserları çekti ve yayınladı... Bu animatif (yazar burada TDK’ya yeni bir kelime hediye etmenin haklı gururunu yaşıyor) tekerlek, reklamların başladığına veya bittiğine işaret etti görsel bazda.

Ahhh o reklamlar... “Eroooooooooo! Eroooooooooo!” “Bir pergel, bir silgi, bir de kalemıraş alacağım bakkal amca...” Demek ki ne? Ruh hastası, yuvarlak çizmeye bayılıyorsun. Kalemin var ve ucu kırık. Hata yapmaktan korkuyorsun, bu yüzden silgi alıyorsun ama bakkala gelip çok büyük bir özgüvenle bunu dile getirebiliyorsun... Peki Erol kardeş, kendinle çelişmiyor musun? Bir dakika, kalemıraş mıydı yoksa gofret mi? Net anımsayamıyorum da.... Gofret de olabilir bu... Olsun varsın; gofret olsun, bu senin sağlık durumunun kötülüğünü değiştirmez... Hastasın Erol! Yuvarlak fetişizmin var, ama hata yapmaktan korkuyorsun!

Ama en büyük zevkin yuvarlak çizerken çikolatalı gofret yiyerek yalanmak... Neyse... Evet bu reklam '80'li yıllarda, muhtemelen '87-'88 yıllarında Göztepe Faik Reşit Unat İlkokulu'nda çekilmişti. Çekim günü, muhtemelen çekimin ortasında veya sonlarına doğru okul zili çalmış, yüzlerce çocuk "hobaaareeeee" şeklinde bahçeye koşmuş, bir anda kamera ve kameramanın etrafını sarmıştı... Evet tahmin ettiğiniz üzere ben de oradaydım... Söz konusu reklam, Katma Değer Vergisi'ni tanıtmaya, bilgilendirme reklamıydı. Vergi kesildiğine dair fiş almamız gerekiyordu. Bu reklamlar da bu sebeple çekilmişti. Erol okuldan çıkmış eve giderken, bir anda eve gidince kuracağı fanteziler bütünü aklına gelmiş, yuvarlak çizmesi gerektiğini düşünmüş ve annesi sepetini sarkıtmış camda canhıraş bir biçimde "Eroool Eroool" şeklinde bağırırken pergelini silgisini alıyor ve dışarı çıkıyordu. Bakkal amcası da fişini koşturuyordu peşinden sanırım...

Bir diğer satış fişi reklamları da elbette Ali-Ayşegül Atik çiftinden... Hatta bu reklamlar belki de reklam tarihinde bir ilk olarak versiyon versiyon çekilip dizi halinde her reklam kuşağında farklı bir biçimini izleyebileceğimiz şekilde yayınlanmıştı... Ama en son sesi aynıydı: "Ama ben zaten alıyorum satış fişi, bunu söylemene gerek yok ki..." gibi bir şeydi... Bu noktaya gelene kadar adamı çıldırtan bir kadın profili çiziyordu Ayşegül Atik. "Önce alışveriş, sonra fiş" sloganlı reklamda kocasına elektrik fişi alıyordu sürekli. Önce 100 gram fındık, sonra elektrik fişi, sonra ekmek, sonra yine elektrik fişi... Arada kameraya görünmeden satış fişi de alıyormuş, haberimiz yokmuş...

Capri Sun içeceğini hatırlamayanınız vardır belki, ama çok lezzetliydi, oh!.. Bunun animasyonu vardı reklam kuşağında dönen. "Capri Capri Sun, Capri Capri Capri Sun" şeklinde de bir jingle'a sahipti. Hayır, yazı olarak yazamıyor olabilirim belki, ama notalarını yazsam melodinin, kim okuyabilecek? (Yazar kendinden emin ufak bir "hıh" çeker ve arkasına yaslanıp devam etmeye başlar.) Bu reklamın en keyifli yanı, sevgili Capri Sun'cıkların müzik eşliğinde şarkı söylerken dans etmeleri, dans ederken içinde bulunduğu meyve sularından ötürü yukarı aşağı inip çıkan göbeği hâlâ gözlerimin önüne gelir...

"Paranızı İmar Bankası'na Yatırın!" Arkadan gelip ekrana çarpmadan

durdurulan at animasyonu ve her seferinde bozuk diksiyon, düşük cümleler, kötü ses tonu ile sanki bankanın yönetim kurulu tek tek sırayla reklama çıkıyormuşçasına amatör görünümlü İmar Bankası reklamları...

Telemarket diye bir kanalda yayınlanan ufak oyunlar vardı. “Vale kız papaz, sinek kupa as, geliyor cep pokeri, geliyor!...” İyi de neden çocuk pokeri koltuğun arkasında oynuyordu, ben onu anlamış değilim...

“Al eline kuponu ara nalkaponu (kişneme)!” Tamam enteresan olsun diye reklamda hayvan kullandın, neden bunu konuşturma çabasındasın arkadaşım?

“Balinleriz vak vak vaaak!” Bir okul önlüğünün bildiğin ördekle ne gibi bir ilgisi olabilir? Gövel ördeği olsa iyi; çocuklara coğrafya anlatıyorum dersin. Portakallı pekin ördeği olsa, hadi bak o da iyi, ama neden biz Türkler? Neden daha zekâsı, ufkü açılmamış küçük beyinler? Nedeer? Neden uleer?

“Bana ayrılan bölümün sonlarına doğru gelirken” diye başlamıştım bu paragrafa, fakat daha sonra esintili bir ağustos akşamı, bir master kurs için gittiğim Siena'daki evimin oturma odasında, Toscana bölgesinin muhteşem üzümlerinden yapılmış kırmızı şarabımı yudumlarken, tekrar editlemem gerektiğini belirten bir mail aldım. İki A4 sayfasını geçmemek gerekliymiş! İşte bu okumakta olduğunuz cümleler ile yazımı bitiriyor ve arkasından yazmış olduğum türlü tesbitler ile Kara Şimşek yazımı siliyor, buradan kitap fikir sahibi ve editörlerine de selam ediyorum...

Sonuç olarak ‘80’lerde çocuk olmak, zordu... ‘90’larda çocuk olmak, eğlenceliydi... 2000’lerde genç olmak, keyifli(ydi)! Ama yaş 30’u geçince, insan, başını 30 derece sağa yatırmış, kaşlar melül melül kalkık, fonda ağlak bir kempa yaylı grubu yorumlu ezik melodisi, bir Emrah bakışıyla geriye öyle bakıyor ki... Sanırsam en hüzünlüsü de bu...

CLEMENTINE / 80'ler, İlk Aşk, İlk Kahraman

Ahmet Küçükkayalı

Bu yazı, bu kitap için kaleme alınmadan aylar öncesinde yazılmaya başlanmış bir sinema filmi senaryosunun sahneleri arasında; 80'lerdeki çocukluğuma doğru çıktığım yolculuğun sonunda, Clementine ile buluşmamla başlamıştı. Senaryomdaki ana karakterin, hayatının kadınıni arayışında geçmiş ilişkilerini sorgularken, geçtiği duraklardan birinde bekleyen küçük kız çocuğu Clementine'in; ilk çocukluk aşkının hikâyesiydi, hikâyemdi.

80'lerde çocuk olmak, gerçekten çocuk olmaktı. Çocuk olmak demek keşfetmekti. Keşfetmek ise; ne internetin bilgi dünyası, ne de yüzlerce TV kanalının boyunduruğunda olmaksızın tanıyarak, dokunarak, yaşayarak, zaman ve çaba harcayarak, hatalar yapmayı göze alarak keşfetmekti. Keşfetmek, 80'lerde çocuk olmanın ve o küçük çocuğun merakı, heyecanı, cesareti ve hayal dünyasından ibaretti.

Dış dünyanın etkilerinden daha uzak, yalın ve ıssızdı 80'lerde çocuk olmak. Zamanın daha çok değerinin olduğu, zamanın daha yavaş ve uzun aktığı çocukluğumun dünyası... Akla gelen hatıralarımın içinde, anlatacak o kadar çok şey var ki...

Altı kaymak kaplı leblebi tozuna verilen harçlıklarımın mı, bozuk paraların ağırlığında dengesi bozulan yürüyüşlerimden mi, Türkiye'nin o dönemde tek kanalı olan TRT 1 'de pazar günlerinin gelmesini heyecanla beklediğim Pazar sinema saatlerinden mi, siyah beyazdan renkli TV'ye geçilen ilk günün sabahında yaşadığım şaşkınlıktan mı, 5 yıl bo-

yunca üzerimizde taşıdığımız siyah ilkokul önlüklerinden mi bahsetmeliyim... Evet o dönemde hayatımızda siyah beyaz çok fazla şey vardı, o kadar ki Beşiktaş takımına taraftar olarak gönül vermiş olmak bile siyah beyaz günlerin bir yansıması mıydı, bilinmez. “Bir boks ringinde Superman ile Spiederman karşı karşıya gelse kim kazanırdı” geyiği aylar boyunca dönüp dolaşırken, ben ve arkadaşlarımdan bir araya gelip dakikalarca bu konu üzerinde tartıştığımız çocukluk günlerim...

Bursa’da geçirdiğim çocuk 80’lerde, hayatın renklerini keşfetmeye çalışan benim en büyük heyecanlarımdan biriydi sinema. İki haftada bir filmleri değişen Bursa’daki iki sinemadan birinde ya da videocuların be-tamax kasetlerindeki sinema filmlerinde hayallerimi ve hayatın renklerini arar dururdum. Şimdi geriye dönüp baktığımda saf duyguların ağır bastığı günlerde çocukluk anılarımdan arasında ilk aşkımdan bu hayal dünyasından kopup gelen bir karakter olması bana çok da farklı ve absürd gelmiyor. 80’lerde çocuk olmak, arayışlarımızda; zamanın ve mekânın sınırlarını zorlayabileceğimiz hayal dünyalarına dalmaya mecbur kıldırı bizi. Saftık, çocuktuk, kalbimiz bir çizgi karaktere âşık olacak kadar büyüktü, hayal dünyamız genişti, seçim sınırlarımız dardı.

Her şey olmak ya da hiçbir şey olamamak arasında sıkışıp kalmış çocuk dünyamda Clementine adında bir kız hatırlıyorum. Bir çizgi film karakteri; TV’nin içinden sıyrılıp gelse, 80’li yıllar boyunca hayatıma dahil olsa ancak bu kadar büyük bir etki yaratırdı. O yıllara özgü kıyafetler giyen, modern bir kesime sahip kızıl saçlarında, adımlarında bir müziğin ritmini taşıyan cesur ve maceracı ruhlu genç bir kız Clementine. Aynı yaşlarda olduğum, aynı maceracı ruhu taşıdığım Clementine. Âşık olup geçmişe dönüp baktığımda ilişkilerimde nasıl bir etki yarattığını hissettiren, hayatımın içinde birlikteliklerimde her kadında kendisini aratan ilk çocukluk aşkımdan Clementine. Bir anda ortaya çıkan ve geldiği gibi giden küçük tatlı bir kız Clementine.

Ancak 80’lerde çocuk olmak kitabında anlatılacak, deşifre edilecek geçmişime ait en büyük vurgun. Aşk kandırır, özellikle 80’lerde çocuk olmayı. Çünkü o yıllarda çocukluk aşkları vardı ve üstüne kilit vurulup o zamandada kaldılar.

Bir zaman yolculuğunun içinde dünyayı dolaşıp insanlara iyilik da-

ğitan Clementine'e özenerek mi acaba hayatım boyunca kahramanlığa soyundum, düşünmeden edemiyorum. Belki de bu duygunun bir parçasıydı Clementine, ama 90'lar ve 2000'li yıllar kahraman olmanın büyüklüğünün ve değerinin pek de özel ve önemli olmadığını gösterecekti; büyümek böyle bir şeydi.

Clementine'i özel kılan ve diğer çizgi filmlerden ayıran en önemli etkenlerin başında jenerik müziği gelirdi. O müziğin içinde sanki insanı büyüleyen, hipnotize eden notalar vardı ve beynimde gerçeküstü bir dünyadan sesleniliyormuş gibi bir etki bırakırdı. Clementine'i gerçekçi kılan, bazen çocuk kalbimizi korkuyla titreten bir yanı vardı; şeytan Clementine karşısında başarısızlığa uğrayan şeytanın işbirlikçilerinin, şeytan tarafından fukur fukur kaynayan kazana atılmasıyla cezalandırılmaları ve yok oluşları, ölümün ve korkunun gerçekliğiyle yüzleştirirdi bizleri. Clementine biz farkında olmadan, belki çocukluğumuzun son bulacağı gerçek dünyayla ve gerçek dünyanın çirkin ve acımasız yüzüyle karşılaşacağımız ana hazırlıyordu bizleri.

Clementine, aynı zamanda bir öğretmen bir eğitmendi bizler için; zaman yolculuğunun içinde tarihe mal olmuş birçok önemli şahsiyeti tanımamızı, yaşamlarını yakından görmemizi sağlardı. Belki de sınırlarımızı bu gezilerde aştık, yaratıcılığımızı geliştirerek bu dünyaya o ünlü şahsiyetler gibi bir yer tutmak ve iz bırakmak çabasına giriştik. Clementine bizlere ölümsüz olmanın ne olduğunu gösterdi. Geçmişin geleceği nasıl şekillendirdiğini anlattı, iyilerin sonunda her zaman kazanacağı duygusunu benimseterek bizi iyileştirdi.

Her yeni yıl gelişinde özlemle andığım çocukluk hatıralarımda özel bir yere sahip olan Clementine, belki çıktığı zaman yolculuklarından birinde, bu zamana da uğrar, bizi ziyaret eder, varlığını hatırlatır, çocukluğumu bana geri verir. Tabii ki bu bir hayal, bu zamanda bu dünyada o kadar çok işi, o kadar çok mücadele etmesi gereken insan var ki, bana belki vakti kalmayacak Clementine'in. Belki de böylesi daha iyi; her kadında Clementine'i aramak bulamamak ve karşılıksız bir çocukluk aşkının sonucunda tutkuyla yazmak ve sinemanın renkli dünyasına sığınmak, aramak, aramak, aramak... 80'lerdeki o çocuk olarak kalmak...

DÜŞLER VE ÇOCUK DERGİLERİ

Engin Neşeli

80'lerde çocuk olduğu için kendini şanslı hisseden bugünün büyüklerinden biri olarak, o dönemi hafızama en güzel şekilde kazıyan anılardan belki de en önemlilerinin çocuk dergileri olduğunu söyleyebilirim... Henüz küçük bir çocukken Milliyet Çocuk, Tercüman Çocuk ve Türkiye Çocuk benzeri dergiler düşsel dünyama, çocukluğuma ve sonraki yaşantıma birçok olumlu katkıda bulundular.

Söz konusu dergilerle tanışmam, henüz ilkokul yıllarında olmuştu. Tatil günlerinde sokakların ve oyunların tadını doyasıya çıkaran ben, akşam ezanıyla birlikte evlerimize çekilme zorunluluğu gelip çattığında, bitirilecek ödevlerden çok okunacak dergilerimin peşine düşmeye başlamıştım. Hayallerimi körükleyen, olmak istediklerimi betimleyen tüm kahramanlar o sayfalarda beni beklerlerdi çünkü. Geceleri yatağıma yatığımda, her ne kadar çoğunu uykuya kurban veriyor olsam da, hayal kurmaktan müthiş bir keyif alırdım ve bana en yakın gelen kahraman en büyük yardımcım olurdu. Uyku öncesi düşlerime ait şölenler hazırlardım kendi kendime...

Dergilerime kavuşmamı sağlayan en yakın gazete bayii, evimize iki kilometre kadar uzaklıktaydı. Hiç üşenmeden, kâh ıslık çalarak, kâh şarkılar söyleyerek seve seve kat ederdim o mesafeyi. Yürürdüm... Sokak aralarında meşe oynayan çocukların arasından geçerdim. Top peşinde koşan çocukların kıyısından... Yakan top oynayan kızların çığlıkları içinden... Uzun eşek oynayan veletlerin yanından... Yürürdüm... Yirmi

yıl sonra, yürüdüğüm bu boş yolların apartmanlarla, toplu konutlarla doldurulacağını bilmeden... Sokaklarda oynayan o çocukların yerini park edilmiş arabaların, sessiz sokakların alacağını aklımın ucuna getirmeden... O yürüyüşlerimin “büyüdüğümde” kendime bırakacağım en güzel miras olduğunun farkında olamadan... Yürürdüm...

Gazete bayiinin sahibi Ali ağabey, beni her gördüğünde çok sevinir ve teşvik edici sözler söylerdi. Bir defasında yanında duran tanımadığım birine: “Bu çocuk benden fazla okuyor vallahi,” demişti de, günlerce sevinç duymuştum içten içe... Şimdinin “Malını satmak için yağ çekiyor” benzeri şüphelerine uyumlu değildi zira daha kafam. Sonraları, yani kuşkuyu hatmetmiş ergenlik zamanlarımda bu konuyu düşündüğümde de, asla şüphe etmedim Ali ağabeyimin samimiyetinden. Yaşarken farkına varamadığım kahramanlarımdan biri olduğunu ne yazık ki çok geç anlayacaktım...

Bir süre sonra, içimde gitgide büyüyen bir yazma ve çizme isteği uyandığını hissettim... Okuduklarım ve hayallerim beni ilgili olduğum alanlar üzerinde eyleme geçmeye zorluyordu adeta... Ne kadar yetenekli olduğum hakkında hiçbir fikrim yoktu, üstelik görüşünü alabileceğim bir yakınım veya arkadaşım da yoktu. Sadece okuduğum yayınlara benzer bir yazılı materyal oluşturabilmek hayali... Bu beni heyecanlandırmaya yetiyordu. Bir yandan kendimce çizgi romanlar hazırlıyor, bir yandan da ne yapacağımı bilmememin sıkıntısıyla kıvranıyordum. Derken, nabız yoklamak için konuyu sınıf arkadaşlarımdan birkaçına açtım. Hiçbiri benim okuduğum dergileri okumuyordu ve anlattıklarım hakkında en ufak bir fikirleri dahi yoktu. Dergide yer alacak her şeyi benim yapacağımı, hatta kendi yazdığım yerlerin altına onların isimlerini yazacağımı anlattım önce. Kendilerinden beklediğim, yalnızca bana destek vermeleri ve özellikle dağıtım hususundaki uğraşlarım sırasında bana eşlik etmeleri idi ve maalesef en büyük kaygım paraydı; hayallerim çoktu benim, ama ailemin parası hayallerime yetmeyecek kadar azdı işte...

Elbette arkadaşlarımdan para istemeyi düşünmemiştim; zaten onların da maddi durumu benimkinden pek farklı değildi. Semtimizdeki esnafa derdimizi anlatabilirsek belki bize yardımları dokunabilirdi. Bu

düşüncem arkadaşlarım tarafından da kabul gördü ve okul çıkışı hep birlikte uygulamaya koymaya karar verdik. İlk uğrak yerimiz küçük bir pastaneydi; içeri girip projemiz hakkında konuşmaya başlamıştım ki, orta yaşlı bir adam: “Para mı istiyorsunuz yoksa? Gidin başka yerde dilenin!” diye bağııverdi. Dudaklarım dilenmediğimize dair kelimeler anlatmaya çalışırken, daha da hiddetlendi adam. Kaçarcasına çıktık oradan, kızaran yüzlerimizi birbirimize göstermemeye çalışarak... Sinirlendiğinde dudaklarını ısırır veya dişlerini sıkar da kendini tutar ya insan... Üzüldüğünde gözyaşlarına böyle müdahale edememek ne kötü; bu acıyı belki de ilk kez o gün öğrendim, kim bilir?

Yine de yılmadık... Bizi en çok anlayacak kişi, olsa olsa gazete ve dergi satan bir yer sahibi olabilirdi fikrimce. Bu tanıma uyan ilk dükkâna giriverdik. Ben anlatırken şaşkınlığını gizleyemeyen adam, bu yaşta böyle bir yükün altından nasıl kalkabileceğimize ilişkin sorular sordu önce. Olur da başarabilirsek, yardımcı olmaktan çekinmeyeceğini söyledi ve bir miktar para uzattı. Onun için küçük, bizim içinse çok büyük bir adımın atıldığını görmek hepimizi neşeye boğdu. Yürümekten usanmadığımız yollarda cıvıl cıvıldık işte yine...

O gün, olabildiğince fazla dükkânı ziyaret ettik ve ne yazık ki hayal ettiğimiz maddi rakama bir türlü ulaşamadık. Akşam olduğunda hepimize kalan yegâne teselli, bizi azarlayıp kovan pastaneci gibi ikinci bir kişiye rastlamamış olmaktı. Takip eden günlerde arkadaşlarımın hevesi kırıldı ve tek başına kalmak istemeyen her çocuk gibi onlara ayak uydurdum ben de... Dergi kurup yayınlama bahsini bir daha açılmamak üzere kapattım.

Bana hayattaki ilk büyük yenilgiyi tattıran o güzel ütopya, yine de en değerli anılarım arasında daima özel bir yere sahip olacak ben yaşadıkça... Artık büyüdüm; sokaklarda çocuklar oyunlar oynamıyor, konsantre hayallerle yetişerek büyüyorlar. O gözleri yaşaran çocuğu alıp tanıştırmak istiyorum bazen hepsiyle; ellerine o dergilerden tutuşturup, sokaklarda çılgın gibi koşturmak istiyorum... O günkü oyunların isimsiz mucitleri gibi tarihin mutlu sayfalarına karışmayı diliyorum sonra da...

GENÇ VE HUZURSUZ: YALAN RÜZGÂRI

Pınar Nurhan

İşçi ve memur ailelerinin yaşadığı ucuz kooperatif evlerinden birinde geçmişti çocukluğum. Ankara'nın biraz dışında, otobüslerin belli saatlerde uğradığı ve sokak aralarında çocukların seksek oynayıp ip atladıkları sevimli bir işçi sitesiydi burası. Anneler balkonlardan sarkarak çocuklarına seslenir, eğer laf anlatamazlarsa “Akşam eve gelince babana anlatırım bu yaptıklarınızı!” diye tehdit ederlerdi. Birçoğumuz için etkili bir yöntemdi bu, çil yavrusu gibi dağılır, aç karınlarımızı doyurmak için kapı eşiğinden yemek dumanlarının tüttüğü minik evlerimize girerdik. İki oda bir salon hayallerimiz vardı o zamanlar. Hayat sade ve sakın, tıpkı ufak bir dere gibi yatağında akıyordu. Boğulmaktan korkmuyorduk, bu sadelik bize güven veriyordu sanırım. ‘80’leri sonlarına doğru yakalayabilmiş olsam da turşu kurulan, salça yapılan ve erişte kesilen teras katlarını iyi bilirim. Benden yedi yaş büyük olan ağabeyim, hızlı gençlik zamanlarını yaşıyor, black metal dinliyordu. Bense bir ilkokul öğrencisi olarak, ergenliğe hevesli ve yaşıtlarından oldukça uzun, yapılı bir kız çocuğuydum. Okul dışındaki vaktimi ağabeyimle geçirirdim. Anne ve babam işten gelene kadar benimle o ilgilenirdi ve bu dakikalar benim için birçok açıdan özgürlük demekti. Ağabeyim yemeğimi bitirmezsem oralı olmaz, gürültü etmediğim sürece oyun oynamama izin verir, bazen kendi eğlencelerine beni de dahil ederdi. Arkadaşları eve geldiğinde müzik dinler, kendileri de gitar çalıp söyleyerek kayıt yaparlar, teybin “record” düğmesine bastıkları anda ortamda bir ölüm sessizliği isterlerdi.

Eğer unutup da bir şey söyleyecek olursam küfrü yerdim. En sık söyledikleri parça Styx'in "Boat on The River"ıydı. Bu şarkı benim çocukluğumun en keskin kokusu olarak kaldı. Doğum günlerimde Madonna'nın ya da Michael Jackson'ın plaklarını hediye ederdi bana ve o zamanlar plak sahibi olmak çok mühim bir şeydi. Sanki altın plağı ben kazanmışım gibi sevinç duyardım. Sevinmenin hiçbir biçimi lekelenmemiştir o zamanlar. Belki de çocuk olduğum içindir bilmiyorum, ama hayat keşfedilecek bir macera, zevk alınacak bir saklambaç oyunuydu bizim için. Süpermen'in pelerinini hiç de komik bulmadığımız yıllardı. Fame müzikalindeki dansçılar gibi olabilmek için Rock'n Roll çalışırdık ve küçük bedenimi başının üzerinden sıçratıp bacaklarının arasından geçirmek ağabeyim için hiç de zor olmazdı. Saçlarımın arasına alnımın tam orta yerine fosforlu mavi bantları takıp kâküllerimi de üzerine getirdiğimde Madonna kadar iyi dans edebilirdim... "Tra la la... La is la bonitaaaa..."

Queen ve Pink Floyd'la tanışmam da ağabeyim sayesinde olmuştu. Biz iki oda bir salon evimizin çocuk odasında bu müzikleri dinlerken annem işten gelir ve mutfığa girerdi. Köfte ve patates kokuları yayılmaya başladığı sırada televizyonda beklenen dizinin de başlama vaktiydi. Henüz televizyonların kumandası ve ikiden çok kanalı da yoktu. Bir ve iki, evet hepsi bu kadardı. Nereyi izleyelim? TRT 1... Şimdi nereyi izleyelim? TRT 2... Evet gece böylece biterdi. Ta ki İstiklal Marşı söylenip askerler marş marş yürüyene dek... Bir ki bir ki...

Evet, Yalan Rüzgârı'nın başladığı saatler benim ödevlerimi bitirdiğim, ağabeyimin ÖYS testlerine ara verdiği ve annemin de mutfaktaki yerini aldığı saatlerdi. Babam dizi bittikten çok sonraları evde olurdu. Ancak daha sonraki yıllarda saatleri değiştiğinde babam gibi birinin bile bu diziyi izlediğine şahit olmuşumdur. O dönemde Yalan Rüzgârı'nı izlemeyen orta sınıf bir aile var mıdır bilemiyorum. Bu dizi ak ve kara kadar zıt insanlar arasında ortak bir sohbet konusu olabiliyordu. Televizyonun ikinci kanalında sarışın ve mavi gözlü güzel kadınları ve en az onlar kadar güzel erkekleri izlemek merak uyandırıyor. Şimdi düşünüyorum da tıpkı köylerine gelen şehirli kadınların naylon çoraplarına ve boyalı saçlarına bakıp özenen genç kızlar gibiydik. Makyaj yapmayı, mini etek üzerine gömlek giyip belinden de sıkı bir kemer bağlamayı,

ama altına muhakkak beyaz spor ayakkabılar giymeyi bu diziden öğrenmiştik. Hepimiz birer Cricket ya da Lauren'dık artık. Paul ve Victor'larımızı arıyorduk... Bu parlak kadın ve erkekler "dının dın dın" bir piano eşliğinde sanki gerilim filmiymiş gibi birer birer arkalarından önlere dönüp alaylı bakışlar fırlatırlardı üzerimize, bu jenerik akarken evin halkı çoktan televizyon başına üşüşmüş olurdu. Herkes birbirine haber vermeliydi. Ailenin tüm fertleri bu konuda özellikle sorumluydu. Mesela anneannemi arayıp dizinin başladığını haber vermeyi unutursak ertesi gün elinden çekeceğimiz var demekti. Ben on yaşlarımda ağabeyim on yedi, annem kırklarında anneannem ise yetmişlerindeydi, ama hepimiz aynı diziyi izlemek istiyorduk. Aslında annem için üzülüyorduk, çünkü o saatlerde büyük bir gayretle sofraya hazırlama telaşı içinde oluyordu, neyse ki uzaktan da olsa on günde bir beş dakika bakarak bütün konuyu takip edebiliyordu. Bu dizinin en güzel yanı buydu, takip edememe gibi bir şansınız yoktu, konuyu anlayamama ya da kafanızın karışması gibi bir olasılık da yoktu. Nikki ve Ashley Victor'a âşıktı, Victor kime denk gelirse ona sahte tebessümler gönderiyordu ağır ağır... Sahi ne ağır adamdı Victor! Zavallı bebek yüzlü Nikki hepimizin sevgilisiydi ve onun için çok üzülüyorduk. Hele elinde viski kadehi başının döndüğü anlar hepimiz için can sıkıcı dakikalardı. En çok da anneannem üzülüyordu. "Kızım gibi seviyorum" demişti bir keresinde. Neyse ki annem duymamıştı. Sanki lahana yaprakları gibi oyuncular birer birer açılarak ekrana baktıklarında kendimi huzursuz hissederdim aslında. Belki hepsi sarışın olduğu için siyah saçlarımdan utanıyordum kim bilir?

Uzarlarda Amerika denilen bir ülkede bu lüks evlerde yaşayan insanların ilişkilerini merak ediyorduk ve yakınımızda olsalar katlanamayacağımız, belki de töre cinayetleri işleyeceğimiz entrikaları bayılarak milletçe seyrediyorduk. Ben en çok Danyy ile Cricket'ın aşkı için üzülüyorum, Danyy'nin yaptığı aptallıklar yüzünden Cricket'ı başkasına kaptırması olmasına içerliyordum.

Aradan yıllar geçti ve ağabeyim Eskişehir Tıp Fakültesi'nde okumaya başladı. Yarı yıl tatili için onun yanına gittiğimde öğrenci evinde televizyon olup olmadığını sormuştum. '80'lerin sonunda ailecek Ankara'dan göç etmiştik. Benim Yalan Rüzgârı'ndan kopuşum aynı za-

manlara rastlar. Daha sonra özel televizyonların başlamasıyla rastladım da oyuncuların değiştiğini fark edince orali olmadım. Bu huzursuz dizinin en sinir bozucu yanı, karakterlerin konuşmaya başlamak için dakikalarca beklemeleriydi. Tabii bir de konuşmaya başlayan oyuncunun diğerine arkasını dönmesi gerekiyordu. Bazen dakikalarca oyuncuların birbirlerine sırtının dönük olduğu diyaloglar izliyorduk.

“Demek böyle oluyor” diye düşünüyorduk, Amerika’da bu görkemli evlerde oturan ve ne iş yaptıkları da pek belli olmayan insanlar son moda kıyafetleriyle evlerinde oturup, birileri gelince ayağa kalkar ve misafirlerini ayakta ağırlarlardı, ta ki uğurlayana dek... Hatta annemin salatayı yanımızda yaptığı ya da fasulye ayıkladığı anlarda onlara esefle bakıp “İnanmıyorum, ayakkabılarıyla eve giriyorlar, korkunç” dediğini anımsıyorum. Doğrusu sürekli ev içlerinde çekilen bu sahnelerde John Abbot’ı ya da Lauren’ı o pahalı kıyafetlerin içinde çıplak ayaklarıyla görmek nasıl olurdu kestirmek güç.

Bir de Danyy ile Criket’in evine asansörden çıkar çıkmaz giriliyordu. Bu beni gerçekten şaşırtmıştı, çünkü yaşadığımız apartman on beş katlıydı ve asansöre binmek için epey sıra bekliyorduk. Kendi katımızda indikten sonra da yaklaşık elli metre yürüyorduk. Asansörde kalmaktan da delice korkuyorduk. Oysa bu uzak ülkede hayat ne kadar kolaydı! Aynı anda babasıyla da oğluyla da flört eden kızlar, evlilik dışı hamilelikler ve bir arada yaşamlar... Bütün bunlar orta sınıf işçi kooperatiflerindeki evlerimize her akşam konuk oluyordu. Ama yine de izlediklerimiz hafta sonu kız arkadaşlarımla sinemaya gitme özgürlüğü vermiyordu bana. Ekran başında anneannemin elinde tespihle Nikki için “Vah vah, tüh tüh” demesi bizim işimize yaramıyordu bir türlü. Sanırım ‘80’lerin bir dere gibi durağan akışına uyuyordu her şey. Gençtik, ama henüz onlar kadar huzursuz değildik, sonraki yıllarda fark edecektik huzursuzluğumuzu ve ‘80’lerin suskun soluğunu. Büyüdükçe gördük ki bir Yeşilçam filminden daha basit bir kurgusu olan bu melodram, hepimizin ortak bir yanına sesleniyormuş meğer. Bunun ne olduğunu ben de bilmiyorum. Limonata kokulu bir bahar rüzgârıydı ‘80’ler. Elma şekeri ve macun aldığımız, sokakta ayı oynatıldığı yıllardı.

Zaman kadar yalan, rüzgâr kadar gerçek...

Heidi... HEY Gidi HEY...

Pelin Onay

‘70’lerin sonunu yakalayıp, ‘80’lerde çocukluğunu yaşayan biri olarak kendimi şanslı hissediyorum. Ne ‘70’lerin mücadelesinden, ne de ‘80’lerin o sıcaklık ve içten çocukluğundan uzak kalmadığım için. Şimdiki çocukların oyunlarını, arkadaşlıklarını, paylaşımlarını ve nasıl büyüdüklerini gördükçe, içten içe daha çok mutlu oluyorum ‘80’leri yaşayabildiğim için. Çünkü bizler bilgisayar başında değil, sokaklarda büyüdük. Çünkü bizler savaş oyunları değil, içimize işleyen çizgi filmlerle büyüdük. Çünkü bizler, paylaşabildiğimiz kadar vardık. İşte böyle bir dönemden gelirken, ister istemez geçmişe yapılan yolculuklar oluyor. Belki de anımsamak ve yéniden yaşıyormuş gibi olmak, mutlu ediyor yorgun yüreklerimizi. Kim bilir, belki de yaşamın içinde giderek deliren kalbimize, yalan nedir bilmeyen günlerimizi hatırlatmak istiyoruz. Hepsi ve her şey mümkün.

İşte, geçmişe yapılan bu yolculuklardan biridir Heidi. Çocukluğumuzun masum, güleç, sıcak ve umudunu her daim koruyan yanı. Başlamasına yakın dakikalarda halının üstünde bağdaş kurarak beklemek bile ayrı bir keyifti. Heidi gelecek ve dünyamıza yeni umutlar, gülüşler ekleyerek bizi biraz daha büyütecekti. Onunla birlikte sevecektik yaşamayı ve fark edecektik hayatın her şeye rağmen ne kadar güzel olduğunu. Düşünüyorum da, o zamanlar umudu korumak daha mı kolaydı acaba. Belki de. En azından pembe düşlerimiz vardı. Şimdilerin karanlık geleceğine inat. Mesela Heidi. Küçük yaşta kaybettiği anne ve babasının öz-

lemine rağmen, hep gülümseyerek baktı gözlerimize. Heidi, bize her şeye rağmen hayatın devam ettiğinin en güzel kanıtıydı o yıllarda. Teyzesi Detie'nin onu alarak Alp Dağları'nda yaşayan dedesinin çiftliğine götürmesi bile onu adeta mutlu ediyor. Dede huysuz, ilk gördüğünde Heidi'yi istemiyor. Ama Heidi'nin yüreği öyle geniş ve umutlu ki, dedesini bile yaşama bağlayıp, kendisini sevmesini sağlayabiliyor. Asla umutsuzluğa kapılıp, bir köşeye çekilmiyor. Belki de bizler Heidi'nin bu savaşçı yüreğiyle büyüdüğümüz için pes etmek nedir bilmiyoruz. Heidi de öyle yapmadı mı? Pes ettiğine şahit olduk mu hiç?

Ve bir gün Heidi, hepimiz gibi okul çağına gelir. Dedesi onu okula göndermek istemese de, çiftliğe gelen teyzesi Heidi'yi alıp Frankfurt'a, zengin bir ailenin yanına götürür. Heidi burada ailenin ayakları tutmayan kızı Clara ile tanışarak arkadaşlık kurar. Yüreğindeki ucu bucağı olmayan sevgi, Clara'nın umutsuzluğunu bile yenebilecek güçtedir. Tıpkı bizim içimizdeki umutsuzluğu alıp uzaklara taşıması gibi. Heidi, Clara'ya mutlu olduğu çiftliği anlatır sürekli. Öyle içten ve yürekli anlatır ki, tıpkı Clara gibi, bizler de gidip görmek, Peter'la arkadaş olmak, dağlarda koşup oynamak, hayvanları otlatmak isteriz. Çünkü '80'lerin çocukları olarak, bizler renkli düşlerin ve sonu güzel biten masalların kahramanıydık. Belki hepimiz onun gibi koşup oynayamadık, ama kahramanı olacağımız oyunlar ürettik. Kurtardık iyi insanları kötülerin elinden. Nasıl mı? Düşledik, ama düşmedik teknolojinin getirdiği tuzakların içine. Kanayan dizlerimiz oldu, kanlı kavgalarımız değil. İnandık. Clara gibi inandık, istersek güzellikleri yakalayabileceğimize. Hatta Clara'nın ayaklanıp yürümesini, Clara'dan daha çok istedik. Saat kavramımız bile bu isteklerle ve çizgi filmlerle geliyordu. Sokaktan eve girmenin ne demek olduğunu bilmezdik ki. Balkondan sürekli şu ses yükselirdi: "Saat kaç oldu biliyor musun?" Saatin kaç olduğunu bilmiyorduk gerçekten de. Saat kavramımız, çizgi film saatlerine göre anlam kazanırdı: "Heidi bitince bahçede buluşuruz, tamam mı?" Tamamdı. Başka türlü bir saat yoktu. O günlerde başka türlüünü öğrenmeye de hiç niyetimiz yoktu aslında.

Aslında kalbimizden öte başka yol da yoktu. Heidi en nihayetinde çiftliğe geri döndüğünde, dedesinin onu ne kadar çok özlediğine, yok-

luğunda ona olan sevgisinin nasıl çoğaldığına da tanık olmuştuk. Hatta “Alp Dağları’nda bir dedemiz olsa ne güzel olurdu” diye düşlemiştir. Ve bahar geldiğinde Clara da Heidi’yi ziyarete gelir. Ayakları tutmasa da, tekerlekli sandalyede olsa da, öyle mutludur ki çiftliğe geldiği için, biz de alkış tutarız bu kavuşmanın sevincine. Sanki çiftlikte yaşıyormuş da, bu ziyareti bahçemizden izliyormuşuz gibi. Çünkü ‘80’lerde çocuk olmak böyle bir şeydi. Düşlemek ve o düşlerin yara almadan gerçekleşeceğine inanmaktı. Korkusuz ama bir o kadar da heyecanlı. Hatta öyle heyecanlı ki, Clara’nın yeniden yürümeye başlaması, yüzümüzde güneşi doğurdu. Ve bu yürüyüş, dedeyi, Peter’i ve Heidi’yi şaşırtmıştı en çok. Çünkü biz nasıl olduysa biliyorduk, inanıyorduk ve inandığımız bir duruma sadece seviniyorduk. Öyle mutlu olmuştuk ki, evin içinde bir bayram havası esmişti. Clara yürümeye başlamıştı ve bu harikanın da ötesinde bir şeydi. Ve Bay Seseman, çiftliğe gelip de kızının yürümeye başladığını gördüğünde, artık ağlıyorduk.

Elbetteki bu kadar kısa ve kolay değildi Heidi’nin hikâyesi. Her uyuyup uyandığında ve taşıdığı her umudun içinde biraz sabır, biraz beklemek, biraz da yürek vardı. Kolay değildi bir Heidi olmak. Ve bugünlerin tabiriyle söylemek gerekirse, bir Heidi kolay yetişmiyordu. Ama bizler ‘80’li yılların şanslı çocukları olarak, Heidi gibi birçok güzel kahramanla büyüdük. Hep iyiyi düşündük bu sayede. Kötü sonları hayal etmek bile uzaktı düş dünyamızdan. Evet, Heidi annesini ve babasını kaybeden küçük bir kızdı ama asla pes etmedi. Yenildim demedi. Ve asla bu imkânsız da demedi. İnandı. Bu yüzden bizler de hep inanarak büyüdük. Umudumuzu ne olursa olsun, hep koruyarak. Şimdilerde, 1990 doğumlu birinin bana Heidi kim demesi ne kadar garip geliyorsa, belki onlara da çizgi filmlerle büyümemiz o kadar garip geliyordur. Biz sokakta oynardık dediğimizde, biz de bilgisayarda oynuyoruz denmesi gibi. Oynadığımız oyunların ne kadar keyifli olduğunu anlatırken, “çok sıkıcı” şeklinde cevaplar almamız gibi. Her dönemin kendi içinde bir güzelliği var maalesef. Teknoloji ilerledikçe, çocuklar büyüdükçe, ‘80’li yılları hatırlayan ve gülümseyen kimse kalmayacak dünyada. Ve bizim Heidi gibi olan kahramanlarımızın, hayatımıza nasıl dokunduğunu da bizden başka kimse anlamayacak.

İster istemez düşünüyorum bazen. Evet umutlarla büyüdük, evet oyun çağının çocuklarıyız, evet şanslıydık. Ama tıpkı o günlerde olduğu gibi düşlesem diyorum. Heidi mesela, günümüzde yaşayan bir genç kız olsaydı, hâlâ daha umudunu koruyabilir, geleceğe sevgiyle bakabilir miydi acaba? Güvenin suistimal edildiğine şahit olduğunda, yeniden güvenmeye devam edebilir miydi? “Heidi, hayat pahalı” dediğimizde, “boşver, hadi kırlara koşmaya gidelim” diyebilir miydi? Belki bunları yapamazdı, ama emin olduğum bir gerçek var ki, Heidi bu günlerde yaşasaydı bile haksızlığa gelemezdi. Pes etmeyeceği için mutlaka sesini yükseltirdi. Belki o da zaman zaman bizler gibi umutsuzluğa düşerdi ama toparlanırdı, yüzünü düşürmezdi. Böyle olacağını düşünüyorum, çünkü Heidi ‘80’li yılların çocuğu, bizler gibi. Çünkü Heidi de paylaşılan ve paylaştıkça çoğalan bir dönemde çocuk oldu, bizler gibi. Çünkü Heidi inanmazsa ve düşlemezse yaşayamayacağını biliyor, bizim gibi...

Ne kadar küçüktüm, ne kadar çocuk / ilk arkadaşım Heidi, sonrası kimdi?

Oynamaktan usanmayan, gözleri boncuk boncuk / ben miydim o deli kız, yoksa Heidi mi?

Heidi, hey gidi hey diyorum ve selamlıyorum küçük kahramanımı. ‘80’li yıllarda çocuk olmak harikaydı. Yıldızlara dokunuyormuşsun gibiydi. Sevgiydi, sevgiliydi. Umudun en güzel hikâyesiydi. Bir sazın tellerinde türküydü, bir rüyanın bitmesin denilen gülümsemesiydi.

Biliyor musun Heidi, her şey güzel olacak. Hâlâ inanıyorum.

BAYRAM HATIRASI

Esra Ovalı

Çocukluğumda her bayram büyükbabamı ziyarete Orhangazi'ye giderdik. Birkaç hafta öncesinden hazırlıklara başlardık. Annem bir parça kumaş ve sihirli parmakları ile harikalar yaratır, bize en güzel bayramlıkları dikerdi. Bayram sabahı yeni kıyafetlerimizi adeta bir tören eşliğinde giyerdik. Sonra hepimiz arabaya dolar, erken saatlerde yola çıkardık.

O zamanlar Orhangazi, Osmanlı döneminden kalma tarihi evleri ile bir film stüdyosunu andırırdı. Büyükbabamın geniş avlulu evi de onlardan biriydi. Dış yüzeyindeki boyaları dökülmüş, kazıkların üzerindeki cumbalı yapı masal dünyanın bir parçasıydı.

Odalar arasında dolaşırken çürümeye yüz tutmuş tahta bloklardan gelen sesler beni korkuturdu. Girişteki divanın üzerinde çatı katına açılan küçük bir kapı vardı. Ben önce divanın üzerine zıplar, sonra daracık koridorlu merdivenleri kullanarak çatı katına sızardım. Bu minik ama sevimli odaya sadece bir çocuk yatağı sığabilmişti. Bazen oraya saklanır, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler masalındaki cücelerden birinin anısının yanımda belireceğini hayal ederdim.

Salonda evin kendisi gibi rengi solmuş bir pikap vardı. Büyükbabam bazen aşka gelir, bana taş plak dinletirdi. Müziğin sesi yüksek tavanlı salona yayılırken zevkten dört köşe olurdu.

Geceleri yer yataklarında uyurduk. Kesif küf kokusu yüzünden burunumun direği sızlardı. Sabahları önce duvar saatinin gongu, sonra da

ezan sesi ile ayaklanırdık. Sonra saatlerce süren kahvaltı seansı başlardı. Hatta öğle yemeği saati geldiği halde kahvaltılıklar masanın bir köşesinde durmaya devam ederdi. Ailenin en büyüğü büyükbabam olduğu için gelen giden bitmezdi. Her yeni misafir ziyaretinde masaya bir tabak daha konur, karnını tıka basa doyurmadan masadan kalkmasına müsaade edilmezdi.

Evin bütün çocukları bayram harçlığı toplamak için sabırsızlanırdı. Hatta sabah uyanır uyanmaz günün hasılatı ile ilgili hesap yapmaya başlardık. Bayram günleri bütün akrabaların bir arada oluşu tüm çocukları sevindirirdi. Böylece daha çok el öpüp günlük kârımızı artırıyorduk. Ama benim favorim büyükbabamdan alacağım harçlık olurdu. Avlunun hemen ön tarafında büyükbabamın elektronik eşya sattığı bir dükkânı vardı. Bayram ziyaretlerimizde dükkândaki buzdolabının üzerindeki tel kutuda harçlığımın beni beklediğini bilirdim. Boyum yetmediği için hiç üşenmez, iki sandalyeyi üst üste koyar, buzdolabının tepesine çıkardım. Madeni paraları cebime doldurduktan sonra soluğu pastanede alırdım. Şişko pastacı amcanın bütün un kurabiyelerini mideye indirirdim. Bazı yetişkinler de harçlık isteyen çocuklara farklı renklerde kumaş mendil hediye ederdi. Her bayram mutlaka birkaç mendil edineceğimi bilirdim.

Evin avlusunda bir meşe ağacı vardı. Kurban bayramlarında bir koç satın alınır ve kasap kiralanırdı. Hayvan kurban edildikten sonra kasap tarafından meşe ağacına asılır ve hazırlanırdı. Kasap hayvanı keserken bakışlarım o kanlı görüntü üzerinde kitlenirdi, ama her nedense kasabın çocuk beşiği gibi ayakkabıları beni en az bağırsakları dışarı çıkmış kurban kadar korkuturdu. Çocukluğumda sık sık gördüğüm kanlı manzara nedeni ile olsa gerek, bugün hâlâ kurban eti yiyemiyorum.

Bu arada avluya küçük bir mutfak kurulur ve etler hemen oracıkta pişirilirdi. Büyükbabamı ziyarete gelen misafirlere kurban eti ile pişirilmiş yemeklerden ikram etmek âdettendi.

Evin bütün çocukları avluda toplanıp oyun oynamaya bayılırdık. O zamanlar şimdiki gibi çeşit çeşit oyuncaklar yoktu. Bilgisayar nedir, onu da bilmezdik, ama bizler hayal dünyası gelişmiş çocuklardık. En güzel oyuncaklarımız misketlerimiz ve gazoz kapaklarımızdı. Bir poşetin içinde her yere yanımızda taşıdığımız misketleri yan yana dizer, uzak

bir mesafeden başka bir misket ile atış yapardık. Hedefi tutturanlar bütün misketlerin sahibi olurdu. Aynı oyunu gazoz kapakları ile de oynardık. Sonra kuma çivi atar, çivinin saplandığı yerden çizgi çekip anlamlı şekiller oluşturmaya çalışırdık. Yani bizim küçücük zevklerimiz vardı. Olanaksızlıklardan kendi özel eğlencelerimizi yaratıyorduk. Ama o kadar mutluyduk ki...

Şimdi evin ve avlunun olduğu arsada çok katlı bir apartman yükseliyor. Ne yazık ki çocukluk anılarım da ev ile beraber tarihe gömüldü. Yıkıntıdan kurtarabildiğimiz tek ganimet salondaki duvar saati oldu. O şimdi bizim evimizin salonunu süslüyor ve gongu her çaldığında beni geçmişte sınımsıcak bir yolculuğa çıkartıyor.

BONİBON ÇOCUKLUK

Hatice Topal Özçoban

Hepimizin çocukken hayalleri olmuştur. Ben en çok bonibon yerken hayal kurardım. Her tanesi bir hayaldi. Şöyle anlatsam daha iyi olur çocukluğumu: O küçük draje kaplı çikolata ile komşumuzun oğlu sayesinde tanıştım. Bir gün “Elimde bakın ne var?” diye geldi. Merakla ne var diye sorduğumuzda sadece kabını gösterdi. Merak daha fazla artıyordu ama onun göstermeye ya da bizimle paylaşmaya niyeti yoktu. Renkli, küçük boru gibi kabın içinde duran küçük çikolatalar. Kapağını açıp tek tek, sonra hepsini bir anda ağzına dikip bitirdi. Meraktan olsa gerek aklımda kaldı o gün. Aldığımız harçlıklar belli olduğu için ve biz harçlığımızı alır almaz bitirdiğimizden gidip bonibon alacak paramız yoktu. Şimdi ne yapsak ne etsek bonibon alamıyorduk.

Gel zaman git zaman bir akşam vakti kapımızın zili çaldı. Amcam gelmişti. Hayalini kurdumuz çikolatayı getirmişti bize. Amcam her zaman bize çikolata getirirdi ama ilk defa bir çikolata için çok heyecanlanmışım. Elinden çikolatayı alır almaz başladık bir oyuna. Renkli küçük çikolataların her tanesi, her rengi bizi farklı bir hayale sürüklerdi. Ablam ve ben hemen köşemize çekilip başladık oyunumuzu oynamaya. Kırmızı draje çikolatayı yediğimiz zaman birer cüce oluyorduk. Saatlerce görünmeyen küçücük canlılar olarak evin her tarafında dolaşıp kendimize ev yapıyor; onunla kalmıyor, farklı varlıklar yaratıp onlarla beraber yaşıyorduk. Ne zaman sıkılsak çıkış yolumuz hazır. Hemen kutuyu çalkalayıp yeni bir çikolata ve yeni hayaller... Bakalım hangi renk

gelecek. Süper, yeşil renk geldi. O zaman nerdeyiz? Ormanda. Saatlerce ormanda dolaşmalar. Ağaç olmalar, ağaç perileri olma ve şimdi hatırlayamadığım birçokları... Orman hayatını inceledik, orda olduk ve gitme zamanı. Şimdi nereye? Hemen bir çikolata seçimi daha. Bakalım ne geldi? Mavi. Şimdi neyiz? Tabii ki Şirinler'le beraberiz. Nasıl olsa biz iyi çocuklarız ve onlarla beraber olabiliriz. Peki nasıl Şirinler'e dahil olacağız? Ne olmalıyız, nasıl bir meslek seçmeliyiz, Şirinler'in neye ihtiyacı var? Oooo, çok düşünmeliyiz. Ablam doktor oldu. Ben ise kuaför oldum. Bütün Şirinler'in saçlarını yaptım. Jetgil ailesi gibi saçları oldu. Ablama ise hiç iş çıkmadı. Çünkü Şirinler hiç hasta olmuyorlar. Şirin Baba'ya yardım etti ablam da. Onunla beraber otlar topladılar. Büyü yaptılar. Şirinler'le istemeyerek de olsa vedalaşmak zorunda kalmıştık. Amcam gidiyordu. Ona güle güle demeliydik. Amcam gitti ama sonrasında yine oyun oynayamadık. Bu sefer de yatma saati gelmişti. Yarın okul vardı. Biz elimizde kalan bonibonları sakladık. Özellikle ben yarın gidip komşumuzun oğluna (ismini hatırlamıyorum) bonibonları gösterecektim. Al işte, bu da benim bonibonum. Ve ona vermeyecektim.

Okul dönüşü eve geldiğimde gördüm onu. Komşumuzun oğlunu. Ona nispet yapmak için çıkardım bonibonumu ve yanına gittim. "Bak bende ne var?" dedim. O da sert ve ağlak bir sesle "Ne" dedi. Evde yaramazlık yaptığı için annesi kızmış ona. O da köşeye sinmiş ağlıyordu. Biraz konuştuk, sonunda şöyle dedik: "Bu büyükler biz çocukları anlamıyor." Sonra gülmeye başladık. Sanki biz de büyük gibi konuşmuştuk. Ona bonibon verdim. Ablamla dün akşam oynadığımız oyunu ona anlattım. Çok sevindi. Hemen onunla da aynı oyunu oynamaya başladık. Sanki bonibonumuz bitmek bilmiyordu. Aslında hayallerimiz bitmiyordu. Hemen de benimle onun bonibonu olmuştu. Sıkılmıştım bu durumdan. Sürekli bir hayalden başka bir hayale geçiyordu. Biraz mızıkçılık, biraz da mızızlık, bitirdim bu oyunu. Bitirdim, ama benim de bonibonum bitmişti. Bu sefer de ben ağlamaya başladım. Onun yüzünden çikolatam bitmişti. O benim gibi değildi ama. Ben ağlamaya başlayınca çekip gitti. Ben de küstüm ona. Bir daha da konuşmadım onunla. O nedenle olsa gerek ismini bile hatırlamıyorum. Nasıl sildiysem onu beynimde... Şimdi anlıyorum da, güzel günlerdi gerçekten. Benim bo-

nibonla tanışmamı sağlayan kişiydi. Kurduğumuz hayaller gerçek gibiydi.

Şu satırları yazarken başka başka anılarım geliyor aklıma. Konumuz çikolata olunca aklıma başka bir çocukluk günüm geldi. Herkesin bildiği bayram sabahları. Bayramlık kıyafetlerimizi giydiğimiz o sabah, daha bir cici çocuk olurduk. Önce ev ahalisi ile bayramlaşıldı, sonra komşular. Bir sürü paramız olurdu. Evde şeker ve çikolata dolu olmasına rağmen biz (biz diyorum çünkü ben ve mahalle arkadaşlarım bir bütündük) bakkala şeker almaya giderdik. Tek farkı evdekilerin normal şeker, bakkaldan aldığımız şekerin topitop olmasıydı. Ben en çok kolalıları seviyordum. Arkadaşlarım diğerlerini alırlardı. Hepimizin farklı şekeri olurdu. Hepimiz de şekerlerimizi birbirimizle paylaşırdık.

Gün geldi, gün geçti, zaman geçti. Hepimiz farklı yerlere dağıldık. Kurduğumuz hayallerde hepimiz aynı yerdeydik. Şimdi kim bilir nelerdeyiz ve neler yapıyoruz. Şimdi hangi hayaller içindeyiz. Bonibon çocukluğumuz hepimize farkı renkler verdi. Hepimiz kendimize düşen rengin oyununu oynamaya başladık sanırım...

‘80’LERDE ÇOCUK TERBİYESİ

Nilüfer Özgeren

‘80’lerin en ünlü sloganlarından biri, biraz fevri bir şahıs tarafından yumurtlandığı tahmin edilen “Dayak cennetten çıkmadır” adlı güzide atasözüdür. Daha sonraki yıllarda, iyi bir şey olsaydı cennetten çıkar-mazlardı diyerek müfredattan kaldırıldıysa da, dayak ‘80’lerde çocuk terbiyesinde olmazsa olmaz bir mefhumdu. Terbiyeli çocuk dayak yer-ken kaçmaz, annesini yormazdı. Kaçacak olursa bile menzilden çıkmaz ve güdümlü anne terliğiyle muhakkak şişlenirdi.

Elbette ki çocuk dövmenin de bir usulü, adabı vardı. Amaç çocuğu pert etmek değil, hizaya sokmaktı. Salak olmasın diye kafaya vurmak-tan itinayla kaçınılır, özellikle kaba et olarak tabir edilen kaideye elle ya da terlikle vurulup çocuğun tozu alınırdı. Bu iş için balkondan sarkıtılan halıları çırpmakta kullanılan, telden yapılmış üç yapraklı yoncaya ben-zeyen zimbirtaların kullanıldığı da olurdu. Eğer darp olayı misafirlikte gerçekleşiyor ise, ev sahibinin mutfığa gittiği bir anda gerçekleştirilen atakla, herhangi bir yağlıca bölge çimdiklenir ancak bu çiroz çocuklarda pek de işe yarayan bir yöntem sayılmazdı.

Okullarda kulaklar çekilerek çocuğa alımlı bir Elf havası verilmeye çalışılır ya da cetvelle ele vurulurdu, bu konuda ihtisas sahibi olan ho-calar parmakları birleştirip uçlarına vurarak maksimum acıyı sağlama yoluna giderlerdi. Nilsa daha fazla salaklaşamaz diye düşündükleri iki çocuğu kulaklarından yakalayıp kafalarını tokuşturarak, bakalım han-gisi çatlayacak gibi eğlenceli atraksiyonlar yapan öğretmenlere rastla-

mak da mümkündü.

Bir çocuğun iyi terbiye edilip edilmediği daha çok “elâlemin” ya-
nındaki davranışlarıyla ölçülürdü. Günümüzde de popülerliğini koruyan
“elâlem ne der?” anlayışı özellikle o yıllarda en şaşıla yollarını yaşı-
yordu.

Kendi istediğinden ziyade etrafın söyleyebileceklerine göre yaşa-
mayı tercih eden toplumumuzda efendi, terbiyeli çocuk olmanın bazı
şartları vardı tabii. Mesela terbiyeli çocuk bir köşeye çekilir, yaşına göre
Cin Ali ya da Milliyet Çocuk okur, ‘90’lık kasetlere şarkı çekmeye ça-
lışır, bir yandan da Modern Talking’teki sarışın adamın sesinin neden
öyle ince çıktığını merak ederdi. Ya da televizyonun karşısında efendi
efendi oturur, arada Kitt’in “vinnnn vinnnn” sesini çıkararak ağzı açık
Kara Şimşek’i seyrederdi. Terbiyeli çocuk çok konuşmaz, hele ki an-
neye babaya cevap vermezdi. Cevap vermeye kalkan çocuğa; “Cevap
verme anneye! Dilin pabuç kadar oldu, koparırım o dilini,” diye göz-
dağı verilirdi. Konuşması her fırsatta engellenen çocuk, misafirlerin ya-
nında ise konuşmaya teşvik edilir; “Hadi Rukiye teyzene İngilizce
(okulda hangi dil görülüyorsa) bir şeyler söyle” diye dürtülür, çocuk
şakır şakır konuşamazsa da komşuya rezil olunduğu için annenin içi içini
yerd.

‘80’lerde hiperaktif, süperaktif gibi terimler yoktu. “Yaramaz”, “ku-
duruk” gibi kelimeler bunların yerine kullanılmaktaydı. Anneler “Benim
oğlum hiperaktif, yerinde durmuyor” diyeceklerine, “Ay sorma Mualla,
bizim Mahmut çok yaramaz. Piç kurusu mahallede kırmadık cam bı-
rakmadı” derlerdi. O dönemlerde Berke, Sarp, Darp gibi isimler henüz
yoktu ve isimlerin sonuna Can getirilip Mahmutlar Mahmut Can yapılmamıştı.

O dönemlerde anne babanın söylediği yapılandı, fazlaca düşünmek
zararlıydı. Ne giyeceğin, ne yiyeceğin, üniversitede hangi bölümü se-
ceceğin, sonrasında kiminle evleneceğin genelde onlar tarafından belir-
lenir; okulunu bitiren, askerliğini yapan bir an önce baş göz edilirdi.
Günümüzde sorumluluk alıp karar veremeyen, hatta lokantada musak-
kayla kabak dolması arasında seçim yapması gerektiğinde gözüne ışık
tutulmuş tavşan gibi kalakalan pek çok kişi o dönemin mahsulüdür.

Terbiyeli çocuklar, üstlerini kirletmezler, gerekirse bir hafta aynı şeyi giyebilirlerdi. Genelde haftada bir yıkanıldığından -o dönemde insanlar mı kokmuyordu yoksa koku alma duyuları mı hasar görmüştü tam olarak bilinmiyor- bu oldukça mantıklı bir işlemdi. Çünkü o dönemde çamaşır makinesi çoğu evde yoktu. Bu yüzden “Kirlenmek güzeldir” gibi bir slogan sadece annenin gözlerini pörtletip sinirlenmesine sebep olurdu. Futbolcu olma hayalleri, topa vurmaktan patlayan ayakkabılar ve kirlenen üst baş yüzünden aile tarafından yasaklanır, çocuğun topçu olması kesinlikle men edilirdi. Konu komşu da bu yasağa plastik topları ekmek bıçağıyla keserek katkıda bulunurdu. Kızların şarkıcı ya da daha da kötüsü dansöz olma hayali çok daha katı önlemler alınarak engellenir, zavallı yavrucaklar da bu hevesi saç fırçaları ya da yeni yeni piyasaya çıkan Impulse deodorantlarının şişeleriyle ayna karşısında şarkı söyleyerek yahut evdeki ağır kadife perdelerin püsküllerini beline dola-yıp kıvrarak giderirlerdi.

Terbiyeli çocuk edep ve hayâya uygun giyinirdi. Oğlanlar, gırtlaklarına dek çıkan şalvar modeli kot pantolonlarının altına giydikleri beyaz çoraplarının içine sigaralarını saklar; kızlar, dizin epey altında biten eteklerini ancak mahalle sınırından çıktıktan sonra kıvrıp kısaltabilir, aşırı makyaj yapmaz, ama buna karşın saçlarını istedikleri kadar didip kabartabilirlerdi. Genelde tüm ilişkilerin platonik olarak gerçekleştiği ‘80’lerde özellikle kızlara sürekli olarak Nuri Alço ve Tecavüzcü Coşkun filmleri izletilir; ne olursa olsun iffetlerini korumaları, gittikleri yerlerde gazoz içerken aval aval etrafa bakınmamaları gerektiği empoze edilirdi. Yıllar sonra piyasaya çıkacak olan Kenan Doğulu’nun “Bir kereden hiçbir şey olmaz” adlı şarkısı o dönem henüz olmadığından, tüm kızlar kendisiyle evlenip yeşil yahut pembe panjurlu bir evde oturacakları beyaz atlı olmasa da beyaz 124 ya da Doğan görünümlü Şahin’i olan bir delikanlı beklerlerdi.

Terbiyeli çocuklar anne babasının yanında ciğeri bol yemiş kasabın kedisi gibi kendini devirip yatmaz, bacak bacak üstüneyse hiç atmazdı. Otobüste yer verir, Mahallenin teyzelerinin camdan bir mandala kıstırarak attıkları parayı alıp bakkala ya da tüpçüye gider, sular kesildiğinde çeşmeden su doldurup getirir, ama tüm bunları yaparken asla ama asla

şikâyet etmezdi. Söz dinlemeyen çocuk “Akşam baban gelsin, kıracak kemiklerini” diye korkutulurdu.

Aslında ‘80’lerde çocuk olmak zordu ama yıllar geçtikçe hafızamız zayıflayıp sadece güzel şeyleri hatırladığımızdan ve belli bir yaştan sonra hayatın elimizden kayıp gittiğini hissettiğimizden, hep güzel zamanlar olduğunu zannetmekte ve özlemle o zamanları anmaktayız. Oysa ki istediğimiz sadece zamanın geri alınması ve tekrar başlama şansıdır.

İSTANBUL GAYRETTEPE'DE 80'LER ESERKEN

Murat Prosciler

Biz rüzgârından coşku üretmeye, uçurtma yapmaya koyulurduk. Aşağı mahalledeki geniş toprak arazide uçurtmalarımızı yükseklik yarışına sokardık. Bir gün üç adam geldi. Elllerinde üç ayaklı, tepesinde dürbünümsü bi aletle her yeri incelemeye koyuldular. Bizimle de eğleniyorlardı. Biz de o aleti merak etmiştik, dürbünümsü bir şeydi, eğilip eğilip bakıyorlardı. Her birimizi oradan ne görünüyor merakı sarmıştı. Bakmamıza izin vermediler. Biz de uçurtmalarımıza dokundurtmadık. Bir süre sonra adamların bizim uçurtma alanımıza bina yapmak için ölçümde bulunduklarını öğrenecektik.

İlkokula başlamış halimle anımsadım kendimi. Mareşal Fevzi Çakmak ilkokulu, bütün okullar gibi yurt sevgisi ve milli birlik inancıyla yetiştirmeye çalışıyordu bizi. Öğrendiğim ilk şarkı, karanfil deste gider kokusu dostu giderdi. Işıl ışıl gözlü bir dolu arkadaşımın avaz avaz seslenirdik her yere... Okulumuzda bale, folklor, müzik eğitimi vardı. Ben folklore merak salmıştım. Anadolu'nun farklı farklı yörelerinden bir sürü oyun öğreniyor, öğrendiklerimizi daha iyi yapmak için yarışıyoruz. Hedef, öğretmenden o biricik aferini alabilmektir, onaylanmaktır. Belki de o zaman daha çok sevileceğimize olan inancımızdı. Beden ve ritim duygumuz gelişiyor, bi yandan da uyumlu hareket edebilmeyi öğreniyorduk. Yaptıkça keyifleniyorduk, davul ve akordeon sesiyle canlı canlı oynamak kulaklarımıza da iyi geliyordu. Birikmiş çocuk enerjimizde kendini ifade edecek rahat bi alan buluyordu. Bir pazar günü folklor gös-

terimizi karşımızdaki velilerden oluşan kalabalığa sunmuştuk ve aferin alkışımızı da almıştık. Hepimizi bir rahatlık, gevşeklik aynı zamanda da gurur sarmıştı. Sonrasında müdüre hanım bir konuşma yaptı ve neden bilmiyorum mikrofunu bana uzattı. Şarkı söylememi istiyordu. Onu anlamıştım, ama hangi şarkı? Nasıl? Ben mi? Heyecanlanmıştım, kalbim Azeri ritmi gibiydi ve durumdan kendimi kurtarabilmek için aklıma ilk gelen şarkıyı söylemeye başladım. Ses salonda yankılanıyordu, boşlukta bir noktayım, senden uzaaaak, sanki rüyadayım... İnsanlar şaşkındı. Pek de yaşıma uymayan bu sözler herkeste ayrı ayrı gerçekliklere temas ediyordu. Bu yaşta bir çocuğun boşlukta bir noktayım, senden uzak, sanki rüyadayım diye sözleri olan bi parça söylemesi şaşkınlık yaratmıştı. “Veledede bak” sözleri kulağıma geliyordu, insanları şaşırtmak hoşuma gitmişti, hâlâ da bundan hoşlanırım. Açıklaması da gayet basitti, parça Sezen Aksu’ya aitti. Ablam odasında onu dinlerdi, hatta söylerdi, ben de eşlik ederdim.

O dönem en büyük merakımız topla oyunlar oynamak, rengârenk cam misketlerle *lı-sız* (arkalı-arkasız) ve de *çukur* oynamaktı. En büyük servetimiz olan bu gökkuşağı renkli misketlerle oynamaktan ve birbirimize sataşıp misketlerimizi tabiri caizse yutmaktan büyük zevk alırdık. Oyun aralarını Bruce Lee filmlerinden duyduğumuz garip seslerin taklitlerini yaparak süslerdik... Büyüklerin dünyasındaki kimi siyasi düşünceler ve tavırların bizim dünyamızda yeri yoktu. Hak hukuk mücadeleleri için insanlar sokaklara dökülüyor, çeşitli siyasi düşüncelere sahip insanlar yarılıyor, öldürülüyorken bizim hak hukuk mücadelemiz oyun oynanması zamanımızı **uzun** tutabilmek, harçlığımızı artırabilmek, bir meşin top alılabilmek, yeni bir bisiklete sahip olabilmek gibi şeylerdi. Aslında paralellikler de kurulabilir elbet, ama bizim isteklerimiz coşku ve oyun oynamaya heyecanını artırmaya yönelikti daha çok...

Laz mahallesindeki dut ağaçları bizim keşif ve macera dolu dut yemi operasyonlarımıza ev sahipliği yapardı. En ballısını bulmak marifetli. Bulan o ballı dutu ballandıra ballandıra, arkadaşlarına göstere gösterir yerdi. Her yanımız yapış yapış dut olurdu. Daha sonraları öğrendim ki dut elde ve deride oluşan hastalıkların bir numaralı ilacıymış. O dönem şehrin göbeğinde olmamıza rağmen doğanın şifa gücüyle farkında ol

madan yoğun bir alışverişteydik. Bir tarafta sanayileşme hareketleri, rant kavgaları, gelişmemiş beyinlerin kendisinden farklı düşünene saygı beslemeyi beceremediği ve bunun faturalarının sokaklardaki arbedelerde yaşandığı bir ortam, bir tarafta da bunlardan bihaber kendini büyümeye vermiş çocuklar. Televizyonda, özellikle haberlerde ciddi tavırlar takınmış konuşan adamları seyreder “ne diyorlar acaba” diye düşünürdük. Sanki yabancı bir dilde konuşuyorlardı, farkında olmasak da birileri bizim hayatımızın gidişatına karar vermekteydi. Polis, asker koruyucu sıfatıyla baba yarısıydı bizim için, öyle öğretilmişti. Hem ürker hem severdik. Otoritenin temsiliydiler bir yandan.

İlkokulda, ortaokulda ve hatta lisede devam edecekti, bir baş kahramandan bahsediliyordu: Mustafa Kemal. Hocalarımız tüm bilindik geçmişle bize anlatırlardı onu. O kahramanların kahramanı olarak sunuluyordu. Benimsemiştik, ama tam da anlamamıştık. Onu “başbaba” sıfatıyla, etkileyici fotoğraflarıyla hafızalarımıza kazıyıştık. Daha sonraları onu bir kahramandan çok, bir insan olarak algılamaya başladım. Hür iradesiyle yaşamak isteyen bir milletin, bu arzusunu yerine getirmek üzere tüm varlığını ortaya koymuş, bütün imkânlarını seferber etmiş, yokluk ve yoksunluk içinde olan bir milletin bile inancını bir ederek yolunu açabileceğini göstermiş nadide bir varlık olduğunu anlamaya başlamıştım. Fikri ve vicdanı hür nesiller yetiştirme sevdasını saygıyla selamladım. Sarf ettiği şu sözüyle de hayatıma kazınmıştır: “Fikri ve vicdanı hür nesiller...”

Tomris Sakman

Sene 1984. 14 yaşındayım. Aylardır süren titiz çalışmalarım sonuç vermiş, evden cumartesi günü Regine Disko'ya abimin nezaretinde gitme iznini koparmışım. Annemler abimle gitmenin, ödülü hafiften cezaya çeviren bir şey olduğunu düşünüyorlar, ben de sanki öyleymiş gibi davranıyorum, ama aslında hiç de öyle değil. Abimin Kuleli Askeri Lisesi'nden, her birini birer pop stara benzettiğim arkadaşları da gelecekler Regine'e. Yani durum şahane.

Cumartesi sabahı erkenden kalkıyorum. Annemle bir çıkacağım evden. Onun çalıştığı "kuaför" salonunda saçlarımı kat kat kestireceğim önce. Yeşil kazağımı ve şalvar model kırmızı pantolonumu giyip paçalarını kıvırıyorum; havlu çoraplarım mutlaka görünmeli. Öğleye doğru abim geliyor "kuaför"den beni almaya. "Trafik ışığı gibi olmuşsun" diyor. Her an beni götürmekten vazgeçebileceği için tatlı tatlı gülüyorum. Şişli'den Elmadağ'a yürümeye başlıyoruz. Öyle heyecanlıyım ki. Regine'e varıyoruz. Disco'nun merdivenlerinden inerken sigara dumanından hafif boğulacak gibi oluyorum. İçerden içimi gümleten yükseklikte bir müzik geliyor. Son basamaklarda çalan şarkının "One Night In Bangkok" olduğunu ayırt ediyorum.

Abimin arkadaşları loca gibi bir yerde konuşlanmış. Bir iki tanesinin kız kardeşi dışında başka kız yok aralarında. Pist tıklım tıklım dolu. Ay nalı disko topuna vuran ışıkların yansımasıyla sarı, mavi, kırmızı, yeşil yüzler... Herkes kendinden geçmiş bir şekilde dans ediyor. Abim ne iç-

ceğimi sorduğunda, herkesin bardaklarına şöyle bir göz atıp “vişne suyu” diyorum. O zamanlar Nuri Alço’nun en parlak dönemi. Aklımdan böyle bir yerde bir şeyler içmenin bayağı bir risk almak olduğu geçse de, yanımda abimin oluşu içimi rahatlatıyor. Ve zevkle yudumlamaya başlıyorum vişne suyum.

DJ sanki içimden geçenleri okuyor. Geçen hafta sonu 60’lık bir TDK kasete topladığım Top 20’nin arasından bir şeyler çalıyor: Relax-Fran-
kie Goes To Hollywood, Big In Japan-Alphaville, Too Shy-Kajagoogoo, Beat It-Michael Jackson, Wake Me Up Before You Go-Go-Wham, falan filan... Hepsini bu kadar yüksek bir volümde dinlemek aklıma başımdan alıyor. Fakat dans etmek asla bana göre bir şey değil! Israr edenlere artık uyduracak bir bahanem kalmamışken, gerçek bir “Last Night A DJ Saved My Life” durumu gerçekleşiyor ve Careless Whisper’la George Michael doluyor kulaklarımıza. Hem de tam benim kasette yaptığım gibi saksofon solodan giriyor şarkı. Vişne suyunun içine başka şeyler de karıştırmış olduğunu o anda anladığım çiftler piste akın etmeye başlıyor.

Ve beklenen an... Çağrı, beni dansa kaldırıyor. Hayatımda duyduğum en güzel isim, en bayıldığım göz rengi, benim sırık boyumu sollayan bir boy ve hayatımın ilk slow dansı! Dizlerimin titremesine engel olmanın ne kadar boşa bir çaba olduğunu okulda sözlüye kalktığım anlardan biliyorum ve elimi yavaşça bırakıyorum Çağrı’nın uzattığı güzel eline... Abimin “Hiç hoşlanmadım bu işten” diyen bakışları eşliğinde birbirine yapışmış çiftlerin arasından pistte kendimize bir yer açıyoruz. Elleri belimde, ellerim omzunda... “Sen ilk geliyorsun di mi buraya?” diye soruyor Çağrı, “Ya evet, işte dersler filan çok yoğun, yani anca...” diyorum. Yeni yeni okumaya başladığım Beyaz Diziler’i referans alarak “Aşık olmak böyle bir şey olsa gerek” diye düşünüyorum. Kulaklarım uğulduyor. Çağrı, onların grup olarak her hafta sonu buraya geldiklerini, ne kadar eğlendiklerini, geçen hafta çıkan kavgada kaç kişiyi dövdüğünü filan anlatıyor, ben ilk aşkımın bu olduğunu seneler sonra da hatırlamam için hafızama kazırken. Müziğin sesi öyle yüksek ki, arada kelimeleri kaçırıyorum ama sesini duyurmak için ağzını kulağıma yapıştırması gerektiğinden, bu haftaki kavganın sebebi ben olmayayım diye tekrarlatmıyorum anlattıklarını. Hotel California başladığında “İşte

benim şarkım” diyorum, “E, sen artık her hafta gelirsin buraya” diyor gülererek. Cevabım hazır: “Herıld yani!”

2010’a 1 gün var, neredeyse 40 yaşımdayım. Şahane müziklerin yapıldığı küçücük bir mekânım var. Daha önce kulübün tavanında asılı, herkesin “İndir artık şunu” ısrarından bıkip eve getirip astığım bir de aynalı disko topum. Şarkılarla aramdaki aşk ‘80’lerde başladı. Belki de o gün ilk aşkım dediğim Çağrı değil de şarkılardı, kim bilir... Belki de ondan, hevesle DJ kabinine geçip o yılların şarkılarını çalma isteğimin önüne geçememem.

Top 20’ın yıllar içinde bazı değişikliklere uğradı tabi. Ama ‘80’lere dair anılarımı, yani aslında ilk gençliğimi yerleştirdiğim Top 1’im hiç değişmedi. “Ah gençlik! İnsan yalnız bir zaman sahip olur ona, ömrünün gerisinde de onu çağırıp durur” derken Andre Gide’e hak vermemek imkânsız. Hele bir de çocukluğunuz, gençliğiniz ‘80’lerin masumiyet çağında geçtiyse...

STREET FIGHTER

Hakan Sim

80'lerin sonunda az sayıda karakter seçimi, zor icra edilen hareketleri ile çok tutmayan ilk versiyon Street Fighter hayatımıza ani bir giriş yapmış, akabinde yapılan güncellemeleri ve eklenen karakterleri sayesinde atari salonlarının vazgeçilmezi olmuştur. Konsepti ile ardından gelen birçok yeni oyuna ilham kaynağı olmuş bu naçizane oyun, atari salonu kültürüne sahip kitlelerin büyümesinde göz ardı edilemez öneme sahiptir.

Bugün beni evden hiçbir şey çıkartamaz diyenleri önünde sıraya sokan, Commodore'um bana yeter diyen ev oyuncularını Amiga'landıran öyle bir oyundur ki; kendine ait bir lügatı bile vardır. Bakınız ki hayatımıza oryukun ve aduket gibi terimleri sokmuştur. İçimizde var olan şiddetin bir nevi dışavurumu veya içimizde var olmayan şiddetin oluşması gibi etkileri de beraberinde getirmiştir.

Street Fighter o dönemde o kadar popüler olmuştu ki, gençler arasında oynanıp oynanmadığı değil, oyunun hangi karakterle bitirilip bitirilmediği sorusu sorulurdu. Oynayanlar için kız-erkek de fark etmezdi, herkese göre bir karakter vardı. Kızlar genelde Chun-Li ile oynar, Ryu ile oynayan erkekler ise gerçek hayatta, bu kızlar karşısında rakiplerine oranla bir tutam avantajlı olurlardı. Ne de olsa RYU, eli yüzü düzgün bir çocuktur.

Street Fighter; evimin güvenli tabiatından atari salonlarının pek de tekin olmayan ortamına girdiğim, annemin tabiri ile iyice sokak çocuğu

moduna geçtiğim bu dönemde bana eşlik etmiştir, ki o zaman kabul etmemiş olsam da atari salonları şimdi muadili olan internet kafeler gibi değildi pek.

Tabii ki ortamda bir bilgisayar oyunu varsa, illa ki oyunla ve karakterler ile ilgili şehir efsaneleri de vardır. Benim favorim ise: “Dalsım da perfect alma RYU pis gelir.” Anlamı da şudur: Hiç darbe almadan ilk rakibiniz olan Dalsım’ı yenerseniz; bilgisayarın karakterinizle ikinci olarak eşleştireceği RYU karakteri normalden daha esaslı dövüşür. Ayrıca oyunun içine saklanmış bazı seslerin olduğu ve karakterler özel hareketleri art arda kombinasyon yaparken (ki benim için bu işlem ne kadar tuş varsa aynı anda basmaya çalışmaktı) bu seslerin zaman zaman ortaya çıktığı da söylenirdi. Ne kadar doğrudur bilinmez, ben denk gelemedim...

Orta ikiye gittiğim yıllardı sanırım. Tekirdağ’da deniz kıyısında, demin yakın arkadaşının yazlığında tatilde olduğumuz sene. Hani şu yokuş aşağı hızlanıp bisikletlerle birlikte denize atladığımız yaz işte. Yaz sonunda pas/kir zincirimi mahvetmiş, ne kadar yağlasam da zincir eski verimini bir türlü yakalayamamıştı. Yazlık evin bulunduğu nokta denize olan mesafesi kadar atari salonuna yakınlığı ile ilk günden dikkatimi çekmişti. İki tanesi Street Fighter II olmak üzere toplam dört makineli, dö-küntü, tek katlı, hatta hatırladığım kadarı ile sadece bir koridordan oluşan bir yapıydı. Dört makineden sonra koridoru diklemesine kesen aynı zamanda jeton satış noktası olarak kullanılan masanın arkasındaki perdenin ötesinde ne olduğunu hiç merak bile etmedim, muhtemelen atari salonu sahibinin yaşam mahalli olarak kullandığı bölgeydi.

Atari salonuna gün içinde iki kere uğrardım, kahvaltı sonrası deniz öncesi zamanda ve akşam yemeğinden sonra. Yine bir deniz öncesi, jetonumu atmış ve karakterimi seçip oyuna başlamıştım. Bilgisayarın eşleştirdiği birkaç rakibi güç bela dövüp üst tura çıkmış, daha zorlu bir rakiple dövüşmüş ve ilk rauntta açıkçası iyice hırpalanmıştım. Eğer ikinci rauntta da kaybedersem günlük jeton istihkakımın yarısını, daha üçüncü tura çıkamadan kaybetmiş olacaktım, ki benim için bile vasat bir durumdu. İkinci raunta tam başlamış, kafamda sırasıyla hangi hareketleri yapacağımı düşünüyordum ki, Street Fighter/atari salonu koalis-

yonunun bir meyvesi olan, benimse o gün ilk defa tanıştığım söz geldi: “Ver geçeyim abi...”

Şimdi bu sözü biraz irdeleyelim. “Ver geçeyim abi” her ne kadar kulağa sempatik, yardım çabası dolu bir sözmüş gibi gelse de, kullanıldığı yer ve tonlama dolayısı ile aslında “beceremiyorsan söyle halledelim” ya da “harcadığın jetonlara yazık, zaten daha kolay yerdesin” gibi sözlerle birbirine çok yakın anlamlara gelebilir. Bütün bunları düşündükten sonra haydi niyetin iyi olduğunu varsayıp yardımı kabul ettik ve bizim yerimize takıldığımız karakteri geçmesi için kahramanımızı verdik ve geçti karakteri diyelim. Şimdi rastlanan büyük problemlerden biri, kahramanımızı geri alabilmektir. Tabii bütün bunları düşünmek için birkaç saniye geçtikten sonra o yaştan gururuyla kendimden 2-3 yaş küçük olduğu belli çocuğa “ben hallederim” diyebildim. Şimdi ise karar verme sırası ona geçmişti; ya geri çekilip kaybetmemi seyredecek ya da jeton atıp yanıma girecek, önce beni yenip kaldığım yerden oyuna devam edecekti. Jeton hakkını kullanmayı tercih etti. Normalde oyundaki kişinin bunu kabul etmeme ve oyunu bitirene kadar yanına adam almama hakkı vardı, atari salonu da olsa bir racon vardı sonuçta. Racona aykırı hareketin çıkışta hesabı sorulurdu, bi alekspu, efendime söyleyeyim bi ooryuken falan... Tabii sonra çocuğun abileri falan toplanmalar, kuzenleri gelmeler, sonra onlarla ikinci raunt, o da ayrı bir hikâye tabii. Sonra soğudum oyundan zaten, kolum sargılıyken zor oluyordu oynamak.

Sonuç olarak Street Fighter’i hiçbir zaman bitiremedim, sonunu hep daha iyi oynayanlar bitirdiğinde gördüm, ama her şeye rağmen dağarcığıma yeni bir yaklaşım girmişti. “Ver geçeyim abi”nin yıllar içinde kullanım alanının genişliğini keşfettim. Mesela trafikteki bir sıkışma anında sürücü arkadaşınız önünüzdeki arabaları sağlayıp/sollayıp trafikten sıyrılamıyorsa, hemen “ver geçeyim abi” ya da sevgilisi ile olan ilişkisindeki problemleri aşamayan arkadaşınız size dert yanıyorsa, “ver geçeyim abi”. Tabii ki bu yaklaşımı, Street Fighter oynamak için atari salonuna gitmemiş ya da mizah anlayışı bunu kaldıramayacak arkadaşlara kullanmak, sizde beklenmedik aduket etkisi doğurabilir, kullanırken temkinli olmakta yarar var.

“EYVAH! VİDEODA KASET KALDI! VHS Mİ BETA MI?”

Melih Süsleyen

Kalın camlı, kemik çerçevesi gözlüğümün arkasından bakıyorum etrafa... İki yan duvar da önleri belli bir hizaya kadar üst üste dizilmiş plastik kutularla dolu, bu kutuların üst kısımlarında da rengârenk afişler var. Tezgâhtarın arkasındaki kutular ise daha bir düzenli yerleştirilmiş, bir kısmı özellikle üzerindeki yazılar ve resimler görünecek, müşteriye bakacak şekilde dizilmiş. Ve karşımızda kiralananmayı bekleyen Betamax video kasetler! Sene 1985. İstanbul Mecidiyeköy’de bir video kaset kiralama dükkânındayım arkadaşımınla birlikte.

- Olum, baksana Ceci Çen var, küçük dev adam!
- Biz geçen hafta izledik onu. Zaten misafirler var izleyemeyiz şimdi, şu filmi alıp dönelim hemen.
- Şey... Küçük Emrah filmi soracaktık, Acı Lokma var mı?
- Az önce iade geldi bir tane, başa sarmak gerekir ama.
- Yok biz sararız evde, temiz mi?
- Temiz, zaten yeni film.

Filmler ne kadar defalarca izlenmekten bitap düşmüş de olsa, kiralana kadar zaten hep “temiz”lerdi, eve varıp filmi izlemeye başlayınca çıkardı ak koyun kara koyun ortaya. Genellikle de izlenemeyecek kadını kötü değilse, gözleri bozmak uğruna izlenirdi son karesine kadar.

Bir mahallede ya da bir apartmanda televizyonun bir tane olduğu ve tüm komşuların televizyon izlemek için o eve toplandığı dönemi yaşımadım, ama video kaset kiralama hevesinin zirvede olduğu yıllardır.

bir evde toplanan komşularımızla aynı filmi izleme mutluluğunu yakaladım. Bazen arkadaşlarımızın evinde vurdulu kırdılı karate filmleri, komediler izler, bazen de annelerin evcilik oyununa dahil olur, ziyarete gidilen komşularda acıklı filmler daldık. Sessizce izleyelim diye elimize tutuşturulmuş bir bardak “paşa çayı”, birkaç bisküvi ve birkaç damla düştüm düşecek gözyaşı. Filmin konusunu hatırlamasam da çok iyi hatırlıyorum o gün kiraladığımız filmin adının Acı Lokma olduğunu. Daha sonra kısa bir araştırma yaptığımda da gördüm ki o zamanlarki adıyla küçük olan Emrah’ın böyle bir filmi vardı. Şimdi bir kez daha tahammül edip izlesem ne hissederim bilemiyorum, fakat odada bulunan farklı yaş gruplarından birçok kadının gözlerinden yaş süzölmeye başladığında ve çayları dağıtan ablanın gözleri de dolu dolu olduğunda benim de suratımın buruştuğunu hatırlıyorum hayal meyal. Ama erkek çocuk ağlar mıydı? Tabii ki olmazdı! Sıktım kendimi iyice. Baktım olacak gibi değil. Saçma, komik şeyler düşünmeye başladım ve bir yudum daha aldım çayımdan kafamı dağıtmak, ağlamamak için.

Video oynatıcının halk diline yerleşmiş karşılığı kısaca “video” idi. Genelde ev sahibinin çocukları veya evin sahibi amcalar, teyzeler uğraşırdu kasetleri videoya koyma, gerekli tuşlarına basma işleriyle. Zaten çoğu evde bulunmayan bu cihazların sahipleri bu ayrıcalıklarıyla direksiyona oturma zevkini tadarlardı her seferinde, arabayı kullanan şoför, gemiyi yüzdüren kaptan misali. Biz diğer çocukların işi ise, ellerine tutuşturulan alışveriş listesi misali listelerle kaset kiralayan dükkânların yolunu tutmaktı. Yakın çevrede bir tane daha dükkân açılırdı, sonra belki bir tane daha, neredeyse her sokakta bir kiralama dükkânı! Yeni açılana önce şüpheli bir gözle bakar “Ne kadar filmi var acaba” diye düşünürdük. Kafalardaki ikinci soru ise filmlerin ne kadar temiz olduğu konusuydu. Ayıp mıydı bilemiyorum, aynı anda iki dükkâna birden kayıt yaptırmak ama sanırım yakışık almayan bir durumdu ki, bizi dükkânlardan birine gönderdiklerinde tembihlerlerdi iyice bir yanlışlık yapmamalıym diye. Eğer zamanımız varsa, film kiralamayacak olsak dahi daha uzaklardaki dükkânlara gittiğimiz bile olurdu film sormak, afiş bakmak için. Ederi neydi bu kiralama işinin bilemiyorum ama insanların öyle bir açlığı vardı ki film izlemeye karşı, pahalı olsun ya da olmasın ikiye

üçer tane kiralanırdı kasetler. Aradığınız bir filmin olmadığını öğrendiğiniz anda, kaset iadesi için gelen bir komşunun elinde beş kaset birden görmek sinirinizi bozardı çoğu zaman, bulunamayan filmin nedeni hep o komşu olurdu çocuk aklınızda.

Bazı evlerde videonun dışında ikinci bir cihaz bulunurdu. Aşağı yukarı kaset ebadında olan bu cihazın tek işlevi kasedi başa sarmaktı. Başa alma işlemi video üzerinde yapıldığında kasedin ömrünü kısaltan bir durum olsa gerek ki, Betamax kasetlere göre nispeten daha büyük olan VHS kasetlerin piyasaya çıktığı, bu teknolojiyi tercih edenlere “burnu havada” gözüyle bakıldığı günlerde, kasetleri kiralayanların en büyük savunması, bu başa sarma işleminin videonun teknik yapısı nedeniyle kasede zarar vermemesiydi. Bilgiye aç bir toplumun, bilgiye ulaşmasının kolay olmadığı seneler, baba videoyu aldığı yerden duyar bu teknik detayı, oğlu da babasından. Ben de oğluna neden VHS diye sorduğumda, sekiz yaşındaki çocuk sanki bu işin okulunu okumuş bir edayla ahkâm keserdi: “Kafayı ayırıyor başa sararken, kristal zarar görmüyor.” Başa sarma işlemi sırasında kafası ayrılmayan videolarda harap olmuş kasetlerden dolayı kafayı yiyen komşularımız ise videonun altında bulunan “kafa ayar vidası” adı verilen bir vidayla oynarlardı bir sağa bir sola. Görüntü az biraz düzeldi mi tamam, kal orda!

Televizyonlardan sonra evin en önemli aksesuarı olan videolar da, evde bulunan telefon ve televizyonlara yapıldığı gibi dantel bir örtü ile süslenirlerdi kullanılmadıkları zamanlarda. Yeni çıkan bir filmin dilden dile yayılması, belki de piyasaya aynı anda yüzlerce kopyasının çıkması, o filmi izleme arzusuyla yanıp tutuşmak ve bir hafta sonra herkesin aynı filmi izlemiş, izlemese de kesin duymuş olması neredeyse şimdilerde internet üzerinden yayılan videolar, müzikler, elektronik postalar kadar hızlıydı. Okulun ilk günleriydi ve herkesin konuştuğu konuyu biliyor olmaktan bu kadar haz duyduğumu hatırlamadığım bir an yaşanıyordu. Çünkü yaz tatilinde aynı kasedi ben de izlemiştim ve çok güzel bir duyguydu o an için biliyor olmak. Hele de konudan bihaber birkaç arkadaşın boş bakışları arasında! Konuşma “Aşk Olsun çıktı, izledin mi” sorusu ile başlıyor, kızlı erkekli arkadaş grubu içinde Zeki Alasya ve Metin Akpınar’ın komik replikleri ile devam ediyordu. Dönemin popüler sevdası

video üzerine de mükemmel bir skeç vardır bu oyun içinde. Bir evde iki aile karşılıklı olarak oturmaktadır. Fakat şöyle bir yanlışlık vardır: Metin Akpınar ikinci el video almak için eşi ve oğluyla gazete ilanındaki adrese giden ailenin reisi, Nevra Serezli ise kızlarına görücü bekleyen ailenin annesidir. Aralarında şu konuşma geçer:

- Efenim bunun markası ne? Yani neyle anılıyor? Adı ne canım, adı?
- Saniye.

Metin Akpınar uzunca bir süre gülme krizini atlattıktan sonra eşine açıklama yapar:

- Kadın Sanyo diyemiyor. Saniye diyor, beni güldürüyor. Vestel Ferguson olsa Vasfiye mi olacak?

Düğünlerde, sünnetlerde çekilen kasetler ailecek ya da komşularla izlenirdi. Bu kasetlere direkt kayıt yapan kameralar olmasına rağmen her evde bulunan cihazlar olmadığından kameraman kiralanırdı bu çekimler için ve haliyle ufak toplantı ve eğlence görüntüleri değil büyük olaylar filme alınırdı. Kasetlere kayıt yapma özelliği olan video sahipleri televizyon programlarını kaydedip tekrar tekrar izlerlerdi. Bir de metrajı uzun, muzır (zamanın tabiri ile “Miki” filmleri) filmlerin üzerine daha kısa metrajlı film kaydetme hatası vardı ki, kasedin kalan kısmı silinmezse çok enteresan sahnelerin yaşanmasına sebep olabilirdi. Konuya ilişkin trajikomik bir anım da, yeni evlenen bir vergi dairesi memurunun çekim işini halletmesi için patronuma götürülmek üzere elime iki kaset sıkıştırması ve ardından iki kez tembihlemesidir:

- Cemil abiye söyle, düğün görüntüleri bitince kalanı sildirsın, anladın değil mi?”

Çok saf bakmış olmalıyım ki gülerek ekledi:

- Kaset muzır biliyor musun, sonu silinsin, öyle söylersin.

‘80’LERDE OKULLU OLMAK

Müjgan Şahinoğlu

Yıl 1983. Yeni gelmişim Almanya’lardan, anlayacağınız “Alamancı”yım. Dil bilmediğim için okul müdürü “iki sınıf alttan başlatalım” dedi. Hani orta üç olacakken, orta bire yallah edilmişim. Dil bilmeyince bilgilerde de eksilme oluyor haliyle. Dil bilmediğin oranda geri zekâlı oluyorsun yani. Haklılar tabii, iki sınıf alta vermeyip de ne yapacaklar? Şimdi Sokullu Mehmet Paşa’yı soracak hoca, ben kalkıp Büyük Şarl’ı anlatmaya kalkacağım! Olur mu ya!

O yaşlarda iki sene de az değil, resmen bebelerle aynı sınıfta oluyorsun. İlk gün, ilk ders sosyal bilgiler. Girdim sınıfa, eyvah yazılı var! Daha Konya hanya hangi diyar anlamamışım, yaka paça üçüncü kişi olarak iki kişilik sıraya sıkıştırılmışım. İki yaş da büyüğüm ya, koca değnek gibi sırtıyorum yanlarında. Sosyal bilgilerci de asık suratlı gençten bir kadın. “Bu koca kazık da nereden çıktı” manasında kötü kötü bakıyor bana. Hadi insaf etti, ilk gün, ilk derste sınava girme sen dedi. Ama geri zekâlılık var işte, oturduğun yerde rahat otursana! Yok, olmaz, ya-nımdakinin kâğıdına arsızca bakmışım bir an. Vay, sen misin bakan, nemrut suratlı bir anda tepemde, “Kopya haaa!” Paaaaaaat!!! Suratımda beş parmağın izi ertesi gün hâlâ duruyordu galiba. Eee, Türk usulü hoş geldin böyle oluyormuş okullarda demek ki...

Dayak bugünlerde pek sıradan değil artık, ama o yıllarda olağandı. En çok erkek öğrenciler tekme tokat dövülürdü. Hadi biz kızlara biraz daha insafli davranılır, tokatla kurtarırdık durumu. Ama işte o zamanlar

pek çok hoca tarafından eğitimin bir parçası sayılırdı. Lisede bir matematikçimiz vardı, ufak tıknaz bir kadın, ama bir vururdu, bir de yer vururdu cinsinden. Hem de öyle diğer hocalar gibi yaramazlık için değil, tahtadaki problemi çözemediğin için döverdi. Ayıptır söylemesi, hani şaşkoloz bir öğrenci değildim, epey beceriyordum havuz problemlerini, cosinüs, sinüs, sinüzit açılarını, ama yine de bir tokadının tadına bakmak nasip olmuştu.

Sabahları öyle elini koluna sallaya sallaya okula girmek her babayığidin harcı değildi. İki üç erkek ve kadın hoca kapının yanına dikilir, üst baş kontrol ederdi. Hani utanmasalar röntgen cihazı koyup iç organlarımız doğru yerinde mi diye bile bakacaklar, hani o kadar detaya bakılırdı.

Erkek öğrencilerin saç yönetmeliğın söylediğı saç tıraşının uzunluğunu yarım santim geçti mi, berberin yolunu iyice öğrensin diye geri döndürülürdü. Saç öğrenirdi de, öğrenci bir türlü kavrayamazdı nedense. Bilmiyorum, geleceğın beyaz yakalıları olacaklar diye mi, ceket ve ütülü pantolon gerekliydi? Ama bir de kravat taktırırlardı. Potansiyel memur gözüyle mi bakılırdı acaba o yıllarda lise öğrencisine bilmem, ama teneffüslerde boynu sıkın o kravat anında açılırdı, on dakika bile olsa özgür olmaya çalışılırdı.

Biz kızlar da, bırakın öyle saçımızı açalım rüzgârlara bırakalım, tek örgü bile yaparak gittiğimizde kapıda durdurulurduk. Hani bunun ikincisi diyerek o tek örgüye öyle bir asılırlardı ki, hay tek örgüye gaflet etmiş ellerimiz kırılırsın diye inlerdik. İçten içe de o kırılacak olanın hocanın elleri olması için dua ederdik tabii. Saçını açıp oracıkta iki örgü yapmak zorunda kalanlarımız az değildi.

Kaç kez başıma gelmiştir, sağ gözümün üzerinden geçen damarı far diye silmeye çalışan hocalarımlın nafile gayreti. Anlatmaya çalışırdım, “Hocam, niye sadece tek gözüme far süreyim?!” diye. “Sus! Utanmaz, bir de ukalalık yapıyor!” diye bir fırçayla ha babam parmağını tükürükler, göz kapağım kızarıncaya kadar ovalar, baktı ki çıkmıyor, “hadi geç bakalım”la içeri girerdim.

Erkeklerin kravat eziyetinden biz de nasibimizi alırdık elbette. Bizimki kurdele şeklindeydi. Yaz sıcağında rahibe formatında gezmekten

gizli zevk aldığımızı düşündüklerinden şüphelenmiyor değildim. Yoksa niye bir düğme dahi açamadığımız gömleğimizin yakasına lacivert bir fiyonk bağlamak zorunda kalalım? Ee tabii, şimdi o fiyonk olmazsa onca ders içeriğini maazallah anlamayıverirdik, ne yapardı o zaman hocalarımız?

Ortaokul yıllarında cenazeye gider gibi siyah önlükler giyerdik. Kızlar da erkek çocukları da benzer bir önlük giyerdi. Kızlarınkı belki biraz daha süslüydü. Beyaz yakada dantel olurdu. Ama liseye geçince, lacivert forma giymek başkaydı. Sanki sınıf atlamış oluyordun, Murat 124'ten inip de Mercedes'e binmiş havalarında ilk haftalar bakıp bakıp durmuştum formama. Altında da beyaz pamuklu gömleğimle erişkinliğe bir adım daha yaklaşmış oluyordum ne de olsa. Artık siyah önlüklülere ablalık taslayabilirdim.

Vatkanın prim yaptığı yıllardı. Neydi o apoletli koca koca omuzlar, Robocop omuzlarımızla dolaşırdık dışarıda. Ama okul formasını giydi mi, fisss diye sönmüş olurdu o koca omuzlar. Kışın üzerine giydiğimiz vatkalı ceketlerle kurtarırdık durumu da, yazın mini minnacık kalırdı o omuzlar.

Değişmeyen bir şey vardı, o da ister siyah önlük, ister lacivert forma olsun, altına siyah, olabildiğince sade klasik, düz ayakkabı giymemiz gerektiğiymiş. Spor ayakkabıyı ancak son ders beden eğitimi ise, dönüş yolunda giyme şansımız vardı. Ha, üşenmeden yanında kıyafet de taşıyan vardı; okuldan çıkar çıkmaz ilk tenhada kıyafetlerini değiştirip, forma eziyetinden kurtulma çabaları güden. Benim ev hemen sokağın sonunda olduğundan, beş dakikada fırlatıp atardım eve girer girmez.

Evet ya o yıllarda hoca dedin mi akan sular dururdu. Şekilcilikte kimseye pabuç bırakmayacak bir saygı göstermek esastı! Bugün pek çok öğrencim “Aaa hocam merhaba!” diye çığlık atarak yanaşıyor yanıma, neyse beni fark edip davrandıklarına şükrediyorum, çoğu oralı bile olmuyor. Ama nerdeee bunu yirmi-yirmi beş yıl evvel yapacağız!!! Hocayı 500 metre öteden görünce, hele bir de okul forması üzerimizde yoksa, ezile büzüle, utana sıkıla, ama yine de asker ruhaniyeti içinde hazır ola geçer, başımızla çakı gibi bir selam çakardık. Hoca da başıyla selam çakıp da yanımızdan geçti mi, nefes almayı aklımıza getirir, oh, bugünü

de atlattık diye rahatlardık. Yanımdaki sınıf arkadaşımız erkek olacak ha! Hiiih, ertesi gün hoca yanına çağırılmazsa ne olayım. “Kızım, ailenin haberi var mı, okul dışında kimlerle gezdiğinden?” misalinde sorgu sual işten değildi. Ama güzel yıllardı yine de...

Olmayan diğer husus da dönem ödevleri için bugünün gençleri gibi bilgisayarın düğmesini dürtüp de internetten bilgileri kopyalama kolaylığıydı. Her dersten dönem başına bir esaslı ödev verilir, adına da bu yüzden dönem ödevi denirdi. Ama ödev de ödevdi hani. Öyle, son gün kala otur çalakalem bir şeyler karala tadında yazmak mümkün mü? Haftalar öncesinden bu kütüphane senin, şu kütüphane ebemin, veryansın gezilirdi. Koca koca ansiklopediler -ki o zaman Hayat Ansiklopedisi en meşhur olanıydı- açılır, aranan madde aranır, oturulur saatlerce karalama kâğıdına yazılırdı. Sonra toplanan bilgiler harmanlanır, düzenlenir, eve gidilince de çizgili ya da hocanın özel isteğine göre çizgisiz A4 kâğıdına dolmakalemle inci gibi okunaklı bir yazıyla sıralanırdı. Demek ki fotokopi makinesi de icat olunmamıştı o zamanlar ki, yaz babam yaz, parmaklarımız nasır tutardı. Yazacak fazlaca metni olmayan uyanıklar da, kâğıdın sağına ve soluna kırmızıyla çizgi çeker, kazanılan bu boşlukla da metni çokmuş gibi gösterirdi.

Biz o zamanlar bir de kitap kaplardık. Hem de öyle yapışkanlı janjanlı kâğıtlar değil, havalı olsun diye Blue Jean dergisinin verdiği posterlerle ya da annemizin atmaya kıyamadığı takvim kâğıtlarıyla kaplardık. Eee ne de olsa kitaplar ailemizin zor kazandığı üç beş kuruşla alınmış, iyi bakılmalıydı.

Okul kantinleri hâlâ aynı mıdır bilmem, ama o kısa teneffüslerde kantinci anıcanın getirmiş olduğu poğaçalara üşüşür, lezzo içeceklerimizi içmek için sıraya girerdik.

Bugün artık bir mana veremediğim bir eziyet de çok popülerdi lise öğrencileri arasında: anket defterleri. Bir defter cicili bicili kaplanır, adı üzerinde, ilk sayfalarına düzinelerce soru yazılır, yok hangi takımı tutuyor, hangi şarkıcı, şarkı, yok ıssız adaya düşse yanına alacağı üç zıkkım türevinden ahret sualleri... Sonraki sayfalarda ise defteri, ebesi dahil, hakkındaki tüm detayları öğrenmek istediğiniz kişiye doldurması için verilirdi. Tabii ilk olarak hoşlandığınız kişiye verirdiniz defteri. Galiba

amaç da zaten hissettirmeden o malum kişiyi biraz daha tanımaktı. Ne de olsa flört etmenin daha zor olduğu, kızların arkadaşlık teklif etmesinin hafiflik sayıldığı zamanlar. Deftere gösterdiği önem, verdiği cevaplardan da vaziyet anlaşılırdı. Hiç unutmuyorum, hoşlandığım çocuk iskambil kâğıtlarının kalplerini kesip yapıştırmıştı sayfalara. Tabii defteri ondan sonra başkasına verir miyim hiç? Sen gör o zaman dedikoduyu!

İnsan evladı bugünden hep hoşnutsuz vaziyette dırdırlanır durur. Elbette geçmişin keyifli yanları vardı. Ama yalan yok, önlük ya da forma işkencesine ve saçımı iki örgü yapma eziyetine, okulun disiplinden öte bir şey ifade etmeyen yıllarına dönmek istemem. Zaten bu yazıya da fazla vakit ayırdım, durun ben bir koşu gidip şu popüler siteden okul arkadaşlarımı bulayım. Oh, iyi ki internet var!

MAHALLE MAÇLARI

Ümit Şener

Çocukluğun verdiği bitmek tükenmek bilmeyen enerjinin en iyi kullanıldığı dönemlerden biriydi belki de '80'li yıllar. Bütün gün sokaklarda, boş arsalarda oyunlar oynayarak enerjisini en iyi şekilde kullanan çocuklar; oynadıkları bu oyunlarla paylaşma, yardımlaşma gibi hayata dair şeyleri de yaşayarak bugünün çocuklarına göre daha iyi bir şekilde öğrenebiliyorlardı. Bugünün çocuklarının televizyon karşısındaki hipnotize olmuş görüntüsü insanın içini acıtıyor gerçekten. Yemek yerken bile gözlerini televizyondan alamayan çocukların bir kısmı ne yazık ki konuşmayı ancak pedagojik yardım alarak başarabiliyor.

Yaz tatilinin başlamasıyla beraber sabahın köründen gece yarlarına kadar sokakta kalabilmek en büyük mutluluktan çocuklar için. Sabah kalkıp kahvaltıda annelerinin zoruyla birkaç lokma yiyerek dışarı fırlarlardı. Öğlene kadar Alman kale ve Japon kale, güneşin en tepeye çıktığı vakitte ise (çoğu çocuk) öğle yemeği için eve gider ve ikinci vaktine kadar da ortalarda gözükmazlerdi. Kavurucu sığağa rağmen dışarıda kalan birkaç kişi ise kendi aralarında penaltı atışabilirlerdi. Akşamüstü güneşin etkisinin azalmasıyla beraber top oynamaya kaldığı yerden devam edilirdi.

Alman kale, bir çocuğun futbol tekniğini geliştirmesi için en faydalı oyundu. Ben bu oyunu Almanya'dan kesin dönüş yapmış bir ailenin çocuğunun bize öğrettiğini zannettim uzun süre. Ancak, başka yerlerden mahallemize taşınan çocukların da bu oyuna hiç yabancılık çekmememe-

sinden ve annemle beraber misafirlğe gittiğimiz yerlerde evin çocuğuyla sokağa çıktığımda anladım bunun yanlış bir düşünce olduğunu.

Japon kale, genelde okulun bahçesinde teneffüs aralarında oynanan bir oyun olarak kalmıştı hep. Okula top getirmek de problem olduğundan, top yerine birçok ayakkabının katili olan teneke kola kutusuyla oynanırdı. On dakikalık teneffüs süresinde yapılan maçlar zamanın ne kadar hızlı geçebildiğini bize o günden göstermişti.

Mahalle maçları yapılırken -televizyonun tek kanallı olmasından da kaynaklı olarak- aniden Türk filminin başlama saatinin geldiği fark edilir -ki bu genelde Cüneyt Arkın'ın filmidir- maç hemen sonlandırılır ve herkes evlerine dağılırdı. Yine maç devam ederken aniden duyulan ezan sesi maçın durmasına neden olurdu. Ama yine de en zevklisi nüfus sayımı olduğunda uygulanan sokağa çıkma yasağında etrafta hiç kimse yokken ana caddede top oynamaktı. Maçların durma sebeplerinden biri de mahallenin özellikle göbekli abilerinden birinin topu “At abinin kıllı göğsüne” şeklinde istemesiydi. Maçlara verilen aralarda ise eve gidip domates ekmek alınır, öğle yemeğini bakkaldan yarım ekmek kavurma ya da helva alarak geçiştiren inşaat işçisi gibi ayaküstü doyulurdu.

Dönemin giyinme tarzı şalvar kot ve bol kazaktı. Düğünlerde ise permalı, bol makyajlı ve yine bol dökümlü elbiseleriyle salınırdı kadınlar. Bol makyaj aslında düğün haricinde makyajsız olan ev hanımlarında sıkça görülürdü. Zira sadece böyle özel günlerde sürülürdü boya ve olmuşken tam olsundu. Ama bu aradaki uçurumun en fazla olduğu zaman mahalleleri dolaşarak açık çamaşır suyu satan, satarken de “çamaşır suçu geldi hanııımm” diye bağırarak seyyar satıcıdan alışveriş yapıldığında ortaya çıkardı. Bir yanda permalı, bol makyajlı halleri, diğer yanda saç baş dağılmış, açık çamaşır suyu aldığı zamanlardaki halleri vardı.

Almanya'dan gelen çocukların her şeyi farklıydı. Mahallenin çocuklarında ise imrenmenin yanında sinir olma hali de görülürdü bu çocuklara karşı. Çünkü her gün bir aradaydılar ve bir sürü şeyleri birbirlerine benziyordu. Hatta İstanbul'un Anadolu yakasındaki çocukların neredeyse tamamı Zeynep Kâmil Hastanesi doğumluydu.

O dönemler yardımlaşmanın ve insanların birbirine olan saygısının da çok yüksek olduğu bir dönemdi. Mahalle sakinlerinden birinin evinin

önüne odun veya kömür geldiğinde, mahalle arasında yaptığımız maçın en heyecanlı yerinde bile olsak, maçı yarıda bırakıp yardım ettiğimiz olurdu. Özellikle, yardım edilecek kişi yaşlıysa o anda “istop” deyip hemen yardıma koşulurdu. Tabii bu arada anneye gözükmemek de önemliydi. Aksi taktirde, “Ağır taşıma oğlum, belin açılır sonra” uyarısı gecikmezdi. Her şeye rağmen, bu işin sonunda yardım ettiğimiz kişinin ödül olarak gazoz ısmarlama ihtimali gözardı edilemezdi. Ayrıca, arabalarıyla işlerinden dönen mahalle sakinleri de çocukların top oynadığı kalenin önüne park etmezlerdi asla. Zaten, park etmeye yeltenenler de “Abi kaleyi kapatma be, biraz aşağı alır mısın arabayı” ricasını geri çevirmezlerdi.

ŞİRİNLER: HÂLÂ USLU ÇOCUKLARIZ...

Seda Tansuker

Çocukluğum dendiğinde aklıma hemen Heidi, Uçan Kaz Norton ve He-Man geliyor olsa da, sanırım biz ‘80’li yıllarda çocukluğunu yaşayanların üzerinde en fazla iz bırakan Şirinler olmuştur. Hele bir de şimdiki çizgi filmlerle karşılaştıracak olursak...

Kahramanların ölüm makinelerine dönüştüğü ve kahramanlığın öldürülen karakter sayısına göre arttığı şiddet dolu bir dünya sunan çizgi filmlerle, mutlu mesut köylerinde yaşayıp giden Şirinler’deki Gargamel’in onları yemek istediği en şiddetli sahneler arasında çok fark var değil mi?

Şimdinin çizgi film kahramanlarının yanında sütten çıkmış ak kaşık kalan Gargamel üzerinden bu görüşümü destekleyebilirim. Aradan geçen otuz yılda kahramanlık anlayışının ne kadar da değiştiğini ve neden her kuşağın bir öncekinden şiddete daha eğilimli olduğunu her gün üçüncü sayfa haberlerinde okumuyor muyuz zaten?

Çocukluğumuzun efsane çizgi filminin jeneriğinde dendiği gibi; “Eğer uslu bir çocuk olursak, günün birinde Şirinler’i görebiliriz” hayali asla gerçek olamadı. Çünkü yaratıcısı Peyo tarafından Şirin Köy ile ortaya atılan “alternatif dünyanın yaratılma” umuduna büyük güçler tarafından asla izin verilmedi ve verilmeyecek...

En çok Amerika’da rağbet gören Şirinler ne kadar ironiktir ki ilk orada yasaklandı! Nedeni ise kapitalizmin önündeki en büyük engel olarak görülen “komünizm”i çocuklara aşıladığı için... Yine aynı şekilde ne

kadar ilginçtir ki, bizde de 1980 askeri darbesinden sonra yayınlanmaya başlandı. Belki de asla kanıtlanamayan ama pek çoğumuz tarafından bilinen satır aralarını okumak es geçildiği için...

Şimdi daha eskilere, Şirinler'in ilk yaratıldığı gün olan 23 Ekim 1958'e gidelim. Bugün 51 yaşını dolduran Şirinler, ilk olarak Peyo adıyla tanınan Belçikalı çizer Pierre Culliford'ın çizdiği, Johan et Pirlo-uit dergisindeki bir macerada görüldüler ve 1959 yılında kendilerine ait bir seriye sahip oldular. Şirinler'le büyüyecek nesiller için 1960'ların başında bir stüdyo kuran Peyo, efsanenin tohumlarını burada atmaya başladı. 1959'dan 1970'lere kadar oyuncakları yapılan tek ve hatta ilk çizgi karakter olma şerefine eriştiler. 1981 yılında ünlü Hanna-Barbera firmasının Şirinler'i çizgi filme uyarlamasıyla Peyo'nun sağlığının bozulmaya başlaması aynı döneme rastladı. Peyo'nun ölümünden üç yıl önce Amerika'da gösterilmeye başlanan çizgi film ölümünden sonra yasaklandı. Komünist olduğunu kabul eden çizer; Şirinler'de yaptığı iddia edilen komünist propagandası hakkındaki iddialar konusunda asla bir açıklama yapmadı.

Şirinler'in komünist propaganda yaptığı da nereden çıktı?

Şirinler'in İngilizce adı olan Smurf'ün aslında orijinal adıyla “socialist men under red flag” yani “kızıl bayrak / şapka altında yaşayan sosyalist adamlar” cümlesinin kısaltılmış hali olduğu; Şirin Baba'nın kırmızı şapkası ve sakalıyla Karl Marx'a benzeyişi; Şirin Köy'de yapılan her işin komünal şekilde kendi içlerinde halledilmesi ve dışarıdan hiçbir yerden yardım almamaları; köyde herhangi bir mabet ya da tapınağın bulunmaması; Zaman Baba ya da Doğa Anne gibi nesnel figürlerin oluşu ve köyde yaşayan herkesin yeteneğine göre işlerde yer alması olarak sıralanabilir.

Şirinler'le ilgili başka önemli bir alt metin ise; sakarlıkları ve para hırsıyla ün salan kötü Gargamel'in papaz cüppesini andıran kıyafetinin din misyonerliğini ve Şirinler'i sürekli yemek istediği için sömürgeci Amerika'yı simgelemesi! Ayrıca, Gargamel'in yanından bir an olsun ayrılmayan, İngilizce adıyla Azrail bizim bildiğimiz adıyla Azman'ın Şirinler'i her yakalayışında çeşitli bahanelerle Gargamel tarafından elinden alınmasının, Amerikan rüyasının peşinde koşan, ama asla hayallerine

kavuşamayacak küçük insanı sembolize ettiği söylenebilir. Şirinler, işte tam da bu söylentilerden ötürü ilk olarak izlenme rekorları kıran Amerika’da yasaklandı! Çünkü Amerika her şeyden çok komünizmden korkuyordu, dolayısıyla da Şirinler’den...

Ayrıca Şirinler daha birkaç yıl önce ülkemizdeki bir kanalda dini figürler içeren bir çizgi film olarak seslendirilmişti. Şirin Baba’yı arayan Gözlüklü Şirin’e diğer Şirinler’in verdiği cevap ise “Şirin Baba Cuma’ya gitti” şeklindeydi! Demek ki Şirinler ne kapitalizmin başkenti Amerika’nın ne de birilerinin işine geliyor...

Şimdi bile bakıldığında keşke gerçekten bu kadar kardeşçe yaşana-bilen bir köy olsa dedirtmiyor mu insana?

Şirin Köy denildiğinde benim aklıma ilk olarak Aşçı Şirin’in yaptığı Şirin Çilekli muhteşem pastaların kokusu geliyor. Güçlü Şirin’in gücünü sadece iyilik için kullanacağını mesajını veren kalpli dövmesi, Gözlüklü Şirin’in yazdığı kitaplar ve çokbilmiş tavrı, Şirine’nin çatlamış sesi, Ressam Şirin’in yaptığı resimler ve müzisyen Şirin’in bir türlü çalmayı beceremediği trompetinin sesi...

Günümüzden bakıldığında en şaşırtıcı durumun köyde yaşayan Şirine ve küçük Şirine dışında hiçbir kadının bulunmaması ve Şirin Baba başta olmak üzere kimsenin onlara yan gözle bakmaması. Çünkü köydeki herkes yoldaş! Bunun gerçek hayatta da mümkün olabileceğini düşünmek istiyor insan...

Şirinler’de kimse kimseyle evlenmez ya da sevgili olmaz, dolayısıyla bebekler dünyaya gelmez. Ama belli aralıklarla Şirin Bebekler köyde beliriverir. Çizgi filmin son bölümlerine doğru köye gelen Çocuk ve Bebek Şirinler köyün neşe kaynağı olur.

Peki ya Şirine’nin nasıl ortaya çıktığını biliyor musunuz?

Şirinler’i ele geçirmek için Gargamel yaratır! Kalp yerine de taş yerleştirdiği simsiyah saçlı Şirine, Gargamel’in gizli silahı olacaktır. Planına göre Şirine, Şirinler’in güvenini sağlayıp kendi ayaklarıyla gelmelerini sağlayacaktır. Fakat Şirin Köy’deki sevgi ve huzur dolu ortamın Şirine’nin taş kalbini bile yumuşatarak gerçek bir Şirin’e çevireceğini hesap edememiştir. Böylece Gargamel’in kaleyi içten fethedip sonra planını uygulama hayalleri suya düşer, tıpkı Küba’nın eski lideri Fidel Castro’ya

Amerika tarafından kimi zaman kalem, kimi zaman masum bir kedi, kimi zaman ise bir puroyla girilen 638 suikast girişimi gibi...

Peki hep dışlanan Gözlüklü şirin'in neden dışlandığını hiç düşündünüz mü?

Narsist davranan, açgözlü, kendinden başka şirin'i düşünmeyen ve "sadece benim bildiğim doğru" edasıyla ortalarda gezinen Gözlüklü şirin aslında hepimizin içindeki bencil yanı vurguluyor. Peyo'nun yaratmaya çalıştığı alternatif ve sevgi dolu dünya için tüm bu kötü huy-lardan arınmış olmak ve birimiz hepimiz için mantığını benimsemiş olmak gerekiyor...

ÇOCUK NE BİLİR DARBİYİ

Filiz Tanya

Gecenin bir vakti evin içindeki tıkırtılarla uykum bölünüyor. Fareler cumhuriyetlerini mi kuruyordu acaba, merakla yatağımda doğruldum ama bu fare sesine hiç benzemiyordu. Yavaşça araladığım kapı aralığından annemle babamın evdeki kitapları salonun ortasına topladığını ve çuvallara doldurduklarını gördüm. Aman Tanrım, babamın okumama kızdığı dünyamızın gizli sırlarını yazan o kitabı götürmek için miydi tüm bunlar? Kitapta yazılanlar demek ki gerçektir, bizimkiler bu kadar telaşlandığına göre... Çuvallanan kitapları babam sırtına alıp merdivenlerden iniyor, fakat dış kapının sesi duyulmuyordu.

Babam bir köy öğretmeni idi. Biz de köydeki evlerden birinde oturuyorduk; evlerin altında ahırlar vardı, ama bizim evin altındaki ahırlar boş duruyordu. Babam evden dışarı çıkmadığına göre demek onları ahıra indiriyordu. Yarın onları aramak için bol vaktim olacaktı.

Ertesi sabah annem kahvaltıyı hazırlarken sessizce, kimseler fark etmeden dışarı çıktım. Köyün diğer çocuklarıyla birlikte kurduğumuz küçük bir çetemiz vardı. Genelde bizim evin önündeki taşlıkta oynardık, çünkü benim annem başka mahallelere gitmeme pek izin vermezdi. Sokakta gördüğüm arkadaşlarımı toplayıp diğerlerini de evlerinden çağırdım. Hepsi heyecanla ne olduğunu merak ediyordu:

- Dün gece neler olduğunu tahmin edemezsiniz. Galiba gizli sırları öğrendiğimizi anladılar. Gece yarısı bizimkiler evdeki bütün kitapları topladılar, bizim sır kitabımızı da onlarla birlikte alıp gizli bir yere gö-

türdüler. Bizim kitapları bulmamızı istemiyorlar.

- Eee, ne yapacağız şimdi?

- Siz beni aptal mı sandınız! Tabii ki onları takip ettim, kitapları nereye götürdüklerini gördüm ama bunu size bile söyleyemem.

Gruptan itiraz edenler oldu, “Biz tüm sırlarımızı paylaşıyoruz, bunu da paylaşmalıyız” diye, ama evde olanların çok ciddi şeyler olduğunu ve babamın kitapların yerlerini başkalarına söylersem çok kızacağını biliyordum. Küçük bir çocuktum, ama evde konuşularlardan kötü şeyler olduğunu ve bizimkilerin de korktuğunu hissediyordum. Büyükler bile korkuyorsa tehlike gerçekten çok büyüktü. O zamanlar evde Dünyamızın Gizli Sahipleri adlı, uzaylılar ve gizemli olayları konu alan bir kitap vardı, onu okurdum. Babam da o kitabın bana göre olmadığını söyleyip, okumamı istemezdi. Evde yapılan gizli saklı konuşmalar, eve gelen misafirlerle yapılan uzun ve ciddi sohbetler, her şey benim için bu gizlin bir parçasıydı.

Eve kahvaltıya çıktığımda herkes uykusuz ve huzursuzdu, ablam bile... Biliyordum, bana söylenmeyen şeyler onunla paylaşılıyordu. Ben küçüğüm diye kimse bana bir şey söylemiyor, ama ben olan biten her şeyi anlıyordum kendimce. Kahvaltımı bitirir bitirmez aşağıya, ahırlara indim. Hepsinin içi ıvrır zıvır dolu, acaba hangisindeydi? Bir tanesinin içinde saman falan vardı, orda çuvallardan birinin ucunu gördüm, evet oradaydılar. Üzerleri saman ve ıvrır zıvırla doldurulmuş ama ağızları bağlanmamıştı, rahatça karıştırabilirdim. Sırlarla dolu kitabımı da bulmuştum. Burası artık benim gizli sığınağımdı, bizim çeteden bile gizlediğim bir yerimin olması harikaydı. Kitabımdan biraz daha okuduktan sonra güzelce bulduğum yere bırakıp hiçbir iz bırakmadan dışarı çıktım.

Dışarıya çıktığımda küçük çetem beni bekliyor ve neler bulduğumu soruyorlardı. Onlara yeni okuduğum bölümün çok önemli olduğunu, böyle uluorta anlatamayacağımı, bizi izleyenlerin olabileceğini söyledim. Aslında bu söylediklerim, evdeki sohbetlerden duyduğum cümlelerdi. O cümleleri diğer çocuklara kurduğum zaman ben de kendimi büyük gibi hissediyordum.

Bahçenin kuytu bir köşesinde kendimizce gizli sandığımız bir yerimiz vardı, hepimiz dağılıp gizli yerimizde buluşmaya karar verdik. Bir

süre sonra gizli yerimizde toplandığımızda, bir lider gibi konuşuyordum onlarla:

- Uzaylıları gören insanlar varmış, hatta geceleri dünyaya iniyor ve insanları uzay gemilerine alıp sonra geri salıveriyorlarmış.

- Yok canım, niye geri bıraksınlar ki?

- Gerçekten! Kitapta kişilerin ismi bile yazıyor, onların üzerinde deneyler yapıyorlarmış.

- Eee, şimdi ne olacak?

- Biraz daha beklemeliyiz. Evde garip şeyler oluyor, bence bizimkiler biliyor, ama benden gizliyorlar. Bu deneyler galiba insanların canını acıtıyor. Şehirden gelen, babamın bir arkadaşı fısıltıyla söylüyordu babama, hepsini duymadım ama kötü şeyler yapıyorlarmış. Bu gece de evde konuşulanları dinleyeceğim, yarın yine burada toplanıp ona göre karar veririz.

Diğer çocukların evinde bizimki kadar kitap yoktu. O dönemde çok az kimsede televizyon vardı ve bizim eve babamın bir sürü arkadaşları gelir, haberler izlenir ve her gece dünya meseleleri konuşulurdu. Ben de onları dinleyip, olmadık hayaller kurar ve üzerlerine de hikâyeler yazıp ertesi gün bizim çeteye satardım.

- Çocuklar dün gece acayip şeyler duydum. Geceleri evleri basıyorlarmış, insanları kaçırıyorlarmış, buraların güvenilir yerler olduğunu söylüyorlar ama yine de belli olmaz dediler.

- Ne baskını?

- Ne baskını olacak, uzaylılar tabii. Bence bu akşam tetikte olmalıyız, hepimiz akşam yemekten sonra gizli yerimizde buluşalım.

Bütün çocukları örgütlemiştim. O zaman çocuk aklımda 12 Eylül darbesi günlerinde olduğumuzu anlayamamıştım. Eve gelip gidenler, fısıltılı konuşmalar, ev toplantıları, gizemler... Hepsi hayatıma renk katmıştı, ben çok mutluydum bunlardan. O gece yemekten sonra hepimiz toplandık. Işıl ışıl yıldızlı bir gece vardı. Hepimiz "Evet evet, tam uzaylıların geleceği bir gece" diyorduk.

- Nasıl çıktın evden?

- Babamın ilçeden yine bir sürü misafiri var, yokluğumu fark etmezler, ev kalabalık...

- Hey! Şu gökyüzüne bakın, sanki şuradan bir şey geçti!

O sırada birkaç kişi çığlık atınca, bir cesaret denemesi yapmaya karar verdik. Uzaylıları karşılayacaklar cesur kişiler olmalıydı, böyle kandırmacalarda bile korkacaksa işimiz vardı. Biraz ileride yolun kenarında bir mezarlık vardı, yol boyunca o mezarlığa yürüyüş yapacak ve mezarlığa kimler varabilirse, onlar izleyecekti uzaylıları. Bazıları mırın kırın etti ama uzaylılarla karşılaşmak istiyorsak cesaret testi şarttı.

Mezarlığa doğru yola çıkmıştık, herkes birbirini korkutmaya çalışıyor, kâh korkuyor, kâh eğleniyorduk. Hepimiz sıkı sıkı kol kola girmiştik ve mezarlık karşımızdaydı. Ruhlar acaba uzaylılarla konuşabilir mi derken, birisi “Gölgelerin gücü adına, geldiler işte!” diye bağırdı. Hepimiz donduk kaldık, neredeler diyemeden, ağaçların arkasında mavi bir ışık gördük, daha gürültüyü duymadan hepimiz çil yavrusu gibi dağılmaya başlamıştık. Kendi gürültümüzden arkamızdan gelen jandarma minibüsünü fark edememiştik. Minibüs bizi iki yana saçarak aramızdan sıyrılıp geçti. Bir solukta geldiğimiz evimizin önü jandarma kaynıyordu. Biz eve yaklaşmadan yolun kenarındaki armut ağacının arkasından gözlüyorduk. Kesin uzaylıları arıyorlardı, onlar da görmüş olmalıydı o mavi ışığı, ama neden bizim evde arıyorlardı onu anlayamamıştım. Birisi aradan fısıldadı:

- O kitabı arıyorlar, onda çok gizli sırlar var, kesin onu arıyorlar.
- Kesinlikle bulamazlar, çok gizli bir yerde, diğer kitapların yanında.

Evet kitapları bulamamışlardı ama biz tüm bunları konuşurken minibüse bindirilenin babam olduğunu fark edememiştim.

Jandarmalar gidince eve gittim, ama babam yoktu. Anneme sordum, susuyordu. Misafirlerimiz de gitmişti. Akşam geldiklerinde babamla sohbet eden, beni alıp havalara kaldıran o amcalardan hiçbiri yoktu. Kim almıştı onları, nereye götürmüştü?

Gökte yıldızlar hâlâ parlıyordu, içimde bir umut gökyüzüne bakıyordum. Acep uzaylılar gelip babamı kurtarmama yardım eder miydi?

KORKUM ORGUM

Murat Türkücüoğlu

Hayatımda kendi mesleğim ile ilgili karar aşamasında olduğum bir dönemin başlangıcıydı. Televizyonların çok az evde olduğu o dönemde, evde babamın kurduğu perde ile sinema izleyebiliyor, fotoğraf makinesi ile sokaklarda karşıma çıkan her şeyi çekiyordum.

Babam elektronik aletlere büyük ilgisi olması sebebiyle her türlü yeniliği bizimle tanıştırıyordu. Her nedense gizleme ihtiyacı duyduğum müzik aşkımın ortaya çıkmaması için elimden geleni yaparken, bir taraftan da beni çoktan fark etmiş olan babamın, beni heyecanlandıracak her şeyin planını kurduğunun farkında değildim. Bildiğim bir şey vardı, o da kendime olan yüksek özgüvenim nedeniyle hangi mesleğe yaklaşırsam, ne olmak istersem nasıl olsa çok iyi yapacağımdı. Bu yüzden beni heyecanlandıran her şeyle ilgilenmeyi çok seviyordum. Bazen sinemacı, bazen TV spikeri, bazen yıldız bir futbolcu, bazen de fotoğrafçı gibi dolaşmak ve sadece tek gizlediğim şey olan bir müzisyen gibi hayaller kurmak çok hoşuma gidiyordu. Babamın gizlice şarkı söylememi her yakalayışında ise benden daha istekli ve aşıkâr bir arzu içinde olan kız kardeşimle bizi bir ikili yapma fikrini hayata geçirme düşüncesinde olduğunu henüz bilmiyordum.

İşte tam da o sırada henüz teknolojinin her alanda zuhur etmediği, elektronik eşyaların çocukluğumuza yeni yeni göz kırptığı bir dönemde bir anda hayatımıza girmişti “org”. ‘80’lerde ilk telaffuz edilen ismiyle org. Ritm varyasyonları ve ilgi çekici sayısız özelliği ile tek kişilik or-

kestra özelliklerine sahip bu alet özellikle evlere kadar girmeye başlamış, ‘80’lere özgü felaket bir müzik ortaya çıkmıştı.

Henüz orglar ülkeye giriş yaparken ilk alıcılarından olduğuna şüphe etmediğim babam, müziğe olan kendi ilgisini bize de aşlamak için kucağına sıkıştırdığı orgla eve geldiğinde heyecanlanmamak mümkün değildi. Ben de bir an önce kutusundan çıkartıp neler yaptığını görmek istiyordum. O aletin bir neslin hayatına nasıl tesir edeceğini ve hâlâ etkisini bu kadar sürdüreceğini tahmin edemezdim elbette. Kısaca tek başına orkestra dönemini başlatan bu fevkalade aletin ruhumda bu kadar iz bırakacağını tahmin etmeden yaklaşırken, kısa bir zaman içinde aleti didik didik ettikten sonra bir şeyler çaldığımı görmeleri başta babam olmak üzere herkesi memnun ediyordu.

Artık farklı farklı dünyaların ve soundların bütünüyle hayatımıza girdiği bir dönemin başlangıcıydı ‘80’li yıllarda org. Evdeki orgla heyecanımı bir iki günde aleti tamamen karıştırarak dinginlemeyi başardığımda, küçük küçük melodiler çıkarmanın hazzı fevkalade bir duyguydu gerçekten. Her şey arka arkaya gelişmeye başlamıştı bile.

Hayatımın arıza dönemlerinin başlangıcıydı bu. Kendimi bir anda kardeşim ile birlikte garip bir orkestra içinde bulmuştum. Tabii ki karşımda yine aynı org ve o orgla “şöyle yaparız böyle yaparız” diyen bir piyanist şantör... Söyleyeceğim şarkılar ise gündüz gözüyle kâbus görmeme sebep olmaya başlamıştı. Kısa bir zaman sonra ise ilk konserimizi vermiştik. Provalarda bütün orkestra müzisyenlerinin “org” çalan piyanist şantörün başında toplanması ve sazcısından kemancısına konsere kadar orgla ilgili sohbet içinde bulunması evde ne kadar pahalı bir oyuncağa sahip olduğumu hatırlatırken, başıma gelen her şeyin “org” yüzünden olduğundan emin olmaya başlamıştım.

İlk konserde kız kardeşim binlerce insanı coşturuyordu. Ben söylemekten çok rahatsız olduğum şarkıları aşırı isteksiz de olsa söylerken konserin ortalarında yavaş yavaş geriye çekilerek bir vokalist gibi davrandığımı hâlâ tazeliğiyle hatırlıyorum. Kısaca beni izleyen ve bir taraftan fotoğraflarımızı çeken babama ben bu işi bu şekilde yapmak istemiyorum demekti bu. Konuşmaktan daha tesirli olduğunu biliyordum bu davranışlarımın.

Hemen bir şeyler yapmalıyım. Orgla olan tüm muhabbetimi ve müziğe olan ilgimi tamamen keserek, hatta gizlice dahi olsa hiç dokunmayarak babama bir şeyler anlatmam gerekiyordu. Özellikle bu çalışmalara aşırı isteksiz ve bazen de hasta numarası yaparak katılmayarak tavrımı iyice belli etmişim. Arka arkaya deneme kasetlerinin ardından en isteksiz halimle bile olsa da dikkat çekici bir performans göstermiştik. Ve ben her şeyin “org” yüzünden başıma geldiğini düşünüyordum. O alet ilk alındığında hemen çalmamalıyım, hatta hiç dokunmamalıyım. Babam fotoğrafçıydı. Reklam ajansı olmasına rağmen iş yerinin bir bölümünü çoktan müzik stüdyosu için tadilata girişmiş ve kazandığı her şeyi müzik için harcamaya başlamıştı. Yakın arkadaşı olan o dönemin ünlü ses mühendisi Kâmi Acim abimle birlikte stüdyoda yeni alınan aletlerle çalışmalara çoktan başlamışlardı bile. Stüdyoya her gittiğimde Kâmi abinin aşırı ilgisi ile karşı karşıyaydım. Orgun yeni modelleriyle biraz kaçan hevesimi geri kazandırmayı başarmışlardı. Artık bir stüdyomuz ve birden fazla orgumuz vardı. Bestelerimin Kâmi abi tarafından düzenlenmesi beni yeniden heyecanlandırmıştı. Ve çalınan şarkılar ilk defa o orglardan kulağıma güzel gelmeye başlamıştı. Uzun bir aradan sonra tekrar müziğe ve orga yakınlaşmaya başladım. Fakat yapmak istediğim müziğin yavaş yavaş ortaya çıkması babamı tam olarak memnun etmiyordu, çünkü o sırada Türkiye’de her sokakta, her mekânda acılı arabesk şarkıları kulakları çınlatıyordu.

Teknolojik gelişmelerin zihinsel etkilerini son ses sokaklarda dinlemeye başlamıştık. Babam bu müzikleri çok sevmemesine rağmen kendini başka bir işin içinde bulmuştu. Ticari açıdan o sırada en çok yapılan tarz olmasından dolayı o furyanın içinde bulabilirdik kendimizi.

Her şeyin sorumlusunun “org” olduğuna kendimi inandırmıştım. Her ne hikmetse org farklı modelleriyle her yerde karşıma çıkıyordu. Çünkü müzik mağazası ile ilgisi olmayan birçok işyerinin vitrinini çoktan süslemeye başlamıştı bile. Küçük modelleri fiyatça uygun olanları kırtasiyelerde bile satılıyordu. Sokaklarda elinde org ile gezenler birdenbire çoğalmaya başlamıştı.

Stüdyoya alınan yeni org modellerine ve diğer aletlere dokunuyordum ve o dönemin popülist müziklerine kesinlikle bulaşmak istemi-

yordum. Çok enteresan bir aletti hakikaten; bir tuşla halaydasın, bir tuşla basarak vals, ister disko, ister tango, baktın kimse ilgi göstermeyecek bas tuşa göbekler sallansın, oryantalizm tekno. Hatta artık zılgıta da gerek yok! Bas tuşa zılgıt gelsin hililililili, bas tuşa düğün dernek şenlensin teknolojisi olmaya başlamıştı bu. Ülkemizde hızlı bir şekilde yansması ise garip müzik tarzlarının ve sözlerin çıkmasına vesile olmuştu. Müzik üretimine ve kültürüne direkt etken olabilecek bir gelişmeydi org.

Orgun büyük bir hızla hangi amaca hizmet edeceğini görmek çok uzun sürmemişti. Gazinoların 5-6 kişi yerine bir kişiye para ödeme dönemini başlatmıştı. Hatta daha klasik orkestralar içinde kontrbas, davula, gitara ne gerek vardı ki, bas tuşa işte vals işte caz.

Çocukluğumda ailemle katıldığım düğün vs. davetlerinde de yine gecelerin kahramanı piyanist şantör ve org oluyordu. Tek başına orkestra olan orglarla müzik yaparken piyanist şantörler uzunca konuşabiliyor, insanların alkışına ihtiyaç duyulmadan bir tuşla çoğunluk sağlanabiliyordu. Albüm kapaklarında şarkıcıların orga sarılarak çekilen sayısız fotoğraflarını gördükçe bu tarifsiz aletin, orgun kerametini yavaş yavaş anlamaya başlamıştım sanırım. Memleketin dört bir yanında sayısız müzik tarzının doğmak üzere olduğunu gözlemlerken, o aletin yozlaşacak müziğin hızlanmasına yardımcı olacak bir araç olacağını çocuk olmama rağmen keşfetmem zor değildi. Özellikle İstanbul'da yaşamını sürdürenler bu gelişmeleri en yakından takip edenlerdi. Babamla Taksim Şişhane'deki müzik mağazalarına her gidişim hayal kırıklıkları ile geri dönmeme engel olamıyordu. Bir icat, bir yenilik bu kadar farklı bir kayla nasıl kullanılabilirdi? Onlarca insandan tek tip müzik muhabbeti çıkarken benim sevdiğim şarkılar onlara pek tanıdık gelmiyordu. 80'li yılların belki de en önemli gelişmelerinden biriydi bu. Hepimizin gözünden kaçan bir ayrıntıydı ve o ayrıntı memleketin tüm köşelerinde çoğunlukla acılı, kasvetli, insanın ruhuna, yaradılışına zıt olan her şarkının altyapısını oluşturacaktı.

İşte tam da o sırada müzikle olan inişli çıkışlı gidişatımı değiştirecek bir hamle yapmıştı babam. Arkadaşı olan bir zamanların ünlü müzisyeni Baha Boduroğlu ve hemen akabinde çok önemli bir müzisyen olan Ergüder Yoldaş ile tanışarak ilk profesyonel müzik derslerini almaya baş-

lamıştık. Babam, Baha ve Ergüdar abinin bizde olan farklı müzik halini anlamasından sonra stüdyoya yeni bir org almıştı.

Ders aldığım günlerde yeniden karşıma çıkan orgdan bu defa keyifli şeyler dinliyor ve çalışmalarımı artık daha istekli yapıyordum. Fakat geçen zaman içinde çocukluğum o orglarla bir türlü barışık olmayan bir hale sebep olmuştu. Bugün babamın kurduğu o stüdyoda çömezlik dönemlerini geçiren çocukluk arkadaşlarım büyük şöhretli albümlerin aranjörü olarak Türk müziğindeki yerlerini alacaklardı. Ben ise bir müzisyen olabilmek için aynı bir âşık bir derviş gibi ruhumu muhabbetsiz, manasız kasvetli ortamlardan kaçırmaya devam etmeliydim.

Nihayetinde bir org farklı müzisyenlerde etkisini farklı farklı göstermeye ve o müzisyenlerden bütün ülkeye saçılan bir kültürün yansımalarına direkt etken olmaya çoktan başlamıştı. Benim çocukluğuma denk gelen bu zamanlar ise komik ve sorunlu geçen bir dönemimin temelini oluşturunuyordu. Onlarca besteci ilk bestesini bu aletle yaparken hayatının gidişatını değiştiren maddi manevi gelişmelerin kahramanıydı org. Bazı müzisyenler ve müzik dinleyicileri için ise daima gece birlikte yatılacak bir aşk hikâyesiydi.

Elbette ‘80’li yıllarda çocukluğunu yaşayan herkes, o dönemdeki müziklerin hayatlarına isteyerek ya da istemeyerek bu kadar etki eden bir aletin farkında değillerdi. Benim çocukluğumda ise bir dönem korkum olan orgu bu yüzden hiçbir zaman çok iyi çalmayı başaramasam da, bir dönem sonra kendi tarzımı yaratacak besteleri yine aynı aletle yapacaktım. Babamla yaşadığım bütün bu sorunların ve didişmelerin en büyük kazancı ise, çocukluğumda öğrendiğim en iyi şey olan org ile neler yapamayacağımı bilmeyi öğrenmek olacaktı.

Çocukluğumda yüz çevirdiğim orgun ve babamla yaşadığım bu didişmelerin yine farklı tarzda müzik ve sanat eserlerimin temelini atmamı sağlayan, tetikleyen bir olay olduğunu biliyorum. Ve sevgili org, senin ‘80’lerdeki halini asla unutmuyorum.

PERİHAN ABLA PERİŞAN ABLA

Gül Yaşartürk

Bu mahallede yaşar

Bizim Perihan Abla

Küçük büyük herkesin dostu Perihan Abla

Kimin başı sıkışsa koşar Perihan Abla

Yazıya başlarken dizinin girişinde olduğu gibi gökyüzünü ve İstanbul'un manzarasını da eklemeyi isterdim. Perihan Abla yazısı çatıların üstünde ve bulutların arasında yer alırdı. Tam bir huzur hali.

Perihan Abla'yı izlerken daha 10 yaşındaydım. Şarkıyı "Perişan Abla" diye kendi kendime yorumladığımı anımsıyorum. Benim gözümde o kadar mutsuz ve kendini harap eden bir kadındı demek Perihan Abla. Ancak hem 10 yaşında, hem de evin tek çocuğu olmama rağmen "Ne izliyor bu velet?" dememiştir kimse, öylesine zararsız bir diziydi aynı zamanda. Sanırım o zamanlar diziler henüz çocukların psikolojisini bozmuyordu, zaten ne RTÜK vardı ne de RTÜK'ü göreve çağırarak başka dizi.

Kuzguncuklu Perihan Abla bir nevi Adile Teyze'ydi. Adile Teyze'nin dizi kahramanı haliydi. Dizideki tüm karakterler onun kuzucuklarıydı, bir türlü evlenemediği Şakir dahil. Şakir'le evlenemeyişleri hiçbir sorun oluşturmadı, çünkü dizinin sorunsal kavuşamayan iki âşık değildi, bugünlerde izlediğimiz hemen her dizide olduğu gibi. Her seferinde kendisine evlenme teklifi ile gelen Şakir'i, her seferinde "Kardeşlerim

evlenmeden olmaz” diyerek geri çeviren Perihan Abla ve eteğinin dibinden ayrılmayan Şakir’i herkes öylece benimsedi. Zaten “Koş Şakir, hemen gazla, geliyor Perihan Abla” türünden şarkı sözleri ve “E söyle-sene Şakir!” “Ne söyleyeyim Perihan?” “Bir ilkbahar sabahını söyle Şakir!” gibi diyaloglar, onları iki sevgili gibi değil de daha çok abla kardeş gibi algılamamıza neden olmuştur.

Sadece kardeşlerine değil tüm mahalleye ve biz izleyenlerine abla-lık, annelik yapan Perihan Abla 80’lerin psikolojisinin birebir yansımasıdır. Mahallede herkesin birbirini tanıdığı çat kapı gidilip gelinen, gece yatıya kalınan, sokaklarda rahatça koşulup oynanan, o bahçe senin bu bahçe benim koşturulan günlerin dizisidir Perihan Abla. Bu güvenli ve huzurlu psikolojiyi çizgi filmlerde de hissetmek mümkündür elbette; Anı Maya, Nils ve Uçan Kaz, Heidi gibi şiddet içermeyen, bizi olumsuz düşüncelere gark etmeyen, annemizi babamızı endişelendirmeyen şirin çizgi filmlerin akşamında izlenen dizidir Perihan Abla. Bir dönem çok soru soran herkese “Meraklı Melahat” denmesinin ve Meraklı Melahat usulünce bardağı duvara dayayarak kavga eden komşuları dinlemenin de yegâne nedenidir aynı zamanda. Artık bardağa falan gerek kalmadı, nasılsa insanlar avaz avaz bağırlıyor birbirlerine değil mi?

Yıllar sonra Süper Baba, Baba Evi, Mahallenin Muhtarları, İkinci Bahar, Ekmek Teknesi, Canım Ailem gibi birçok diziye ilham verenin de Perihan Abla olduğu kesin. Ancak o gün bugündür, hiçbir dizi karakteri Perihan Abla gibi tüm mahallenin derdine koşmamıştır kuşkusuz. Öyle ki Perihan Abla da yorulmuş ve tatile çıkmıştır bir ara:

*Perihan Abla tatile gidiyor
Bütün mahalleli ona veda ediyor
Güle güle git Perihan Abla
Rahat bir tatil seni bekliyor*

Diziye kalabalık bir koro ile eşlik eden meşhur Özkan Turgay şarkıları, cemaat duygusunu, kocaman bir aile olma duygusunu hissettirmede birebirdir.

O günden bugüne hiçbir şey aynı değildir. Diziyi izlediğim yıllarda

hep kendi kendime hayal kurardım, acaba şu kadar yıl sonra Perihan Abla nasıl olur? Ya Küçük Surat? Küçük Surat (Erol Durak) tıpkı rol aldığı Adı Vasfiye (1987) filmindeki gibi bohem ve parasız bir yazar olabilirdi. Ablası Sevil ise muhtemelen kötü bir evlilik yapardı. Hep peşlerinden koştuğu, toparlamaya çalıştığı kardeşleri Perihan Abla'yı bir huzurevine yatırır, evi de müteahhide satarak başlarının çaresine bakmaya çalışırlardı.

Perran Kutman ve Şevket Altuğ'un olmadığı, görünmediği televizyon dizilerinde artık böylesi senaryolar izliyoruz. Acaba Kutman ve Altuğ ekrana dönseler her şey eskisi gibi olur mu?

Sanmam.

OKULDA SAĞ, EVDE SOL

Özlem Yıldız

Düşlerim gezintide. Yıllar geriye akıyor. 1995, 90, 1985, 80, 1975...

Çocukluğum, geniş bir avluda geziniyor. Ortada asırlık dut ağacı, köşede bir tulumba, bir kümes, bir çiçeklik. Diğer yanda sıra sıra odalar... Dizlerimde kapanmayan yaralar; başımda, kapanan yaraların izleri.

Kasaba çevresinde tütün tarlaları, su boylarında salkım söğütler, kavaklar, sazlıklar... Havada katran kokusu. Oynadığım evin yakınında bir bahçe. Bahçede nar, incir, erik ağaçları.

İlk uykularım nar ağaçlarının arasına kurulmuş salıncaklarda. Tütün karıklarında çıt çıt tütün kırıyor annem. Ben ağladıkça koşup geliyor. Katranlı elleriyle tutup uzatıyor memesini. Daha kundakta tadıyorum katranın acısını. Sonra süt tokluğu ve derin bir uyku. İlk sesler: Su sesi, bülbül sesi, uğuldak rüzgâr sesi; ilk meyveler: Nar, erik, böğürtlen, incir. Bahçenin bir köşesinde dallarında maymun olacağımız incir ağaçları...

Filmlerdeki çocuklar gibi birden büyüyorum. Yaş 5-6. Bellek kayıta. Sabah uykularımı at arabası sesleri bölüyor. Dört nal, rahvan, tırıs giden atlar dövüyor asfaltı. At arabalarında babalar, anneler, çocuklar, Akhisar'dan gelen işçi kadınlar, boş küfeler, yemek sepetleri. Zaman, tütünde hasat zamanı. Kasaba yangın yeri.

Derken '80'li yıllar... Görüntüler siyah beyaz. Evde, kasabanın ilk televizyonu. Dizi izlemeye gelen de var, haber sormaya gelen de. Z. yenge haber sormaya gelenlerden.

Avlunun bir köşesinde anneme:

“Aman be kızım, var mı benim oğlandan bir haber?” diye soruyor.

“Yine ölmüş birkaç kişi; ancak senin oğlanın adını okumadılar.”

“Ah kızım ahhh! Yakacak bu oğlan beni!”

Z. yenge ağladı ağlayacak, annem acıya ortak.

Belleğime kazınan bu sorular yeni soruları ateşliyor. “Z. yengenin oğlu nerede? Neden annesini yakacak? Onu kimler öldürecek? O kimleri öldürecek? Televizyondaki kalabalıklar nereye yürüyor?”

Büyüyorum. Artık nar ağacındaki salıncağı kardeşime devretmişim. Şimdi bir tütün işçisiyim ve hâlâ çocuğum. Kırdığım tütün, Ahmed Arif dizelerinde şiir, tiryaki ellerinde sigara, çocukluğumun üzerinde katran. Sabah ezanlarında soluğu tarlada alıyoruz. Şafak daha sökmemiş. Önümdeki tütünlerden çok havada uçuşan yarasalarda gözüm. Gölge gibi geçiyorlar üzerimden. Gün ışığı bastırınca savaş gemilerine inen uçaklar gibi dalıyorlar tarlanın kıyısındaki duvarın yarıklarına.

Yine Z. yenge, yine televizyon... Artıyor ölümler. Z. yenge hep bizde. Gündüz erkenden gelip avluda tütün diziyo. Haber saatlerinde ekran başında. Olanağı olsa ekrana girip kalabalıkların içinde oğlunu arayacak. “Ah oğlum ahhh!” diyor kendi kendine. “Ah oğlum ahhh! Kardeş kardeşi kırıyor, benim içim yanıyor.”

Babam ve arkadaşları akşamları avluda toplanıp boya hazırlıyorlar. Ağabeyimle duvar dibinde kayıttayız. “Tek yol.....” diye başlayacak cümlelere dönecek boyayı karıştırıyor babamlar. Bir ara kahveye gidiyorlar. Gözümüz kovada dönüp duran kırmızı boyada. Bir de boyaları dökülmüş at arabasında. Derken çocuk elimizde coşuyor fırçalar. Kıp-kırmızı oluveriyor at arabası. İlk renk kırmızı.

Yaz bitti bitecek. Bir gece, tek katlı evimizin penceresi vuruluyor.

“...Bizimle karakola kadar geleceksin,” diyorlar babama.

Annem feryat figan. Komşular yetişiyor imdada. Elleri körükler, evde yangın.

“Ah be kızım ah, belliydi böyle olacağı!”

“Ah be kızım ah, kaldın dört çocukla ortada!”

Annemin yanıtları hıçkırıktan.

Bende uyku mahmurluğu... Sabah oluyor. Kareler birleşmiyor kafa-famda. Askerler, aramalar, taramalar... Saklanan, yakılan kitaplar. Oyun

gibi sakladığım sırlar. Bir heykel gibi donup kalıyorum askerlerin önünde.

O sonbahar başlıyor hapishane ziyaretleri. Hemen dönecek diye giden babam dönmüyor.

Okullar açılıyor.

Bir gün öğretmenim:

“Oğlum, neden babanın hapiste olduğunu söylemedin?” diye soruyor.

Duraklıyorum. Arkadaşlarımın bakışları üzerimde yük. İçimde bir utanç patlıyor.

Babam hapse girdiğinden beri ilk kez ağlıyorum.

“Oğlum neden ağlıyorsun, baban utanılacak bir şey yapmadı!”

O anda bir vazo kırılıyor içimde. Ağlıyorum. Ağladıkça rahatlıyorum.

Günler geçiyor. Her şey yolunda geliyor bana. Babam suçsuz. Hapse girenler çıkıyor. Aynı dönemde hapse giren amcam da çıkıyor.

Amcam: Sakıncalı öğretmen, bahçıvan, oyuncakçı, kahveci, işçi, işsiz, öğretmen, genç ölü...

Çıkmayan tاینler, faiz kurbanı tarlalar... Sek sek atlar gibi atlanan çağlar...

Lise bitene dek okuyamıyorum. Son okuduğın kitap sorusuna: “Robenson” diyorum. Kimseyi de okurken görmüyorum. Yanan kitaplar görüyorum, yanan insanlar...

Okuyamıyorum, yazamıyorum. Kompozisyon ödevlerini biyoloji kitaplarından aşırıyorum.

Mahalle bakkalına girdim geçende. “Gel otur,” dedi. Çöktüm gösterdiği yere. Bir müşteri alışveriş yapıp çıktı.

Bakkalın elinde kalem, önünde veresiye defteri. Yazıyor götürülenleri. Sonra bana dönüp:

“Fark ettin mi?” diyor.

“Neyi?” diyorum.

“İki elimle de yazabiliyorum.”

Bende şaşkınlık, bakkalda ağır çekim tekrar.

“Nasıl iş bu?”

“Uzun hikâye.”

“Anlat!” diyorum.

Çayları söyleyip başlıyor anlatmaya:

“Okuldaydım. İlk defa tahtaya kalkmıştım. Tebeşiri aldım elime. Ali ata bak, yazacağım. Ali, yazdığım anda öğretmen bir tokat aşk etti yüzüme. “Bir daha o tebeşiri sol elinde görmeyeyim!” Tebeşiri aldım sağ elime. Ali’yi zorla ata baktırdım. Eve geldim. Kalem sağ elimde. Bu kez babamdan aynı sertlikte bir tokat. “Bir daha o kalemi sağ elinde görmeyeyim.”

“Eee?”

“Eesi okulda sağ, evde sol. Sürdü gitti. Şimdi, iki elimi de kullanabiliyorum. Ancak yazım bir tuhaf.”

Büyüyor ‘80’lerin çocukları. İçlerinde kırık bir vazo, yüzlerinde babalarının yediği tokadın izi. Köşeyi dönen dönmüş, onlar iki eli kalem tutarken veresiye defterini dolduruyor ömrünün. Yazılar yaşananlar gibi kargacık burgacık.

SAAT 9’U 5 GEÇE...

Hande Yöremen

Sabahın erken saatleri... Denize doğru yürüyordum... Yağmur yağıyordu... İçimde huzur vardı, mutluydum... Denize ve kararan gökyüzüne bakarken birden o siren seslerini duydum.

Çocukluğumda duyduğum o büyülü ses... Her 10 Kasım’da, 9’u 5 geçe sirenler çalardı. Gerçi hâlâ çalıyor. Neyse ki çalıyor! Ben küçük bir çocuktum ve o sabahlarda sanki bir ulusun ağıtını dinliyordum. İlk başta oyun gibiydi sonra bir dakika boyunca hüzün... Bugün denize doğru yürürken sirenlere eşlik eden korna seslerini duydum. Olduğu yerde kalakalan insanları anımsadım. Nasıl da büyülü bir dakikadır o. Benim gibi ağlayan ulusumun aynı andaki feryadı...

İçinden Atatürk’ün geçmediği bir hayatım olmadı bugüne kadar... Çocukluğumda da kahramanımdı, ne güzel ki ben büyürken de kahramanım hep dokunulmaz kaldı.

Çocukken 80’li yılların nasıl yaşandığına dair pek bir fikrim yoktu, diyebilirim. Karneler, paran olsa bile alınacak bir şeylerin olmadığı zorluk içinde geçen yıllar. Televizyonda sıkça izlediğimiz darbe, Kenan Evren, ordu, solcular, sağcılar, taraf seçme zorunlulukları.

Defterlerimize yazdığımız İstiklal Marşı daha güzel olsun diye bir önceki senenin kitaplarından Atam’ın fotoğrafının olduğu marşın sayfalarını koparır özenle onları yapıştıırdım her yeni defterimin ilk sayfasına... Sonra o her pazartesi ve her cuma bayrağımız, okunan marş ve andımız: “Türküm, doğruyum, çalışkanım”

Atatürk bana gerçekten ölmemiş gibi gelirdi, şimdiki dileğim ise keşke ölmeseydi. İlkokulu Göztepe Pansiyonlu'da okudum. Büyük, kapalı bir oyun alanımız vardı. Duvarı, "İki Mustafa Kemal vardır: Biri ben, et ve kemik, geçici Mustafa Kemal. İkincisini 'ben' kelimesiyle ifade edemem; o, ben değil, bizdir! O, memleketin her köşesinde yeni fikir, yeni hayat ve büyük ülkü için uğraşan aydın ve savaşçı bir topluluktur. Ben, onların rüyasını temsil ediyorum. Benim teşebbüslerim, onların özlemini çektikleri şeyleri tatmin içindir. O Mustafa Kemal sizsiniz, hepinizsiniz. Geçici olmayan, yaşaması ve başarılı olması gereken Mustafa Kemal odur!" yazılı bir çerçeve asılıydı. Her seferinde dikkatle okurdum bu sözü ve anımsıyorum ki karşısında öylece duruverirdim. Sanırım o yıllarda başladı Atatürk ile tanışma isteği bende. Bu önleyemediğim arzu beni, "Ben Atatürk'ün genlerini taşıyorum," cümlesine kadar getirdi. "Hadi oradan," diyenlere "O toprağa karıştı; ben de o topraktan beslendim; doğdum, büyüdüm," derdim. O benim babam oldu, yoldaşım oldu, kardeşim oldu; büyüdükçe aşkı, inancı oldu. Onu araştırdıkça, tarihin satırlarından ona yaklaştıkça daha çok sevdim, daha çok anladım, daha çok anlatmak istedim. Hâlâ Mustafa Kemal hakkında konuşulabilirken ve yazabilirken bu fırsatı asla kaçıramazdım.

10 Kasım sirenleri ulusumun ağıtıdır. Önce oyun gibi başlar sonra bir bıçak gibi saplanır. 9'u 5 geç... Ayağa kalkan insanların o saygı dolu sessizliğinde sanki hep dokunuverirdim ona. Gözlerimi kapatıp o anın hiç bitmemesini dilediğimi anımsıyorum.

İlkokulu bitirdiğim sene Ankara'ya gitmiştik. Ankara'yı işte ben hem Atatürk yüzünden severim, hem orada olduğu için sevmem Ankara'yı... Onun kullandığı kıyafetleri, çalışma masası, kesmeşekerleri, kalemleri, arabası, bütün o eşyası karşısında sonsuz bir hüzne gömülmüştüm. Evet, gerçekten ölmüştü Mustafa Kemal ama aynı zamanda ölümsüzdür o. Ben Mustafa Kemal'i çok sevdim, seviyorum. O benim çocukken kahramanımdı; ben büyüdüm o değişmedi. Halen kahramanım.

"Lütfen doktor artık kalk!

9'u 5 geç sirenleri işliyor içime..."

Çocukken Atatürk'ün dokunulmazlığı daha önemli bir konuydu. Bugünkü gibi değil sevmediğini söyleyebilmek, resmi bile yapılmazdı, ama

ben bu yasakları Atatürk'ün getirdiğine inanmıyorum. O tam aksine sanata ve bilime âşık bir adamdı. Bu bana İslam dininden kaynaklanan bir engelleme olarak geliyor. Hatta binlerce yıllık inanışın bir uzantısı: Kut-sal olan, dokunulmazdır. Korku salın, saygı görün. Oysa sevmektir her şeyin temeli. Tıpkı Dostoyevski'nin şu muhteşem dizesindeki gibi "Dünyayı güzellik kurtaracak!" ve pek tabii ki "Bir insanı sevmekle başlayacak her şey!"

Bozuk paraları kâğıt altına koyardık ve kurşunkalemle kâğıtları karalardık, böylece yüzünü kopyalardık. Sanki kendimiz çizmişiz gibi sevinirdik.

Atatürk hakkında derin bir sessizliğin başladığını düşünüyorum. Bir zamanlar özel bir konuydu ve elbet hakkında konuşulabilmeliydi ancak konuşmalar başlayınca başka birinden söz ettiklerini düşünmeye başladım. Asıl konuşulması gerekenler bunlar olmamalıydı. Her düşünce biçimine elbette saygı duymak zorunda ya da aynı şeyi söylemek durumunda da değiliz ama 'Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesillerin' nerede olduğunu bilmiyorum.

Öylesine bir aşk ki bu kendi hayatından, aşklarından kim bilir belki de ne hayallerinden vazgeçti çok sevdiği ulusu, insanları için. Eğer bir asker olmasaydı Atatürk'ün çok iyi bir yazar veya matematikçi ve pek tabii ki bir düşünür olacağına inanıyorum. Askerliği ve bütün mücadeleleri boyunca da böyle olduğunu göstermiş yüce biri o. Ulusunu kurtardıktan sonra bahsedilen yalnızlığını kabul etmiyorum ben. Olsa olsa feda ettiklerinin boşluğu diyebiliriz buna. Ömrü boyunca cepheden cepheye koşmuş bu muhteşem insanın o ülkesini, bizim ülkemizi 80'lerde karalamaya başladılar. Bugünkü karanlık da o yüzden bu durumda. Evet, o zamanlar çocuktum ve neyin ne olduğunu, nasıl sonuçlanacağını tam olarak bilemiyordum ama bugün hâlâ inanıyorum ki onun servetine sahip çıkacak benim gibi düşünen pek çok insan var.

"Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalalet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahip-

leri şahsi menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr ü zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.”

Ne acıdır ki çocukken okuduğumuz bu gençliğe hitabede günümüz Türkiye’sini de anlatmış. Bu kadar geleceği görebilen birinin çözümleri olduğuna da inanıyorum. Bir yerlerde tekrar her şey temizlenmeye başlayacak ve karanlık 80 dönemi silinip gidecek.

İşte bu yüzdendir ki her 10 Kasım sabahı o sirenler ağıtımdır benim. Çocukluğumdan beri inanırım ve bilirim ki Atatürk ölmedi. O çok sevdiğim insanın ölümünü değil ölümsüzlüğünü kutlarım ardından... Karanlığın içinde hepimizin aydınlanacağı günleri bekliyorum; ümitle, inançla, aşkla... Hâlâ...

Ne mutlu Türküm diyene!

PLATONİK AŞKIM SİNEMA

Sedef Özkan

Bir gün şehre bir film geldi. Biz zaten onların şarkılarını dinlerken ve aykırı bir şeyler söylediklerini canı yürekten hissederken, sözcüklerini anlamaya çabalarken, sonra uydurukça dilinden bu şarkıları söylerken, bir gün bir film geldi. Neye uğradığımızı şaşırdık. ‘70’lerin kâbuslarını hâlâ gören, ‘80’lerde “kâbus bitti” tiradıyla büyüyen, ki asıl kâbusun bu tiradın altında saklı olduğunu biraz büyüyünce algılamaya başlayan yeni yetmelerdik daha.

*“We don’t need no education
We don’t need no thought control”*

Bize başka bir şey söylüyordu bu cümleler... Bu başka bir şey söyleyen cümleler bir gün şekil aldı, Akün Sineması’nın koltuklarına bizi mıhladı. Ben hâlâ o koltuklardan kalkamadım. Ben hâlâ o koltuklarda The Wall’u seyrediyorum.

“Mother do you think they’ll try to break my balls?”

¹ Eğitime ihtiyacımız yok.

Düşünce denetimine ihtiyacımız yok. / Pink Floyd – Another Brick In The Wall

² Anne topumu patlatmaya uğraşacaklar mı dersin? / Pink Floyd – Mother

Bir taraftan Pink Floyd dinleyip derinliklerde yüzerken, diğer taraftan saçımı at kuyruğu mu yapsam, yandan mı toplayasam gibi büyük ikilemlerle boğuşup, bir de üstüne üstlük gül suyuyla karıştırılmış talk pudrası sürdüğüm sivilcelerimle cebelleşirken, şehre bir film daha geldi. Pink Floyd dinleyen kız *"Dreams are my reality...³"* ile mest oldu da mest oldu. Bizimkiler "La Boum"u "Patlarsam Yanarsın" diye çevirdiler. Yaşıtımız Fransız Sophie Marceau'nün elbette Türk versiyonları olmayacak kadar Türkan Şoray kuralları çağındaydık; kalbimiz güm güm güm, düm tek tek attı ama atmasıyla kaldı. Sonra yeşil gözlü Pierre Casso'lu ikinci La Boum geldi; kalp atışlarımızın hızlanmasıyla doğru orantılı olarak Fransız kalmışlığımız daha bir arttı. *"When you smile... Your eyes show your heart"⁴* diye giden de giden şarkı sözleri Onyedi dergisinde çıkar mı diye döndük de döndük, dergi ne zaman gelecek diye okulun karşısındaki kırtasiyecinin önünde. Gitmek için iki hafta önceden annemizden izin almaya çabaladığımız ev partilerinin, "Hotel California", "Boat on the River" gibi her daim klasikleşmiş parçalarıyla beraber, kızlar için "Ayy benim şarkım çalıyor" dedirten, erkeklerin ise en ayartıcı şarkıları olarak ev partisi literatüründe yerlerini özenle aldılar. Bir de Paradise filminden *"When I'm with you it's paradise... No place on earth could be so nice...⁵"* geldi, romantikleştik de romantikleştik. Flash Dance ise bizi kendimize getirdi, Jennifer Beals öyle bi dans etti ki, Arı sineması çıkışında tüm kızlar kendimizi dansçı zannettik! Ayağımızdaki paletsi koca "Converse"lerle kuğu gibiydik hakikaten! Ama asıl fenomen Grease filmiydi elbette. Yer yerinden oynadı. Yıllarca bıkıp usanmadan John Travolta ve Olivia Newton John'lu Grease'in film müziklerini dinledik. Yazlık dönüşü okulda karşılaşan kahramanlarımız Dany ve Sandy'in şaşkınlıkları, film boyunca Sandy'in geçirdiği değişim... E, biz de filminden çıktığımızda ergen ergen kıpraşıyorduk; galiba

³ Düşler benim gerçeğim... / Richard Sanderson – Reality

⁴ Gülümsediğinde

Gözlerin kalbini yansıtıyor. / Richard Sanderson – Your Eyes

⁵ Seninle birlikte olmak cennettir.

Dünyadaki hiçbir yer bu kadar güzel olamaz. / Phoebe Cates – Paradise

hepimiz değişiyorduk! Türkan Şoray da Mine filmiyle kendi kurallarını kendisi yıkıyordu. Abili kuzenli özgür yazlık akşamlarında onların Grease’li danslarını dikizlerken, birkaç yıl sonra sevgilinin gitarının üstüne müzik tanımayacaktık!

Sinemayla büyüdü; bazen dilimize, bazen midemize vuran duygusal iniş çıkışlarımıza anlam veremezken, film kahramanlarımızın da aynı şeyleri yaşıyor olması az biraz olsun bizi rahatlattı. Yüce eğitim sistemimizin tüm disiplini içinde kendi tarih ve edebiyatımızdan ne kadar soğutulduğumuzu, uzaklaştırıldığımızı anlayamazken bu film kahramanlarıyla; aile, arkadaş, sevgili olduk. Bu arada kendi öz kültürümüz bize o kadar uzak tutuluyor neredeyse saklanıyordu ki, seneler içinde bizim kuşak türkü bilmez, dinlemez, çok satan kitaplardan başkasını okumaz, hatta “Ben Türk filmine gitmem!” kıvamına geldi. Okulda mürekkep yalayabilmenin imkânsızlığını kavrayabilmiş ‘80 çocukları ve yeniyetmeleri, memleket hakkında biraz olsun fikir sahibi olabilmeyi Zülfü Livaneli albüm ve filmlerine borçludurlar. Bugün ne yazık ki ruhunu yitirmiş Ankara’da, hipodromda tek ses “Dünyayı güzellik kurtaracak, bir insanı sevmekle başlayacak her şey...⁶” diye avaz avaz şarkı söylerken, bizi bu şehre bağlayan başka bir kökün varlığı ve bu kökün bulutlara degeceği hissiyle Ankaralı olmaktan da ayrı bir gurur duyardık.

Devlet politikasının küçücük yansımaları olarak okullarda meşrulaşan dayak, seneler içinde attığımız her adımda görünür ya da görünmez sopalarla karşımıza çıktı. ‘80’lerin sonunda Uçurtmayı Vurmasınlar’ı seyrettiğimizde, nerede yaşadığımızı ayırt eder olmuştuk da sonra arayı hiç tutturamamıştık!

Sinema kolumuz kanadımız, sığınağımız, odamız, gizli bahçemiz, gerçeğimiz, kaçışlarımız, simyamız, hep o kadar yakın ve hep o kadar uzak oldu. Sinema -di’li geçmiş zamandan bugüne, tüm zamanların büyümlü feneriydi. Son kertede tılsımlı... Son kertede aşk...

⁶ Zülfü Livaneli – Ada

⁷ Orada kimse var mı? / Pink Floyd – Is There Anybody Out There?

⁸ Merhaba,

İçerde kimse var mı? / Pink Floyd – Comfortably Numb

Ve ben hâlâ kendime soruyorum:

“Is there anybody out there?”

...

Hello,

Is there anybody in there?⁸

BAKKALA GİTMEK

Zeynep Zişan

Kırmızı şuruplu kırmızı dut ağacına akşamdan göz koymuştum. Ilık sisli sabah vaktine varınca kuru bedenine sarılarak kuru dallarına tutunarak tırmanmıştım ağaca. Kollarını güneşe açmış olan hisli dut ağacı ağırlığından hoşnut olmamış ki, en üst dallarından doygun dut tanelerini aksi gibi giyindiğim beyaz elbiseme yağmur etmişti. Birkaç arkadaşla gelmeliydim buraya, beraber dalmalıydık duta. Hiç dut tadamadan sürünerek yere indim. Bakkalın yolunu tuttum. Bakkaldan gazoz ve horoz şekeri alıp çıktım. Gazozu ağzıma diktim, horoz şekerini bir iki yalayıp attım. Plastik topuklu terliklerimden çıkan kadın topuk seslerinden memnun eve dönerken, sokakta ip atlayan kız çocuklarına oyuna davet bekleyen bakışlar fırlattım. Yanlarında dikilerek ısrar ettim, aralarından biri beni omzumdan itince tekrar eve yollandım. Elbisemdeki kırmızı lekeleri hatırlayınca içime bir korku salındı. Çünkü aslında sabah ekmeğini almaya gönderilmiş, ekmek parasını yemiş, elbisemi kirletmiş, eve dönmüştüm. Kapıyı çaldım ve annem Allahbabadan bana gözünü ilıstirmeden mutfağa girdi, “Ekmekler nerde?” diye sesleninceye kadar üstümü değıştığım için beni görmedi ve ilkokula yeni başlayan ablam bakkala yeniden gidip gelene kadar bana kimse seslenmedi. Masaya oturduğumda ablam, siyah önlüğünün mendil koyulan kenarına öğretmenin taktığı ilk okuyanlar kırmızı kurdelesini göstere göstere yemeğini yiyordu. Altı yaşındaydım, yapacak hiçbir işim yoktu ve canım çok sıkılıyordu. Ne yapıp edip okumayı öğrenmeliydim.

Ablam çantasını omzuna afili asıp okula yollanıyordu, bense akşam Almanya'dan gelen komşumuza misafirliğe gidilecek vakte kadar evde oturacaktım.

Kalın kadife bordo perdelerin arkasında kibrit çöpü yalıyordum. Biri diğerinin üzerinde yalın ayaklarım, suçüstü yakalanırım korkusuyla saklanan vücudumun aksine kendini ele veriyordu. Birkaç kibrit çöpü kü-kürtün dayanılmaz açlığını doyurmasından sonra oyun zamanına dönmüştüm. Eşyalar benimdi; kadife koltukların kenarlarına, başlarına yerleştirilen dantel örtüler, vitrin ve içindekiler, bakımlı zarif bir kadın eli biçimindeki sabunluk benimdi.

Monami pastel boyalarımı kullanmaya kıyamıyordum. Yatağımın görünmeyen kenarına resimler yapıyor, satranç tahtasının üzerinde satranç taşlarıyla satranca hiç benzemeyen bir oyun oynuyordum. Sıkılınca televizyonu açıyordum. Çizgi filmler bitince televizyonu kapatıyor, telefonda bildiğim tek telefon numarası 136'yı çevirip Adile Naşit'ten masallar dinliyordum. Aynı masalları tekrar tekrar dinliyor, bazen Adile Naşit'le konuşuyordum.

“Bir milyon baloncuk yuttum”lu gazoz reklamını görünce bakkala gidip gazoz almak istedim, buna izin verilmeyeceğini anlayınca bu fikrimden hemen vazgeçtim. Koltukta televizyona bakarken uyumuşum. Uyandığımda üstüme bir battaniye örtülmüştü, kulağıma tanıdık sesler geliyordu, gözlerimi açtığımda amcamın oğulları bütün oyuncaklarını halının üstüne dökmüş babalarının malları gibi oynuyorlardı. Yerimden kalkamadan ortalığa göz gezdirdim. Amcamın en küçük oğlu olan yaşı-tım aniden gelip battaniyemi üstümden çekince çılgık atarak ağlamaya başladım, yengemle annem mutfaktan koşup geldiler. Kuzinimin bana vurduğunu sanan yengem ona bir tokat atınca sustum. Ve beni benim oyuncaklarımla, Ninja kaplumbağalarla savaş oynamak isteyen üç kindar erkekle bırakıp tekrar mutfağa gittiler.

Yengem arada bir elinde sulandırılmış, çok şekerli küçük bir bardak çayı çocukların ağzına tek tek dikiyor tekrar mutfağa dönüyordu.

O vakitler bir an önce geçmesi gereken bir zaman olduğunun farkında değildim çocukluğun...

80'LERİN TELEVİZYON ÇOCUKLARI

Murad Çobanoğlu

Tankların büyük şehirlerde özgürce dolaştığı yıllarda sekiz aylıktım. Belki o zaman dışarıda duyduğum sesler bilinçaltıma işledi, bir onları hatırlar oldum bir de televizyon çocukluğumu. Çocukken, tüm yaştlarım gibi, televizyona çok bağılymışım, hani o bildik yek kanallı dönemlerde.

Her gün TV'nin seremonik açılışı ile kalkar ve yine aynı seremonik kapanışına kadar ekranın başından ayrılmazmışım. Belki de uzmanların sık sık dillendirdiği, “televizyondan sızan radyoaktivite”ye fazla maruz kalmış olacağım ki, hayal gücüm fazla gelişti. Hani şu pahalı “production”larla kafamızın içini fetheden Birleşik Devletler Sineması'nın etkisinde kalarak kurduğumuz “acayip” hayallerden bahsetmiyorum tabii. Benim hayallerim, yine o severek izlediğim, daha sonraları eleştirmeyi öğrendiğim, renkli yaşamların “saniyede yirmi dört artı bir” olarak sunulduğu renkli kutu -ki bu kutu hep siyah oldu- üzerine oldu. Dediğim gibi, ben küçükken televizyona çok bağılydım. Bir gün televizyonumuz bozulana kadar ailem de bu bağımyı pek bilmiyordu, ilgilenmiyordu, önemseymiyordu. Her aile bireyleri gibi benim ebeveynlerim de televizyonumuzun bozulmasını önemsemedi ve bunun maddi bir külfeti olduğu için daha sonraya bıraktılar, ta ki ben hastalanana kadar. Annemler beni hastaneye, televizyonumuzu da tamirciye götürmek zorunda kalmışlardı. Tamircinin ITT Schaub Lorenz'e dediğini bilmiyorum, ama doktorun anneme söylediğini hâlâ hatırlıyorum: “Affedersiniz hanımefendi,

ailenizden birini mi kaybettiniz, çocuğunuz çok üzölmüş.” İşte o gün televizyonla bir kan bağım olduğunu anladım. Kan bağım devam da etti sonraları, bu aletin içindeki “cadılardan” oldum. En azından arkasındakilerden. Cadı diyorum, çünkü annem de radyonun ve sonraları ilk kez gördüğü bu aletin içinde “minik adamlar” olduğunu düşünüyordu. Hatta kendi ebeveynleri onu bu “sihirli kutu”yla yalnız bıraktığında, sağını solunu detaylıca inceliyor, bu “minik cadıları” görmeye çalışıyordu. Sonraları annemin de bana sık sık söylediğı bir yalan olan çocuk kandırmacısıyla onu korkutup, uzak tutuyorlardı bu aletten. “Sakın dokunma, dokunursan içindeki cüceler bize ne olduğunu söyler.” İşte annemin de benim de merakımı bu laf artırmış olacak ki, “sihirli kutu”yla her yalnız bırakılışında merakım daha çok artıyordu. Televizyon kumandasına daha yeni geçtiğimiz yıllardı, televizyonlardan Irak-Kuveyt savaşlarındaki “havai fişek sandığımız skud füzelerini” daha görmemiştik bile. Renkli televizyonların hayatımızı daha yeni yeni renklendirdiğı yıllardı. Çizgi filmler, yabancı macera dizileri ve sonradan pembe renkle bir alakasının olmadığını anladığımda üzüldüğüm “pembe diziler” revaçtaydı. Sokaklarda bilye oynanır, bisiklete binilir, oynanacak herhangi bir enstrüman olmadığına da birdirbir oynanırdı. İşte bu çocukluğumun en tatlı, en sorunlu, en *Kozmopolitik*, en sıradışı, olduğu yıllarda, “kırmızı nokta” isimli bir sloganla tanışmıştık. Tutti Frutti isimli bir İtalyan yetişkin programı gece saatlerinde gösterilmeden önce televizyonumuz bir kırmızı hale geliyor, utanıyor, biraz mahcup anlatıyordu sonraki olacakları bize. Bizler daha buluş çağına gelememiş delikanlı adayları olarak, yorgan altından yahut da parmak arasından izlemeye çalışırdık olan bitenleri. “Çin çin” seslerini duydukça da içim bir hoş olurdu o vakitlerde. Çevremizde de bayanlar vardı, kapı komşularımız vardı, ama hiçbir kadın sanki o renkli kutudaki kadınlar gibi değildi. Bunu daha sonra bizzat yaşayarak anlayacaktım. Gece “Tutti Frutti” izliyor, gündüz ise çizgi filmlerle eğlenmeye devam ediyorduk. Ama bizim psikolojimizin neden bozulduğu konusunda bir araştırma yapanlar, gösterilen çizgi filmlerle durumu biraz olsun açıklayabilir. Kaçımız çorba kepçesini havaya kaldırarak “By the power of Grayskull... I have the power!” yani “Gölgelelerin gücü adına, güç bende artık” dememişizdir ki. Ama sonra ne biz

“He-Man” ne de çorba kepçesini uzattığımız hamamböcekleri “Atılan”a dönüştü. (En azından bende olmadı, olan biri varsa benimle iletişime geçsin lütfen.) 80’lerin en masum çizgi filmlerinden biri, gerçi aslında kukla canlandırma şov olan Muppet Show (Muppet Bebekleri) idi sanırım, ülkemizde Susam Sokağı çocuk programı çerçevesinde yayınlanan. Adları kimi zaman değiştirilen kimi zaman da orijinal kalan, bir kısmı giyilebilir kuklalardı bunlar. Yine bu dönemin önemli “Zengin ol, zengin doğ” sloganını çocukluğumuzun beynine kazıyan film ise sonraları Birleşik Amerikan Sineması tarafından tekrar keşfedilecek olan Richie Rich ya da Zengin Richie’dir. Zaten 80’lere gelmeden önce bu slogan ‘80 çocuklarının babalarına dedelerine verilmiş, onlar da ben daha zengin olmalıyım yarışına kaptırmışlar kendilerini. Önce Varlık Vergisi’yle, sonra da “6-7 Eylül” ile “çal çırp zengin ol, ama zengin ol” türküsünü çokça söylemişlerdir. Özal kanallar, düzeltiyorum, özel kanalların sayıları da birbiri ardınca artmıştı. Çok yakında herkese bir özel kanal düşecekti, en azından izlediğimiz Amerikan dizileri bizlere bunu öğütüyordu. İşte biz bu olacakları beklerken, yeni yeni çizgi filmler, macera ve pembe diziler, müzik videoları bize “saniyede yirmi dört artı bir” akan bu analog dünyadan sunulmaya devam ediyordu. Bizler de bundan şikâyetçi değildik hani. Benim için en neşeli çizgi filmler arasında ise Transformers vardı. Babam bir gün çok sıcak olduğunu düşündüğünden eve ayaklı vantilatörlerden getirmişti. O zamanlar bunlar çok modaydı. Her evde olması gereken olmazsa olmazlardandı. Önemli bir misafir yazın ortasında geldiği vakit, sevgili vantilatörümüz saklandığı yerden “çömlek patlatarak” çıkar, hemen misafirimiz önünde göstermesi gereken meziyetini gösterirdi. Ama ben bir şey daha keşfetmiştim. Vantilatörün arkasından konuştuğunuzda, vantilatörün pervaneleri sesinizi kestiğinden “Transformers optimus prime” sözünü tekrarladığınızda kendinizi çizgi filmdeki karakterlerden biri sanmanız içten bile değildi. Tabii o dönemlerde elektriğimiz, Bulgaristan’dan geldiğinden, -ki biz çocukluğumuzda bunu da yine televizyondaki bir dizinin yayınlanmasıyla öğrenmiştik- vantilatörü ve elektrikli aletleri fazla çalıştırmamak gerekliydi. Televizyonların, regülatör denen ortama gelen elektriği destekler ve dengeler bir alete bağlı olduğu bu zamanlarda bir dizi başladı. Başrolünde Mine Ça-

yıroğlu'nun oynadığı, -ki o zamanlar benim yaşlarımdaydı galiba- yönetmen Osman F. Seden tarafından TRT için çekilen bu film Bulgaristan'da bulunan Türk azınlığa uygulanan zulmü anlatan bir diziydi. Bu yüzden ki halen bazı arkadaşlarımla adları ve soyadları Bulgarca ve hatta kendileri de Bulgar vatandaşlarıdır. İşin garibi, Yunanistan "Kapitalist Avrupa"ya bağlıydı, ondan mıdır bilinmez, o zamanlar SSCB ya da gerçek kısaltmasıyla CCCP'ye bağlı olan Bulgaristan "kraldan çok kralcı" olmuştu. İçerdeki "Bulgar milliyetçileri" birçok Türk'e zorla aynen bizdeki Andımız'a benzeyen bir marş söyletiyor ve isimlerinin "Bulgarca" olmasını sağlıyorlardı. Hatta film bile böyle bir hikâye ile başlar. Bulgarlar ailelerin Türkiye'ye gitmesini istiyor ve çocukların onların yanına gitmesi için iki yılın geçmesi gerekiyor. Bu süre zarfında "Slavlaştırma politikası"yla elde kalan çocuklar Slavlaştırılacak'tı çünkü. Bu hikâyeyi sonra Bulgar göçmeni olan bir dostumdan birebir duyana kadar ben de çok fazla inanmamıştım doğrusu. Neticede bir film idi. Bu dizi oynadıktan birkaç bölüm sonra elektriklerimiz kesildi. Bizler ödevlerimizi ertesi gün kontrol eden öğretmenlerimize de "elektrikler kesildi, çalışamadık öğretmenim" demek zorunda kaldık. Sonraları bu suyumuz, doğalgazımız, şimdilerde de internetimiz diye çağın moda deyiimiyle sulandırılrsa da o zamanlar ciddi bir elektrik sıkıntısı vardı. Biz ne olduğunu bile anlamadık, nedeni Bulgaristan'ın Türkiye'ye dizi karşılığında uyguladığı ambargoydu. Türkiye de, halterci, sonradan soyadı Süleymanoğlu olarak değiştirilen Naim Süleymanov'un ve diziye kaynaklık eden "Elif" in Türkiye'ye gönderilmesi karşılığında diziyi yayından kaldırdı.

80'lerde çocuk olmak, çocuk olmadığını düşünmek demekti çoğu zaman. Çünkü o zamanlar kumandalı günlere geçiş sağlamış ve her şeyi kumanda edebileceğimizi düşünmüştük. Hayatın ve bazı "aklı evveler" in bizi kumanda ettiğini anlamamız için üstünden yirmi dokuz sene geçmesi gerekti.

KARA ŞİMŞEK: Ah O Arabanın İçinde Ben de Olsaydım!

Erol Özyiğit

Oyunlarımızı yarıda bırakıp, nerdeyse bütün sokağı evlere taşıdığımız 80'lerin, daha doğrusu “huv huv” diye ses çıkararak evlere kapandığımız günlerin unutulmaz kahramanlarıydı Kitt ve Maykıl Nayt. Ama nedense erken biterdi Kara Şimşek, ya da biz bitmesini istemediğimiz için erken bittiğini düşünürdük! Biter bitmez yine aynı sesle sokağa çıkardık: “Huv huv!” Sonra mı? Sonra, hava kararana kadar Maykıl Nayt taklidi yaparak kaybettiğim çocukluğumu evimin bir köşesinde bir kahraman gibi bulduğum günlerde karar verdim: Büyüyünce Maykıl Nayt olacaktım. “Bir Maykıl Nayt’ımız eksik” demişti annem! “Eşek kadar oldun, bırak artık şu çocukluğu,” diye bitirirdi konuşmasını hep. Bense, çocukluk edip büyüdüm, Maykıl Nayt olurum hemen: “Huv huv!”

Sonra, her seferinde “Kim bu Maykıl Nayt?” diyen anneme baştan başlayarak her şeyi bir bir yeniden anlatırdım.

Bir olayda kurşunlanan polis Maykıl’a plastik cerrahi ile yeni bir yüz yapıyor ve kahramanımız David Hasselhoff formatında Maykıl Nayt olarak coşuyor, kötülerle mücadeleye başlıyordu. Maykıl’ın patronu Devon, asistanı da kumral güzeli Bonnie. Her bölümde güzel bir kadının başı belaya giriyor ve Maykıl onu kurtarmak için süper akıllı ve konuşan arabası Kit ile olay yerine gidiyor. Rengi siyah, kendi kendine

hareket eden yarım direksiyonu var. “Şimdi anladın mı anne?” Annem kocaman bir “Cıık” derdi. Ve eklerdi: “Bunlar seni kandırıyor, araba konuşur mu hiç? Kendi kendine hareket eder mi?”

Ben annemin son dediklerini duymaz, resim defterimi alıp masanın altına girer, her sayfasına bir “Kara Şimşek” çizdim. Daha doğrusu çizdiğim çizgi arabaların hepsine “Kara Şimşek” adını verirdim. Her sayfa sokağa açılan bir kapı gibiydi, istediğim yere gidebilirdim. Gidiyordum da. Kimseciklere haber vermeden... Kimseciklere görünmeden... Canımın istediği her yere. Ama nereye gidersem gideyim, mutlaka yanıma Bonnie’yi alırdım.

Bir de çizgili bir defterim vardı. Kara Şimşek’i seyrederken daha da mutlu olmak için gereken şeyleri yazdığım çizgili bir defter..

1) Şekersiz sakızların sarıldığı renkli kâğıtların arkasından televizyon seyretmek! (Böylece istediğimiz renkte seyrederdik Kara Şimşek’i), ben daha çok mavi seyredirdim. Evlerde siyah beyaz televizyonların olduğu o günlerde bu küçük çocuğun, renklendirilmiş mutluluğuydu bu.

2) Alelacele eve gelirken bakkaldan sakız almayı unuttuysam hiç üzülmezdim. (Ne mi yapardım?) Perdeyi kapatır, eve bir sinema havası verirdim. Reklamlar başlayınca da mutlaka perde açılır, antrakt verirdim. Frugo... Frugo... Frugo...

3) Kara Şimşek başlar başlamaz, kör ve sağır olunurdu! Yani Kara Şimşek’in dışında bir şey görünmez ve duyulmazdı: “Tuz bitmiş, komşudan tuz al!” “Hadi yemek yiyeceğiz, bakkaldan ekmek al da gel!”

4) Komşuya oturmaya gidilecekse, ya hasta olunur ya da yarın yetiştmesi gereken ödev bahane edilir, komşuya gidilmez. Ev halkı gider gitmez, bütün bahaneler unutulur, televizyon karşısına geçilirdi. Tabii bütün bunlardan önce, anneye şımararak yaptırılan limonata ve çekirdek ne olursa olsun unutulmazdı.

İşte böyle büyüdüm ben ve çocukluk edip büyüdüğüm o gün, Kitt bana küstü! Şimdi şöyle seslensem; “Önüm arkam sağım solum sobe, hey çocukluğum, neredeyse çık” desem! Dudaklarını bükerek çıksa gelse çocukluğum, Kitt beni içine alır götürür mü çok uzaklara yeniden? Çok uzaklara... Oyuncak ülkesine... Çocukluk edip de büyümeyeceğim bir yere!...

ADA ÇOCUKLARI

Erkut Tokman

Sahile bir vapur yanaşırdı, kıyıda vapurdan çıkanları bekleyenler olurdu, ben de bazı bazı babamı beklerdim kıyıda... Denizciler inerdi vapurdan, hafta sonu izninden dönerlerdi üniformalarıyla, babam donanmadan izne bizi görmeye gelirdi. Adada yazları bir cümbüş, festival havası yaşanırdı, bin bir rengin içinde kaybolan seslerin, yüzlerin, evlerin arasında... Denize yakın paralel arka bir sokakta otururduk. Adada sokak önlerine konulan masalarda oturmak, çay içmek ve sohbet etmek geleneği olduğundan, çocukluğumda komşularla iç içe sanki bir evde oturuyormuş gibi sokaklarda birlikte güzel zamanlar geçirmiştir. Bir sokak kültürüydü bu, çok renkli, ırklı ve dilliydi. Çocukluğumda o sokakta misketler oynardım, topaç çevirirdim, çatapat, karakaçanla heyecanlı anlar yaşırdım. Toz leblebi, keten helva gibi bugün ölmeye yüz tutmuş çocukluk tatları vardı. Komşularımız, Yahudiler, Rumlar ve Anadolu'nun çeşitli yerlerinden buraya yerleşmiş Türklerdi, bazıları da doğma büyüme İstanbulluydular... Yaz sabahları bir denize gitme telaşı sarardı bizi, kahvaltının hemen ardından hazırlıklar yapılırdı bunun için: Mayolar, terlikler, havlular toplanırdı dolaplardan, sandviçler, meyveler hazırlanırdı atıştırmalık... Bütün günümüz akşamüstüne kadar denizde, plajda, koylarda geçerdi, bazen de teknelerle açılırdık denizin içlerine doğru... Gün batımına doğru evlere dönülürdü yorgun. Bol bol yüzülmüş, gözler ve tenler kızarmış, mutlu ama yorgun yaz neşeleriyle içimizde uçurtmalar uçardı. Meltem esintileri yalardı çocuk ruhlarımızı,

çamlar arasından geçerken faytonlar yanımız sıra, kâh çıplak ayak, kâh çibidik terliklerle, ellerimizde plastik toplar, deniz simitleri ya da paletler olurdu. Eve dönünce temizlik ve akşama hazırlık saatleri başlardı, büyükler yemek telaşına kapılırdı, çocuklar yıkanıp giyinip sokağa atarlardı kendilerini oynamak için: Saklambaç, körebe, yakar top, gizli ajan, futbol, misket, evcilik... Oyunlar oynanırdı çeşit çeşit.

Bazı günler evimizin yanındaki kilisenin çanıyla uyanırdım; bahçesinde oynar, içeri girenleri merakla izlerdim, içerlerde ısıltılı rengârenk mozaikler görürdüm. Bir papaz siyah cüppesi, uzun beyaz sakalları, upuzun haçlı kolyesiyle mahrur, dik, kutsal bakışlarla içeriye girerdi. İçeride neler olduğunu merak ederdim, giriş avlusunda yanan mumları görürdüm, koşarak içeri dalar büyük tahta kapıyı küçücük ellerimle aralamaya çalışır, biraz da korkardım. Açınca içeride bilmediğim alımlı, yüce, pırıltılı bir renk cümbüşü, dua eden insanlar, bir tütsü kokusu, ayin sesleriyle gözlerim kocaman hayretle açılırdı. Bazı günler kilisenin karşısındaki Rum fırınına yollardı beni anneannem, elimde börek tepsisi ile; bu fırında pişerdi börekler o zamanlar. Fırının sahibi tonton, kel kafalı, güleryüzlü, yaşlı bir Rumdu; bir çocuğun gülüşünde huzur bulacağı biriydi. Yanında çırak olarak gençten bir Rum çalışırdı, fırına atardı börekleri, elimde kağıda yazılmış bir numara ile geri dönerdim eve... Bazen de o fırına kırıkırak, kurabiye, ekmek almaya giderdim. Akşamüstleri bazı günler çaya misafirlerimiz olurdu.

Akşamları yemekten sonra başka bir dünya başlardı bizim için... Rengarenk, ısıltılı, hareketli, kalabalık akşamlar her gece tekrarlanırdı bütün bir yaz boyunca. Ada sahilinde gazinolar tıklım tıklım dolardı. Sahil yolu azar azar kalabalıklaşır, akşam saatleri tıka basa dolar, volta atan, sahilin iki sonu arasında gidip gelen insan gruplarına sahne olurdu. Geçişlerde selamlar verilir, çekirdekler çıtlatılır, dondurmalar yenirdi turlarken... Yorulunca gazinolardan birinde oturulup çay-kahve içilir, dinlenilirdi; bu sefer geçenler seyredilir, kıyıya yanaşan vapurlara, içinden çıkanlara göz atılırdı... Turşucu da, mısırcı da, şekerci, kuruyemişçi de her gece oralarda yerini alırdı arabalarıyla. Çocuklar gece oldu mu en çok “Çamur”u düşünürdü. “Çamur” topal, yaşlı bir kadın satıcının ismiydi; çocuklar için o bir bilmeceydi, korku ve heyecanın birleştiği bir

his uyandırırđı. İsmi, evet “Çamur”du; sadece simsiyah elbiseler giyerdi de belki de o yüzden bu lakabı almıştı halk arasında. Boncuk, iğne, ufak tefek şeyler satardı. Kimse bilmezdi gerçek ismini, tam olarak nerde yaşadığını da. Herkes bir şey söylerdi kendi arasında. Topallardı, bir ayağı aksaktı, onun için bazen çocuklara alay konusu olur, “Topal! Topal! Çamur! Çamur!” diye bağırlardı ona. Benimse her defasında içim burkulurdu onları duyunca. O sahilde bir kaldırımın üstüne çöker, yorgun yaşlı gözlerle başını eğip bütün gün müşteri beklerdi...

Yaz akşamlarımızın en büyük eğlencesi kuşkusuz yazlık sinemalardı. Adada üç yazlık sinema vardı. Hemen hemen her gece sinemaya giderdik, bazen de kaçak girmek için kapıda biletçiyi kollardık... O zamanlar Türk filmleri modaydı. Kemal Sunal, Şener Şen, Hababam Sınıfı’nın ilk zamanlarıydı. Kung-Fu filmleri, Bruce Lee’ler, King-Kong ve Tarzan... Çocukluğun renkli ve masum kahramanlarıydılar. Sinemalarda her akşam en ön sıralar kapılır, çekirdekler alınır, güle eğlene filmler izlenirdi. Soğuk Fruko, Uludağ gazozları içilirdi. Evimize en çok itfaiyenin karşısındaki “Yeni” sineması yakındı. Sinemanın yanındaki evde iki Rum kardeş otururdu: Yorgo ve Vasili. Onlar her akşam bedava film izlemenin keyfini balkonlarından çıkarırlardı, bazen de tek tük misafirleri olurdu. Yorgo ve Vasili ağabeylerimle futbol oynarlardı sokakta. Aynı sokakta itfaiyenin bahçesinde tiyatro oyunları oynardık; sokaktaki çocuklarla, bahçenin avlusunu sahne gibi kullanırdık, kapıda bilet keser para toplardık. Bazı günler sokaklarda ufak tezgâhlar kurup, evdeki beğenmediğimiz kitapları ve oyuncakları satardık harçlık için.

Babam bizi bazen harp okulunun yüzme havuzuna götürürdü, bazen de askeri kampın plajına yüzmeye... Bazı geceler garnizonda akşam yemekleri yenirdi.

Çocukluğum renkli bir uçurtmaydı, adada, uçurabildiğim kadar özgür... Kıyasıya daha uzaklara uçmaya hevesli bir uçurtma göğünde... Hep beraber özgürce dolaşabildiğimiz bir gökyüzünde, bir denizde, bir sandalda, sonsuz maviliği uzaklıklarda, bazı güzelliklerin hâlâ yitmediği günlerden kalma bir fotoğraftı. Şimdi düşününce, belki de hafızanın dolabında saklı bir resim albümü hatıralar; yalın duyarlılıkların yaşandığı, samimi insan manzaraları arasından geçen bir fayton gibiydi geçip giden...

KOKULU SİLGİM, GAZOZ KAPAKLARI VE DİĞERLERİ

Serkan Türk

Birbirine benzemediğini düşünen binlerce insan aynı sokakları adım-
lıyor gün boyu. Geçtikleri caddelerde sürtünmemeye, çarpmamaya özen
gösteriyorlar birbirlerine. Kırmızı kazaklı olan da, kahverengi gömlekli
de, gri pantolonlu olan da aslında benziyor içten içe. Yağmurdan kaçış-
ları aynı, pasaja kendini atışları...

Okuldan kaçarken takındığı hınzır gülüş... Çeşmeye eğilmiş su içiş-
leri... Üst geçitten değil de caddenin ortasından umursamadan geçmeye
yeltenmeleri de...

Kaçar mıydım okuldan o zamanlar sahi? Bir zaman birkaç yüz metre
ötedeki lahmacuncuya gittiğimizi hatırlıyorum. Mis gibi kokusu bunca
zamandır aklımda hep. Onlarca kere aynı tadı almak için gittiğim lah-
macuncular hayal kırıklığı oldu. Ne kıyması kıymaya benziyor, ne may-
danozu maydanoza. O zamanları düşününce adamın bütün imkânsızlık-
lara rağmen lezzetli yapabildiği lahmacunları bugünün şartlarında
bulamamayı nasıl izah etmeli acaba?

Anılarla dönecek olduğum '80'ler uzak zaman benim için. Misket
için yapılan kavgalar, patırtıların hepsi uzak. Sabah ezanıyla okul için
uyanmalarım, siyah önlüğüm ve dolunayın gökyüzünde duruyor oluşu.
Ben giderken içimde duyduğum tedirginlik hali.

Susam Sokağı'ndan araklanmış hissi veren o daracık sokaktan bak-
tığım gökyüzünü yazları daha çok severdim. Balkona dizilmiş sardunya
saksıları, birkaç tenekede limon ağaçları dururdu. Yaprakları da kokuyor

bu limon ağacının. Ötelerde başka semtlerde büyük limon ağaçlarını görmeyi umuyorum. Bir gün bu tenekelerden onları çıkarıp büyük bir bahçeye dikmeyi hayal ediyorum. Günün birinde elektrik direklerinin dibindeki çöp kutusuna atılacaklarından habersizim. Bilsem bile ne yapabilirdim onlar için? Erken gitmiştim boşaltılan evden. Belki bu yüzden hayatım boyunca önce saksıları alıp çıktım evlerimden.

Gazoz kapaklarını bir taşın üzerinde düzleştiriyoruz başka bir taşla. En çok hangimizde olacak gazoz kapağı yarışı içindeyiz. Mahallenin küçük bakkalının önünde o yaz günü, gazoz içecek yeni insanlar bekliyoruz. Sıradaki müşterinin içeceği gazozun kapağı Kerem'in olacak. Yurtdışından gelen büyükler daha çok içiyor gazozları. Onların çocukları düzgün konuşamadıkları için giremiyorlar aramıza. Girenlerse hep bir şeylerini feda etmeye hazırlardı. Ayrım yapıyoruz o yaşlarda. Mahalleye yeni taşınanları bile belli bir süre sonra maça alıyorlardı büyük çocuklar.

Sonra artist resimleri biriktirdiğimiz bir dönem... Çikletlerden çıkıyor her biri. Biriktirdiğimiz resimleri kırıştırmadan cebimize koyuyoruz. Pantolonlarımızın büyüyen, şişkinleşen cepleri... Futbolcu resimleri, araba modelleri olanlar pek kıymetli o vakitlerde. Kırıştırmadan üst üste koyuyorum her birini. Ağzımızda sürekli çiğnediğimiz büyük bir sakız. Bir beş yıl öncesinin Taso çılgınlığına benziyor bizim biriktirdiğimiz resimler, kartlar ve gazoz kapakları... Bugün isimleri hâlâ hatırlanan birçok ünlü çıkıyor çikletlerden.

Bir filmde görmüştüm ilk Cüneyt Arkın'ı. Vurdulu kırdılı bir eski zaman filmi... 1984 yılının sıcak bir yaz günü. Amcamın zorunlu olarak yurtdışından dönüşü sonrası evindeyiz. Duvarları boyalı olmayan ilk kez bir oda görüyorum. Değişik figürlerden oluşan duvar kâğıtlarıyla kaplı o büyük odada oturuyoruz. Büyük ekran renkli televizyon henüz yaygınlaşmamış. Görüntüdeki herkes kocaman görünüyor. Ekrana pür dikkat bakıyoruz. Ormanda ağaçların arasında atlı kötü adamlar geçiyor. Bir yerde saklanıp birden üzerlerine atlıyor cebimde resmi olan adam. Kısa bir süre sonra bütün kötü adamlar yerlere devrilmiş, kılıcın keskin ucu içlerine girmiş vaziyette yatıyorlar. Parmaklarındaki pençelerle suratlarını da mı dağıtıyordu, unuttum şimdi. Cüneyt Tarkın diye bilirdim

Kılıçarslan'ı oynayan adamın adını. Ya da öyle söylemek hoşuma mı giderdi. O yüzden belki çok sayıda onun resmi olan kartlar vardı cebimde. Hani bir dönem bütün çocukların dilinde “Bir bardak su, Sezen Aksu” gibi espriler yapılıyordu. Akılda kalıcı oyunlar... Şimdi bütün belleğimi zorladıysam da hatırlayamadım Cüneyt Arkın'la ilgili olanı.

Ayşen Gruda'nın hep ikinci kız olduğu filmler. Kemal Sunal'ın Erdal Özyağcılar'la başrollerini paylaştığı postacı filmi sonra... Yurtdışından getirilmiş kasetler içinde en çok sevdiğimdi. Fatma Girik'in kaçırılma sahnesi. Biz de kendi aramızda birkaç sokak uzaklıktaki evimize giderken postacı yürüyüşü yapıyorduk amcamın çocuklarıyla. Birinci geldiğimi hiç hatırlayamasam da sonuncunun kaybedeceği gazoz kapaklarını unutmuyorum. Ve kaçırılan bütün kızlardan önce babalarının ya da annelerinin yanlışlıkla çuvala konulduğu üzerine yaptığımız geyikler.

Ajda Pekkan ve Zeki Müren'in deterjan reklamı... Merdivenlerden iniyorlardı ve birbirlerine bakıyorlardı... Eğer sakızımdan onların resimleri çıkarsa bu takas etmek için nazlanacağım anlamına gelirdi. Benimle oyun oynamayan büyük çocukların karşısında bile göğsümü gere gere durabilirdim. Pazarlık yapmayı ilk o yaşlarda öğrendim.

“Teyze bana kazak ör!” İlkokulun aklımda yer etmiş fişlerinden biri. Büyükanne çiçek hastalığım sırasında derslerden geri kalmamam için yazıp Hatice öğretmenin verdiği fiş. Defalarca yazıyorum. Çoraplara bir düğüm de benden her satırla birlikte... ‘80’ler daha ortalanmamış. Dışarıda yalnız rüzgâr dolaşıyor geceleri. Tenimde bir gecede dökülen yaraların sızısını avucumdaki futbolcu kartlarıyla azaltıyor olmalıyım. Sobanın ısıttığı odamızda radyodan Kamuran Akkor şarkıları yükseliyor. Çok güzel bir kadın olduğunu düşünüyorum o zamanlar.

‘80’lerin ikinci yarısında kendine daha çok güvenen bir çocuğa dönüşüyorum. Tek başıma evden uzaklaşacak kadar kendimi büyük hissediyor olmalıyım. Bugün Trabzon’un merkezi kabul edilen Meydan’a ilk yürüyüşüm. Limandan ilk kez denize bakışım. Onlarca büyük gemi duruyor orada. Güvertelerden büyük sandıkları boşaltan hamallar. Hepsi belleğim için yeni görüntüler. Korsanların etrafı bir anda sardığı filmlerdekine benziyor bazı küçük gemilerin yelkenleri. Gözünün biri kapalı korsan kaptanı göremeyecek kadar uzağındayım limanın. Etrafta

onlarca insan birbirinden bağımsız başka yollara doğru gidiyorlar. Yeni bir dünya keşfediyorum o limanda durup etrafa baktığım an. O günden sonra üzerinde kocaman bir arı resmi olan meyve kokulu silgimi koklayıp ucundan ısırırken haritadaki diğer yerleri hayal ediyorum.

‘90’larda kardeşimin düğün davetiyesi toplama hali gözlerimin önünde. Üzerinde çeşitli kötü resimler olan her boydan davetiye. Bu biriktirme işi belalı iş. Peçete mi ararsınız birikmiş, hepsi kardeşimin özel kutusunda saklıydı. Sonra bir pul biriktirme merakım oluştu. Epeyce para harcadım o yaşlarda. Zaman zaman dönüp baktığım o defterlerime verdiğim emek için üzülmem. Güzel şeyler biriktirmişim. Dünyanın birçok yerini o pullardan öğrendim. Siyasi hareketliliklerini, doğasını vb.

O yaşlarda çocuk olmak biraz da kırlar demekti benim için. Köye ne zaman gitsem çıkmadık ağaç bırakmazdım. Özellikle meyve ağaçlarına çıkma konusunda uzmanlaşmıştım. Hemen evimizin yanında ve arka bahçesinde bulunan Karayemiş ağaçlarına çabucak tırmanırdım. Büyük ağaçlar harman yerine bakardı. Daha küçük olanlarına çıktığım anlarda rüzgâra doğru koşan bir ata binmiş gibi özgürlük hissi dolardı içime. Ve sonra o erik ağaçları... Teyzemin evinin arka bahçesindeki onlarca erik ağacı hâlâ bereketli yazları hatırlatır bana. Sayısız masal dinlediğim o ağaçlar şimdilerde kuruyup ömürlerini tamamlamış yakınlarımı anımsatıyor.

Atari devrini de hatırlıyorum elbette. Yine de benim ilk çocukluk günlerimi yaşadığım ‘80’lerde oyun ve oyuncak üretimi konusunda zihnimiz çok iyi çalışırdı. İki çocuk bir araya gelmesin, on dakikada her şeyin altını üstüne getirirdik. Heveslerimiz, alışkanlıklarımız her on yılda bir yenilense de, çoğu şeyimiz bugün de benziyor birbirine...

GÖKYÜZÜNE SIĞMAZ KİMİ SOKAKLAR

Göksel Bekmezci

Büyüdüğüm mahallede Yusuf abi diye biri vardı. Bilirsiniz her ergenlik döneminde bir delikanlının mutlaka bir Yusuf abisi vardır, yanında. Sorularına yanıt verdiği, yanından geçerken, uzanıp başını okşadığı. Yarından giderken bir daha asla uzanamayacağı... Siz büyüdüğünüzde, aslında onun da diğerleri gibi çok şey bilmediğini anlayıp, yaşadığınız hayal kırıklığının sahibi, hayatınızın masum suçlusu bir abi. Benim Yusuf abim de böyle biriydi. Bir tek onun ağzından duymadım büyüdüğünde ne olmak istediğini. Oysa benim mahalleimde her çocuk doktor olmak ister, fakat zamanla, “Kendine iyi bak,” derlerdi. Ben de çok şey olmak istemişimdir mutlaka. Kendime yetemeyeceğimi gördüğümde anladım ki insan bir kez büyüyebiliyormuş hayatında. Sağlıklı olabilmek için bazı akşamlar koşar, mutlu hissetmek içinse gecelerce rakı içerdi. Dua etmezdi hiç. İsteklerini, ne yaratıcının ona zaman ayırmasını gerektirecek kadar önemli ne de onu bir başka varlık karşısında aciz düşürecek kadar büyük bulurdu... Teşekkür ederdi. Küçük, sıradan, onu duyanı yormayan bir teşekkürdü bu sadece...

“Çocukken dinlediğim masallar ters takla atıyor içimde.

Ortada ne dağ var, ne canavarlar; ne yedi başlı ejderha, ne krallar ne de bir kasaba.

Her gece, ama her gece kandırılarak dalmışım meğer uykuya.

Uzaklara gitmek bir türlü çıkamazken hâlâ aklımdan,

gelemiyorum bir türlü kendime...”

Askerliğini çatışmaların içinde yaptı. Bir gece, dağda nöbet yerinde arkadaşıyla üşümek için birbirlerine yanaşıp öylece dalmışlar uykuya. Sabah uyandığında arkadaşının boğazının kesik halde olduğunu görmesi yaşadığını fark ettirmiş ona.

Oysa ne bu farkındalık onu değiştirebilmişti ne de yarası bir türlü iyileşmek bilmişti.

O gün; bütün bir sabah, bütün bir dağ, belki de bütün cesetler bir tek sesine sığabilmişti. Bunu kulağınızla görebilirdiniz hemen. Döndüğünde askerden bir türlü alışamamıştı yeniden aramıza. Belki hâlâ yabancıdır annesine, kardeşine, ablasına... Bir yaşayanı anlamak, aynı dili konuşabilmek, aynı dili susabilmek, yabancı dil öğrenmekten daha zordur daima.

Tuhaf bir gerçekle ölmüştü annesi. Bir düğün evindeydik. Şarkılar çalınıyor, insanlar oynuyor, şiirler okunuyordu. Biz çocuklar en çok saklambaç oynardık böyle zamanlarda. O köşe senin, bu karanlık sahibinin... Hayat tek tek ele verirken hepimizi, bir daha geri vermedi annesini... Birdenbire indi kalbi yüreğine. Aydan, dünyanın doğuşunu izledik hep birlikte. Güneşten, dünyanın batışını... Ses sustu. Tadına vardı toprak, meyvenin. Kayboldu karanlık gözümüzde. Dolduramadı bir daha hiçbir boşluk içimizi.

Hastaneye götürmek için o telaş, o aceleyle gelin arabasına bindirildi, yol versin diye diğer araçlara çalınan kornalar yazık ki eğlence zannedilmişti.

*suçsuz bucaksız bir yolun sıkışmış trafiğinde,
oturup ağlayan polisleri
telkin eden bir yolcu olur mu hiç?
sıkışmış bir kalpte oturup geçmişi telkin
eden bir duruş ya da!
avuçlar dolduramasa da göğün boşluğunu artık dualarla
ne kendinize yeni bir şans verecek zamanınız kalır
ne de uzakla bir mesafe aranızda...*

Sıgmadığında ruhu mahallesine, gökyüzü intikam olurdu birdenbire

gözlerine. Meleklerde bir telaş! Eline aldığı bir güvercini fırlatır atardı göğün boşluğuna ve yaraladığı Tanrısı'na alelacele kan arardı sonra kapı kapı, elinde bir çay bardağıyla...

Evinin damında güvercinler beslemek tek mutluluğuydu. Nasıl olur da gökyüzünde uçan bir güvercinin sahipli olup olmadığını, sahipliye eğer o kişinin kim olduğunu anlardı... Bilemezdim.

Bir gün evin damına bir çocuk geldi. "Veli ağbim kuşunu istiyor" dedi, ürkek bir sesle. Kardeşi Murat yanıımızdaydı o sıra.

Murat...

Yusuf'un kardeşi Murat...

Polis olduğunu gördüm bir televizyon haber bülteninde yıllar sonra... Bir gecekonduda yaşıyormuş. Hemen tanıdım. Kendi evinin yıkımında görev almak zorunda kalan bir polisti... Sustum. Öylesine. Hiç... Konuşmadım.

İlk öğrendiğimiz peygamber İsa'ydı. Son Akşam Yemeği'nde Yahu-da'nın onu ele vermesi, bulaşıkların üzerine kalmasıydı. Buna inanmış-tık. Bütün dini inancımız bundan ibaretti. Bütün sırrımız. Şimdi hayatta olmayan çocukluğumuzu ayakta tutan ve yıllar sonra nerede olduğumuzu bilmezliğimizde aramıza sızıp, bizi kendine çıkaran taşıdığımız tek adres ölü bir hikâyeymiş... Hepsi... Hepsi buymuş... Bütün bir geçmişi birdenbire şimdiye sığdıran...

Unuttuklarımız, yaşadıklarımızdan şimdi artık daha çok. Bir kâğıdı yazıyla yorma arzusu büyüdü bir yerlerimde... Taşıdığım bu kırık, bölük pörçük, eksik ve geçiştirmeci duruşuma hiçbir şey bir şeymiş gibi gelmedi bir süre.

İlahiyat ödülleri açıklandı, en iyi kul, şimdi, kalbim. Ayakta alkışladım ölümü... Ayakta alkışladım gözlerimin başkenti bir yüzü... Uzan-dım votkaya, dokundum müziğe, yavaş yavaş...

The Doors'a dönüştü gece... "wow, i'm sick of doubt / live in the light of certain / south / cruel bindings. / the servants have the power / dog-men and their mean women / pulling poor blankets over / our sailors..."

Uzandım jilete, kestim dileklerimi damarlarımdan...

Evin damına bir çocuk geldi. “Veli ağbim kuşunu istiyor,” dedi. Sessizce gitti, açtı kafesin kapısını... İçinden, sabah yakaladığı kuşu aldı ve geldi yanımıza. Bir hışımla çekti kopardı kafasını, verdi çocuğa.

*“Veli ağbine söyle,
cesedi uçmasın bir daha buralarda!”*

TAVERNA

Serdar Çekinmez

“Aman kimleri görüyorum, işadımı Haşım Bey ve pek saygıdeğer hanımefendileri teşrif etmişler... Hoş geldiniz efendim...

...Gönlümün sultanısın, sen başımın tacısın... Teşekkürler Edip Bey, sağlığınıza kaldırıyorum...

...Tutunacak dalımsın canımsın, canımsın...”

Taverna müziğinin bu replikleri, ilk gençlik yıllarını ‘80’lerde geçirmiş benim gibi birinin müziksever ruhunu derinliklerine kadar teslim almıştı. Öyle ki, evde bir başıma şarkı söylerken kapı çaldığında “Efendim, kimleri görüyorum”, “Tüpçü İrfan Bey teşrif etmişler” ya da “Sınıf takımının kalecisi Recep Bey de aramızdalar... çıstak...” diyerek geleni karşılardım. Pavlov’a muayene olabilmek için artık çok geç olsa da şartlı refleks olduğum su götürmez bir gerçektir. Anlayacağınız hoş geldiniz demeden, birilerine teşekkür etmeden şarkı söyleyememe halleri!

Ne gariptir ki, bir kere bile tavernaya gitmediğim halde, o müziğe böylesi bir tutkuyla bağlıydım. Aslında o sadece bir müzik değil, yurdun dört bir yanına yayılmış bir kültür ve ondan da ötesi hepimizin ortak paydasıydı. ‘80’li yıllarda asitçiler ve metalciler diye bölünmüş gençliğimizi yeniden bir araya getiren bir tutkaldı:

- Hangi tür müzikten hoşlanırsınız?

- Abi ben metalciyim. Manowar dinliyo’m. Metallica takılıyo’m. Türkçe olarak da Arif Susam, Cengiz Kurtoğlu...

İçimdeki bu çelişkinin kaynağına ne kadar kafa yordumsa da nede-

nini bulamamıştım. Üstelik darbe sonrası yıllarda “doğru” vatandaş, “doğru” öğrenci, “doğru” genç olmamız için gösterilen onca çabadan sonra, müzik zevkimdeki bu yamukluğumu anlamak daha da bir güçle-
şiyordu. Demek ki “olan” benden “olması gereken” beni çıkartınca ge-
riye bu zıtlıklar âlemi kalıyor, diyordum kendi kendime...

Hiç şüphe yok ki, içimdeki bu karşıt duyguların bir başka nedeni de, aşk denilen acılı Adana’yla tanışmış, ama onu tanımlayamamış ol-
mamdı. Hele ki cinsel sağlıktan bile bahsetmenin ayıp sayıldığı, şifreli
bile olsa kırmızı noktalı filmlerin başlamadığı, öpüşmenin sevişmeye
denk sayılıp namus meselesi yapıldığı yıllarda aşk acısının cinsellikle
ilintili olduğunu anlayabilmek benim gibi jetonu paraşütlüler için iyice
vakit alıyordu.

Bir kız arkadaş edininip de onunla gezip dolaşmak başlı başına çok bi-
linmeyenli bir denklem olduğundan aşk acısına mahkûmdum. Kızların
erkeklerle arkadaşlık yapması toplum nezdinde hoş karşılanmıyor,
hemen namus meselesi yapılıveriyordu. Hele ki bir de o hatuna bakan
başka bir herif vardysa, bir de ondan dayak yeme ihtimaliniz öylesine
kuvvetliydi ki, sırf bu yüzden bile bir kızla gezip tozmak gibi kahra-
manlıklar yapmanın hiç mi hiç âlemi yoktu. Kısacası “çıkma” müesse-
sesi hâlâ sosyeteye mahsustu ve bizim gibi halk çocukları hangi kızla
çıktığından değil, en iyi ihtimalle hangi kıza baktığından bahsedebilir-
lerdi.

Bu bastırılmışlıkların ve aşk acılarımın arasından kendimi ifade et-
menin yolunu bulmaya çalışıyordum ki, onu buluverdim. Yani Batılı
yaşam tarzımın kara sevdalarımın müthiş çarpışmasından doğan o do-
yumsuz melodiyi: Taverna müziğini.

Sıkıntılı anlarımda, “Yalnızdım bir tanem yine dün akşam, hep seni
düşündüm hep seni andım. Dayanılmaz bir şey oldu hasretin, dün gece
resmini öptüm de yattım...” diye bir Cengiz Kurtoğlu patlatıyor ve
yarım dakikadan kısa süre içinde özgüvenimi yeniden toplayıveriyor-
dum.

Ama yine de eksik kalan bir şeyler vardı. Neden daha on sekizimde
bile değilken, henüz ciddi bir tek ilişki bile yaşamamışken, kederli ve
mahsun “Kınamayın bizi dostlar, evliler de sevebilir...” şarkısını söyler

dururdum ki? Bu yüzden seneler sonra anlıyorum ki efkâr şarkılarda değil, içimdeymiş.

Benim için taverna müziğinin arabeskten en önemli farkı, kederimin dozajını ayarlayabilmesiydi. Yeri gelir ağlatır, yeri gelir oynatır, hüznü olduğu kadar sevinci de içinde barındırırdı. Bakarsınız ilk şarkıda hüznülenir, ikinci şarkıda dertlenir, üçüncüsünde terk eden sevgilinin hasretiyle nara atardım. İşte efkâr katsayım tavanlara vurduğu o anlarda, dördüncü şarkıda Metin Kaya, “Sıktı mı canını sıktı mı, koy gitsin unuttursun. Aramaya kalktın mı, daha neler bulursun...” diyerek, o hayırsız yari bana unutturur ve dahası, üstüne bir de göbek attırırdı.

Yatılı okulun koğuşlarında ellerimizde “Walkman”lerle gecenin yalnızlığını paylaştığımız arkadaşlarımıza kulaklığın birini verir, diğerini de kendimiz takar, içli içli Arif Susam dinlerdik. Yazık ki, şarkının en hüznünlü yerinde, aşktan bitap düşmüş karabahtımın ne denli simsiyah olduğunu bana hatırlatmak için gazez yaparcasına, kaset sarıverirdi. Bugünkü MP3 neslinin, teybin kaseti sarmasının nasıl bir eylem olduğunu gözlerinde canlandırabildiklerini zannetmiyorum... Ama işte o gençlik yıllarımda, ben gecenin bir saati bahtıma kahredip, bu işlerin uzmanı Tolga’yı uyandırır “Abi kalk, Arif Susam çok fena sardı, kurtar gözünü sev'im” diye yalvar yakar “walkman”imi uyuyan adamın gözüne sokardım.

Bu taverna müziği beni işte böyle sarhoş ediveriyordu. Orgdan çıkan o melodi, çıstak çıstak o ritmi ve şarkılar arasında “civ-civ-di-duv” geçişleri, sonradan Yıldı’nun yaygın tabiriyle, beni kafadan koparırdı. Bu özellikleriyle taverna müziği klasik Türk müziğinden ve arabeskten ayrılıp hafif Batı müziğine yaklaşırdı. Ancak her ne kadar Batılı tınıları örnek almış olsalar da, Batılı sanatçıların laubaliliğine asla bulaşmamışlardı. Misal vereyim:

Ümit Besen ve kasetteki kadın,

“I love you , I love you

Do you love me?

Yes I do”

diyerek düzgün bir gramerle aşklarını ilan ederlerken, Batı’nın şımarık sanatçıları:

“Com ’on girl,

I’m yours

Yeah, love me beybe”

gibi ciddiyyetten uzak duygular dile getiriyorlardı.

Gerçi bu yabancıların işine şu gün bile akıl erdirebilmiş değilim. Binlerce yabancı dinlemişliğim var ama hiçbirinin,

“Ona bir iki söz diyeceğim var

Maziden bir hesap soracağım var

Ondan bir mutluluk alacağım var

Durdur bu nikâhı, nikâh memuru

Kıyma bu nikâhı, nikâh memuru...”

dediğini duymadım. Yani bu ecnebi milletin hiç mi böyle duyguları olmuyor, hiç mi biri, içinden bile olsa “Durdur şu nikâhı!” diye itiraz etmemiş hayatında, ben anlamadım gitti. Sevgilileri evlenince, hiç kafaya takmadan direkt yenilerini buluyor olmalılar...

Evet sevgili dostlarım, bu öykü sevmeyi bilenler için, bu öykü terk edip gidenler için, yıllarca bekleyip boşu boşuna karşılık görmeden sevenler için...

Çok mu kaptırdım ne?

80'LERDE BÜYÜK OLMAK

Ece Erdoğan Levi

Belki de sırf çocuk olduğum için büyümek istiyordum. Hep böyle tersini isterim... Yalan Rüzgarı'nda daima Jill'in tarafını tutmam, İskeletor'un bir kerecik olsun He-man'i adam akıllı yere sermesini, Kara Şimşek'te Kitt'in biricik dostu Mike'a ihanet edip yolun ortasında onu kapı dışarı etmesini beklemem de belki bu yüzdendi... Belki de daha o günlerde hayatın her zaman yolunda gitmeyeceğini, yahut iyilerin çoğu kez kazanan taraf olamayacağını çocuk hislerimle sezmiştim. Hayat böyle olamazdı... Susam Sokağı diye bir yerin gerçekten var olduğuna inancım günbegün sarsılıyordu, çünkü her gün akşam haberlerinde yıllardır yanı başımızda süre gelen savaş, bize nefretin nasıl da koyu ve acımasız bir şey olduğunu öğretiyordu. Herkesin komşusuyla paşa paşa geçemediği apaçıktı işte... Peki sebep neydi? Paylaşamadıkları ne olabiliirdi? Üstelik tarafların isimleri birbirine iki kardeşinki kadar çok benzerken... Ebeveynlerimin cevabı sessizlikti... Yahut hiçbir yere varamayan ortalama laflar ediyorlardı. "Bildim bileli savaşır bunlar..." deniyordu mesela... Halley yıldızı dünyaya teğet geçerken uçaklar düşüp duruyor, Eurovision'da sonunculuktan bir türlü kurtulamıyorduk... Sui-kast girişimleri vardı... İstanbul'da, üstelik Tanrı'nın evlerinden birinde onlarca masumun yok yere katledildiği haberini gözlerimle görmüş-tüm... Susam Sokağı'nda yaşayan hiç kimsenin bu işte parmağı ola-mazdı... Tüm dedikoduculuğuna ve aksiliğine karşın Kırpık bile yap-mazdı böyle bir işi... Kurabiye canavarı bir kamyon dolusu sıcacık

kurabiye için bile olsa yanaşmazdı böyle bir teklife... Bu işte bir iş vardı...

Tüm dünyanın gözü önünde binlerce insan Afrika'da açlıktan ölüyordu işte... Koskoca bir coğrafyayı etkileyen şiddetli bir patlamaya "kaza" deniyordu... Düpedüz faciaydı bu! Nükleer santraller ne işe yarıyordu? O da petrol gibi bir şey miydi? Yoksa petrol yüzünden de savaş çıkar mıydı? Benzin istasyonlarının yanından geçerken korkmalı mıydık? Aids diye bir şey vardı sonra... Eroin diye de bir şey... Çocuk gözlerime batan onca b.ktanlıktan sonra Minik Kuş'un sözlerine aldırış edebilir miydim artık? Sadece çocuk olduğum için yalanlara inanmaya zorlanıyordum, işte bu apaçıktı... Belki de bu yüzden, bir an önce büyümeliydim; gerçekle bir an önce yüzleşebilmek için! Belki de bir şeyler yapabilecek güce o zaman sahip olurum diye... Ne düş! Çocuk aklı işte... Çünkü çocukken, soru sormaktan ve anlamak için kafa patlatmaktan başka seçeneğinin olmaması, koşarken yere yapışverişinde sıyrılan dizinin kanamasından daha çok acıtır... Üstelik çok soru sorman ve küçücük boyunla aklının eremeyeceği konularla ilgilenmen büyüklerin sinirini bozar. Çıkıntılıklarından kurtulmanı isterler, hem de bir an önce, daha çocukken... Yaraları henüz kabuk bağlamamış ebeveynlerinden siyaset hakkında orada burada konuşmaman konusunda sıkı sıkı tembihlenirsin... Duydukların bir kulağından girip diğerinden çıktığında hızlıca unutulup uzaydaki tonlarca sese karışmalıdır... Birbirinden güzel çizgi filmleri izleyip ılık sütünü içtikten sonra sıcacık yatağında hafifçe uykuya dalmanın senin için en iyisi olacağı hep alttan alta sezdirilir... "Elâlemin derdi seni mi gerdi?" lafı da o günlerde kuşkusuz ki böyle bir duygunun insanları kaçırdırmasıyla türetilmiştir. Sen de o küçücük halinle "Beni bu b.ktan yere siz getirdiniz, şimdi de hiçbir halt anlatmıyorsunuz... Ne dönüyor anlamak istiyorum!" diyemezsin... Anca anca otomatik kalem kutunla oynayıp, Nena'ya, Sandra'ya, Michael Jackson'a, Cyndi Lauper'a, Tears for Fears'a hayran olup, şarkı sözlerini duyduğun şekilde ezberleyerek ne dediğini anlamadan uydura uydura söylersin... Milli Vanilli kolpa çıktı diye dertlenip kendini kandırılmış hissedersin... Commodore 64'ünün yerine Amiga 500 satın aldırmak yahut Fame City'e gitmek için kendini yerden yere atarsın...

Video kasetçide saatler geçirip zavallı satıcıyı delirttikten sonra bula-bildiğin en ürkütücü korku filmini kiralayıp izler, daha küçücük bir çocuk olduğun birdenbire kafana dank edince de gecenin bir yarısı anne babanın yatağına sığınırın... Hayat gitgide otomatikleşip robotlaşır... Kalem kutuları düğme düğme her bir yanından bir bölme fırlatırken, kötülüklerle savaşmak için Voltran'ı vaktinde oluşturabilmek gerekir. Öyle hızlı değişir ki her şey, renk renk, ses ses, ritm ritm; öyle hızlanır ki milenyumda uçan arabalarla turlayacağına sen de herkes gibi inanmaya başlarsın. İşte aynı hisle Jetgiller, Taş Devri dönemini bitirir. Heidi, Beverly Hills Çocukları çizgi filmindeki Bianka'nın malikânesine yanlışlıkla düşmüş ve ölümüne aşağılanmaktadır, çünkü vakit 80'lerin sonuna yaklaşmıştır ve zenginlerle fakir, ama onurlu olanlar, Nuri Alço'yla Tecavüzcü Coşkun'un tuzağına düşüvereceklerinden habersiz, dirseklerine kadar kıvrılmış vatkalı ceketleriyle "Comanchero" şarkısı eşliğinde saçlarını savura savura "break dance" figürleri sergilerken, aynı film bin beş yüzüncü kez evrile çevrile yine yeniden önümüze sunuluyordur...

Dünya, onca zamandır içinde saklanan delililiğin ilk sanrılarını görmeye başlamıştır. O delilik, gitgide artan sanrıları ve anlamsız sesleriyle seni de azar azar içine çeker... Fark etmeden yutulursun... Elâlemin derdi seni hiç mi hiç germez böylece... Her şeyin hep bir yenisi vardır... Duygularını bile kolayca çöpe fırlatmayı öğrenirsin... Savaşlar, katliamlar, kavgalar, suikastler, uyuşturucular, hastalıklar yenilenerek artmaya devam eder... 2000'ler biterken bile uçan arabalarla seyahat edemeyeceğini de anlarsın. Yazık, böylesi güzel hayallerin bile o çöpün içindedir artık... Bir kulağından girenlerin aklına uğramadan sonsuza karışması eski bir alışkanlık olmuştur... Fakat bir zamanlar uydura uydura söylediğin şarkının sözlerini anlamışsındır; hatta biraz da acımasızca aklına takılıp diline dolanmıştır:

"İyi akşamlar Müzik Yelpazesi izleyicileri... Ilık bahar rüzgârının içimizi okşadığı bu hüzünlü akşamda ilk eserimiz, çok revaçta olan kadife sesli iki genç İngiliz şarkıcıdan, Tears for Fears'tan geliyor... Şarkılarının ismi MAD WORLD: DELİ DÜNYA...

Hep birlikte izliyoruz..."

MİSKETLER VE KUYULAR

Alper Akdeniz

Öğle yemeğini on bilyeye sattığımı çok bilirim. Bir gazozu yirmi bilye aldığımı da! Ya da kopya verdiğim arkadaşımın elli bilye, tahtaya yazdıklarını sildiklerimden beş bilye kopardığımı da. Hile mi yapıyorum? Sanırım, evet. O zaman oyun başlasın! Çizgiyi birisi çeksın ve herkes bilyelerini havaya atsın. Çizgiye en çok yaklaşan birinci atışı hak eder, diğerleri de sırayla atışlarını yapabilirler. Sanırım gözlerimde bir sorun var, çizgiyi kestiremiyorum ya da bilyede sorun var, hep taşa denk geliyor.

Babamın attığı adımların iki katından daha fazlasını atmak ve hâlâ ona yetişememek çocukluksa ben çocuktum o zamanlar. Ortadirek bir hayatın ilk oğlu, bilmem kaçınıcı torunuydum da diyebilirim. İki elin parmaklarını geçmeyecek hanelerin olduğu köyümüzün haşarı çocuğa da değildim vesselam. Gel gelelim oyun oynama merakı hep içimde olsa da, oynayacak arkadaşlarımın olmaması tezatlık gibi görünse de aileler arasındaki husumet bizleri de vurmuştu diyebilirim. İki üç kişi çelik çomakla başladık biz oyun oynamaya, sonraları çoğaldıkça yeni oyunlar ekledik hayatımıza. Köyden çıkıp şehirleşirken oyunların her türlüşünü de öğrenmeye koyulduk.

Okulun başlamasıyla beraber arkadaş çevrem de aldı başını gitti. O zamanlara dayanır beni sevenlerle sevmeyenlerin çokluğu. Asıl anlatacaklarım bunlarda değil aslında, hani çocukluğa inmişken birkaç şeyi de gün yüzüne çıkarıp temizlemek derdindeyim. Okulun açılmasıyla

ceplerimize doldurduğumuz renkli bilyelerle arkadaşlıklarımız ve kavgalarımız arttı. İlk o zaman öğrendik cıllazlamayı (Oyunbozanlığı), hile yapınca kavgalar eder, üstümüzü başımızı dağıtırdık. Şimdi bunda da bir şey olduğu yok, bu da bir sır perdesi değil.

Siyah önlüklerin solup kısılmaya başladığı, birinci sınıftan beşinci sınıfa hiç değişmeyen önlüklerimizde siyahın tüm tonlarının mevcut olduğu renk cümbüşü içinde okula devam ederken, aramızdaki en önemli fark bilye oynayanlarla topaç oynayanların ve top oynayanların birbirlerinden ayrılmış olmalarıydı. O zamanlar paranın bir hükmü yoktu, beceri ve yeteneklerimiz sayesinde kızlarla arkadaş olabiliyor, hatta âşık bile olabiliyorduk. Aşk da neyse, neyse ne işte; grileşen önlüğünü onu görünce düzeltmek kadar basit bir şeydi aşk. Evden getirdiğimiz yumurtalı ekmeği paylaşmak gibiydi.

Sınıfta en iyi olmak gibi bir gayem vardı, derslerin dışında. Fırat vardı, mükemmel top oynardı, en güzel kızı o seviyordu. Bilal ise en güzel topaç oynayandı, o da en güzel ikinci kıza âşıktı. Sırada ben olmalıydım. Her gün on tane bilyeyle okula geliyor, akşama kadar hepsini ütüyordum. Teneffüslerde hep oyunlar oynardık, hep kaybederek geri dönerdim. Zil çalmaya yakın bütün bilyeler yan yana dizilir ve başı seçerdik. Hep sol baş seçilirdi, kimse nedeni bilmezdi ama iş olsun diye. Yirmi-otuz bilye yan yana dizilir ve sol baştaki vurulursa geri kalan hepsi atanın olurdu. Cesareti olmayanlar ise bilyelerin tam ortasına atar en azından koydukları kadar bilyeyi geri alırlardı. Belki daha fazlasını alırlardı. Bu hiçbir zaman belli olmazdı. Bazen çıldırmışçasına ya da dünyadaki en önemli şey bizim bilye oyunumuzmuşçasına kavgalara tutuşur, tartışmalar yaşırdık. Tumba, kuyu ve üçgen; herkesin uzmanlık alanı vardı bilyede. Ben en çok kuyuyu severdim. Beş tane küçük kuyu kazar, oralara bilyeleri sokmaya çalışırdık. Bilyeler o kuyuya girdikçe sonra diğerlerinden bilyeler kazanırdık ya da kaybederdik.

Herkesin elcik dediği bir bilyesi vardı bizim zamanımızda, o bazen en uğurlu bilye seçilirdi. Bazılarımızın elciği kemik, demir ya da cam olurdu. En düzgünü, en renklisi, en şaşaalısı seçilirdi elciğin. İşte biz o kuyulara birbirimizin bilyelerini sokmaya çalışırdık ve kazanırdık. Kaybederdik de. Çocuk akıllı, kaybedince hem ağlar hem rezil olurduk tu-

tuştüğümüz kavgalar yüzünden. Gene de şimdikinden çok daha fazla eğlenirdik; şimdi kuyulara attığımız arkadaşlarımızın nelerini almıyoruz ki, belki her şeylerini... ya da onlar bizim her şeyimizi alıyorlar... Sonuç: Kaybeden taraf oluyoruz. Çocukken iki bilyemiz oldu mu dünya bizimdi, yine kendi kazdığımız kuyulardan çıkabiliyorduk. Büyüyünce kazdığımız kuyulara bazen kendimiz bazen de birileri düşüyor, sonra biz bunun adına büyüdük ve hayat kirlendi diyoruz.

Ben kalkıp desem ki bizim en çok sevdiğimiz bilye oyunu dilimizde misket olarak da bilinir. Bu kelime Fransızcadan gelir, bombaların içinde de kullanılır; yıllar geçince öğreniriz ki misket bombaları da varmış. Sonra biraz şaşırırız, çocukluğa gitmek istesek de bizim zamanımızdaki misketlere benzemiyordur bu yaşananlar, insanların üzerlerine ölüm yağdırılmaktadır bizim oyunlar oynadığımız misketlerle.

Kuyudan bahsetmiştim ya size, aslında buradaki beş kuyu; çocukluk, gençlik, evlilik, yaşlılık ve nihai son. Aslında hepsini kendi ellerimizle kazanıyoruz. Dönüp baktığımda çocukluğumda kazdığım kuyudan hiç çıkmamak isterdim desem yalan olur, her kuyu kendince daha güzeli ve özeli içinde taşır. Kuyulara düştükçe bir daha çıkamayacağımızı sanırız, hep zorlarız hayatı; büyüsek, okul bitse, evlensek, çocuğumuz olsa, ev alsak, araba alsak, emekli olsak... ama artık ölsek demeyiz. Son kuyuya girsek de kurtulsak demeyiz hiçbirimiz. Bütün olasılıkları yaşarken işin içinden çıkamadığımız, dönüp dolaşıp, aynı kuyulara girdiğimizin farkına varmadan yaşlanırsak, bir tek kuyuda ömrü geçirirsek ne olacak? Ne olacak? Gece, geçip gitti içimden; dönüp arkasına bile bakmadı. Sonra güneş geldi, yaktı gecenin değdiği yerleri, bir iç çekişi kaldı bende. Hangi kuyuya girmeli. Sabahlamalı çoğu zaman! Çoğu zaman boyumuzdan büyük kuyulara düştük ve çıkamayacağız zannettik. Gece geçip gitmeden içinizden, size dokunsun bu yazdıklarım.

Hayat kuyulardan ibaretse, hayatımızı var eden insanlar da o bilyelerdir aslında. Size bir atış şansı versem kimi atardınız kuyuya! Kimle uyanmak isterdiniz o kuyuda! Belki de o kuyu sizin hayat ağacınızı yersertecek kadar doludur... O zaman ne mutlu size.

Ne mi yapmalı? Birilerini kuyuya atmalı, kuyulardan çıkarmalı, başka kuyulara atmalı. Hayatın çilesi her geçen gün artarken kuyuda ya-

nınızda kimler olduğu sorununuzdan daha önemli. Sorun gelip geçer ama yanınızdakiler hep kalır. Düşünsenize, sorun var kimse yok! Hayat tek başına yaşanmıyor! Tek başına bilye de oynanmıyor! Büyüdük mü? Sanırım evet! Şimdi sırada başka bir kuyu var! Büyüyoruz! Ben girdim kuyuma, peki ya sıra kimde?

Evimizin bir köşesinde dekorasyon için kullandığımız cam vazoların içine yerleştirdiğimiz bilyeleri yerinden çıkarsak ve misafirliğe gelen birilerinin ellerine tutuşturursak ne olurdu acaba. Bence denemeye değer, belki de o kadar büyük değilizdir. Kuyuyu kim mi kazacak? Tabii ki en küçük olan. Halının üzerinde mi, yoksa bahçede mi? Konu komşu ne söyler? Ne mi söyler? Ne söylerse söyler; belki onlar da aşağıya iner, kim bilir?

OKUL KAPISINDA “ŞANS, TALİH, KADER, KISMET BEŞ KURUŞA”

Özlem Özyurt

Şu anda ofisteki masamda kocaman bir sütlü çikolata parçasını ağzıma atmış, zevkle damağımda eritiyorum. Suratımdaki ifade 25 yıl öncesinden; Sarelle’nin tüpten yendiği zamanlardan kalma. Çikolatanın daha tatlı, güneşin daha sarı olduğu yıllardan. Boyum bir metrenin azıcık üstüne gelmiş, yetmişler henüz bitmiş, seksenler seke seke gelmiş sanki. Baharın Ankara’da iyiden iyiye hissedilmeye başladığı nisan ayında, Emek Mahallesi’ndeyiz. Sabahçılar dersten çıktığına göre saat olsa olsa yarım olmalı. Eve gidip haşlanmaktan rengi atmış sebzeleri, kabuğundan ayrılmış domates parçalarını, pişmekten pörsümüş soğancıkları yeme vaktinden hemen önce.

Okul çıkışı, bahçenin yanındaki Şen Kırtasiye’de alıyorum soluğu. Patlatıp da koklamaya kıyamadığım üçgen prizma kolonyalardan alacağım bir iki tane. Naylon kaplı üçgen prizma şeklindeki kolonyaların durduğu kâse rengârenk. Sarı, yeşil, turuncu... Mor olanlardan seçiyorum. Lavanta kokuyordur herhalde. Lavanta kokusunu o zamanlardan beri severim zaten. Cebimde kalan son paraya mutlulukla bakıp dükkân-dan çıkıyorum.

Okul kapısındaki el arabalı dedeyi arıyor gözlerim, çocukluğumun bahar eğlencelerinden taze nohut satan dedeyi. Şimdi de küçücük ellerimde bir demet nohut var sanki. Küçük ellerin büyük düşleri olur ya hep... Nohudun, okul önündeki mavi muşambalı el arabaları üzerindeki demet demet, taze taze, yemyeşil kılıfların içindeki hali; taze nohut. Eve

dönüş yolunda, yeşil kabuklarını küçük parmaklarımin arasında sıkıştırıp pıtlata pıtlata yiyorum. Tuzlu, sulu, gevşek tadı aç karnına her şeye bedel. Eve yaklaşmışken, tam da bitti derken; dalın altlarına gizlenmiş bir iki tanesini bulduğumda duyduğum mutluluksa tarif edilemez. Son tanesine kadar yemem gerekiyor meredi, koparıldığı gün yenmezse sararıp kurumaya başlıyor ne de olsa. Taneler bittiğinde, sıra kabuğuna geliyor. Evin bahçe kapısına kadar kabuklarının tuzu emiliyor.

Eve varıp siyah önlükten ve dize kadar gelen beyaz ponponlu çoraplardan kurtulmam gerekiyor öncelikle. Bir önceki gün yapmaya başladığım karton kâğıttan eve devam etmenin hayalini kurarken, mutfaktan annemin sesi geliyor. Yemek hazır, diye sesleniyor. Yumurtalı patates kızartmasını görünce keyfim daha da yerine geliyor. Bu gün şansım yerinde. Yanında da koca bir bardak ayran, anne yapımı cinsinden.

Tam çatalı batırıyorum ki... İş arkadaşımın masa telefonu acı acı çalıyor, damağımdaki son parça çikolata da çoktan eriyip gitmiş zaten. Telefonu açarken, “Sen iste, çocuk oluruz hemen ama bizim çocukluğumuzdaki şeyler yok ki” der gibi bakıyor gözlerime. Evin arka bahçesinde yetiştirilen çiçekler, kavanoza hapsedilmiş sümüklü böcekler, durmadan patlatılan plastik toplar, okul çıkışı bıkıp usanmadan yenen “Meybuz”, yeşil nohut, çağla, kökü özenle kemirilen çiğdem çiçeği, kullanmaya bir türlü kıyılamayan kokulu silgiler, şekeri bittikten sonra da çiğnenmeye devam edilen “Minti” sakızlar, kışın gizli kapaklı yenen pastane dondurmaları, pazar günleri zorla yaptırılan banyo merasimleri, önce kuyruğu yenen balık krakerler, kâğıt peçete ve kartpostal koleksiyonları... Kötü anılarsa belleğimden silinip gitmiş. Adile Naşit öldüğünde ağlamamış, renkli televizyonumuz olmadığına hiç üzülmemiş gibiyim.

Tamı tamına 25 yıl geçmiş o yılların üzerinden. Seksenler, hatta doksanlar çoktan bitmiş; yerini hoyrat zamanlara terk etmiş. Kokulu silgiler üzgün, leblebi tozları küsmüş. Meraklı gözlerle soruyorum. Peki, şimdiki çocuklar büyüyünce neleri özler?

ADİLE NAŞİT

Nil Esra Başaran

Uykudan Önce'nin Adile Teyze'si! Biliyor musun, seni izlemek için televizyona o kadar yaklaştım ki gözlerim bozuldu. Beş yaşında gözlük kullanmaya başladım. Televizyona çıktığında "Adile Teyzee" diye koşup beyaz cama yapıştırdım elimi. Binlerce kuzucuğundan biriydim. Anlattığın masallar rüyalarımaya girerdi bazen. Kahramanlarından biri de ben olurdum. Her akşam ismimi söylemeni beklerdim. Programın ardından dişlerimi fırçalamadan uyumazdım. Çünkü sen bunu tembih ederdin.

Hisseli Harikalar Kumpanyası'nda izlemiştim seni. Açık Hava Tiyatrosu'na gitmiştik. Oradaki tombul balerinlerden biriydin. Kuğu Gölü hiç bu kadar güzel görünmedi gözüme. Konuşmadan, dansınla anı ve duyguları yaşatırdın. Kahkahan bir ömre bedeldi. Hemen her filmindeki göbek dansın değme dansözlere taş çıkarırdı. Hele "Namuslu" filminin son karelerinden birinde masanın üzerine çıkıp sergilediğin dans gösterisini asla unutamam. Çocukken her aile toplantısında ortaya çıkıp omuzlarımı titretir, seni taklit etmeye çalışırdım...

Biraz da hüznün... Ertem Eğilmez'in yönettiği aile filmlerinde de vardın. Ahşap bir evde yoklukla mücadele eden ve mutlu olmaya çalışan bir anneydin. Münir Özkul'un cefakâr eşiydin ve çocukları için her şeyi yapabilecek bir kadın... Ağladığın zaman dudakların titrerdi. Tavuk gıdıklamasına benzer bir ses çıkarırdın. Üzülürken gülümserdim. Elinde zil, Özel Çamlıca Lisesi'nin merdivenlerinden hızla inen Hafize Ana'yydın aynı zamanda. Mahmut Hoca'ya karşı Hababam Sınıfı'nı ko-

ruyup gözetirdin. Hatta onlar için öğretmen kılığına girmiştin bir kere-sinde. Ve yine masaların üzerindeydin. Öylesine saf ve cana yakındın ki öğrenciler seni her defasında kandırırlardı. Hoşgörü ve iyi niyetin önemini belki de senden öğrendim...

Bir gün annemden sana mektup yazmasını istedim. Bize davet edecektim seni. Salondaki divana oturup uslu bir çocuk olup olmadığımı soracaktın bana. Muhtemelen doğruyu söylemeyecektim. Ama yine de güzelleşecekti evimiz. Sonra masal kasedini aldı annem. Klasik müzik eşliğinde bilgin eşeğin, parmak çocuğun başından geçenleri dinledim. Hep hayal kurdum. Hayallerin yaşamı güzelleştirebileceğini sende gördüm Adile Teyze!

KENAN EVREN, ÖZAL VE MARLBORO ZAMANI

Papyon Tayfun Türkkan

Büyük bir patlama sesi, bir yatağın altına saklanıp, oyuncaklarımla oynuyorum. Patlama ile ev sarsılıyor. Öğrenci yurtlarından biri bombalandı herhalde. Ardından sessizlik ve birkaç el silah sesi, alışıldık bir şey ben yaşlardaki bir çocuk için bile. Anlayamıyorum o yıllar, bombaları silahları dövüşleri; insanların neden birbirlerine ateş ettiklerini ya da polislerin onları neden kovaladığını da anlayamıyorum. Hep “sağ-sol davası oğlum” diyorlar; kimi zaman çatışmalar sırasında banyoya saklandığımızda. Anlamıyorum, zaten solumu sağımı da yeni öğreniyorum.

Alt kat komşumuz ve oğulları, eşleri ve çocukları ile kalabalık bir aile. Onlar da karışmış “sağ-sol” işine. Bir gün kahve basılıyor, ortanca olan Kaya ağabey koşarak polisten kaçarken bacağından vuruluyor önümde. Apartman sundurmasının demir tırabzanlarının köşesine sıkışıp kalıyorum. Sürünerek çıkıyor merdivenleri. Bir elini kanayan kurşun yarasına basmış, bana sus işareti yapıyor diğer elinin işaret parmağıyla. Merdiven kanlar içinde. Kaya ağabey bira içer, ben alırım ona. Ahmet Bakkal’dan para üstü de benim olur. Şişeleri de toplarım geri satarım. Bir gün küçük kardeşinin mobiletini yıkıyorum bizim apartmanın önünde, sarı Peugeot-Puch marka. Arkasındaki siyah deri kaplı alt kısmı püsküllerle süslü kutuyu açıyorum, bir tabanca yapışıveriyor elime, ama yüzümde patlayan tokat çok daha etkili. Kuzenim eline bir odun alıp fırlatıyor kafasına bağırarak ve yarıyor bizim kovboyun kafası. Kovboy diyoruz onlara çünkü; Motorlarla bizim caddede bir aşağı bir yukarı

hızla giderken havaya ateş ediyorlar.

Ciddi bir vukuat yoksa Gökhan ve ben yürüyerek okula gidiyoruz, eğer yakınlarda silahlı bir çatışma olduysa, babalarımız götürüyor. Bu ara “Tehlikeli” diyor babalar, “Çatışmalar iyice arttı”. Bizim işimize geliyor tabii okula kaplumbağa ya da Ford Consül’le gitmek.

“Yerli Malı” günü kutlanıyor ya da haftası. Evden meyve ve kuruyemiş vb. yiyecekler getiriliyor. “Yerli malı Türk’ün malı, herkes onu kullanmalı!” şarkılarıyla sınıfımız piknik yerine dönüşüyor. Tahta sıraların üzerine sadece o gün için ekose desenli örtüler örtülüyor. Defter kitap koyduğumuz sıralara şiirler şarkılar seriliyor. Ev börekleri, kurabiyeleri yiyoruz. Bu sırada küçük piyesler sergiliyor, şarkılar söylüyoruz. Ben de her defasında mutlaka sahneye (tahtaya) çıkıp bir iki şarkı söylüyorum. Dayımın öğrettiği “Eşkıya Dünyaya Hükümdar Olmaz” ve “Karlı Kayın Ormanında.”

Okul dönüşü, çantaları atıp, kömürlüklerin orada oynuyoruz. Cad-deden geçen arabaların dolmuşların motor ya da egzoz sesinden markalarını hatta plakalarını tahmin etmek gibi bir oyunumuz var. Bazen bizim otoparktaki arabaların motor kaputları üzerine pastane paketleri bırakılıyor, ama ellemek yasak, bazısı bomba oluyor çünkü.

Biz arkadaşlarla geçen arabaları izlerken; “Kenan Evren eşi Sekine Hanım’ı hastanedeki odasında ziyaret ediyor ve başucuna bir radyo koyuyor 11 Eylül günü; “Sabah 04.00’te ilaçlarını almaya kalktığında aç ve dinle” diyor.

Ben uyurken, Mesut Mertcan 12 Eylül Askeri Darbesi’nin birinci bildirisini okuyor. Sabah uyanır uyanmaz Annem “İhtilal oldu” diyor. “Baba, ihtilal olmuş kalk!” Sokağa çıkma yasağı, okul falan tatil. Bak-kala ekmek almaya babamla gidiyoruz. Her yer bomboş. “Bakkal da açmamış.” Bir araba sesi duyuyorum, koşup mutfak balkonundan sarkarak caddeye bakıyorum; bizimkilerden değil, yeşil bir kamyon ve ardından garip gıcırıltılı büyük bir ses asfaltı oyarak geçiyor yavaş yavaş; Bu bir tank! Sonra diğer askeri araçlar. Kimi zaman megafonlarla sokağa çıkma yasağını korkutucu boğuk sesli cümlelerle yineliyorlar. “Sokağa çıkmanı vururlar mı?” Balkondan izliyoruz tankları, askeri araçları. Bir süre sonra fener alaylarını. “Atatürk’ün askerleri değil mi?” Yoksa...

Sokaklar değişti ve sağcı solcu ağabeyler gitti, yerine asker ağabeyler geldi. Televizyon da radyo da sıkıcı oldu, sürekli Evren ya da benim sevmediğim sevemediğim türküler. Gökhan geliyor. “Bize gelsene, asker arabalarına bakarız” diyor. Onların ev caddeye bakıyor. Çıkıp tankları, cipleri (Jeep), cemseleri (GMC / asker nakil aracı) sayıyoruz. Caddeler bize kaldı, ama ne bir Volkswagen, ne Hacı Murat, ne Anadol ne de o kalın sesli harika Amerikan arabaları. Dolmuşlar da yok hâlâ. Hep yeşil araçlar tek renk... Kovboyculuk bitti, askercilik oynuyoruz. Sıkılıyorz evde. Sabriye Hanım teyze; “Çıkın oğlum siz sokakta oynayın, askerler size bir şey demez” deyince Gökhan’la beraber kmrlkten tornetleri kaptığımız gibi... Korkarak biraz, nasılsa cadde bomboş diyerek, okulun oraya çıkıp aşağı kadar kaymaya karar veriyoruz. Oldukça dik bir yokuş. Tepeye tırmanıyoruz, ikimiz de oturuyoruz ve aniden bir el silah patlıyor. Bu bize yüz metre koşuyu başlatan ses tabancası gibi start veriyor. Oldukça hızlanarak aşağı doğru kayıyoruz arkamıza bakmadan. Heyecanla birkaç kilometre gidiyoruz. Sonra durmak istediğimizde kolay olmuyor ve ikimiz de yuvarlanıyoruz tornetten. Bir iki küçük sıyrıkla atlatıyoruz. Silah sesini duyan anneler kaygılı. “Büyük bir iş başardık” diye düşünüyoruz.

Baskınlar başlıyor, akşam saatleri. Evde bazı kitaplar yakılıyor, saklanıyor. Postal sesleri. Bir komşunun kapısında, sonra alıp götürüyor. “Kurunun yanında yaş da yanıyor” diyor babam. Sinirli Kenan Evren askeri üniformaları çıkarıp Atatürk gibi giyinmeye başlıyor. Televizyonda ya da radyoda hep o ürkütücü ses tonu.

Silahların gölgesinde oynuyoruz yeniden... Değişen, eller. Korkarak, korkutularak, önce sağa-sola karışanlar, ardından askerler, siyasiler, kötüler, iyiler... Askerler haki renkte, ellerinde kara silah. İçimizde korku...

Duvarları boyuyor askerler beyaza. Yazıları kapatıyorlar. Sonra zal’ın, Anavatan Partisi’nin afişleri yapışıyor. Bir arı Türkiye üzerinde, bacağımı sokan beni ağlatan arı gibi.

O zamanlar yurtdışından gelenler biraz çikolata bir de gâvur sigarası Marlboro getiriyor. Yasak burada satışı da içmesi de. Kaçak sigara suç. Otobüslerde, sokaklar da biri “Kent var, Marlboro var, Pallmal var” diye seslenirse herkes o sese koşuşuyor kaçak sigara için. zal, piyasayı da

yabancı sigarayı da serbest bırakıyor, dolarla markla tanıştırıyor bizi. Artık evde orta sehpa hepsinden birer paket, misafirlere ikram için. Diğer güüler annem Birinci, babam da Samsun 216 içiyorlar. Marlboro televizyon kahramanlarımızın ağzından eksik etmediği bir erkeklik simgesi ve bizim onlara hayranlığımızı pekiştirirken; caddeden geçen arabaların markaları değişiyor, sayısı artıyor. Ailemizin yeni üyesi televizyon İstiklal Marşı ile sonlanıp biz uyuyana dek orada. Dizilerle Amerikan modası geliyor, sanki eski mahalle hayatımız elimizden uçuyor, eve kapanıyoruz. Artık küçük arabalarımızla evde oynuyoruz. Ebeveynlerin, sohbetleri de Dallas gibi diziler, evin başköşesinde oturan kara kutu. Sokağa çıkma yasağı kalkıyor, ama kimsenin sokağa çıkması yok.

80'ler ergenliğimizin ilk, çocukluğumuzun son adımlarına böyle bir sahne kurdu benim kuşağım için. Televizyon, para ile alınabilen "Serbest Piyasa" yalnızlıklar, bir yandan Pop Kültürü diğer yandan Heavy Metal ve Janjanlı ambalajlara modern 'Tüketim' kültürü. Bir kıyma makinesine doğru yürürken, etrafıma örülen duvarın ilk tuğlaları tek tek yerleşiyordu. Düşünmek sessiz bir eylem, konuşmak yasak. Bakkallardan marketlerin raflarına Marlboro...

Son Not: Yirmi yıllık tiryaki olmama rağmen hiç Marlboro içmedim.

ANKET DEFTERLERİ

Ersan Bengisu

Hayatın günümüze kıyasla “durgun bir nehir” gibi aktığı 70’li yılları yeni bitirmiştik. 80’ler bizim coğrafyamızı boydan boya sarsarak başlamıştı. Biz ilk gençliğimize adım atarken 80’li yılların dünyayı tümünden değiştireceğini, bir daha hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını bilemezdik elbette. Birbirinden çok ayrı iki dünyayı bir arada yaşayacak ve çok ilginç bir kuşak olacaktık biz...

70’lerde hatıra defterleri vardı. Klişe bolluğu içinde önce aile büyükleri, akrabalar, öğretmenlere yazdırılan, sevilen arkadaşlarla yazdırılmaya devam edilen, sınıfın kenarda kalmış pek popüler olmayan çocuklarına yazdırılmayarak onları biraz daha üzen defterlerdi bunlar. “Sevgili Yavrum...” “Değerli Arkadaşım...” ile başlar, değişmez “bana kalbin kadar temiz...” klişesi ile devam eder, “Sepet sepet yumurta...” ile biterdi.

80’ler her şeyiyle “yeni”yi getiriyordu. İşte “Anket Defteri” o “yeni”lerden biriydi. Hatıra defterlerine göre daha yaratıcı ve daha “genç” defterlerdi bunlar. Büyüklere yazdırılmaz, ancak daha genç bazı öğretmenlerden yazması rica edilebilirdi. Anket defteri için genellikle “kareli-harita metot” defterleri kullanılırdı. Kareli harita metot defterlerinin kötü talihini de değiştirdi aslında, yoksa bu defterler matematik ya da kimya defteri olarak kalmaya (ve muhtemelen pek sevilmemeye) mahkûm olacaktı. İlk sayfasına cevaplanması istenen sorular sıralanırdı. Anket defterleri gençlerin birbirlerini tanımalarını, eğilimlerini, zevkle-

rini, kişilik özelliklerini öğrenmelerine yarardı. Erkek çocuklar anket defteri hazırlamaktan pek hoşlanmazlardı da, doldurmaya bayılırlardı. Mesafeli bir ifadeyle hazırlanmış soruların yer aldığı bu defterlerde bazı kızlar soru hazırlamada rekor kırarlar, birbirini tekrar etmeyen iki yüze yakın soru bulurlardı. Soruların bazıları yaratıcı, bazıları haddinden fazla klişe olurdu. Sorularda genelde sizli-bizli bir ifade egemen olur, her nedense defteri dolduran yakın arkadaş değilmiş gibi mesafeli bir yaklaşım hissedilirdi.

Adınız, soyadınız, yaşıınız, okuduğunuz okul gibi klişe başlangıç sorularından sonra sıra “En sevdiğiniz üç” araştırmasına gelirdi. En sevdiğiniz üç renk, üç artist (kadın/erkek-yerli/yabancı), üç şarkıcı (kadın/erkek-yerli/yabancı), üç topluluk, üç yemek, üç roman, üç spor gibi genel sorulardan sonra, daha kişisel bir bölüme geçilirdi. Kişisel bölüm karşı cinse ilişkin beğenilen özellikleri saptamaya yarardı. En sevdiğiniz göz rengi, her anket defterinin olmazsa olmaz sorusuydu. Sonrası gelirdi: Esmerlerden mi, sarışınlardan mı hoşlanırsınız? Bir kadında/erkekten ne ararsınız? Giyimde tercihiniz spor mu, klasik mi? Bir erkekte/kadında en nefret ettiğiniz huy nedir gibi sorularla karşı cinsin istenen ve istenmeyen özellikleri tespit edilmeye çalışılırdı. Daha sonra hangi takımı tutarsınız, uğurlu rakamınız gibi tamamlayıcı sorular yer alırdı.

Anket defterlerinin bir diğer özelliği ise cevapların genelde defterin belli bir tarafında olması ve cevap yazılmayan taraftaki sayfalarda, defteri çekici kılmak için var olan bir veya iki gençlik dergisinden bin bir zorlukla bulunmuş dönemin pop idollerinin posterleri ya da fotoları olması idi. Bazen en sevdiği şarkıcı ya da grubun resminin olduğu sayfayı kendisine ayırmadığı için defter sahibine küserek, defteri doldurmadan iade eden arkadaşlar olurdu.

Anket Defteri’ne “Tüm zamanların en büyük klişe sorusu” ile devam edilirdi. “İssız bir adaya düşseniz yanınıza alacağınız üç şey!...” Sanki ıssız bir adaya düşeceğim önceden belliymiş de bana yanıma alacaklarımı düşünüp hazırlamam için imkân vermişler gibi gelirdi hep. Tabii bizim kuşak çok sonraları, erişkinliklerinde LOST ile tanışacak, ıssız bir adaya düşeceği önceden belli olan insanların yanına neler alabileceğine bire bir şahit olacaktı.

Anket defterlerinden beklenen şey, verilen cevaplarla oluşan bu bilgilerin istatistiksel dökümü değildi elbette. Karşı cinsten hoşlanılan kişi bu defteri sizden önce doldurmuş ise, onun hakkında bazı ipuçları ya kalamaktı ya da bizzat sizin tarafınızdan oluşturulmuş bir defter hoşlanılan kişiye yazdırılır (ayıp olmasın diye mutlaka önce başka birkaç kişiye yazdırılmış olur) ve sizin hakkınızda neler düşündüğü öğrenilmeye çalışılırdı. Evet, hayat eskisi kadar durağan değildi; ama chat, msn, sms çağına daha çok zaman vardı. Bir şeyler değişiyordu belki, ufak ufak, yavaş yavaş, derinden derine ama biz hâlâ bocalıyorduk. Kolay değildi, gündüz Candy ile Anthony'nin aşkını seyrediyor, gece JR Ewing'in Sue Ellen'a yaptıklarını anlamaya çalışıyorduk. Bir tarafta Erol Evgin, Ajda Pekkan vardı, diğer tarafta Madonna ile Michael Jackson... İşte çoğu şey öyle karmaşıktı biraz, ama bazı şeyler henüz o karmaşanın içinde değildi; karşı cinsten belki hoşlanılırdı, hatta platonik aşklar da yaşanırdı, ama birkaç kaçamak bakış, belki bir arkadaş grubuyla gidilen bir çay bahçesinde yan yana oturmak, kaza süsü verilmiş birkaç dokunma teşebbüsü, çok çok bir vesikalık fotoğraf alma... Hepsi buydu. Daha ötesi ayıplanırdı, çok kolay cesaret edilemez, cesaret edilirse de “yoldan çıkmış” muamelesi görmek peşinen kabul edilirdi. Henüz bir kuşak öncemizden çok farklı değil, ama bir kuşak sonramızdan çok çok farklıydık. Değişime ihtiyaç duyduğu ve hazır olduğu kadar, naifti... Kırılğan, çekingen, mahcup bir ilk gençlikti bizimkisi. Her şey söylenebilir bizler için ama belki de en geçerlisi, 80'ler “özel”di... “Çok özel”di...

SELAMSIZ, AT PAZARI VE “DEVİRİM”

Alper Turgut

Çocukluğum ve gençliğim diyerek ikiye böldüğüm 80'lere geçmeden evvel, her türlü kuyruktan muzdarip, ziyadesiyle iç içe durduğumuz veya kamplara bölündüğümüz 1970'lerin ikinci yarısından başlamalıyım. Sola yatkın bir ailenin üç oğlundan en büyüğü yani bendeniz, tüpgazın karaborsaya düştüğü yıllarda, bir avuç miskete piknik tüpünü takas edivermiştim. Hem de ma-aile, pikniğe gitmeye hazırlanırken... Ne yapalım, Adana'daki çocukları mutlu eden şeyler sıralamasında, önce kasnaklı uçurtma, ardından da yegâne ganimet bellediğimiz bilyeler gelir. Adana'da bir başka anım daha vardır, eskiden utandıran bugün ise neşelendiren bir hatıra, benzin kuyruğuna dair... Öfkesiyle kök söktüren kabadayı ve babayiğit dedem ile onun “sekizlik” tabir edilen dolmuşuyla ilerlemekten haberdar dahi olmayan bir kuyruğa girmiştik. Sonra çişim geldi, sıktım kendimi, sıktım, sıktım. Baktım ki olmuyor, koyuverdim gitti. Dedem hortumuyla kovalamış mıydı beni, işte orası hatırımdan çıkmış.

Annem ve babam, benden bir ufak biraderle birlikte İstanbul'da, ben ise dedem ve babaannem ile beraber Adana'dayım. Adana demişken orada kral gibiyim, muz istiyorum, ta Mersin'e gidip alıp geliyorlar. Üsküdar Selamsız'a dair anım ise şu; Üsküdar ülkücülerin kalesi, Selamsız ise çoğunlukla Romanların oturduğu, at pazarıyla meşhur bir mahalle... Ortanca kardeşim Devrim, bir gün kayıplara karışır, ailecek ararız, tararız ama bulamayız. Sanki yer yarılmış ve bizim haylaz da

içine düşmüştür. Neyse... Romanlar da merak ederler ve sorarlar ne arıyorsunuz? Anam ve babam derler ki; bizim veleî kayıp. Adı nedir der içlerinden biri, “Devrim” deriz ve neredeyse Selamsız’ı mesken eyleyen tüm Romanlar, ismi duyunca aramaya koyulurlar ve kısa bir süre sonra da, bulup getirirler kardeşimi... 12 Eylül’ün ardından zaten mimli bir aileyiz, Devrim’in adını “Ozan”a çeviriverdik.

12 Eylül 1980 Cuntası demişken en küçük birader Özden Musa, işte tam o gün dünyaya geldi. Sokağa çıkma yasağı olduğu için hastaneden eve gelişleri haliyle gecikti, dün gibi hatırımda... Öğrenciyiz. Dünya taşınma rekortmeni annem sayesinde Göztepe’ye yerleşmişiz. Sokağa çıktım, istikamet bakkal... Leblebi tozu, kuş lokumu veya açıkta satılan bisküviler uğruna, her şeyi göze alabilirdim, ama bir asker kesti yolumu, evine dön diye komut verdi. Baktım şakası yok, bastım küfrü ve tabanları yağladım. Ev ise bildiğin hücre evi imiş, amcam Erdal Turgut, Devrimci Sol davasından yargılandığı için cezaevinde yatıyor. Aile dostumuz Ahmet Karlangaç (işkencede katledildi), bize bu evi bulmuş. Olup bitenden haberimiz yok, sabah ve akşam evimiz basılıyor. Sonra ver elini Kartal Soğanlık... Sizin de fark ettiğiniz üzere, artık 80’lerdeyiz.

80’li yıllar demek, vatkalı ekose ceketim, şalvarımsı pantolonum demek. Önü kısa, arkası uzun, tuhaf ve berbat saç tıraşım demek. Bahar yelleri tepemizde, ilk sevdalanışımız demek. Alkol ile tanışmamız, kafamızın güzel olması ve öğüre öğüre kusmamız demek. Ve 80’ler, “Silahlı Kuvvetler” marka sigaradan ilk nefesi çektiğim an demek. Hâlâ bırakamadık mereti, o ayrı...

Kahvehanede bira satılırdı be... Belediye otobüslerine arkadan binilirdi örneğin. Otobüsün kışını mesken eyleyen biletçiler ile çığırtkan ruhlu minibüs muavinleri... Hepsi şimdi tarih oldular. Eve su taşıdığımız dönemi anımsarım, şofbensiz dönemlerde yıkanmak bile meşakkatli bir uğraş idi. Su ısıtılacak ve tas aracılığıyla çimilecek. Kışın banyo bir ısıtırıp... Sobanın bulunduğu, evin en değerli odasından uzak düşen her yer, istisnasız ayaza keserdi. Bir gün ilkokulda, kitlesel bir bitlenme vakasıyla karşılaşmıştık. Hem saçımızı kazıtmışlar hem de bizi gazla yıkamışlardı. Beyaz mendil, beyaz çorap, beyaz yakalık. Ne beyaz bir

dünya... Kapkara önlüklerimizi saymazsak eğer. Önlüğün üstüne süverte giymemiz ise günümüz moda bilmişlerini olsa olsa güldürürdü.

Şeker Kız Candy, Heidi, Temel Reis, Vikingler, Değerli, Atom Karınca... Hop hop değiş Tonton, Maskeli Süvari ve ekürisi Kızılderili Tonto. Siyah beyaz çizgi filmler... Çizgi film deyip geçmeyin, Jules Verne'i daha keşfetmemişiz, çocuk dünyasını büyüten onlar, algılarımızın kapısını çizgi filmler açıyor. Üstelik kumanda ile kanal değiştirmek de yok. Çünkü kumanda yok, başka kanal hiç yok. Çizgi film demişken yetişkinlerin de dikkat kesildiği, adeta bir fenomene dönüşen Georgia'yı unutmayalım. Avustralya'da yaşayan bu sarışın kız büyür, iki üvey ağabeyi buna tutulur, âşık olurlar. Sonra yanlış hatırlamıyorsam İngiltere'ye gider, orada bir delikanlıya sevdalanır. Vay be Georgia... Çizgilerden öte, tam tek mil çetrefil... Her türlü katakulli, bin bir çeşit melanet ve hafif dozda erotizm, ne ararsan onu bulabilirdin. Dallas ile entrika nedir, hemencecik kapıverdik. Ya Galaktika... Lanet Saylonlular bile şimdi gözüme şirin gözüküyorlar.

Erotizm demişken, hayli kısır bir dönem bu... Her şey, Ahu Tuğba, Oya Aydoğan, Banu Alkan, Serpil Çakmaklı ile sınırlı. Ta ki Alamancıların getirdiği açık seçik dergilere dek. Dönemin anlı şanlı porno yıldızları Teresa Orłowski ve Cicciolina ile tanışmak için ise bir müddet daha bekleyecektik. TV'lerimiz renklenecek, VHS'li, Betamax'lı video furyası başlayacak ve bizler, iki hatta üç film birden adı altında araya parça porno bölüm sıkıştırılan sinemalardan elimizi eteğimizi çekecektik. Misal, Cevizli 73, hiç unutulur mu?

Pazar günümüzün neşesi Western filmlerinden özenerek kendime aldırıp kırımızı rugan kovboy çizmesi geldi şimdi aklıma... Harbiden kovboy çizmesi ne kötü bir seçilmiş. Validem boş yere çöpe atmaya çalışmıyordu. Sırık gibi bir delikanlıydım, zafiyet geçiren ve tak tuk yürüyen sığır çobanı tiplemesi, Komedi Dans Üçlüsü'ne bile rahmet okutur. Sonra elbette sinema... Şimdi film eleştirmenliği gibi bir meşgale edindiysen şayet, açık hava sinemaları sayesinde, tüm kapalı salonlara inat. Büyüklerimiz sigaralarını tellendirir, bizler ise çekirdek çitleyerek, büyüdü dünyada yitip giderdik. Yıldız Savaşları, Jaws, E.T. ve onun yerli işi akrabası Badi. Hepimizi bitmek tükenmek bilmeyen bir

enerji ile dolduran karate filmlerine ne demeli? Film bitiminde birbiri-mize daldık, kimi tek kollu ve kimi kör kahramanlar, resmen sokak savaşına davetiye çıkarırdı. Hele Ninjalar, yıldız edinmek uğruna, hangi çocuk, en yakınındaki Mercedes'e dadanmamıştır ki...

Break dans manyaklarından, gına gelmişti yahu... Koca koca stereo teypleriyle ada yolunu tutanlar, bıkkınlık vermişti. Genç kızlar da ayrı bir cins idi. Serpil Çakmaklı gibi saçlarını tepeden toplayanlar ile koca kemmerli, uzun etekli kabarık ve acayip saçlı hatunlar, facia gibiydiler. Meç, perma, röfle muhabbetine girmeye ise asla niyetim yok.

Ama 80'lerin müzikleri güzeldi be... Yoksa niye deliler gibi karışık kaset dolduralım veya her telden çalan kasetler satın alalım, değil mi ama? İlkel bilgisayarlar Commodore 64 ve Atari 800 XL... Şimdiki neslin PS3'leri ile karşılaştırdınca hesap makinelerinden farkları kalmıyor. Amma para yatırmışız, basit ve gerçekten tırışka oyunlara... Aklım almıyor.

Beyaz Gölge dizisi sayesinde basketbolu sevmiştik. Kerim Abdül-cabbar, Magic Johnson ve Larry Bird, çengel atışı, top sürüşte maharet ve panyalı panyasız uzaktan potayı görebilmek demekti. Michael Jordan ise daha toy sayılırdı, parmaklarına şampiyonluk yüzüğü bile geçirememişti ki, o yıllarda... Yugoslavya ve SSCB basketbol takımlarının ise yeri bambaşkaydı.

Boklu (Kurbağalı) Dere günlerimiz ise ayrı bir keyifti. Dereağzı'nda toplanıp antrenmanları izler, sonra stadyumun yolunu tutardık. Biricik aşkımız Fenerbahçe için... Haliyle gündüz maçları oynanıyor, toplanma yerimiz kale arkası. Amigo Adnan ve Kemik'li yıllar, şimdi tribün lideri denilen garabetlerin esamisi bile okunmuyor. Maça gece yarısı gidiyor ve stadyumun önünde sabahlıyorduk, turnikeye yakın olabilmek adına. Sabah oluyor ve itiş kakış başlıyordu, sonra hep birlikte haykırıyorduk; "İb.e gişe, girsin g.tüne şişe." Yeşil kıyafetli polislerin, tahta ve lastik cop aracılığıyla kabalarımıza vura vura bizi hizaya sokma veya dağıtma teşebbüslerine karşın uslanmaya asla niyetimiz yoktu. (Kahverengili sokak bekçilerini ve onların gecenin sessizliğini yırtan düdüklerini hatırlatmamak olmaz.) 1982 ve 1986 dünya kupalarıyla birlikte futbol aşkımız zirve yapmıştı. Asi ve üstün yetenekli Maradona, taklacı Hugo

Sanchez, golcü Emilio Butragueño, sonra Belanov, Zavarov ve kaleci Dasaev’li Sovyet futbol takımı... Biz, “Futbol sadece futbol demek değildir”i biraz da onlar sayesinde öğrendik.

Düşündükçe hatıralar sükun ediyor, yaz yaz bitmeyecek. Bunun kitabı var, dergisi var, oyunları var. Yani var oğlu var. 80’li yıllar, bilcümle akranımla birlikte kişiliklerimizin şekillendiği yıllara denk düşüyor, önemi çok ama çok büyük. Biz 1980’lerde yetiştik. 1990, 2000, 2010... Vız gelir bize vız...

YÜREK AKLI

Eylül Duru

“Uzan... Uzan... Uzan...”

Birazdan değecek.

Çok az kaldı. Çok az...

Sen beni biraz yukarı kaldırsana...”

Çocukluğum... Tek gerçekliğim. Asla unutmamalıyım onu. Hiçbir yerde. Aksi her şeyin sonu.

Yıllar önceydi. Rize’de köyümüzde, ev ahalisi tarlaya çalışmaya girdince bizi daha zor bir iş bekliyordu. Kardeşimle evin çatısına çıkardık. Ne kadar yüksekte olursak o kadar iyi. Gökyüzü... Hiç de uzak değildi bizim için. Ama hiç... Hem zor olan neydi ki! Ellerimizi göğe uzatır, ona dokunmaya çalışırdık. Bütün kuvvetimizi ayak ucumuza kadar göğe sürüyorduk. Ama yetmiyordu kollarımız. Çareler arardık, yetişmeliydik o maviliğe... (Mavi benim en sevdiğim renk değil, en sevdiğim şeydi.) Sonra bahçeye iner, uzun fasulye sırkılarından alır, yeniden, kendimizden emin koşa koşa çıkardık çatıya. (Merdivenler dayamalıydık aslında.) Fasulye sırkıklarını uzatırdık göğe. Bulutların karnı ağırırdu gülmekten. Biz gene de güneşten gözlerimizi kısar, göğe bakardık. “Neyse, yarın yine deneriz, her gün deneriz... Eee, ağır iş...” Oysa bilmezdik; geceleri göğe değerdı başımız uyurken. Yine de düşün(e)mezdik: eğer gökyüzüne dokunsaydık, artık yeryüzü uzak olmayacak mıydı bize...

Çocuktum, hafıftım. O zamanlar iyi ile kötü yoktu. İnsanların sigarayla bile ısınmak için içtiklerini sanıyordum. Gerçi şimdi bir tiryakiye sorsanız, evet ısınmak için içiyorum diyebilir. Ve... Evet, aynı anlama da gelebilir... Ama mecaz? Hani yoktu...

Çocukken kavram yoktur! Akıl yoktur! Uzay vardır ama. Ortalıkta hava gibi gezersin... Sonsuz düşünce vardır. Akıl yoktur, ama en çok duyduğun şeydir: “Akıllı ol!”

Bir 80’ler fırtınası esse çocuk halimde aklıma neler gelirdi diye düşünürken en çok *Silas* derim. Gerisi hayalettir... Önce trompetlerin ve kemanların baskın bir şekilde çaldığı coşku dolu bir müzik... Ve trompetlerin 16’lık notalarla verdiği canlılık gözümün önüne dörtnala özgürce koşan atları getirirdi. Öyle bir müzik ki hâlâ kulaklarımdan gitmeyen, çocukluğumun en güzel anlarını hatırladığım... O yaşta “Küçük kurbağa, kuyruğun nerede”den başka bildiğim tek melodi işte buydu. İşte bu o dönemin *Silas* adındaki dizi müziği idi. Jenerikte sahilde koşan o güzel at: *Silas*. 1981 yılı, Alman yapımı, TRT’de yayınlanan bir dizi olduğu sonraları öğrendiğim bilgiler. *Silas* çocukluğuma dair en çok hatırladığım olsa da, sanırım 4-5 yaşlarındaydım. Dizi akşam 8’de başladı, nefretle bitmesini beklediğim haber bülteninden sonra. (O haberler gerçek olamazdı. Gerçekler bunlar olamazdı! Yaşadığımız dünya bunlardan ibaret miydi?) Akşam olunca yüzükoyun yere uzanıp başlama saatini beklerdim. Filmde iki küçük kardeş *Silas* adındaki atlarıyla dolaşarak flüt çalarak para kazanıyorlardı. Onlar benim arkadaşlarımdı. Merhamet duygumun o zamanlarda yeşerdiğini çok iyi biliyorum. Çocukken hayali bir elmasla yaşırdım. Sadece benim görebildiğim bir şeydi. Ben ne istersem o elmasın yapacağına inanırdım, mutluydum. Bir gün o elması gerçekten kaybettiğimde büyüdüğümü anladım, artık çocuk değildim. Evet, şimdi o elmas bu iki kardeşe de yardım etmeliydi. Her gün evde onları beklerdim. Ne zaman bize geleceklerdi? Evde bulduğum bozuklukları onlar için biriktirirdim. Bir gün onlara nasılsa bu paraları vereceğimi düşünerek geçirirdim günlerimi. Her gece dizi duası yapardım, o çocuklar iyi olsunlar diye. Sonra da belki bir katkı olur diye şarkı söyleyip, uyurdum. Para toplamak için elinde taşıdıkları kas-

kete bir türlü ulaşmadığım halde...

Yıllarca etkisinde yaşadığım bu dizi ilkokul birde “Büyüyünce ne olacaksın?” sorusuna, “Büyüyünce bir atım olacak, beyaz bir at,” cevabını vermeme neden oluyordu. Gerçekten de artık neredeydiler bilmiyordum, ama sonrasında bütün çocukluğum elimde saç fırçası en yüksek yerlere çıkıp onlar için şarkı söylemekle geçti. (Hiçbir derste gıkım çıkmadığı halde müzik dersinde şakıdığımı gören arkadaşlarım hayretle izlerlerdi beni.) Hâlâ onlar (o çocuk) için şarkı söylüyorum.

Annemin de heyecanla beklediği bir dizi vardı: Neden o kadar sevdiğini anlamak için bir gün odaya daldım, izlemeye koyuldum. Bu zavallı kadın da kimdi? Köle Isaura. Bir banyo sahnesi. Isaura sinir içinde yıkanıyor, kendini yontar gibi... “Neden öyle yıkanıyor anne?” Annem: “Namusunu temizliyor!” Neee? Ne kadar saçma! Hiçbir şey anlamamıştım. *Namus bu, yıka yıka çıkmaz!* Derhal odadan fırladım, doğru elmasın yanına...

Bir de Pippi vardı çocukken. Uzunçorap Pippi. Örgülü saçlarının havada nasıl asılı kaldığına hiçbir anlam veremediğim Pippi. Onu da yıllar sonra, saçlarını örüp arasına tel geçiren, okulunda deli gibi gezen sevgili dostum Mel’den öğrenecektim...

Müzik neydi? Müzik evreni dinleyen koca bir kulaktı... *Silas*’la keşfettiğim müziği başka nerede duysam duruyordum. Evde kimsenin sevmediği TRT’nin *Pazar Konseri*’ni her hafta beklerdim. Bizim evde teyp yoktu. TV’de, komşu duvarında, kuzinde duyduğum müziklerle yetinmek zorundaydım. Ama o dönem mucize gibi bir şey oldu. 80’lerin bir mucizesi mi demeliyim, yoksa bir felaket miydi benim için, 900’lü hatlar peydah oldu. Tanrım, bu bir hediye miydi? Gizlice her gün telefonda Michael Jackson-Madonna dinlerken, o şarkıları ezberlemeye çalışırken ne kadar mutluydum? Eve gelen faturaya kadar... Bilemedim çocukken kazık nedir, fatura nedir? Evde büyük bir gürültü koptu. Müzik sustu...

Another Day in Paradise. Phil Collins’in bu şarkısı o dönemde hayatımı kurtaran en iyi şey oldu. Okuldaki arkadaşlarıma söylemek için repertuvarıma kattığım en güzel şarkıydı. *Like A Prayer*’ı da unutmamalıyım. Beni uyandırmıştı...

Benim köyüm, senin köyün... Köyde yaz tatilleri...

“Yazın nereye gidiyorsunuz?”

“Köye.”

“Siz gelmiyor musunuz?”

“Nereye?”

“Köye.”

“Bizim köyümüz yok ki...”

O da ne demekti? Yazın herkes köye gitmez miydi? Herkesin köyü olmaz mıydı?

“Kar mı yağıyor? Neden çaylıklar bembeyaz oldu, anne?”

Sene 86. İlkokul 3. O zamanlar mayısta okullar kapanıyor. Daha okul kapanmadan annem öğretmenimden izin alarak beni okuldan alıyor. Çayımız başladı, toplamak gerek. Birinci sürüm, yetişmek gerek. Dedem ne derse onu yapmak gerek!

Gidiliyor Rize’ye, köye. Nisan sonu. O sabah ne olduysa yemyeşil çaylıklar bembeyaz oluyor. Dağın başında ev, konu yok komşu yok. Bir şey olsa soracak insan yok... Sonrasında herkesin ağzında hiç duymadığım bir kelime dolaşiyor: Çernobil. Türkçe midir? Ne bil? Sırtımda çay sepeti, boş boş bakıyorum. Yıllar sonra o çok sevdiğim dostum Kazım’ı (Koyuncu) bu yüzden yitireceğim nasıl aklıma gelebilirdi ki!!! Kar yağmış çaylıklardayken... Bizim köyün manzarası buydu, acaba oradan nasıl gözüküyor...

Şimdi aynı evin avlusunda oturmuş, uzak mı yakın mı olduğunu bilmediğim gökyüzüne bakıyorum...

Çocuk akli dediğin... Yürek akli...

DAHA BİR GERÇEK ÇOCUKLUK

Barış Müstecaplıoğlu

80'lerde çocuk olmak benim için üç yaşından on üç yaşına kadar devam eden bir süreç. O günleri düşündüğümde güzel bir çocukluk geçirdiğim geliyor aklıma. Aslında oldukça korkutucu başlamıştı: Bir sabah askerler kapımıza dayandığında yaşananlar bir film sahnesinden farksızdı. Evde darbe kelimesini sık sık duyardım, ama ne olduğunu anlamazdım. Askerler annemlerin yatak odasının bir duvarını boydan boya kaplayan kütüphanedeki kitapları koca koca çuvallara doldurup babamla birlikte götürdüklerinde neler olduğunu da anlamamıştım. Annem, babamın hemen döneceğini söylemişti, ama korkulu gözleri onu yalanlıyordu, hem bana söylediği gibi üzülecek bir şey yoksa niye gizli gizli ağlıyordu ki? Günler günleri kovalayıp gelen giden olmayınca vaktimin önemli bir bölümünü balkonda, sokağı gözleyerek geçirmeye başlamıştım. Babamın hiç dönmeyeceğine dair bir korku beni yiyip bitiriyordu ve zil ne zaman çalsa kapıya herkesten önce ben atılıyordum. Birkaç ay sonra babam bitkin bir halde döndüğünde günlerce yeniden askerlerin geleceğini ve onu götüreceklerini düşünüp uykusuz kaldığımı hatırlıyorum. Babam aradan geçen zamanda yaşadıklarını hiç anlatmamıştı, ben de sanki ayıp bir şeymiş gibi utanarak sormamıştım. Konuşmadığımız sürece bu olay yaşanmamış olacaktı sanki. Askerlerin götürdüğü kitapların başına gelenleri de hiç öğrenemedim. O kitapların arasında bulunan devrimler tarihiyle ilgili bazı ansiklopediler yıllar sonra günlük gazetelerce kupon karşılığı dağıtıldığında, tek yapabildiğim ekranda

dönen reklamlarını seyredip gülümsemek oldu. Benim uyuduğumu sandıkları bir gece, kulak misafiri olduğum bir konuşmada babamı, okuduğu kitaplar ve bazı sözleri nedeniyle askerlere şikâyet eden kişinin apartmandaki bir komşumuz olduğunu duymuş, hangisi olduğunu bilmediğim için uzunca bir süre hepsine düşman kesilmiştim.

Politik ya da hassas konular 80 darbesinden sonra televizyonlarda pek yer bulamadığından, ekranda çocuklara hitap eden çok şey olurdu. Aslında düşünüyorum da, galiba büyükler için yapılan programların bile önemli bir bölümü onları ciddi şeyler düşünmekten alıkoymayı, çocuklaştırmayı amaçlıyordu. O yıllarda arkadaşlarımdan çoğu He-Man ya da Voltran olmak isterlerdi. He-Man'ı severdim, ama daha çok at niyetine bindiği kocaman aslana tutkundum. O dönemi yaşayan hemen her çocuk gibi “Ben de başını oluşturacağım!” diye bağırmayı sevsem de, benim favori kahramanlarım Voltran'ın mekanik kaplanlarından çok Thundercats'in yarı kedigil yarı insan cesur savaşçılarıydı. Biraz daha büyüdüğüm zamanlar ise farelerle beslenen uzaylıların istilasına karşı direnen bir avuç insanın macerasını anlatan Ziyaretçiler'e tutuldum; harika bir kurgusu vardı, günümüzün Battlestar Galactica'sına kadar da yerini kimse dolduramadı. Thundercats ve Ziyaretçiler gibi sevdiğim yapımların bir bölümü biter bitmez kanepeye uzanıp gözlerimi kapatır, hayal gücümde aynı kahramanlara farklı farklı maceralar yaşatırdım. Yıllar sonra yazdığım fantastik romanların bir kaynağı da bu olsa gerek.

Turgut Özal o günlerde benim için sevimli, şişman bir televizyon figürüydü, kendisini sevdiğim çizgi karakterler kadar sık görürdüm ekranda. Zaten kendisi de bir çizgi karaktere benzerdi, Emin Çölaşan'ın onun hakkında yazdığı kitabı okuyup anlayacak yaşta olmasak da “Turgut nereden koşuyor, nereye koşuyor” bize de dert olmuştu. Okulda bununla ilgili bin bir espri türetirdik.

Bilgisayar hayatımıza yeni yeni giriyordu ve onunla neler yapılabileceğini henüz pek kestiremiyorduk. Bizim için gizemli, çekici bir yanı vardı. Arkadaşlarımdan biri ailesine o döneme göre bile vasat sayılabilecek bir bilgisayar aldırıldığı zaman, bizi evine davet etmesi ve bu şaşırtıcı aleti kurcalayabilmek için az yağ çekmemiştik. Gene de bizi asıl heyecanlandıran sokaklardı, inşaatı yarım kalmış bir binanın içinde bul-

duğumuz bir kemik parçasından yola çıkarak vahşi bir cinayetin izini sürmek gibi maceralar dururken -muhtemelen orada atıştıran evsizlerin bir akşam yemeğinden kalmıştı- saatlerce bir ekran karşısında oturma-
nın nesi eğlenceliydi ki? O dönemlerde çok şey farklıydı elbette, ama sanırım çocuklar için en önemli değişikliği bu. O zamanlar hayat daha gerçektir, şu an daha sanal. Bunun iyi ve kötü yanları bu yazının konusu değil, ama gün geçtikçe daha da sanal olacak gibi görünüyor.

KARIŞIK KASETLER

YA DA KAPİTALİZMİN 80'Lİ YILLARDA

MENÜYE EKLEDİĞİ KİŞİSEL TERCİHLER İLE

KENDİNİ İFADE ETME SİSTEMİNİN

KAPİTALİZMİN GÖZÜNDEN KAÇMIŞ

EN MASUM YOLU

Gökçenur Ç.

Dünyanın 10 yıllık dönemler halinde incelenmesi tarihsel bir kolaylıktan ibaret değildir. Türkiye tarihinin aşağı yukarı 10 yıllık periyotlar ile gerçekleşen toplumsal travmalar ve askeri darbeler ile belirlenen kopuşlar, kırılmalar ve sıçramalarla dolu olduğu malum. İyi de neden dünya tarihi de 10 yıllık dönemler halinde inceleniyor? 80'li yıllardan bahsetmeye başlarken bu aklıma takıldı. “Bu dünya arzular ile gölge-lenmiştir” demiş Buda. Marx da “Kapitalizmin asıl üretimi mal değil, arzudur” diye eklemiş yüzyıllar sonra. Dünyanın 10 yılda bir değişmesinin nedeni belki de kapitalizmin önümüze koyduğu arzuların 10 yıl içinde tüketilmiş olması ve yeni arzular yaratma gereğidir. Çünkü sanattan, müziğe tüm sosyal üstyapılarının değişim motorunun enerjisi, ekonomik altyapıda değişen gereksinimler arasındaki gerilim farklarından gelir.

80'li yıllarda kapitalizmin önümüze koyduğu yeni ürün kişisel tercihlerimizdi. Giyimden evlerimize, arabalardan eğlenceye kişisel tercihler öne çıkarılıyordu. Otomobillerin aksesuar paketleri, renkleri, iç döşemesi kişisel tercihlere göre seçilebiliyordu artık. Her alanda insanların egosu şişiriliyor, sonuçta kimse verili olanla yetinmiyor, mutlu olmuyordu. Televizyonda oynayan programı evde seyretmek daha birkaç yıl öncesine kadar bir lüksken, hızla artan kanal sayıları ve özel televizyonlar da tahrik edilmiş arzuları doyurmaya yetmiyordu. Her eve bir video giriyordu. Herkesin istediğinde istediğini seyredebilmeye başla-

diğı, evlerin küçük ve özel sinemalara dönüştüğü dünyada insanlar kendilerini seçtikleri filmlerle tanımlıyordu. Kişisel tercihler toplumun kabullerinin öylesine ötesine geçmişti ki, gençler artık sadece bir önceki nesil tarafından kabul görmeyen giysiler giymekle yetinmiyor; saçlarını en akıl almaz biçimlerde kestiriyor, en olmadık renklere boyatıyorlardı.

Karışık kasetler, işte bu kişisel tercihler furyasının ortasında artık bir plağı başından sonuna dinleyecek zamanı ya da sevdiği bir şarkı için bütün bir albümü edinecek bütçesi olmayan, gençlerin kendilerini tercihleriyle tanımlamalarının en masum ifadelerinden biriydi.

Önce bir kaset gerek.

İlk aşamada evde bulunan, bir abiden ya da babadan kalma eski bir kasedin üstüne kayıt yapılarak başlanabilir. Eğer boş bir kaset alınacaksa ilk alternatif bugünkü çocukların D&R'ın R'sini oluşturduğunu bilmedikleri bugün batmış olan Raks'tır. Ancak bu işin düşkünleri genellikle bütçelerine bağlı olarak TDK veya Maxell tercih ederler. Kromlu bantlar biraz daha pahalı olmakla birlikte bas sesleri yaymamaları ve tıslama yapmamaları nedeniyle daha iyi sonuç verirler.

Kaçlık kaset alsak acaba?

Sonra kaçlık bir kaset alacağınıza karar vermek gerek. Seçenekler 46'lık, 60'lık ya da 90'lık. Sanıldığından zor bir iştir bu. Önce elinizde kaç şarkı kaydetmek istediğinize dair bir liste olmalı, ama bugünkü sayısal kayıt ortamları gibi albümün kapağında şarkının kaç dakika kaç salise sürdüğü yazmazdı o günlerde. Bu nedenle dikkatli bir seçim yapmalıydınız. Kasedin sonunda bir şarkının yarım kalması bütün havayı söndürebilirdi. Ya da son şarkı bittiğinde, yerinizden kalkıp (evet çoğu teybin uzaktan kumandası yoktu) kasedi ileri almak (maalesef tek tuşla geçmiyordu bir sonraki şarkıya, bandın sarmasını beklemek gerekirdi) her zaman (örneğin bir ev partisinde âşık olduğunuz kızla dans ederken) uygulanabilir bir seçenek değildi. Tabii karışık kaset konusunda uzmanlaşmamış, ama kızlar konusunda uzmanlaşmış olanlar kızı dansa kaldıracak şarkıyı seçerek, kaseti değiştirmeden dans edeceği süre hakkında bir çözümde bulunabilir. Kişisel deneyimlerimle bunun sayısız dış

unsurun bileşkesine bağlı olduğunu ve ne denli usta olursanız olun hayal kırıklığına uğrama olasılığınız olduğunu söyleyebilirim. Bu arada dans demişken, slow dans'tan söz ettiğimi belirtmeliyim. İnsanların birbirine sarıldıkları, erkeğin kızın belini, kızın erkeğin omuzlarını kavradığı, iki yana sallanırken yakınlaşmanın ölçüsünün kızın yanağının çocuğa yaklaşması ile doğru orantılı değerlendirildiği dans türü. Konuyu biraz dağdttım, ama karışık kasetlerde süre sorununun elbette karışık kaset tekniği içinde bir çözümü var. Kasedin süresini ve şarkı sayısını biraz tedbirli seçersiniz. Kayıt bittiğinde kalan süreyi o günlerde moda olan bir Casio dijital saatle ölçer, sıradaki şarkılara uyacak, hem de kalan süreye sığacak bir şarkı seçersiniz. Bir karışık kasedin mükemmelliği şarkıların seçimi kadar son şarkı ve kasedin hemen hemen aynı anda sona ermesinde yatar.

Karışık kaset hazırlamak zor iştir. Önemli bir çalışma ve çaba gerektirir.

M. C. Anday, Defterler adlı kitabında yer alan bir denemesinde baskı teknikleri ilerledikçe yazarların artık kitaplarını hazırlarken eskisi kadar dikkatli davranmadıklarını, nasıl olsa hata varsa bir sonraki baskıda düzeltilir diye düşündüklerini, oysa ilk çağlarda eserini taş a kazıyan bir yazarın çok daha dikkatli olmak zorunda olduğundan söz ediyordu. Karışık kaset yapmaya koyulmuş biri, Windows Media Player'da playlist düzenleyen, sürükleyip bırakarak sırasını beğenmediği şarkıyı değiştiren bir dinleyicinin yanında ilk çağlarda eserini taş a kazıyan bir sanatçı gibi kalır.

Karışık kaset yapmak öncelikle araştırma gerektirir. Her hafta Hey dergisi alınır ve dünya listeleri taranır. Daha sonra Aykut Sporel, İzzet Öz, Sebla Özveren, Sezen Cumhuri Önal'dan Teleskop, Gece ve Müzik, Sizler İçin gibi radyo programları takip edilir. (Allah'tan sadece bir iki TRT kanalı vardır da hepsini takip etmek mümkün olur.) Kasetçilerin vitrinleri önünde kebabçı kedisi gibi yalanarak beklenir ve hangi albümlerin hangi kasetçide bulunduğu anlaşılmaya çalışılır. Stüdyo 54, Airport diskonun çıkardığı karışık kasetler ve Hakan Gündüz'ün hazırladığı DJ Panorama'lar dinlenir, önemli bir şey atlanmadığından emin olunur.

Artık bir karışık kaset listesi hazırlamaya hazırsınızdır. Ancak bunun kolay bir iş olduğunu sanmayın. Öncelikle kullanım alanına karar vermeniz lazım. Walkmen’de dinlemek için mi (Walkmen bugünkü İpod’un atası sayılırdı, ruhu şad olsun), bir ev partisinde çalmak için mi? Slow mu olacak, karışık mı? Arşivci ve koleksiyoncu bir yaklaşımla bulunuyorsanız, “85 yılının ilk on şarkısı” hepsi güzel mi, uymuşlar mı ben bilmem, ben seçmedim, sadece kaydettim mantığı ile bir kaset yapabilirsiniz. Aksi taktirde hangi şarkılar hangi sıra ile yer alacak, ne süre ile slow, ne süre ile hızlı çalacak gibi konulara eğilmek zorundasınız. Zira Walkmen bile dinliyorsanız çokçana zahmet çekmeden bir sonraki şarkıya geçme şansınız yok. Seçimlerinizin sonuçlarına katlanmak ve tüm şarkıları seçtiğiniz sıra ile dinlemek zorundasınız. Ama o kadar da kötü bişey değildir bu. İnsana çok şey öğretir. Bugünkü çocuklar seçimlerinin sonuçlarına 80’li yıllardaki çocuklar kadar katlanmak zorunda olsaydı, dünyanın geleceği için daha ümitli olabilirdik.

Ben, özellikle ev partileri için 90’lık kasetler ve hızlı şarkılarla başlamayı öneririm. İlk 15 dakika yani 4-5 şarkı hızlı ve herkesin nakaratını söyleyebildiği şarkılarla başladıktan sonra, slow şarkılara geçilir. İlk hızlı dans süresini uzun tutmamak gerekir, çünkü herkes slow dansı beklemektedir. Slow dansın 5 şarkıdan kısa olmaması önemlidir. Zira ilk iki şarkı zaten birlikte olanların dansa kalkmalarıyla geçer. Bir kızı ilk kez dansa kaldırmak için birinin cesaretini toplaması bir iki şarkı sürebilir. Diğer yandan dikkatli olmak gerekir ki, başka birisi sizden önce hareketlenip kızı dansa kaldırmazın. Bu nedenle aldığınız pozisyon hareketlenme gördüğünüzde yolu kesmeye uygun olmalıdır. Neyse, arkadaşınız tüm bunları yapamadıysa ve kızı başkası dansa kaldırdıysa bile bir iki şarkı sonra izin isteme şansı tanımak gerekir. Bu nedenle slow dansın en az 5 şarkı sürmesi önemlidir. Zaten bu arada kasetin A yüzü de biter. Arka yüze asla slow devam etmeyin. Kaset durup arkası çevrildikten sonra büyü bozulmuştur çünkü. Diğer yandan ev partilerinde artan harareti de kontrol etmek önemlidir, zira aksi durumun ev sahibi için istenmeyen sonuçları olabilir. Karışık kasetlerde harareti kontrol altına almak önemli yardımcılarıdır. B yüzü yine hareketli şarkılarla başlamalıdır. Bu alan arkadaşlarınızın pek de bilmedikleri ve duyunca hayrete

düşecekleri sizin keşfiniz şarkıları dinletmek için son derece uygundur. B yüzünün son 15 dakikası da yine slow değerlendirilebilir.

El emeği göz nuru bir liste...

İşte size hâlâ ezberden hazırlayabildiğim bir liste. Zira 80'li yıllar ve şarkıları o yıllarda ilk gençliğini yaşayanlar için unutulmazdı.

A Side

- 1- Cherry cherry lady – Modern Talking
- 2- I can loose my heart tonight – C.C. Catch
- 3- Maria Magdalena – Sandra
- 4- Girls just wanna have fun – Cindy Lauper
- 5- Hello – Lionel Ritchie
- 6- Suddenly – Billy Ocean
- 7- Midnight lady – Chris Norman
- 8- Careless whispers – Wham
- 9- Jenny – Falco
- 10- Hold me now – Johnny Logan
- 11- Joe le taxi – Vanessa Paradis

B Side

- 1- You're woman I'm a man – Bad Boys Blue
- 2- Fresh – Kool & the Gang
- 3- Billy Jean – Michael Jackson
- 4- Tarzan Boy – Baltimore
- 5- Life is life – Opus
- 6- Wild Boys – Duran Duran
- 7- Self Control – Laura Brannigan
- 8- Big in Japan – Alphaville
- 9- One night in Bangkok – Murray Head
- 9- I just called to say – Steve Wonder
- 10 – Cherish the love - Kool & the Gang

Karışık kaset, üretim sürecine bizzat katıldığınız gelişkin bir elişi faaliyettir.

Diyelim sonuçta iyi bir listeniz var. İyi de kasedi nasıl yapacaksınız? İşte size her bütçeye uyacak birkaç alternatif:

a-) Plakçada kaydettirmek: Gerek istediğiniz tüm şarkıları bir arada bulabilmesi, gerek istediğiniz listeyi eksiksiz kaydetmesi, gerekse de kayıt kalitesi bakımından hangi kasetçide karışık kasedi kaydettireceğinizin önemi vardı. Her müzik türü için her kasetçi uygun olmayabiliyordu. Ama 80'li yıllarda Şişli'de ve Bakırköy Tınaztepe pasajında birer dükkânı bulunan Piccatura'nın bu konuda bir efsane olduğunu belirtmem sanırım vicdani bir borç. Boş kasedi kendinizin götürmesi ve sadece kayıt parası ödemeniz mümkün olduğu gibi, oradan almanız da mümkündü. Üretim sürecine dahil olmanıza rağmen bu alternatif yine de karışık kasedin satın alındığı bir durumdu.

b-) Basit bir radyo teyp: Karışık kaset hazırlamanın en güzel yanı neredeyse herkes için mümkün olması. Yeterince iyi bir araştırmacı ve sabırlı bir radyo programı takipçisiyseniz basit bir radyo teyp ile bile iyi bir karışık kaset hazırlamanız mümkündür. Tek yapmanız gereken radyo programlarını takip etmek, kaseti rec ve pause tuşlarına birlikte basılmış şekilde hazır tutmak ve beklediğiniz şarkının adı anons edildiğinde iyi bir zamanlama ile kayda girmek. Tek sorun listenizde olan, istediğiniz bir şarkı çalmaya başladığında şarkıyı kaçırmakla, listedeki sıralamayı değiştirmek arasındaki ikilem. Yanlış bir sıralama tüm kasedin keyfini kaçırabilir ama radyodan kayıt yaparak çalışan karışık kasetçilerin zaman içinde listelerini yeniden sıralama konusunda yeteneklerini geliştirdiklerini ve neredeyse kusursuz bir esnekliğe eriştiklerini söyleyebilirim.

c-) Çift kasetli teypler, müzik setleri: Karışık kaset müdavimlerinin rüyasından söz ediyoruz burada, çift kasetli bir teyp ya da daha da iyisi çift kasetli bir teypi bulunan bir müzik seti. Böylece radyodan, plaklardan, başka kasetlerden dilediğiniz sıralama ile kayıt yapabilirsiniz. Ekolayser ile analog kayıt sırasında kaybolan sesleri en aza indirebilir, kaset sonunda şarkı yarım kalacaksa kayıt seviyesini kısarak fade-out yapabilir ve raconu kurtarabilirsiniz. Ancak plak, kaset, radyo gibi farklı kaynaklardan bir karışık kaset yaparken kayıt seviyesini dengeli tutmak da önemli bir uzmanlık gerektirir. Dikkatli olmazsanız, her şarkıda sesi biraz kısmak ya da açmak zorunda kalırsınız, ki bu oldukça can sıkıcı olabilir. Her ne kadar oldukça pahalı ve her evde bulunması zor olan cihazlar olarak çift kasetli teypler ve müzik setleri önemli avantajlar getirseler de, mükemmel bir karışık kaset hazırlamaya yetmezler. Karışık kasete mükemmelliğini veren ana unsur listeyi hazırlayanın ruhunda ve müzik bilgisinde yatar. Bu nedenle, pahalı müzik seti sahipleri ile iyi müzik takipçisi olanakları kısıtlı gençlerin birlikte karışık kasetler hazırlamaları sık rastlanan bir durumdur. Buradan hareketle hatırlatmakta yarar var. Evet, 80'li yıllarda insanlar hâlâ ortak bir şeyler yapabiliyorlardı.

GÜN GÜN 80'LER

Hazırlayan:
Güncem Topçu

1980

“i lived through the 80's,
and shit was crazy.
everybody wanna know my name,
bring the pain and pop the champagne”

*(80'ler; yaşadığım dönem
hay lanet! çok çılgınca
herkes beni tanımak ister
ve acının yanına biraz da şampanya)*

2 Ocak	Türkiye’de ordu, hükümeti uyardı.
9 Ocak	Suudi Arabistan’da 63 kişi, 1979’da Kâbe’ye yaptıkları saldırı nedeniyle idam edildiler.
24 Ocak	24 Ocak Kararları açıklandı.
9 Mart	Genelkurmay Başkanı Org. Kenan Evren, Cumhurbaşkanlığına aday olacağı söylentilerini yalanladı.
2 Nisan	Devalüasyon yapıldı. Dolar 75 liraya fırladı.
12 Nisan	Yazar Ümit Kaftancıoğlu, Müslümün Kardeşler Birliği adlı örgüt tarafından öldürüldü.
18 Nisan	Rodezya, Zimbabve adı altında bağımsızlığını ilan etti.

* Simon Rex’e ait Dirt Nasty isimli albümden “1980” isimli popüler rap şarkısından bir bukle.

- 22 Nisan 23 mahkûm Sağmalcılar Cezaevi'nden firar etti.
- 1 Haziran CNN yayına başladı.
- 10 Haziran Aynı yıl içinde 8. kez devalüasyon yapıldı.
- 4 Temmuz Çorum Olayları
- 19 Temmuz Eski başbakanlardan Nihat Erim sol militanlar tarafından suikasta uğradı.
- 22 Temmuz Nihat Erim'e misilleme. Maden-İş Sendikası Başkanı Kemal Türkler sağ militanlarca öldürüldü.
- 27 Ağustos Necmettin Erbakan Alman hükümeti tarafından eroin kaçakçılığı ile suçlandı.
- 12 Eylül Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koydu.
- 24 Eylül İran-İrak Savaşı başladı.
- 11 Ekim Genel nüfus sayımı yapıldı. Nüfusumuz 45.000.000'u geçti.
- 13 Ekim THY'nin Diyarbakır uçağı radikal dinci korsanlar tarafından kaçırıldı. Uçak Diyarbakır'a indirildi.
- 4 Kasım Ronald Reagan, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı seçildi.
- 24 Kasım Ankara'nın Donacıobası köyünde bir düğünde patlayan tüpgaz, 80 kişinin ölümüne yol açtı.
- 8 Aralık John Lennon öldürüldü.
- 31 Aralık 1980 yılında enflasyon oranının %106 olduğu açıklandı.

Gelenler

- 29 Mayıs Petek Dinçöz
- 20 Mayıs Ronaldinho
- 7 Eylül Emre Belözoğlu
- 2 Kasım Diego Lugano
- 6 Kasım Mert Nobre

Gidenler

- 8 Ekim Necdet Adalı
- 8 Aralık John Lennon

1981

"... I want more, more, more.
I want everything in 1981"*

* John Lydon: İngiliz şarkıcı, söz yazarı

(...Daha fazlasını istiyorum, hep daha fazlasını, daha...
1981'e ait ne varsa...)

Şubat	Cem Karaca, Selda Bağcan, Melike Demirağ ve Şanar Yurdatapan'ın 13 Mart'a kadar yurda dönmemeleri halinde, Türk vatandaşlığından çıkartılacakları açıklandı.
13 Mayıs	Mehmet Ali Ağca, Papa II. Jean Paul'e karşı suikast girişiminde bulundu.
1 Ağustos	MTV yayına girdi İlk AIDS Vakaları Başladı.
24 Mayıs	THY'ye ait "Haliç" isimli yolcu uçağını Bulgaristan'a kaçırarak korsanları mürettebat ve yolcular tarafından etkisiz hale getirildi.
5 Haziran	Eşcinsellerin sahneye çıkması İstanbul Valiliği'nce yasaklandı.
Haziran	Neco ve Nil Burak ikili kurdular. Nesrin Topkapı Fenerbahçe'de sahneye çıkmaya başladı.
Temmuz	Coşkun Sabah bestelerini izinsiz söylediği gerekçesiyle Bülent Ersoy'u mahkemeye verdi.
Ağustos	"Hisseli Harikalar Kumpanyası" 366'ncı kez sahnelendikten sonra seyirciye perdelerini kapattı.
Ekim	Neşe Karaböcek içkili gazinolara veda etti.
21 Ekim	"Atatürk Barajı" faaliyete geçti.
Kasım	Nilüfer ve Ajda Pekkan, Yaşar Plak'la anlaştı.
2 Kasım	5000 TL'lik banknotlar tedavüle girdi.
24 Kasım	Öğretmenler Günü ilk kez kutlandı.

Gelenler

31 Ocak	Justin Timberlake
2 Şubat	Emre Aydın
17 Mart	Servet Çetin
23 Mart	Aysun Kayacı
25 Nisan	Felipe Massa
5 Haziran	Serhat Akın
9 Haziran	Natalie Portman
12 Haziran	Adriana Lima
29 Temmuz	Fernando Alonso
4 Eylül	Beyoncé Knowles

2 Aralık	Britney Spears
28 Aralık	Sienna Miller
Gidenler	
28 Ocak	Özdemir Asaf
18 Mart	Cahide Sonku
27 Nisan	Nurettin Selçuk
11 Mayıs	Bob Marley

1982

Şeker Bayramı'nın yaz mevsimine rastladığı yıl...

“Losin my mind, going back in time to 1982”*

(1982'ye zamanda yolculuk yaparken aklımı yitirecek gibi oluyorum)

29 Mart	Kanada bağımsızlığını aldı.
6 Haziran	Lübnan Savaşı başladı.
11 Haziran	E.T. gösterime girdi.
1 Aralık	Michael Jackson'ın 2. albümü <i>Thriller</i> piyasaya çıktı.
7 Aralık	ABD'de ilk kez bir idam cezası, zehirli iğne ile uygulandı.
31 Ocak	Bülent Ersoy intihara teşebbüs etti.
13 Haziran	Beşiktaş 15 yıl aradan sonra şampiyon oldu.
7 Nisan	İstanbul'da Haziran 1981 tarihinden sonra yapılan bütün gecekonduların yıkılmasına karar verildi.
23 Nisan	TRT renkli yayına başladı.
24 Nisan	Neco, <i>Hani</i> adlı şarkısıyla Eurovision'da 15. oldu.
1 Temmuz	Banker Kastelli'ye para yatıran 220.000 kişi olduğu açıklandı.
21 Ağustos	Cumhuriyet altını 600 liradan 1500 liraya fırladı.
8 Eylül	Banker Kastelli, Tunus'ta yakalandı.
25 Ekim	10.000 TL'lik banknotlar tedavüle çıkarıldı.
26 Ekim	Yılmaz Güney, Türk vatandaşlığından çıkarıldı.
8 Kasım	1982 Anayasası kabul edildi.

* Randy Travis'in “1982” isimli parçasından.

Gelenler

26 Ocak	Priya Rai
16 Ocak	Tuncay Şanlı
30 Nisan	Kirsten Dunst
15 Aralık	Matias Emilio Delgado

Gidenler

9 Nisan	Turan Güneş
22 Mayıs	Cevdet Sunay
29 Ağustos	Ingrid Bergman
15 Eylül	Grace Kelly

1983

Fenerbahçe Türkiye Kupası'nı son kez alır...

“well it's too bad that our friends can't be with us today
well it's too bad
the machine that we built
would never save us that's what they say”*

*(dostlarımız bugün bizlerle değil, ne fena
ne fena,
ellerimizle yarattığımız makine
bizi asla kurtaramayacak söylentilere bakılırsa)*

7 Ocak	Cem Karaca, Türk vatandaşlığından çıkarıldı.
14 Ocak	Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e İstanbul Üniversitesi'nce “Fahri Profesör” unvanı verildi.
25 Temmuz	Metallica'nın <i>Kill'Em All</i> 'u yayınlandı.
6 Kasım	Turgut Özal, Başbakan oldu.
15 Kasım	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bağımsızlığını ilan etti.
15 Ocak	“Açık Öğretim Fakültesi Yayınları” başladı.
16 Ocak	THY'ye ait Afyon isimli uçak Esenboğa Havaalanı'na inişi sırasında piste çakıldı, 46 kişi öldü. Ölenlerden biri de şair Ergin Günçe idi.

* Jimi Hendrix'in “1983” isimli parçasından.

- 23 Nisan Çetin Alp tarafından seslendirilen “Opera” şarkısı, Eurovision Şarkı Yarışması’nda hiç puan alamadı.
- 18 Haziran İstanbul’da telefon numaraları 6 rakamdan 7 rakama çıkarıldı.
- 1 Temmuz İstanbul’da taksilere taksimetre takılmaya başlandı.
- 30 Ekim Erzurum’da 7.1 şiddetinde deprem oldu. 1400 kişi öldü.

Gelenler

- 29 Nisan Semih Şentürk
- 16 Haziran Naz Elmas
- 7 Eylül Mehmet Topuz
- 11 Ekim Bradley James

Gidenler

- 4 Kasım Doğan Avcıoğlu
- 26 Mayıs Necip Fazıl Kısakürek
- 2 Eylül Feri Cansel

1984

Terminatör serisinin ilk filmi çekilir...

“...Beware the savage jaw of 1984.”

(1984’ün vahşi pençelerinden sakının)

- 2 Ocak Katma Değer Vergisi uygulaması deneme amaçlı olarak başlatıldı.
- 6 Ocak Döviz taşımak suç olmaktan çıktı.
- 10 Ocak Kürtaj uygulaması yasallaştı.
- 23 Ocak Pepsi reklam çekiminde Michael Jackson’ın kafası yandı.
- 24 Ocak İlk Apple Macintosh satışa sunuldu.
- 18 Şubat Türkiye Güzeli Nazlı Deniz Kuruoğlu, Avrupa Güzeli seçildi
- 5 Mart İran, Irak’ı kimyasal silah kullanmakla suçladı.
- 24 Mart Yurt dışındaki işçilerin yakınlarına mektup içinde gönderdikleri paraları 15 yıldır çalan bir şebeke tespit edildi.
- 24 Nisan Şarkıcı Selda Bağcan tutuklandı.
- 8 Mayıs Türkiye, Avrupa Konseyi’ne kabul edildi.

* Bir David Bowie şarkısından.

- 11 Mayıs Dünya'nın Mars'ın bir kısmını karanlıkta bırakan Güneş ile Mars arasındaki geçişi gerçekleştirdi.
- 17 Mayıs Hayali ihracat yapan 8 firma tespit edildi.
- 14 Mayıs Avustralya'da 1 dolarlık madeni para tedavüle girdi.
- 14 Haziran TBMM biranın alkollü içki olduğuna karar verdi. Bira satışı ruhsata bağlandı.
- 23 Temmuz Vanessa Williams tacını bırakan ilk Amerika Güzeli oldu.
- 15 Ağustos PKK silahlı eylemlerine başladı.
- 29 Eylül Füsun Erbulak'ın "60 Günlük Bir Şey" isimli kitabı müstehcen olduğu gerekçesiyle toplatıldı.
- 25 Ekim Türkiye'de son kez bir ölüm cezası infaz edildi. Hıdır Aslan, Burdur Kapalı Cezaevi'nde asıldı.
- 31 Ekim Hindistan Başbakanı Indira Gandhi suikasta kurban gitti.
- 6 Kasım Ronald Reagan ABD başkanı seçildi.
- 3 Aralık Boğaziçi Köprüsü satıldı. Köprü'nün 10 milyar liralık hisse senetleri bir saatte bitti.
- 28 Aralık İzmit-Gebze paralı otoyolu Başbakan Turgut Özal tarafından açıldı.

Gelenler

- 4 Ocak İbrahim Akın
- 27 Eylül Avril Lavigne
- 31 Ekim Hanna Hilton
- 22 Kasım Scarlett Johansson

Gidenler

- 25 Şubat Hasan Hüseyin Korkmazgil
- 4 Mart Ernest Buckler
- 16 Mayıs Andy Kaufman
- 9 Eylül Yılmaz Güney

1985

"Kehanet 1985"

Lokman şair senin hayatın
Yedi kırlangıcın hayatı kadar
Altısını ardı ardına yaşadın
Bir kırlangıcın daha var"

Cemal Süreya

14 Haziran	Fransa, Almanya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg, Schengen Antlaşması'nı imzaladılar.
1 Ocak	KDV yürürlüğe girdi.
10 Ocak	TRT “anı, devrim, özgürlük” gibi bazı kelimelerin kullanmasına yasak getirdi.
13 Şubat	İstanbul’da son 50 yıldır görülmemiş bir soğuk ve kar yağışı başladı. Okullar 3 hafta tatil edildi.
26 Şubat	Pehlivan Berlin Film Festivali’nde jüri özel ödülünü aldı.
4 Nisan	Balıkesir’de bir jet uçağı şehrin üzerine düştü, 15 kişi öldü, 21 kişi yaralandı.
9 Nisan	50 promili geçmemek şartı ile hususi arabalarda alkol alınabileceği kabul edildi.
29 Mayıs	Cumhurbaşkanı Evren tarafından Fatih Sultan Mehmet Köprüsü’nün temeli atıldı.
29 Temmuz	Yeşilköy Havaalanı’nın adı Atatürk Havalimanı olarak değiştirildi.
1 Eylül	Titanik’in enkazı yaklaşık 3.800 metre derinlikte bulundu.
19 Ekim	Genel nüfus sayımı yapıldı. Türkiye’nin nüfusunun 51.4 milyon olduğu açıklandı.
28 Kasım	Dolmabahçe Sarayı’nın harem dairesi halka açıldı.
20 Aralık	İzmi’de bir kadın 8 çocuk dünyaya getirdi. Sekizlerin hiçbiri yaşatılamadı.

Gelenler

7 Ocak	Lewis Hamilton
9 Ocak	Bobo
5 Şubat	Cristiano Ronaldo
26 Mart	Keira Knightley
22 Ekim	Hadise

Gidenler

8 Haziran	Afet İnan
22 Ağustos	Turgut Uyar
20 Eylül	Ruhi Su
7 Ekim	Cemal Reşit Rey
10 Ekim	Orson Welles
27 Kasım	Fernand Braudel

1986

“...there was something in the sky that day i remember..”

(...hatırlıyorum; o tarihte gökyüzü her zamankinden farklıydı...)

21 Şubat	Metallica ilk kez milyonluk satacak bir albüme imza attı.
26 Nisan	Çernobil faciası.
2 Haziran	Queen, <i>A Kind Of Magic</i> 'i yayınladı.
6 Eylül	İstanbul'daki Neve Şalom Sinagogu'na düzenlenen saldırıda 21 Mu-sevi öldürüldü.
6 Ekim	TRT 2 yayına başladı.
24 Ekim	Türkiye'de ilk McDonalds açıldı.
1 Aralık	Guns N' Roses ilk albümü <i>Live Like A Suicide</i> 'ı yayınladı.

Gelenler

5 Şubat	Manuel Fernandes
9 Şubat	Ava Rose
3 Mart	Mehmet Topal
3 Haziran	Rafael Nadal
14 Eylül	Barış Özbek
20 Kasım	Özer Hurmacı

Gidenler

3 Mart	Osman Kibar
4 Nisan	Simone de Beauvoir
15 Nisan	Jean Genet
14 Haziran	Jorge Luis Borges
22 Ağustos	Celâl Bayar
27 Eylül	Cliff Burton
29 Kasım	Cary Grant
28 Aralık	Andrei Tarkovsky

1987

12 Ocak	Başbakan Özal, Yeni Galata Köprüsü'nün temelini attı.
13 Ocak	Radyasyon sebebiyle sakat doğum yapmaktan korkan çok sayıda ka-

* Pati Yang'a ait "1986" isimli parçadan.

- dının kürtaç olduğu açıklandı.
- 23 Mart Houston Belediyesi, Semra Özal'ı "fahri hemşeri" ilan etti.
- 21 Temmuz Guns N' Roses'ın 20 milyondan fazla satan *Appetite For Destruction* albümü yayımlandı.
- 25 Ağustos Michael Jackson 30 milyondan fazla satan *Bad* albümünü yayınladı.
- 28 Ağustos İlkokula başlama yaşı 6'ya düşürüldü.
- 19 Ekim Kara Pazartesi.
- 1 Aralık Dünya AIDS Günü'nü ilk kez ilan edildi.
- 22 Nisan Dil Derneği kuruldu.

Gelenler

- 30 Ocak Arda Turan
- 19 Nisan Maria Sharapova
- 24 Haziran Lionel Messi
- 21 Ağustos Sinem Kobal
- 6 Kasım Ana İvanovic

Gidenler

- 14 Haziran Cemil Meriç
- 12 Ekim Fahri Korutürk
- 1 Aralık James Baldwin
- 11 Aralık Adile Naşit

1988

"...cep telefonum yoktu
sokaklar oldukça boştu
annem merak etmezdi beni
tek başıma gezerdim hep
yıl 1988'di
dünyam onaltı renkti
babam çok severdi
one-on-one'da yenilmeyi..."

- 12 Ocak İstanbul Mecidiyeköy'de İETT bilet fiyatlarına yapılan zam yüzlerce kişi tarafından protesto edildi, polisle çatışma yaşandı. Belediye

* Türkçe elektro-pop grubu Komodor'a ait "1988" isimli parçadan.

- zararını geri çekti.
- 28 Ocak THY iç hat seferlerinde sigara içmeyi yasakladı.
- 17 Şubat 65 yaşındaki kanser hastası İzzet Şakacı, TRT'deki "Zakkumla Kanser Tedavisi" programından etkilenecek bahçesindeki zakkum bitkisini kaynatıp içince öldü.
- 2 Mart İsrail askerleri Nablus'ta 14 Filistinliyi bir kuleye koyarak diri diri yaktı.
- 15 Mart Filistin bağımsızlığını kazandı.
- 8 Kasım George H. W. Bush ABD'nin 41. başkanı seçildi.
- 2 Aralık Benazir Butto, Pakistan başbakanlığına getirilerek bir İslam ülkesinde hükümet başkanlığına gelen ilk kadın politikacı unvanına sahip oldu.
- 7 Aralık Ermenistan'da 6.9 şiddetindeki deprem neticesinde 25.000 kişi öldü, 400 bin kişi evsiz kaldı.
- 9 Mayıs 20000 TL'lik banknotlar tedavüle sürüldü.
- 18 Haziran ANAP Kongresi'nde, Kartal Demirağ isimli şahıs Başbakan Turgut Özal'a kürsüde konuşma yaparken tabanca ile ateş etti.
- 22 Haziran Tanju Çolak, 39 golle Avrupa Gol Kralı oldu.
- 31 Ağustos Sarp sınır kapısı açıldı.
- 22 Ekim Barış Manço'yla 7'den 77'ye TRT'de başladı.

Gelenler

- 20 Şubat Rihanna
- 28 Temmuz Natasha Nice

Gidenler

- 15 Mart Edita Morris
- 18 Nisan Oktay Rifat
- 17 Aralık Hüseyin Kutman
- 19 Aralık Niyazi Berkes
- 27 Aralık Reha Yurdakul

1989

"...It stil feels like it's '89 it's been along time
Those mindless days the plans that i've made
The countless mistakes all the times i've changed..."*

* Less Than Jake isimli Amerikalı grubun 1989 isimli şarkısından.

(...Sanki hâlâ '89'dayız gibi; oysa hayli zaman önceydi

O çılgın günler ve birçok plan yapılan

Sayısız hatalar ve değiştiğim onca zaman ...)

- 21 Mart Madonna'nın *Like a Prayer* albümü piyasaya çıktı.
- 18 Nisan Türkiye'de ilk tüp bebek (Ece Çoker), İzmir'de dünyaya geldi.
- 15 Mayıs 50000 TL'lik banknotlar tedavüle çıkarıldı.
- Temmuz Sezen Aksu *Söylüyor* piyasaya çıktı. Albümden yer alan "Şinanay", "Belalım", "Bırak Beni" gibi parçalar yıla damgasını vurdu.
- 7 Eylül Janet Jackson'ın zirve albümü *Rhythm Nation 1814* yayınlandı.
- 12 Eylül Aerosmith'ın kült haline gelmiş albümlerinden *Pump* yayınlandı.
- 31 Ekim Turgut Özal Türkiye Cumhuriyet'nin 8. Cumhurbaşkanı seçildi.
- 1 Kasım *Uçurtmayı Vurmasınlar* yayınlandı.
- 9 Kasım Berlin Duvarı yıkılmaya başladı.
- 25 Aralık Romanya devlet başkanı Nicolae Ceauşescu ve eşinin idam edilmesi.
- 27 Aralık *Ajda 90* yayınlandı.

Gelenler

- 5 Mayıs Chris Brown
- 11 Mayıs Giovanni dos Santos
- 2 Ekim Gecekondu Uğur
- 27 Haziran Matthew Lewis
- 10 Temmuz İsmail Köybaşı

Gidenler

- 23 Ocak Salvador Dali
- 17 Nisan Hakkı Yeten (nam-ı diğer Baba Hakkı)
- 3 Haziran Humeyni
- 20 Haziran Hasan İzzettin Dinamo
- 21 Eylül Ertem Eğilmez
- 9 Ekim Yusuf Atılgan
- 5 Kasım Vladimir Horowitz
- 15 Aralık Ali Şen
- 22 Aralık Samuel Beckett

Bu sadece bir kitap mı? Hayır! Bu kitap, canlı bir şey! Yaşayan tarihin ta kendisi! Dikkatle, özenle okuyun...

80'lerde Çocuk Olmak, hem bir kitap ismi, hem de bir kuşağın en büyük özlemlerini, yaşamışlıklarını içinde barındıran yolculuğun özel ve güzel adı.

Bu kitapta bir araya gelmiş 90 kadar yazar var. 1980'lerde çocuktu onlar... Hepsi aynı kuşaktan... Sayfalarda gizlenen anılarda herkes kendinden bir şeyler buluyor. Fazıl Say'dan Gürgen Öz'e, Eylül Duru'dan Bülent Çolak'a, Onur Behramoğlu'ndan Erdem Aksakal'a, Göksele Bekmezci'den Ahmet Buke'ye, Barış Müstecaplıoğlu'ndan Yigit Deger Bengi'ye dek, adları buraya sığmayacak onlarca yazar ve sanatçı bu kitap için çocukluklarını, anılarını, aşklarını, oynadıkları oyunları, 1980 darbesinin kendilerinde ve ailelerinde bıraktıkları kara tortuyu, yüzlerce ayrıntıyı bazen bir çocuk, bazen bir yetişkin gözüyle kaleme aldı.

Yaklaşık üç yıllık bir çalışma sonucu doğan *80'lerde Çocuk Olmak* kitabı, her kuşağın el kitabı olacak nitelikte. Dönemin pembe dizileri, ünlü oyuncular, en çok izlenen çizgi filmleri, mahalle abileri, sokak kavgaları ve oynanan unutulmaz oyunlar, atari salonları, fırlamalıklar ve ergenliğe geçiş hikâyeleri, birbirimizle konuşmuş gibi doğal bir şekilde anlatılıyor. Evet, bizler büyüyoruz ama çocukluğumuz ve yaşamışlıklar orada öylece duruyor. Yolculuğumuza siz de katılın...

Kitabımızı 80'lerin aydın insanlarına, halk kahramanlarına, üniversite gençliğine ve 80'lerde doğup kaybettiğimiz tüm çocuklara ithaf ediyoruz.

Kadir Aydemir'in yayına hazırladığı bu kitap ayrıca anlamlı bir doğum günü hediyesi. 80'ler çocuklarının hiç yaşanmadığının, hep çocuk kalacağımızın bir ispatı... Bu yıl, Türkiye sanal âleminin en eski ve köklü şiir-edebiyat sitelerinden Yitik Ülke'nin (www.yitikulke.com) 10. yaşını kutlarken, bu kitapla, anılarına sahip çıkan herkesin de doğum gününü kutluyoruz.

Bu toplum belleksiz değil! Bizler de unutmadık ve yazdık!

Yaşasın 80'lerde çocuk olmak!

23.00TL